

TCI

ACI

ISSN (Online) 2539-7281

2021

JOURNAL

OF SOUTHERN TECHNOLOGY

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ Vol.14 No.2 July - December

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา

journal_sct

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	หน้า
บทความวิจัย	
การจัดการเรียนออนไลน์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 : กรณีศึกษาโรงเรียนต้นติวัตร์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
<i>พวงรัตน์ จินพล และ มานิตา เจือบุญ</i>	1
การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช	
<i>สรรคนันท์ ตันตือโฆษกุล อัครวงค์ สุกัญญา ใจเย็น และ นฐมน เต่งนุ้ย</i>	15
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง	
<i>วิลาสินี ธนพิทักษ์ วิวัฒน์ ฤทธิมา ณติกา ไชยยานุพงศ์ และ ศิริชัย กุมารจันทร์</i>	28
การพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model	
<i>สมฤดี อรุณจิตร์ รัถยานภิก รัชตะวรรณ และ วัลลภา ดิษสระ</i>	39
บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย	
<i>ธรรคพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ และ เทียนชัย ทองวินิชศิลป์</i>	49
การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย	
<i>จารุวรรณ สุภาชัยวัฒน์</i>	61
การพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค กรณีเครือข่ายตลาดสีเขียวมลาไสย อำเภอมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์	
<i>นิตยา เคหะบาล อารยา ลาน้ำเที่ยง และ อาทิตย์ บุคตาดวง</i>	70
รูปแบบการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชชาเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ด้านบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	
<i>ไพโรจน์ บุตรชีวิน และ จันทนา อุดม</i>	79
การวิเคราะห์องค์ประกอบ: ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ	
<i>สุมินทร เป้าธรรม จักเรศ เมตตะอำรงค์ จูติวรรดา แสงสว่าง และ พรรณนภา เชื้ออบาง</i>	96

การคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา ปลาส้ม ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม	
บุญยงษ์ ภูระหงษ์ ธรธิป ภูระหงษ์ และ ภูมินทร์ ฮงมา	107
ลักษณะพิธีกรรมและวิธีการสืบทอดความเชื่อครูหมอนโหราและโนราโรงครู ในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	
เจตนา อินยะรัตน์ และ วรณกร พลพิชัย	118

บทความวิชาการ

ตุรกี: การรอคอยเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป	
บุญส่ง ชเลธร	127

บทปริทัศน์หนังสือ

ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน	
แฝงกมล เพชรเกลี้ยง	136

วัตถุประสงค์	เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี วิชาชีพสาธารณสุข จิตวิทยา และ สหวิทยาการ
เจ้าของ สำนักงานวารสาร	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ สำนักงานบริหารการวิจัย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ 124/1 หมู่ 7 ถนนทุ่งสง-ห้วยยอด ตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110 โทรศัพท์ 66-7577-0136-7 ต่อ 141, 063-0784620 โทรสาร 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นิത്യศรี แสงเดือน อธิการบดี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา จินดาประเสริฐ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศาสตราจารย์ ดร.เรณูมาศ มาอุ่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รองศาสตราจารย์ อรสา อร่ามรัตน์ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษโครงการปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) ภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ นิ่มเกิดผล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ดร.สุรีนา มะตาหยง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดร.บายาตี ดีอรัมมัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดร.ไพโรจน์ บุตรชีวัน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ดร.สรรคันธ์ ต้นตือโฆะกุล อัครวงศ์ รองอธิการบดี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ อาจารย์คณาสิน ต้นสกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ผู้จัดการงานวารสาร	ประวิตรี ดุกทอง
พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	โคภิน รัตนสุภา และ รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว
ผู้ดูแลเว็บไซต์วารสาร	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษา
กราฟิกดีไซน์	ศุภีพร อมรสิทธิโชค
กำหนดออกวารสาร	ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม
ฉบับอิเล็กทรอนิกส์	http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ข้อความและบทความในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้เป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีข้อความรับผิดชอบต่อของวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

Journal of Southern Technology Vol.14 No.2 July-December 2021

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

Objectives	To serve as a platform for disseminating knowledge and research in the field of Social Sciences, Business, Management and Accounting, Health Professions, Psychology and Multidisciplinary
Owner	Southern College of Technology (SCT)
The Journal Office	Office of Research Administration, Southern College of Technology 124/1 Moo 7 Thungsong-Huayyod Rd. Tewang, Thung Song, Nakhon Si Thammarat 80110 Tel. 66-7577-0136-7 ext 141; Fax: 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
Editor-in-Chief	Professor emeritus Dr. Nitsri Sangduen, President, SCT
Editorial Board	Professor Dr. Prinya Jindaprasert, Faculty of Engineering, KKU Professor Dr. Ranumas Ma-oon, Faculty of Education, KU Professor emeritus Pradit Pongtongkam, Faculty of Science, KU Associate Professor Dr. Chalongsri Pimonsompong, Faculty of Management and Information Science, NU Associate Professor Orasa Aramratana, Expert for the Master of Business Administration (MBA) Special Program, KU Assistant Professor Dr. Surapong Nimkoetphol, Faculty of Management Science, SDU Dr. Sureena Matayong, Faculty of Engineering, PSU Dr. Bayatee Dueraman, Faculty of Humanities and Social Sciences, PSU Dr. Phairoj Butchiwan, Faculty of Management Science, PNRU Dr. Sannan Tantiukoskula Akarawong, Vice President, SCT Lecturer, Kanasin Tunsakul, Faculty of Humanities and Social Sciences, SCT
Journal Manager	Prawitri Dugtong
Proofread	Sopin Rattanasupa and Ratsawat Kingkaew
Journal Webmaster	Information Technology and Educational Media Center
Graphic Design	Suleeporn Amornsittichok
Publication	Two Volumes Per Year (January-June and July-December)
E-Journal	http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

The college and the editorial board claim no responsibility for the contents or views expressed by the authors of individual article. Copying is allowed freely provided acknowledgement is made thereof. All articles submitted for publication will be assessed by at least two of distinguished reviewers.

บทบรรณาธิการ

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี วิชาชีพ สาธารณสุข จิตวิทยา และ สหวิทยาการ ของนักวิจัย อาจารย์ นักวิชาการ รวมทั้งนักศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก หลากหลายสาขา เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและนักวิชาการได้มีโอกาสเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกองบรรณาธิการรู้สึก ยินดี ที่มีผลงานจากหลากหลายหน่วยงานลงตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้ จำนวน 13 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย 11 เรื่อง บทความปริทัศน์ 1 เรื่อง และบทความวิชาการ 1 เรื่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นบทความทางวิชาการในศาสตร์ต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ที่ผู้อ่านสามารถนำไปใช้อ้างอิงในงานเขียนทางวิชาการต่าง ๆ ได้ เนื้อหาของบทความที่นำเสนอในฉบับนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนออนไลน์ท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การดูแลผู้สูงอายุ การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาตลาดสีเขียว ซึ่งล้วนเป็นประเด็นทางสังคมที่ทันสมัย และควรค่าแก่การเผยแพร่สู่สังคมเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีศาสตร์พระราชานำมาเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน วิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษา ต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน วิธีการสืบทอดความเชื่อครุหมอนโหรา ตูรกี: การรอคอยเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป และ ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน

นอกจากนี้ทุกบทความได้รับการวิพากษ์ และแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ และเชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ ทำให้บทความทุกเรื่องเกิดองค์ความรู้ และเกิดประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการจัดทำวารสารตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการนำไปใช้อ้างอิงทางวิชาการได้

ท้ายนี้ ขอประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิชาการ รวมทั้งผู้ที่สนใจที่จะเผยแพร่บทความได้ส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้เพื่อเป็นพื้นที่ทางวิชาการในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับวิถีใหม่ (New Normal) อย่างยั่งยืนต่อไป

นิത്യศรี แสงเดือน

บรรณาธิการ

การจัดการเรียนออนไลน์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลก
ท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 : กรณีศึกษา โรงเรียนตันติวัตร
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
Aiming for Effective Management of Online Learning in the Era of
Global Changes amidst Covid-19 Crisis: A Case Study of Tantiwattra
School, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat

พวงรัตน์ จินพล*

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

มานิตา เจือบุญ

คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

*e-mail: jpuangrat@gmail.com

Puangrat Jinpon

Information Technology and Educational Media Center,

Southern College of Technology

Manita Jueboon

Faculty of Health Science and Technology, Southern College of Technology

Received: February 12, 2021, Revised: May 31, 2021, Accepted: June 25, 2021

บทคัดย่อ

เมื่อทั่วโลกต้องรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 5 เดือน การจัดการเรียนการสอนท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งของโรงเรียนต่าง ๆ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประถมศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการของโรงเรียนตันติวัตร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 17 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 6 คน ครูผู้สอน 4 คน ผู้รับผิดชอบเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 คน และผู้ปกครองและนักเรียน 6 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และพลังการเล่าเรื่อง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า จากความพร้อมทั้งด้านวิสัยทัศน์ผู้บริหาร โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความมุ่งมั่นของบุคลากร ความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย และความตั้งใจของผู้ปกครองและนักเรียน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยรูปแบบ “เรียนรู้ออนไลน์เต็มรูปแบบ” เกิดนวัตกรรมการบริหารจัดการ “TTW FORWARD Model (โมเดล ตันติวัตรเดินไปข้างหน้า)” นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนด้วย “บันได 9 ขั้น: รู้รับจับवाद สรรค์สร้าง ต่างใช้ เอาใจวัด” และบัญญัติ 9 ประการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนอื่นที่สนใจ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนออนไลน์ ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนในระดับประถมศึกษา วิกฤตโควิด-19

Abstract

When the world has to deal with the Covid-19 pandemic situation for more than 5 months, teaching and learning amidst the Covid-19 crisis is a challenge for schools. This research aims to present models and mechanisms for online teaching and learning for elementary students in the era of global changes amidst Covid-19 Crisis. Data from the operations of Tantiwatra School, Thung Song district, Nakhon Si Thammarat, Thailand were studied and analyzed. Seventeen individuals were selected by purposive sampling: 6 administrators, 4 teachers, 1 ICT staff, 6 parents, and 6 students. Research instruments were documents, non-participant observation, in-depth interviews, focus group discussion, and storytelling. Content analysis was used to analyze data. Results of this research could be concluded that the school is well prepared in terms of management vision, information technology infrastructure, personnel skills and commitment, support from network partners, and willingness of parents and students. This creates the teaching and learning management to be more efficient with the “Fully online”. Among them are management innovation called “TTW FORWARD Model;” teaching and learning management innovation with “9 steps: Recognize, Draw, Create, Implement, Evaluation;” and 9 regulations which can be used as a guideline for teaching and learning management for other interested schools.

Keywords: Online Learning Management, Effectiveness for Primary Education, Covid-19 Crisis

บทนำ

ปัจจุบัน การเรียนออนไลน์ (Online Learning) เป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในงานวิชาการและการวิจัย อันเนื่องจากการเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (Insa-ard, 2018; Hodges, Moore, Lockee, Trust, & Bond, 2020) ขณะเดียวกันประเด็นที่พูดถึงอย่างแพร่หลายและมีความสำคัญมาก คือ การจัดการอย่างไรให้การเรียนออนไลน์เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนออนไลน์ในเด็กระดับประถมศึกษาครูต้องระมัดระวังในการเตรียมเนื้อหาการสอนและการจัดการพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในขณะที่เรียนออนไลน์ รวมถึงการสอนให้นักเรียนใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย (Lowenthal, York, & Richardson, 2014) ดังนั้น การออกแบบและวางแผนการสอนโดยใช้การออกแบบและพัฒนาเชิงระบบ จะทำให้การเรียนออนไลน์เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี (Hodges et al., 2020)

นับตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 เป็นต้นมา จวบจนใกล้สิ้นปี 2563 หรืออาจจะยาวนานกว่านี้ ประเทศไทยและนานาประเทศต่างตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤตจากการระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ ไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อและสร้างความหวาดผวให้กับผู้คนทั่วโลก เกิดความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และยังมีผลกระทบต่อระบบการศึกษาทั่วโลก (Dhawan, 2020;

Mukhtar, Javee, Arooj, & Sethi, 2020; Podaphon, 2020; Duangchurn, 2020; Pandam, 2020) สถานศึกษาทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย อันเป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกอบรมแก่เด็กนักเรียนและนักศึกษา ถูกประกาศปิดชั่วคราวเพื่อระงับยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้หลายโรงเรียนต้องปรับตัวนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Achanpanya, 2020) แม้ว่าก่อนหน้านี้จะมีความพยายามในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมากแต่ยังไม่มีการนำมาใช้อย่างจริงจัง จนกระทั่งเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถขับเคลื่อนได้เร็วขึ้น (Kiatchotichai, 2002; Dechagupt, & Yindisook, 2014; Wangsrikoon, 2014; Mitphan, 2020) โรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างปรับตัวนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ “ไอซีที” (Information and Communication Technology: ICT) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทันสมัย มีการนำรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีอยู่หลายมิติ มาปรับใช้อย่างแพร่หลายตามบริบทของตนเอง (Means, Bakia, & Murphy, 2014)

เมื่อการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ได้รับผลกระทบ (Luthra, 2020) ทำให้เกิดการสร้างรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างไปจากอดีต หรือที่เกิดการรับรู้กันในชื่อ “ความปกติใหม่ (New Normal)” เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่าง

จากอดีต เพราะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และแพร่ระบาดไปทั่วโลก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย จากความไม่ปกติกลายเป็นความปกติใหม่ รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วย วิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติ และการจัดการ (Duangchurn, 2020; Pandam, 2020; Issarakraisil, 2020) ทั้งนี้ทั่วโลกใช้คำภาษาอังกฤษว่า “New Normal” หรือเขียนทับศัพท์ได้ว่า “นิวนอร์มอล” ซึ่งจะใช้ได้กับทุกบริบท ขณะที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ได้บัญญัติให้ใช้คำว่า “ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่” หรือสำหรับ New Normal ใช้คำไทย ว่า “บรรทัดฐานใหม่” ได้เช่นเดียวกัน (Issarakraisil, 2020)

สำหรับการเรียนการสอนในประเทศไทย เริ่มขยับตัวเพื่อเตรียมการรองรับการระบาดของไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 ซึ่งในขณะนั้นยังคงมีการเรียนการสอนอยู่ แต่กำลังจะปิดเทอม หลังจากรัฐบาลโดยศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินฉบับแรกในเดือนมีนาคม 2563 (Podaphon, 2020) และตามมาด้วยประกาศเลื่อนการเปิดเทอมจากวันที่ 16 พฤษภาคม เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 เพื่อลดความรุนแรงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในสถาบันการศึกษา โดยในระยะแรกที่ยังไม่เปิดเทอม ให้จัดการศึกษาโดยใช้การทยอยผ่อนผันการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนให้มีการดำเนินการทั้งแบบออนไลน์ผ่านการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television: DLTV) และออฟไลน์ในชั้นเรียน ซึ่งจะใช้วิธีผสมผสานหรืออาจจะเป็นการเรียนรู้อันที่บ้านกับครอบครัว อย่าง Home School ทั้งนี้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ขณะเดียวกันในชีวิตประจำวันก็ต้องเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) (Ministry of Education Thailand, 2020; Duangchurn, 2020)

จากความท้าทายที่จะต้องจัดการเรียนการสอนท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เป็นระยะเวลายาวนานกว่า 5 เดือน ทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ต้องหาแนวทางจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้ เช่นเดียวกับโรงเรียนต้นติวัตร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์ สอนในระดับอนุบาล และประถมศึกษา เปิดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ (Fully Online Learning) ทุกสายชั้นเรียน ซึ่งทำให้น่าสนใจศึกษาทั้งรูปแบบและกลไกการดำเนินการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษา วิเคราะห์ และนำเสนอรูปแบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประถมศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 กรณีศึกษาโรงเรียนต้นติวัตร อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

มิติแห่งการออกแบบการเรียนรู้ออนไลน์

รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์มีอยู่หลายมิติ จากการศึกษาของ Means, Bakia, & Murphy (2014) สรุปตัวเลือกการออกแบบการเรียนรู้ออนไลน์ เป็น 9 มิติ ดังนี้

1. รูปแบบการนำไปใช้ (Modality) มี 4 รูปแบบ ดังนี้ (1) เรียนรู้ออนไลน์เต็มรูปแบบ (Fully Online) (2) เรียนรู้ออนไลน์เป็นส่วนเสริมมากกว่าร้อยละ 50 (Blended, Over 50% Online) (3) เรียนรู้ออนไลน์เป็นส่วนเสริมร้อยละ 25 - 50 (Blended, 25-50% Online) และ (4) ผู้สอนนัดหมายเวลากับผู้เรียนเพื่อสอนออนไลน์ผ่านเว็บ (Web-enabled F2F – Synchronous)

2. รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียน (Pacing) มี 3 รูปแบบ ดังนี้ (1) เรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย รับจำนวนไม่จำกัด (Self-paced, Open Entry, Open Exit) (2) เรียนรู้ในห้องเรียน (Class-paced) และ (3) เรียนรู้ในห้องเรียนร่วมกับเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย (Class-paced with some self-paced)

3. อัตราส่วนผู้เรียนต่อผู้สอน (Student-Instructor Ratio) แบ่งเป็น (1) ผู้เรียนน้อยกว่า 35 คน ต่อผู้สอน 1 คน (2) ผู้เรียนระหว่าง 36-99 คน ต่อผู้สอน 1 คน (3) ผู้เรียนระหว่าง 100-999 ต่อผู้สอน 1 คน และ (4) ผู้เรียนมากกว่า 1,000 คน ต่อผู้สอน 1 คน

4. รูปแบบการเรียนการสอน (Pedagogy) มี 4 รูปแบบ ดังนี้ (1) การบรรยาย (Expository) (2) การปฏิบัติ (Practice) (3) การสำรวจ (Exploratory) และ (4) การใช้ความร่วมมือ (Collaboration)

5. บทบาทของการประเมินผลออนไลน์ (Role of Online Assessments) มี 4 บทบาท ดังนี้ (1) ใช้เพื่อตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนสำหรับเนื้อหาใหม่ (Determine if student is ready for new content) (2) ใช้สำรวจเพื่อการปรับเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมเพื่อสนับสนุนผู้เรียน (Tell system how to support the student: adaptive instruction) (3) เพื่อให้รู้ถึงสถานะการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือผู้สอน (Provide student or teacher with information about learning state) (4) ใช้ประเมินผล

ชั้นเรียน (Input to Grade) และ (5) ใช้ระบุผู้เรียนที่เสี่ยงจะสอบไม่ผ่าน (Identify Students at Risk of Failure)

6. บทบาทของผู้สอนออนไลน์ (Instructor Role Online) ประกอบด้วย (1) มีคำแนะนำออนไลน์ (Active instruction Online) (2) มีคำแนะนำออนไลน์บ้างเล็กน้อย (Small Presence Online) และ (3) ไม่มีคำแนะนำออนไลน์ (None)

7. บทบาทของผู้เรียนออนไลน์ (Student Role Online) (1) ฟังหรืออ่าน (Listen or Read) (2) ป้อนปัญหาหรือตอบคำถาม (Complete Problems or Answer Questions) (3) สำรวจสถานการณ์จำลองและทรัพยากร (Explore Simulation and Resources) และ (4) ร่วมมือกับเพื่อน (Collaborate with Peers)

8. รูปแบบการสื่อสารออนไลน์ (Online Communication Synchrony) ประกอบด้วย (1) สื่อสารทางเดียว (Asynchronous Only) (2) สื่อสารสองทาง (Synchronous Only) และ (3) การสื่อสารแบบผสมผสาน (Some Blend of Both)

9. แหล่งที่มาของข้อเสนอแนะ (Source of Feedback) (1) อัตโนมัติ (Automated) (2) ผู้สอน (Teacher) และ (3) เพื่อน (Peers)

หลักการจัดการเรียนการสอน

ขณะที่การจัดการเรียนการสอนก็มีความสำคัญมากต่อการเรียนออนไลน์ให้เกิดประสิทธิผล มีหลายโรงเรียนจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยประยุกต์หลักการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne) ใช้เป็นหลักการพื้นฐาน (Insa-ard, 2018; Podaphon, 2020) ดังนี้

1. การกระตุ้นความสนใจ (Gain Attention) ก่อนเริ่มนำเสนอเนื้อหาบทเรียน ควรมีการจูงใจและเร้าความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียน

2. แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียน (Specify Objective) บอกให้ผู้เรียนทราบวัตถุประสงค์ในการเรียนบทเรียนนี้สำคัญอย่างไร

3. ทบทวนความรู้เดิม (Active Prior Knowledge) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

4. นำเสนอเนื้อหาและความรู้ใหม่ (Present New Information) หากใช้การเรียนออนไลน์บนเว็บ อาจนำเสนอด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง หรือวิดีโอ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องพิจารณาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

5. ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) เป็นการแนะนำแนวทางในการนำความรู้ที่ได้เรียนใหม่ ผสมผสานกับความรู้เก่าที่มี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น

6. การกระตุ้นการตอบสนอง (Elicit Responses) เป็นการกระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

7. ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Provide Feedback) เป็นสิ่งที่ยังการเรียนออนไลน์สามารถทำได้ดีกว่าการเรียนแบบออฟไลน์ เพราะผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา

8. ทดสอบความรู้ (Assess Performance) ถือเป็นขั้นตอนสำคัญ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนทราบระดับความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาบทเรียนนั้น ๆ

9. ส่งเสริมความจำและนำไปใช้ (Promote Retention and Transfer) ทำให้ผู้เรียนมีความคงทนในการจำ คือ การทำให้ผู้เรียนตระหนักว่า ข้อมูลความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้นั้นมีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลความรู้เดิม หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยอย่างไร

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาถึงแนวทางและขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประถมศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 เลือกศึกษาข้อมูลบทเรียนจากการดำเนินการของโรงเรียนต้นติวัด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่วิจัย เนื่องจากเป็นโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากล โดยมีรางวัล World Class Standard School และผ่านการรับรองคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยนี้เลือกถอดบทเรียนในระดับประถมศึกษาเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่บริหารจัดการยากกว่าวัยอื่น (Lowenthal, York, & Richardson, 2014) จัดเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนต้นติวัดในระดับประถมศึกษา จำนวน 17 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) ตัวแทนผู้บริหาร 6 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการและหัวหน้าแผนก EP (English Programme) หัวหน้าแผนกประถม หัวหน้าสำนักงานวิชาการ และพัฒนาผู้เรียน หัวหน้าสำนักงานแผนและประกันคุณภาพ

(2) ตัวแทนครูผู้สอน 4 คน จากแผนกประถม และแผนก EP แผนกละ 2 คน

(3) ตัวแทนผู้รับผิดชอบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน 1 คน

(4) ตัวแทนผู้ปกครองและนักเรียนแผนกประถม 6 คน แบ่งเป็นผู้ปกครอง 3 คน และนักเรียน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และพลังการเล่าเรื่อง (Storytelling) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้เข้าใจข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์อย่างชัดเจน การสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ใช้แนวคำถามปลายเปิดในการสนทนาถึงแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ประกอบด้วย (1) วิธีและขั้นตอนการดำเนินการ (2) ผลการตอบสนองของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน (3) ปัญหา อุปสรรคที่พบและแนวทางการก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรค และ (4) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

การเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ใช้การสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้บริหารในครั้งแรกที่เข้าเก็บข้อมูล และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผสมผสานทั้งการสนทนาแบบต่อหน้าและการสนทนาผ่านโทรศัพท์กับทุกกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังใช้การศึกษาข้อมูลเอกสารและสื่อต่าง ๆ เช่น กระจังใช้แนวคำถามปลายเปิดที่มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ การพูดคุยตั้งอยู่บนฐานของความเต็มใจที่จะตอบในประเด็นสำคัญและมีการบันทึกเสียง

การตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานของเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ทั้งการตรวจทางเอกสารและการตั้งคำถามเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2-3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล มีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันของข้อมูล และเพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดหายไป จนกระทั่งข้อมูลที่ได้มามีความอิ่มตัว (Saturated Data)

การวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างและพัฒนาโมเดล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากเอกสารข้อมูลและการสัมภาษณ์ รวบรวมให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำข้อมูลที่ได้จำแนกแยกแยะ และจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำข้อมูลแต่ละหมวดหมู่มาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยการตีความ (Interpretation) เนื้อหาจากเรื่องราวที่ปรากฏ และเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของข้อมูล ค้นหาข้อมูลจากประสบการณ์ในสถานการณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากนั้นจึงหาข้อสรุปเพื่อการสร้างและพัฒนาโมเดลด้วยแนวคิดของการค้นหาโมเดล ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ของผลการวิจัยโดยการคืนข้อมูลผลการวิจัยในรูปแบบเอกสารให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ และปรับแก้ผลการวิจัยตามข้อเสนอแนะเล็ก ๆ น้อย ๆ กับข้อมูลโรงเรียนต้นติวัตร

โรงเรียนต้นติวัตร ตั้งอยู่ที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สอนในระดับชั้นเตรียมอนุบาล อนุบาล และประถมศึกษา ได้รับการกล่าวขวัญว่า เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสากลแห่งหนึ่ง โดยมีรางวัล World Class Standard School และการผ่านการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการรับรองคุณภาพ จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งสิ้น 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรปฐมวัย และห้องเรียนพิเศษ IEP (Intensive English Programme) 2) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และห้องเรียนพิเศษ IEP และ 3) หลักสูตร EP (English Programme) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมของทรัพยากรในทุกด้าน เช่น ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล บุคลากรมีคุณภาพ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอต่อการเรียนการสอน เป็นต้น สมดังปรัชญาที่ว่า “พัฒนาการดี มีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ คุณธรรม เป็นผู้นำทางปัญญา” เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและทำกิจกรรมผ่านโครงการ การลงมือปฏิบัติ การบูรณาการเรียนรู้อ่านรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรม มีหลักสูตรเสริมให้กับผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น ภาษาอังกฤษและภาษาจีนซึ่งเรียนกับครูชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา เป็นต้น จุดเด่นที่น่าสนใจของหลักสูตร EP คือ ได้ประยุกต์รวมกระบวนการเรียนการสอน 3 ระบบเข้าด้วยกัน คือ แบบมอนเตสซอรี (Montessori) เข้ากับการเรียนแบบเรียนการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ 2003 และ ระบบหลักสูตรประจำชาติสิงคโปร์ เน้นใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก (ภาษาอังกฤษร้อยละ 70 และ ภาษาไทยร้อยละ 30) เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถใช้ทั้ง 2 ภาษา ได้เป็นอย่างดี (Tantivatra School, 2020)

ผลการวิจัย

การถอดบทเรียนการดำเนินงานของโรงเรียนต้นติวัตรในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 เพื่อให้ได้รูปแบบและกลไกในการจัดการเรียนออนไลน์ที่เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับประถมศึกษา ไปใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในสถานศึกษาอื่น ๆ นั้น สรุปได้ดังนี้

โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนเมื่อโรคเข้ามาเปลี่ยนโลก

ผู้บริหารโรงเรียนต้นติวัตรเมื่อทราบถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และการประกาศเลื่อนการเปิดการเรียน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในระหว่างการปิดเทอมอันยาวนาน ถือเป็น การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียน หรืออีก

นัยหนึ่ง คือ เป็นการเตรียมการเรียนการสอนในรูปแบบปกติใหม่ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่อาจจะอยู่ยาวนานเพียงใดก็ไม่ทราบได้ โรงเรียนต้นตำรับประกาศปิดการเรียนการสอนตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 และเปิดโอกาสให้ครูทำงานแบบ Work from Home ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2563 ทั้งผู้บริหาร บุคลากร และครูผู้สอน มีการเตรียมการอย่างเร่งด่วนในเดือนเมษายน 2563 เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ได้ ใช้การเรียนการสอนออนไลน์กับนักเรียนระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา แบ่งการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก ใช้โปรแกรม Google Meet ร่วมกับโปรแกรม ClassDojo สอนให้กับนักเรียนในหลักสูตร EP ระหว่างวันที่ 18 พฤษภาคม – 26 มิถุนายน 2563 (6 สัปดาห์) และรูปแบบที่สอง ใช้โปรแกรม Google Meet สอนให้กับนักเรียนในหลักสูตรปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และห้องเรียนพิเศษ IEP ระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม – 26 มิถุนายน 2563 (5 สัปดาห์) การจัดการเรียนการสอนทั้งสองรูปแบบ นักเรียนและผู้ปกครองสามารถรับชมวิดีโอย้อนหลังได้ทุกวันที่มีการจัดการเรียนการสอน เวลา 18.00-21.00 น.

จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้การออกแบบเชิงระบบ พิถีพิถันในการจัดทำเนื้อหา และจัดกิจกรรมการสอนที่สนุกสนาน ในเวลาที่เหมาะสม เน้นการใช้อุปกรณ์รอบตัวและกิจวัตรประจำวันที่บ้านเป็นอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจอย่างมาก 5 ผลลัพธ์ใหญ่ ดังนี้

1. สามารถเปิดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบ (Fully Online Learning) ทุกสายชั้นเรียน
2. วันแรกที่เปิดการเรียนการสอนออนไลน์ มีนักเรียนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเข้าเรียนมากถึงร้อยละ 78 มีการดูวิดีโอย้อนหลัง 426 ครั้ง
3. นักเรียนและผู้ปกครองพอใจการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ให้ความร่วมมืออย่างดี ไม่กลัวการใช้เทคโนโลยี และรู้จักการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย นอกจากนี้โรงเรียนยังมี iPad ให้ยืมใช้สำหรับครอบครัวที่ไม่พร้อมเรื่องอุปกรณ์การเรียนออนไลน์
4. เมื่อประเมินผลตามสภาพจริง พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ทั้งหมด เช่น ประเมินผลการทำตามคำสั่งผ่านการโต้ตอบด้วยท่าทาง คำพูด และการส่งชิ้นงาน เป็นต้น
5. ครูร้อยละ 90 ยอมรับว่า มีทักษะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และการจัดทำวิดีโอการสอนเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ไม่มีเลย และยังเกิดสังคมแห่งการแบ่งปัน ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ปรับเปลี่ยนแนวคิด (Mindset Changed) ยอมรับเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการสอนและการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย

สร้างรูปแบบการเรียนรู้นับความท้าทายฝ่าวิกฤตโควิด-19

ท่ามกลางความท้าทายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 หลังจาก ศบค. ประกาศเลื่อนการเปิดเทอมจากวันที่ 16 พฤษภาคม เป็นวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 นั้น (Podaphon, 2020) โรงเรียนต้นตำรับมีความตื่นตัวในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์เป็นอย่างมาก เป็นโรงเรียนแรก ๆ ที่มีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน และสามารถเปิดการเรียนการสอนทั้งแบบออนไลน์ในช่วงปิดเทอมเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียน (ระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน 2563) และเปิดเรียนในลักษณะปกติใหม่ (New Normal) ในเดือนกรกฎาคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งงานด้านสาธารณสุขที่ต้องเข้ามาตรวจสอบความพร้อมการจัดการสุขอนามัย และผู้ปกครองที่ต้องยินยอมให้ลูกหลานมาเรียนในสถานการณ์วิกฤตเช่นนี้ ทุกอย่างได้รับการจัดเตรียมอย่างดีโดยโรงเรียนต้นตำรับได้สร้างรูปแบบ “TTWFORWARD Model (โมเดล ต้นตำรับ เดินไปข้างหน้า)” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาออนไลน์ท่ามกลางความท้าทายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ประกอบด้วย 10 แนวคิด ภายใต้วัฏจักรคุณภาพ PDCA และภายใต้โมเดลนี้ ใช้การดำเนินการย่อยตาม “บันได 9 ขั้น : ฐรับ จับวาด สรรค์สร้าง ต่างใช้ เอาใจไว้” ประยุกต์หลักการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne) ใช้เป็นหลักการพื้นฐาน (Insa-ard, 2018; Podaphon, 2020) ภายใต้วัฏจักรการออกแบบการสอนของ ADDIE Model (Insa-ard, 2018) นำมาสรรค์สร้างจนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

นวัตกรรมสังคมนี้ได้ผ่านการพิสูจน์แล้วว่าทำได้จริงและทำได้ดี มีรางวัลเป็นความชื่นชมและคำชื่นชมของนักเรียนที่เล่าด้วยความภาคภูมิใจ “...ผมตื่นเต้นมากที่ได้เรียนออนไลน์ ได้เห็นหน้าครูและเพื่อน ๆ พร้อมกัน หายคิดถึงเลยครับ... ผมได้เรียนรู้ไม่ต่างจากตอนเรียนในห้องเลย อีกอย่างที่ชอบ คือ ผมเปิดดูวิดีโอเรียนย้อนหลังได้ครับ...” คำชื่นชมจากผู้ปกครองที่พูดอย่างจริงใจ “...แม่ที่ปรึกษาที่โรงเรียนจัดการเรียนออนไลน์ได้ไม่ต่างจากการเรียนในห้องเลย บางวันแม่ไม่ได้อยู่กับลูก ก็อาศัยเปิดดูวิดีโอเรียนย้อนหลังได้...” คำบอกเล่าของบุคลากรพร้อมกับใบหน้าเปื้อนรอยยิ้ม แววตาแสดงออกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ “...เราทำอย่างเต็มที่ สู้ไปด้วยกัน มีปัญหาอะไรก็มาบอกกัน ช่วยกันแก้ไข เอาจานมาก่อนเรื่องตัวเองมาที่หลัง...” และตั้งคำถามของ ผู้อำนวยการกัญญา ที่กล่าวถึงแนวคิด แนวปฏิบัติที่ทุกคนพร้อมจะเดินหน้าไปด้วยกัน “...สร้างเป้าหมายให้ชัดเจน... เราต้องพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส... มุ่งมั่นทำมันให้สำเร็จ... ปรับแก้เมื่อพบปัญหา... ที่สำคัญต้องเชื่อว่าเราทำได้”

แล้วมันก็จะทำได้... เปิดใจรับสิ่งใหม่ทำงานเชิงรุก... มองหาว่าเรารู้จักใคร และใครช่วยอะไรเราได้... ให้กำลังใจคนทำงาน... คนทำไม่ผิด ผิดที่ปัญหาเราจึงต้องแก้ไข... เมื่อเห็นว่าทำดีแล้วนำไปใช้ต่อให้เกิดประโยชน์”

สรุป “TTWFORWARD Model (โมเดล ต้นต้วิตรเดินไปข้างหน้า)” มีขั้นตอนดำเนินการย่อยตาม “บันได 9 ขั้น : รับผิดชอบ สร้างสรรค์ ต่างใช้ เอาใจวัด” ดังนี้

1. **ขั้นวางแผน (Plan)** วางแผนดำเนินการงานอย่างรอบคอบ แบบมีส่วนร่วม กำหนดเป้าหมายชัดเจน สื่อสารทั่วถึง คิดใหม่ ใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสในการสร้างจุดแข็ง ถือเป็นกระบวนการใน **การวิเคราะห์ (Analysis)** เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนออนไลน์ทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความจำเป็นในการดำเนินการ เนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม และโปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์

T: Target (กำหนดเป้าหมายชัดเจนแบบมีส่วนร่วม) ผู้บริหารต้องมึมมอง วิสัยทัศน์กว้างไกล ทันสมัยต่อเหตุการณ์ รับฟังข่าวสารทุกด้านอย่างเที่ยงธรรม รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรอย่างทั่วถึง จริงใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ครอบคลุมการดำเนินการ และสื่อสารเป้าหมายไปยังบุคลากรอย่างทั่วถึง ให้ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน เข้าใจแนวทางการดำเนินการร่วมกันอย่างถ่องแท้

T: Thinking Change (คิดใหม่ ใช้วิกฤติให้เป็นโอกาส) ปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ จากเดิมที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนน้อย เปลี่ยนเป็นนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อลดจุดอ่อนสร้างจุดแข็งให้กับโรงเรียน

มีขั้นตอนดำเนินการย่อยอยู่ในบันได 2 ขั้นแรก ดังนี้

บันไดขั้นที่ 1 รับผิดชอบ ฉับไว เอาใจมาก่อน

ก่อนการดำเนินการใด ๆ โรงเรียนต้นต้วิตรโดยทีมผู้บริหาร จัดประชุมหัวหน้าฝ่ายและคณะครูผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการร่วมกัน เพื่อระดมสมองและหลอมรวมจิตใจคนทำงาน เพื่อสร้างความเข้าใจ รับรู้สถานการณ์ และตั้งเป้าหมายและมีปณิธานร่วมกัน

นอกจากนี้โรงเรียนยังสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์จากความคิดเห็นของผู้ปกครองอีกด้วย โดยการส่งแบบสำรวจความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงที่จะต้องมีการห่างทางสังคม เป็นการสำรวจความคิดเห็นและความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านการใช้ Google Form โดยส่งลิงก์แบบสำรวจทางกลุ่มไลน์ ห้องเรียน และ เฟซบุ๊ก ของโรงเรียน ระหว่างวันที่ 8 - 11 พฤษภาคม 2563 ผลการสำรวจพบว่า ผู้ปกครองเกือบ

ทั้งหมด (ร้อยละ 99.1) มีความพร้อมในการให้ลูกหลานเรียนออนไลน์ แบ่งรูปแบบความพร้อมของผู้ปกครองเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่มีความพร้อมทั้งอุปกรณ์และเวลา มากถึงร้อยละ 81 และกลุ่มที่มีความพร้อมในด้านอุปกรณ์สามารถติดตามการเรียนการสอนออนไลน์ย้อนหลังด้วยการดูวิดีโอ แต่ไม่สามารถดูแลบุตรหลานในขณะที่เรียนออนไลน์แบบ Face to Face ได้คิดเป็นร้อยละ 18.1 นอกจากนี้สำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมมีเพียงร้อยละ 0.9 ทางโรงเรียนมิได้ทอดทิ้งนักเรียนกลุ่มนี้โดยจัดเตรียมแผนสำรองในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์เพื่อการเรียนได้จริง ๆ ทางโรงเรียนได้จัดเตรียมอุปกรณ์ iPad สำรองเพื่อการยืมใช้ให้กับกลุ่มนี้ ดังคำกล่าวของผู้อำนวยการ “...เราไม่ทิ้งนักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่มีความพร้อมทางอุปกรณ์แน่นอน เรามีอุปกรณ์ iPad สำรองให้ยืมใช้งาน ในการเรียนออนไลน์...” อุปกรณ์ที่สามารถจัดเตรียมให้กับบุตรหลานใช้ในการเรียนออนไลน์ส่วนใหญ่ คือ โทรศัพท์มือถือแบบ สมาร์ทโฟน (Smart Phone) (ร้อยละ 43.8) รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (Notebook Computer) (ร้อยละ 29.1) และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Personal Computer) (ร้อยละ 14.9) จากการสำรวจความพร้อมในทุกมิติ ทั้งด้านความพร้อมของโรงเรียน และนักเรียนและผู้ปกครอง ทำให้เกิดการรับทราบข้อมูลที่เป็นจริง นำไปสู่การหาแนวทางในการดำเนินการได้อย่างถูกต้อง บนความร่วมมือของทุกฝ่ายด้วยความเต็มใจ ดังคำบอกเล่าของผู้ปกครองรายหนึ่ง “...โรงเรียนต้นต้วิตรเค้าใส่ใจต่อความรู้สึกรักของนักเรียนและผู้ปกครอง ก่อนที่จะประกาศเรียนออนไลน์ โรงเรียนมีการถามความพร้อมของผู้ปกครองก่อน ทำให้เรารับรู้สถานการณ์ของโรงเรียน และสามารถเสนอแนะความคิดเห็นได้ ทำให้เราไม่อึดอัดที่จะต้องทำตามอย่างเดียว...”

บันไดขั้นที่ 2 รู้ลึก รู้จริง อิงทำได้

ก่อนเริ่มจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โรงเรียนต้องสร้างความมั่นใจว่า สามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพได้จริง ดังนั้นทีมงานผู้ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยสำรวจซอฟต์แวร์ที่จำเป็นต้องใช้เป็นครั้งแรกเพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวกำหนดปัจจัยอื่น ๆ จากนั้นจึงสำรวจองค์ความรู้ของบุคลากร ความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครอง สถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่าย เครื่องเสียง และอุปกรณ์ตัดต่อวิดีโอ เป็นต้น

ทีมงานเลือกแพลตฟอร์มการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยศึกษาความเป็นไปได้ของซอฟต์แวร์ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ คัดสรรจากโปรแกรมที่นิยมใช้งานกันทั่วโลก 5 โปรแกรม ได้แก่ 1) Google Meet

2) Zoom 3) Facebook Live 4) Skype และ 5) Line Group พบทั้งข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละโปรแกรม เมื่อพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทีมงานจึงสรุปเลือกใช้การเรียนการสอนออนไลน์แบบพบหน้า (Face to Face) ผ่านโปรแกรม Google Meet ด้วยเหตุผล คือ 1) ใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับโรงเรียนที่เป็นสมาชิก G Suite for Education 2) ไม่จำกัดเวลาในการใช้งานและสถานที่ในการใช้งาน 3) รองรับผู้เข้าร่วมถึง 250 คน 4) ผู้สอนสามารถจัดการห้องเรียนออนไลน์ได้ง่าย เช่น การเลือกรับผู้เรียนเข้าห้องเรียนออนไลน์ ควบคุมการใช้เสียงและการคงอยู่ในห้องของผู้เรียน นำเสนอหน้าจอและพูดคุยเพื่อสนทนากับผู้เรียน และบันทึกการสนทนาเพื่อการดูวิดีโอย้อนหลัง 5) ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ทันที (Real-Time) ทั้งการใช้เสียงและทำทางผ่านกล้องวิดีโอ และ 6) มีฟังก์ชันการใช้งานไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการใช้งานของนักเรียนและผู้ปกครอง

นอกจากนี้ ในหลักสูตร EP มีความต้องการขยายความสามารถของกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ จึงเลือกใช้โปรแกรม ClassDojo ในการจัดการห้องเรียนออนไลน์ในช่วงเวลาที่ไม่ได้พบหน้ากัน ร่วมกับ โปรแกรม Google Meet ซึ่งใช้ตอนพบหน้ากัน (Face to Face) ตามตารางเรียน ทั้งนี้เพราะโปรแกรม ClassDojo สามารถโพสต์การบ้าน ลิงก์วิดีโอที่บันทึกการสนทนา และมีรูปสัญลักษณ์ (Monster) ที่เป็นตัวแทนเด็กนักเรียนสามารถดึงดูความสนใจจากนักเรียนและผู้ปกครองได้ดี

เมื่อได้แพลตฟอร์มการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อันประกอบด้วยโปรแกรมที่จำเป็นต้องใช้ และรายละเอียดสถานที่และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับโปรแกรมแล้ว ทีมงานจึงประเมินองค์ความรู้ของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองพบว่า ต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ขณะที่ฝ่ายนักเรียนและผู้ปกครอง ทีมงานจะต้องมีคู่มือและการสื่อสารที่ครบถ้วนถูกต้อง เหมาะสมกับเวลา

2. ขั้นตอนการ (Do) ทำอย่างมุ่งมั่น เชื่อมั่นว่าทำได้ ค้นหาจุดอ่อนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เผชิญอย่างแน่วแน่ เป็นกระบวนการใน**ขั้นการออกแบบและพัฒนา (Design & Development)** ออกแบบรูปแบบการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหาแต่ละส่วนที่จะสอน และการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา รวมถึงพิจารณาวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ แล้วนำไปสร้างรูปแบบการเรียนออนไลน์ให้สามารถทำได้จริงตามแผนงานที่วางไว้

W : Working Hard (ทำให้เกิดความสำเร็จ) ร่วมแรงร่วมใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น ตามหน้าที่รับผิดชอบที่ร่วมกันจัดทำเพื่อให้งานดำเนินการได้ตามแผนงานที่วางไว้

F : Fast Working (คล่องแคล่วพร้อมปรับปรุง) ทำงานด้วยความคล่องแคล่ว ว่องไว เมื่อพบว่า ทำตามแผนแล้วพบปัญหา พร้อมทั้งจะปรับปรุงแผนและการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

O : Operation (ดำเนินการตามแผนงาน ด้วยความเชื่อว่าทำได้) เมื่อมีข้อตกลงร่วมกันแล้ว ทำตามอย่างเคร่งครัดด้วยความเชื่อมั่นว่าทำได้จริง ทดลองทำทุกวิถีทางที่คิดว่าทำได้ หากพบปัญหาในการดำเนินการก็ไม่ย่อท้อ นำเสนอทีมเพื่อการแก้ไขร่วมกัน

ประกอบด้วยผลการดำเนินการตามบันได 4 ขั้น ดังนี้

บันไดขั้นที่ 3 วาดฝันที่เป็นจริงอิงทรัพยากรที่มี

เมื่อสรุปโปรแกรมที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกันแล้ว จึงเกิดการสำรวจอย่างเปิดใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนได้ผลสรุปทรัพยากรที่มีร่วมกับทักษะของบุคลากร สิ่งใดที่ต้องจัดซื้อเพิ่มหรือต้องจัดอบรมเพิ่ม ทางทีมผู้บริหารไปเชิญให้จัดการได้เต็มกำลัง พร้อมสนับสนุนทั้งงบประมาณและขวัญกำลังใจ เพื่อให้เกิดการทำงานที่ว่องไว ลดขั้นตอนความยุ่งยาก ซับซ้อน แต่ยังมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ความได้เปรียบของที่นี่ คือ มีความพร้อมเรื่องทรัพยากร คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสูง ทำให้การลงทุนด้านฮาร์ดแวร์มีน้อย เพิ่มเติมเฉพาะทักษะความรู้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของบุคลากรและจัดซื้อโปรแกรม ClassDojo ดังนั้นทีมงานจึงประสานภาคีเครือข่ายที่สามารถให้ความรู้แก่บุคลากรได้ นำไปสู่การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ภายใต้ความช่วยเหลืออย่างดีจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (เอสซีที) อนุเคราะห์ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และทีมวิทยากรเพื่อให้เกิดการใช้งานจริงและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จึงจัดอบรม 2 ครั้ง ทางโรงเรียนเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นช่องทางในการสื่อสารออนไลน์ระหว่างทีมงาน ครูผู้สอน และนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ กลุ่มไลน์ ที่มีใช้งานอยู่แล้วทั้งกลุ่มบุคลากรและแต่ละห้องเรียน ใช้ส่งข้อมูลและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และ เฟซบุ๊ก ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และ พิเศษสำหรับหลักสูตร EP ใช้โปรแกรม ClassDojo เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง

จะเห็นว่าบุคลากรโดยเฉพาะครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมาก แต่ทุกคนก็ยอมทำเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวของผู้บริหาร “...เราต้องทำให้ครูซึ่งเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนได้เปลี่ยน Mind Set ตัวเองให้ได้...เค้าจะต้องเรียนรู้สิ่งที่ไม่รู้ด้วยความเต็มใจ...”

บันไดขั้นที่ 4 วาด กิจกรรมนำสู่ความรู้

จากเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียน กำหนดบนพื้นฐานความเข้าใจความต้องการของเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง ดังนี้

1. เน้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ความรู้นอกสถานที่ ไม่น่าเบื่อ และมีเวลาในการเรียนรู้ทักษะชีวิต เช่น การปลูกผัก ดอกไม้ ต้นไม้ การทำงานบ้าน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่หาทำได้ขณะที่อยู่บ้าน
2. ลดช่องว่างในการเรียนรู้ในระหว่างที่ยังไม่ได้มาโรงเรียน โดยเลือกกิจกรรมที่ทำให้เด็กนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และเพื่อน ๆ สามารถเห็นหน้าและพูดจาโต้ตอบกันได้อย่างเป็นกันเอง
3. ลดความเครียดด้านวิชาการ โดยใช้การเรียนการสอนที่ไม่มีภาระสอบ ใช้การประเมินจากกิจกรรมในขณะที่มีการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุขระหว่างการเรียนออนไลน์
4. จัดตารางเรียนที่เอื้อต่อความสะดวกของผู้ปกครอง เพื่อไม่ให้กระทบการทำงานประจำ ในระดับประถมศึกษา จึงจัดการเรียนการสอนใน 4 รายวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยออกแบบเตรียมแผนการสอนรูปแบบใหม่ จัดกลุ่มครูในสายชั้นเดียวกัน ร่วมกันเขียนแผนการสอนสายชั้นละ 1 ห้องเรียนออนไลน์แล้ว จึงส่งแผนการสอนไปยังแผนกเพื่อพิจารณาและปรับแก้ไขร่วมกันจนแผนการสอนเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในการสอนจริงจัดให้มีการเรียน 3 วันต่อสัปดาห์ เรียนวันละ 3 วิชา วิชาละ 1 ชั่วโมง คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ โดยในวันอังคารและวันพฤหัสบดี มีการเสริมทักษะ Midi Phonic และมอบหมายให้นักเรียนฝึกทักษะชีวิตกับครอบครัวและสังคมรอบข้าง เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ ซักผ้า รีดผ้า เป็นต้น และจัดบันทึกกิจกรรมลงในสมุดเพื่อนำมาส่งครูในวันเปิดเรียน (1 กรกฎาคม 2563)
5. จัดเตรียมทีมผู้สอนโดยจัดกลุ่มตามความสมัครใจ เพื่อให้การจัดกิจกรรมไม่น่าเบื่อ ผู้สอนได้ช่วยกันออกแบบกิจกรรมและร่วมกันตรวจสอบผลสะท้อนกลับของนักเรียนเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น มีครูด้านศิลปะช่วยดูแลเรื่องแสง รูป แบบภาพกิจกรรม และครูท่านอื่นทำตัวเป็นเด็กนักเรียนเพื่อจำลองสถานการณ์จริง เป็นต้น กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสอนแบบพบหน้าตามตารางเรียนใช้แผนการสอนที่จัดเตรียมไว้ หรือทีมงานและครูเรียกว่า “สอนสด” ด้วยโปรแกรม Google Meet และรูปแบบที่ 2 คือ ผู้สอนและทีมงานบันทึกวีดิโอเนื้อหาการสอนเตรียมไว้ก่อน เพื่อการตรวจสอบให้การสอนมีเนื้อหาครบถ้วนชัดเจน และนำมาเปิดสอนร่วมกับการสอนสด
6. ประยุกต์หลักการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne) ใช้เป็นหลักการพื้นฐาน (Insaard, 2018; Podaphon, 2020) เพื่อให้ได้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในตารางเรียน

จึงมีช่วงเวลา ครึ่งชั่วโมงก่อนการเรียนในแต่ละวิชาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการรับรหัสเพื่อเข้าห้องเรียน และทีมผู้สอนตรวจสอบจนนักเรียนสามารถเข้าห้องเรียนได้ครบตามการแจ้งเจตจำนงค์เข้าเรียน มีการแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนในแต่ละครั้ง ทบทวนความรู้เดิมที่ได้เรียนไป เน้นนำเสนอบทเรียนผ่านกิจกรรมการสอนที่ไม่น่าเบื่อ ใช้รูปภาพ วิดีโอ เสียงดนตรี ท่าทางและน้ำเสียงของทีมนักเรียนในการดึงดูดให้นักเรียนสนใจเรียนและเข้าใจบทเรียนได้ง่าย ทุกครั้งที่เริ่มเนื้อหาใหม่จะชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับเนื้อหาเดิมที่ได้เรียนไปเพื่อการประยุกต์ใช้งานได้จริง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนผ่านการตอบคำถามและการแสดงผลงานในขณะที่มีการเรียนการสอนตามตารางเรียน หมั่นตรวจสอบการรับรู้ของนักเรียนเพื่อปรับกระบวนการให้เหมาะสม เน้นการทดสอบการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและแสดงผลงานไม่ใช้การทดสอบแบบเป็นทางการ แจ้งลิงก์วีดิโอที่นักเรียนและผู้ปกครองสามารถเข้าไปเรียนย้อนหลัง หรือลิงก์วีดิโอหรือข้อมูลศึกษาเพิ่มเติม

7. ทดลองทำกิจกรรมที่ออกแบบไว้ก่อนการใช้งานจริง เพื่อลดความตื่นตัวของคุณครูที่ไม่เคยจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ยังสร้างความสนุกสนานและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครูได้อีกด้วย

8. ทีมผู้สอนต้องเปิดใจรับสิ่งใหม่ ๆ และรับฟังคำติชมและข้อเสนอแนะของทีม นำไปปรับปรุง จนได้ผลงานที่เห็นร่วมกันว่าดีแล้ว

9. ซักซ้อมขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนให้เข้าใจ ทำได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ

บันไดขั้นที่ 5 สร้าง ห้องเรียนออนไลน์ขายความรู้

ทีมงานเปิดการเรียนการสอนออนไลน์ตามรูปแบบกิจกรรมที่ออกแบบไว้ แบ่งทีมงานให้มีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน เช่น จัดตั้งทีมแอดมิน (Admin) ประจำห้องเรียน ทำหน้าที่ดูแลตอบรับจากการจัดกิจกรรมของนักเรียน ติดตามอ่านข้อความในแชทที่นักเรียนหรือผู้ปกครองแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้น และประสานการแก้ไขปัญหา ทีมครูผู้สอนแบ่งหน้าที่กันชัดเจนว่า ใครเป็นผู้สอนนำ ใครเป็นแนวร่วมทำกิจกรรมและคอยสังเกตพฤติกรรม การรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในขณะที่มีการเรียนการสอนออนไลน์แบบพบหน้าตามตารางเรียน บันทึกวีดิโอขณะที่มีการเรียนการสอนด้วยฟังก์ชันการบันทึกของ Google Meet พิเศษในหลักสูตร EP ที่ต้องการลดความผิดพลาดอันเกิดจากความประมาทของครูหรือปัญหาทางเทคนิคที่อาจจะเกิดขึ้น ในขณะที่มีการเรียนการสอน จึงบันทึกวีดิโอการสอนของครูไว้ก่อนตารางเรียน เมื่อถึงเวลาเรียน ทีมผู้สอนจะส่งลิงก์วีดิโอไว้ในโปรแกรม ClassDojo เพื่อให้นักเรียนได้เรียน ขณะเดียวกัน

ก็เปิดการเรียนแบบพบหน้าด้วยโปรแกรม Google Meet เพื่อการสนทนาและตอบข้อซักถามของนักเรียนทั้งผ่านการใช้วิดีโอและแชทในโปรแกรม เมื่อสอนเสร็จ จัดเตรียมผู้รับผิดชอบในการโพสต์วิดีโอการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองดูย้อนหลัง โดยเริ่มดูได้ตั้งแต่เวลา 18.00 – 21.00 น.

บันไดขั้นที่ 6 สร้าง ทีมผู้ตรวจ กวดขันความรู้

ในระหว่างที่มีการเรียนการสอนออนไลน์ มีทีมที่รับผิดชอบในการตรวจสอบความสมบูรณ์ในขณะเรียน สรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาประชุมทีมหาทางแก้ไขร่วมกัน โดยครูที่ไม่มีหน้าที่ในการสอนหรือร่วมสอน จะทำหน้าที่เป็นเสมือนเด็กนักเรียน เข้ามาเรียนเพื่อสังเกตการณ์การสอน

3. ขั้นตอนตรวจสอบ (Check) ประเมินขั้นตอนการดำเนินงานและผลที่อาจเกิดขึ้น และสรรหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขเมื่อพบเจอปัญหา เป็นกระบวนการในขั้นการนำไปใช้ (Implementation) เริ่มนำรูปแบบการเรียนออนไลน์ไปใช้งานจริง สรุปประเด็นปัญหาที่พบเพื่อหาแนวทางแก้ไข

R: Real Friend (ความร่วมมือจากมิตรแท้) ประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เพื่อให้ได้ซึ่งแนวทางและวิธีการพัฒนากระบวนการทำงานให้สำเร็จ สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

W: Will Power (มุ่งมั่น ตั้งใจ) ร่วมแรงร่วมใจ ทำงานอย่างมุ่งมั่น ตรวจสอบผลการดำเนินการและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือกันหากมีการร้องขอความช่วยเหลือโดยไม่ลังเล

ประกอบด้วย การดำเนินการตามบันได 2 ขั้น ดังนี้

บันไดขั้นที่ 7 ใช้ ห้องเรียนออนไลน์ ในสไตล์ที่สมบูรณ์

จากการจัดเตรียมการเรียนการสอนออนไลน์เป็นอย่างดี ทำให้วันแรกที่เปิดการเรียนการสอนออนไลน์ มีนักเรียนและผู้ปกครองให้ความร่วมมือเข้าเรียนมากถึงร้อยละ 78 มีการดูวิดีโอย้อนหลัง 426 ครั้ง พบปัญหาการเข้าห้องเรียนไม่ได้ในบางคน และบางคนเข้ามาเรียนแล้วหลุด รวมถึงพบปัญหาการควบคุมห้องในช่วงแรก เพราะนักเรียนยังตื่นตัวกับการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ และตื่นตัวที่ได้พบหน้าเพื่อนผ่านคอมพิวเตอร์ นักเรียนบางส่วนเรียนที่บ้านตามการจัดเตรียมของผู้ปกครองซึ่งอาจเป็นพ่อ แม่ หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย บางส่วนผู้ปกครองให้เรียนจากที่ทำงานของผู้ปกครอง เพราะผู้ปกครองยังต้องไปทำงาน ขณะที่ผู้ปกครองที่ไม่สามารถดูแลบุตรหลานให้เรียนตามตารางเรียนได้ สามารถเข้าไปดูวิดีโอย้อนหลังได้ พบว่า ผู้ปกครองบางท่านแม้ได้เรียนตามเวลาแล้ว ยังสนใจที่จะดูวิดีโอย้อนหลังอีกด้วย สำหรับการสนทนา ทีมงานพบข้อดี คือ นักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูได้ในขณะนั้น ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้

เต็มที่ ขณะเดียวกันก็พบข้อจำกัดที่เกิดขึ้นเช่นกัน คือ ในบางครั้งมีเสียงดังจ๊อแจ โหวกเหวก เพราะผู้เรียนต้องการพูดกับครูพร้อมกันหลาย ๆ คน และบางครั้งเสียงพูดของครูเบา นักเรียนได้ยินไม่ชัด ขณะที่รูปแบบการสอนที่ใช้การอัดวิดีโอการสอนไว้ก่อนนำมาสอนร่วมกับการสนทนา ข้อดีคือ ทำให้ครูมีเวลาในการเตรียมตัวล่วงหน้า สามารถควบคุมเวลา และลดปัญหาเรื่องเสียงได้ และโรงเรียนมีวิดีโอที่มีคุณภาพไว้ใช้งานย้อนหลังได้ ในขณะที่ยังข้อจำกัด คือ ครูจะต้องปรับแก้การบันทึกวิดีโอหลายรอบ เพื่อให้ผ่านระดับคุณภาพที่ทางแผนกกำหนด ดังนั้นเพื่อสร้างความมั่นใจและลดความประหม่าของครู จึงมีการฝึกซ้อมการใช้เครื่องมือและการทดลองสอน เพื่อตรวจสอบเรื่องระดับเสียง มุมกล้อง แสง ภาพ ความคมชัดของสัญญาณอินเทอร์เน็ต กับเพื่อนครูก่อนการสอนจริง

บันไดขั้นที่ 8 ใช้ ปัญหา มาขับเคลื่อนคุณภาพ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จริง มีดังนี้

1. ทักษะคิดของผู้สอน แม้จะได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการจริง แต่ทางโรงเรียนยังต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด หรือ Mind Set ของผู้สอนให้ยอมรับรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ซึ่งแม้จะยุ่งยากในครั้งแรก แต่เมื่อใช้งานไปแล้ว เกิดความคุ้นเคย สามารถทำได้โดยไม่ขัดเขิน และทำได้
2. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สอนและนักเรียน เพราะทุกคนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่พร้อมกัน จึงต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการจริงให้กับผู้สอน จัดทำคู่มือการใช้งานให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง รวมถึงสร้างช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงได้ เพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สร้างความมั่นใจให้กับทุกคน
3. การสร้างวิดีโอ หรือการเรียนการสอนออนไลน์แบบพบหน้าที่จำเป็นต้องจัดเตรียมมากกว่าการเรียนในห้องแบบปกติ ครูจะต้องเตรียมการสอนและกิจกรรมอย่างดี เรียนรู้เทคนิคการใช้แสง สี เสียง และภาพ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน
4. บุคลากรสนับสนุนด้านเทคนิคมีไม่เพียงพอ ในบางครั้งที่เปิดการเรียนการสอนออนไลน์พร้อม ๆ กันหลายห้องเรียน เมื่อพบปัญหาที่คล้าย ๆ กัน เกิดปัญหาบุคลากรสนับสนุนด้านเทคนิคมีไม่เพียงพอ จึงเป็นการดีที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสื่อสาร ทำให้บุคลากรสามารถตอบคำถามได้โดยไม่ต้องวิ่งไปยังหน่วยงานทุกห้อง หรือบางครั้งมีทีมงานอื่นที่รู้วิธีการแก้ไขปัญหา ก็สามารถช่วยแนะนำกันได้
5. ปัญหาอันเนื่องมาจากเทคโนโลยี เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนให้บริการได้ช้าในบางช่วงเวลา หรือผู้ปกครองซื้อบริการอินเทอร์เน็ตที่ความเร็วต่ำ ทำให้การเชื่อมต่อเพื่อการเรียนออนไลน์ ไม่เสถียร หรือในบางครั้งอาจพบปัญหาเปิดคอมพิวเตอร์ไม่ได้ ไฟฟ้าดับ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องหาแนวทางสำรองไว้

6. ความพร้อมของผู้เรียนที่มีไม่เท่ากัน เช่น บางคนไม่มีอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนออนไลน์ เป็นต้น

7. รูปแบบการวัดผลการเรียนรู้ ที่ต้องเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ต้องไม่สร้างความเครียดให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง แต่เป็นการวัดผลโดยที่ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน ไม่กลัวการเรียนและการวัดผล เมื่อสั่งงานก็ต้องตรวจงานเพื่อวัดผลว่าผู้เรียนทำได้ตามวัตถุประสงค์

8. ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนที่เพิ่มขึ้น เพราะการเรียนการสอนออนไลน์ต้องใช้ทรัพยากรเพิ่ม เช่น ค่าใช้จ่ายสำหรับอินเทอร์เน็ต ค่าไฟฟ้า หรือการลงทุนซื้อคอมพิวเตอร์หรือมือถือสมาร์ทโฟน

จากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ทีมงานนำมาหาทางแก้ไขร่วมกัน ใช้การออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนเชิงระบบ จนสามารถเปิดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนและผู้ปกครอง ผู้สอนบางคนยอมปรับเปลี่ยนแม้กระทั่งวิธีการการแต่งหน้า แต่งตัว ตามข้อเสนอแนะของทีมงาน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ทีมงานจะปรับเปลี่ยนตามข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขร่วมกันทุกครั้ง ทำซ้ำจนได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวของผู้ปกครอง "...เราจะเห็นการเปลี่ยนแปลงของครูชัดมาก หลังจากที่เรอบอกว่าเค้าควรปรับอะไร..." และความชื่นชอบจากนักเรียน "...พอหนูบอกว่าเสียงไม่ชัด ครูก็แก้ไขเลย บางวันครูแต่งตัวแปลกไป หนูชอบมาก..."

4. ขั้นปรับปรุงแก้ไข (Action) เปิดใจยอมรับวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ปรับปรุงทันที และทำซ้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เป็นกระบวนการในขั้นการประเมิน (Evaluation) ประเมินผลการเรียนออนไลน์ในห้องเรียน และภาพรวมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้พร้อมนำไปใช้ในการเรียนรูปแบบปกติใหม่

A : Acceptance (เปิดใจยอมรับเพื่อปรับปรุง) เปิดใจเพื่อยอมรับวิธีการใหม่ เพื่อปรับปรุงกระบวนการ ขั้นตอนการทำงานให้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น มีค่าใช้จ่ายน้อยลง

R : Reaction (ตอบสนองฉับไว) เมื่อพบแนวทางการแก้ไขหรือปรับปรุงให้การทำงานดีขึ้น ให้รีบปรับปรุงทันทีให้ทันต่อเวลาและเข้ากับสถานการณ์นั้น

D : Do it again (ทำซ้ำเพราะทำดี) เมื่อปรับปรุงจนได้กระบวนการและขั้นตอนที่ดีแล้ว นำกลับไปทำซ้ำเพื่อให้เกิดผลดีอย่างทั่วถึง ครอบคลุม และยั่งยืน

ประกอบด้วยการทำงานในบันไดขั้นสุดท้าย ดังนี้

บันไดขั้นที่ 9 วัดผล เพื่อใช้ต่อ

หลังจากเปิดการเรียนการสอนออนไลน์ไประยะหนึ่ง ทำให้ครูผู้สอนรู้ว่า ต้องปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง ต้องเรียนรู้สิ่งใดบ้างเพื่อให้การสอนออนไลน์ออกมาดี ทีมงานสรุปผลร่วมกันทุกอาทิตย์ และนำแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสัปดาห์ถัดไป ส่งผลดีมาจนถึงการเรียนการสอนแบบปกติใหม่ที่ครูเริ่มมีการทำวิดีโอในบางเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ย้อนหลัง และมีการศึกษาเทคนิคการตัดต่อวิดีโอเพิ่มเติม จนครูทุกคนสามารถสร้างวิดีโอการสอนได้เองร้อยละ 90

อภิปรายผลการวิจัย

เรียนรู้แบบปกติใหม่ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ท่ามกลางความท้าทายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนต้นติวัตร์ จนสามารถเปิดการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างสมบูรณ์ เพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร และเกิดแนวทางการนำสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น มาประยุกต์ใช้งานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วโลกก็พยายามจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะโรงเรียนในประเทศจีนซึ่งเป็นต้นกำเนิดการระบาดครั้งนี้ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 (Thitipattakul, 2020) ดังนั้นในช่วงการเปิดภาคเรียนแบบปกติใหม่ในประเทศไทย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2563 จึงมีการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นปกติ รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีจัดการเรียนรู้ วิธีการสื่อสาร วิธีการปฏิบัติงาน และการจัดการ (Duangchurn, 2020; Pandam, 2020; Issarakraisil, 2020) เช่นเดียวกับโรงเรียนต้นติวัตร์ที่ปรับตัวใช้รูปแบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วย "TTWFORWARD Model (โมเดลต้นติวัตร์เดินไปข้างหน้า)" ภายใต้วัฏจักรคุณภาพ PDCA ของเดมมิง (Deming, 1986; Silanookit, Thongprong, Maneelek, & Viwattananon, 2020) ประกอบด้วย 10 แนวทางดำเนินการ และภายใต้โมเดลนี้ ใช้การดำเนินการย่อยตาม "บันได 9 ขั้น : รู้รับ จับवाद สรรค์สร้าง ต่างใช้ เอาใจวัด" ประยุกต์หลักการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne) เป็นหลักการพื้นฐาน ประกอบด้วย การกระตุ้นความสนใจ แจงวัตถุประสงค์ของการเรียน ทบทวนความรู้เดิม นำเสนอเนื้อหาและความรู้ใหม่ ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ การกระตุ้นการตอบสนอง ให้ข้อมูลย้อนกลับ ทดสอบความรู้ และส่งเสริมความจำและนำไปใช้ (Insa-ard, 2018; Podaphon, 2020) และยังสอดคล้องกับวัฏจักรการออกแบบการสอนของ ADDIE Model (Insa-ard, 2018) ซึ่งเป็นโมเดลการสร้างบทเรียนออนไลน์ที่นิยมมากในปัจจุบัน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล

รูปที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาท่ามกลางความท้าทายของสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19
ที่มา: Jinpon, & Jueboon, 2020

จากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนต้นติวัตร์เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี สามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านปัญญา ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสาระที่ได้เรียนรู้ และมีกระบวนการคิด ตามลำดับกิจกรรมที่ได้ทำ (2) ด้านอารมณ์ ผู้เรียนมีอารมณ์รื่นเริง แจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีสุขภาพจิตดี เพราะได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ได้พบครูและเพื่อนแบบออนไลน์ (3) ด้านสังคม ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ให้ความร่วมมือตามกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด และ (4) ด้านร่างกาย ผู้เรียนมีการเจริญเติบโตทางร่างกายเป็นไปตามพัฒนาการเพราะได้รับการส่งเสริมให้ทำกิจกรรมตามความเหมาะสมเน้นใช้กิจกรรมรอบตัวที่ทำได้ มีสุขภาพแข็งแรง (Dechagupt, & Yindisook, 2018) นอกจากนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน เกิดการปรับตัวในการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศแบบออนไลน์มาใช้งานมากยิ่งขึ้น (Wannaprapha, Wutthiwan, & Rukrermwong, 2020)

เมื่อพิจารณาซอฟต์แวร์เพื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โรงเรียนต้นติวัตร์เลือกใช้ซอฟต์แวร์ที่มีใช้อย่างแพร่หลาย โดยเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน (Pandam, 2020; Podaphon, 2020; Thitipattakul, 2020; Wannaprapha et al., 2020) ได้แก่ โปรแกรม Google Meet ในการสอนแบบพบหน้าเพราะมีฟังก์ชันการใช้งานไม่ซับซ้อน โปรแกรม ClassDojo ในการจัดการห้องเรียนออนไลน์เน้นการสร้างการดึงดูดใจด้วย Monster แทนรูปนักเรียน ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการสื่อสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก และ ไลน์ เพราะเป็นโปรแกรมที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

แนะนำใช้ด้วยบัญญัติ 9 ข้อ

เพื่อเป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 จึงมีข้อเสนอแนะเป็นบัญญัติ 9 ข้อ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบการนำใช้การเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานการณ์และนักเรียน เช่น โรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สามารถเลือกรูปแบบการเรียนรู้เต็มรูปแบบ (Fully Online) เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ร่วมกันรักษาระยะห่างทางสังคมและเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้นสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนในห้องเรียนในรูปแบบเรียนรู้ออนไลน์เป็นส่วนเสริมร้อยละ 25-50 (Blended, 25-50%) ทั้งนี้เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างประโยชน์ของการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์
2. กำหนดรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เช่น เด็กในระดับประถมศึกษา ควรเลือกรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนร่วมกับเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัตรา (Class-paced with some self-paced) เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมให้เรียนรู้ด้วยตนเองแบบสมบูรณ์ได้ ยังต้องมีการเรียนในห้องและมีสื่อการเรียนเพื่อการเรียนรู้เสริมด้วยตนเอง
3. เลือกรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานให้มีกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย (Expository) การปฏิบัติ (Practice) การสำรวจ (Exploratory) และ การใช้ความร่วมมือ (Collaboration)

4. กำหนดบทบาทการประเมินออนไลน์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน บทบาทการประเมินออนไลน์ที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษา คือ ใช้สำรวจเพื่อการปรับเปลี่ยนการสอนให้เหมาะสมเพื่อสนับสนุนผู้เรียน (Tell system how to support the student: adaptive instruction) และ ใช้เพื่อให้รู้ถึงสถานะการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือผู้สอน (Provide student or teacher with information about learning state)

5. เลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม ควรใช้การสื่อสารแบบผสมผสาน (Some blend of both) ที่มีสื่อในการสื่อสารทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์

6. เลือกแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน แพลตฟอร์มที่เลือกมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพราะมีโปรแกรมและรูปแบบที่ใช้งานกันจำนวนมาก ดังนั้นทางโรงเรียนต้องศึกษาถึงข้อดีและข้อจำกัดของโปรแกรมเหล่านั้น แล้วเลือกที่เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของโรงเรียน

7. บุคลากร คือ กำลังสำคัญ โรงเรียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของบุคลากร ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนงานให้เกิดผลสำเร็จ จึงควรสำรวจทักษะและเสริมความรู้และทักษะให้ตามความเหมาะสม และควรมีการชักจูงเป็นทีมเพื่อสร้างความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนแก่ครู และเพื่อสร้างให้มีสิ่งดี ๆ ไปสู่นักเรียน

8. ความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ ต้องสำรวจความคิดเห็นและความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้การเรียนการสอนทำได้โดยความเต็มใจทั้งสองฝ่าย

9. หมั่นตรวจสอบและปรับปรุงวิธีการให้ทันสมัยและเหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอน สิ่งสำคัญ คือ การตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอนในทุกมิติ เพื่อนำมาปรับปรุงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสามารถนำรูปแบบนั้น ๆ ไปใช้งานต่อได้อย่างน่าเชื่อถือ

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประถมศึกษา ในยุคของการเปลี่ยนแปลงโลกท่ามกลางวิกฤตโควิด-19 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการของโรงเรียนต้นติวิตร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยโรงเรียนมีการปรับตัวโดยนำใช้รูปแบบและกลไกการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วย “TTWFORWARD Model (โมเดล ต้นติวิตรเดินไปข้างหน้า)” ภายใต้วิถีจักร

คุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 10 แนวทางดำเนินการ และภายใต้โมเดลนี้ ใช้การดำเนินการย่อยตาม “บันได 9 ขั้น : รู้รับ จับวาด สรรค์สร้าง ต่างใช้ เอาใจวัด” ประยุกต์หลักการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนของกาเย่ (Gagne) เป็นหลักการพื้นฐาน เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี สามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้ทั้ง 4 ด้าน คือ ปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย และยังทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน เกิดการปรับตัวในการเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศแบบออนไลน์มาใช้งานมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ ผู้บริหารและบุคลากร รวมถึงผู้ปกครองและนักเรียนของโรงเรียนต้นติวิตรที่ให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และงานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

References

- Achanpanya, N. (2020). *When the Covid-19 Transforming the World Education System*. Received November 10, 2020, from <https://www.eef.or.th/30577>. [in Thai]
- Dechagupt, P., & Yindisook, P. (2014). *Learning Management in the 21st Century*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- _____ . (2018). *7C Skills for Teacher 4.0 PLC & Log Book*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. MA: MIT Press.
- Dhawan, S. (2020). Online learning: A panacea in the time of Covid-19 crisis. *Journal of Educational Technology Systems, 49*(1), 5-22.
- Duangchurn, P. (2020). The new normal in educational administration after the Covid-19 crisis. *Journal of Arts Management, 4*(3), 770-782. [in Thai]
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). *The Difference between Emergency Remote Teaching and Online Learning*. Retrieved October 22, 2020, from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.

- Insa-ard, S. (2018). *E-Learning Lesson Design to Develop Advance Thinking Skill*. Bangkok: Se-ed book center. [in Thai]
- Issarakraisil, S. (2020). *Royal Thai Society of lay Enacting "New Normal", a New Normal, a New Way of Life*. Received November 10, 2020, from <https://www.amarintv.com/news/detail/30902>. [in Thai]
- Juliani, A.J. (2020). *The 9 Dimensions of Online Learning: How to Plan and Adjust for and Unpredictable Learning Environment*. Received November 10, 2020, from <http://ajjuliani.com/9-dimensions-online-learning>.
- Kiatchotichai, P. (2002). *A New Paradigm of Education in the 21st Century*. Bangkok: Education Publishing House. [in Thai]
- Lowenthal, P., York, C., & Richardson, J. (2014). *Online Learning: Common Misconceptions, Benefits and Challenges*. NY: Hauppauge.
- Luthra, P. (2020). 4 ways COVID-19 Could Change How We Educate Future Generations. Received November 10, 2020, from <https://www.weforum.org/agenda/2020/03/4-ways-covid-19-education-future-generations>
- Means, B., Bakia, M., & Murphy, R. (2014). *Learning Online: What Research Tells us About Whether, When and How*. New York: Routledge.
- Ministry of Education Thailand. (2020). *Preparation of the Ministry of Education Thailand before the Semester Starts on July 1, 2020*. Received November 10, 2020, from <https://www.moe.go.th/การเตรียมความพร้อม ของก>. [in Thai]
- Mitphan, C. (2020). *Adjusting a New Lifestyle to Receive a New Normal After the Covid-19*. Received November 10, 2020, from <https://www.eta.or.th/content/new-normal-after-covid-19.html>. [in Thai]
- Mukhtar, K., Javee, K., Arooj, M., & Sethi, A. (2020). Advantages, limitations and recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4), Covid-19-S27-S31. doi: <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2785>
- Pandam, S. (2020). How to turn crisis into opportunity of Thai vocational education on the new normal. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 5(7), 1-13. [in Thai]
- Podaphon, C. (2020). *Online Learning Management: New Normal of Education*. Received November 10, 2020, from <http://slc.mbu.ac.th/wp-content/uploads/2020/06/การจัดการเรียนรู้ออนไลน์-ดร.จักรกฤษณ์-โพต.pdf>. [in Thai]
- Puttanont, W. (2020). *"New Normal" Thai Education with 4 new Learning Patterns*. Received October 24, 2020, from <https://www.thebangkokinsight.com/367124> [in Thai]
- Silanookit, C., Thongprong, A., Maneelek, R., & Viwattananon, S. (2020). A model of quality cycle on administration of schools under the Bangkok Primary Education Service Area Office. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(1), 43-58. [in Thai]
- Spring news. (2020). *Covid-19 Changes the World of Education*. Received November 10, 2020, from <https://www.springnews.co.th/alive/deutainment-alive/639508>. [in Thai]
- Tantiwatra School. (2020). *Information of Tantiwatra School*. Received November 10, 2020, from <http://www.ttw.ac.th>. [in Thai]
- Thitipattakul, N. (2020). *Distilling Lesson to Change Classroom to Online Dealing with Covid-19*. Received November 10, 2020, from <https://www.disruptignite.com/blog/online-classroom-tips>. [in Thai]
- Wangsrikoon, A. (2014). Thai education in the 21st century: productivity and development approach. *Humanities and social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 8(1), 1-17. [in Thai]
- Wannaprapha, T., Wutthiwan, W., & Rukrermwong, J. (2020). Educational technology with new normal in education. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 10(3), 124-134. [in Thai]

การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
Development of Health Tourism Personnel in
Nakhon Si Thammarat

สรณ์นันท์ ตันติอุโฆษกุล อัครวงศ์*
สุกัญญา ใจเย็น
นฐมน เถงนุ้ย
คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
*e-mail: sannan_t@hotmail.com

Sannan Tantiukoskula Akarawong

Sukanya Jaiyen

Natthamon Dengnui

Faculty of Management Science, Southern College of Technology

Received: February 1, 2021, Revised: March 17, 2021, Accepted: April 23, 2021

บทคัดย่อ

นครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพโดดเด่นในการเป็นจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีโอกาสพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบนได้โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งในทุกด้านโดยเฉพาะตัวบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีศักยภาพสูงจะเป็นปัจจัยหลักในความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างไรก็ตามไม่พบข้อมูลการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มบุคลากรในกลุ่มนี้ที่เพียงพอต่อการกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แท้จริง งานวิจัยนี้จะเป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ศึกษาเชิงลึกของบุคลากรในกลุ่มนี้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประเภท คุณสมบัติ บุคลิกภาพและ สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน และ 2) จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว/ส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รวมถึงใช้การสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นจากข้อมูลที่ได้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างในการฝึกอบรม มาจากการรับสมัครบุคลากรเข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าสถิติเชิงพรรณนา เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบริหาร ได้แก่ ผู้ลงทุนหรือเจ้าของกิจการ และ ผู้จัดการ โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ เช่น ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยและต่างประเทศได้ วางแผนการดำเนินงาน และสามารถทำการตลาดได้ เป็นต้น และ 2) ระดับปฏิบัติการ ได้แก่ นักบำบัด และ พนักงานต้อนรับ โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ เช่น ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยและต่างประเทศได้ มีความรู้เฉพาะด้านของการบริการใน

แต่ละประเภท และสามารถให้ข้อมูลและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นต้น ในด้านบุคลิกภาพของบุคลากร มีระดับความคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สุขภาพและพละทานามัยดี พุดจาดี และแต่งกายดี ในขณะที่สมรรถนะในการปฏิบัติงานภาพรวมทั้ง 3 มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก เช่น มีการให้บริการลูกค้าอย่างดีโดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย รักษาความลับและจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าอย่างปลอดภัย เป็นต้น 2) สมรรถนะทั่วไป เช่น มีความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการอย่างชัดเจน การรับมือกับการร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง มีความรู้เกี่ยวกับข้อห้าม ข้อควรระวังสำหรับผู้รับบริการต่างศาสนาและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี เป็นต้น และ 3) สมรรถนะตามตำแหน่งงาน เช่น ทักษะฝีมือดีสามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ และสามารถรับจอง เปลี่ยนแปลง และยกเลิกบริการได้ เป็นต้น สมรรถนะที่ค้นพบได้นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการที่ให้บริการด้านสุขภาพ” เพื่อฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุด ครอบคลุมเนื้อหา 4 ประเด็น ได้แก่ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานนัดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพร เพื่อออกแบบการบริการ ผ่านการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นพ้องว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมของหัวข้อและเนื้อหาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ผลจากการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นที่ได้รับการอบรม รวมถึงผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจสูงมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาหลักสูตรและตัววิทยากร

คำสำคัญ: ศักยภาพบุคลากร บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

Nakhorn Si Thammarat is considered a province with its distinctive features that has the potential to be developed as health tourism destinations in the upper south of the country. This can be done through strengthening in all aspects especially its relevant personnel. High potential employees is the main indicator of success in health tourism. Nevertheless, previous empirical research which deeply examines these individuals is not substantial for setting a new policy and planning for personnel development in line with the tourist needs. This will be the first study which deeply explores this group. This is a mixed-method research which integrates both quantitative and qualitative methods of inquiries. It seeks to 1) explore types, qualifications, personality competencies of health tourism personnel in Nakhon Si Thammarat, and 2) create a training course to develop their potentials. Quantitative data were obtained through a questionnaire which was given to 400 tourists/ customers who were selected by accidental sampling. Qualitative data were collected through in-depth interviews with 15 policymakers, representatives from public and private tourism sectors; and focus group interviews with other 7 academics to elicit information regarding forms, patterns of the newly developed course for training in the course of the study. These informants were purposely selected. Then, 20 among them were recruited to participate in the training. Statistical analysis was conducted for quantitative data including frequency, mean, standard deviation, t-test, and effectiveness index (EI). Content analysis was done for qualitative data from in-depth interviews and focus group discussions. Results show that health tourism personnel can be divided into two levels. The first is management level which includes investors and managers. They possess vital qualifications such as the ability to communicate in Thai and Foreign languages, ability to make an operation plan, and also ability to create the marketing plan. The second type is functional level which includes the therapists and receptionists. Their main qualifications are having the ability to communicate in Thai and Foreign languages, having specific knowledge for treatment, and giving information and ability to solve the problem effectively. Results of the critical core competency are the desire to serve without showing irritability and keeping

customer information secure. The critical generic competency includes delivering information on products and services and having adequate knowledge of forbidden regulations and concerns for customers with different religions and cultures. The functional competency deals with skills and ability to deliver service correctly, choose the safest products for the treatment and book and amend service correctly. The training curriculum was developed by using the data from research results earlier. After conducting the focus group discussions with a group of experts, it was found that the course content is consistent and appropriate to use as a model. The training course covers four topic areas, namely 1) reaching the perfect customer service mindset, 2) English for spa receptionist and therapist, 3) performing first-aid, and 4) providing service using exotic local herbal remedies. The assessment result of training showed that the volunteer trainees had increased their knowledge and indicated that the volunteer trainees' satisfaction with the training program was at the highest level, in all aspects be it about the contents or the trainer.

Keywords: Personnel Potential, Health Tourism Personnel

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก ประเทศไทยโดยรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยรักษาเสถียรภาพและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จาก Tourism Economic Review (2016) มีข้อมูลสนับสนุนว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่มีการประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการทางการแพทย์ในต่างประเทศปีละ 7 - 8 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้มีนักท่องเที่ยวประมาณ 1.2 ล้านคน เข้ามาใช้บริการในประเทศไทย เนื่องจากมีศักยภาพสูง มีข้อได้เปรียบที่โดดเด่นทั้งด้านมาตรฐานฝีมือและราคาที่สามารถแข่งขันได้ ประเทศไทยมียุทธศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์ (Medical Hub) และศูนย์กลางการให้บริการทางสุขภาพ (Health Hub) ในระดับนานาชาติ รวมทั้ง มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ไทยเป็น “เมืองสมุนไพร” หรือ “ศูนย์กลางสุขภาพครบวงจร” ในภูมิภาค ตอบสนองสังคมผู้สูงอายุของไทยและโลก ที่กำลังมาถึง การท่องเที่ยวในเมืองไทยจึงได้ประโยชน์ทั้งรักษา ฟื้นฟูสุขภาพ พักผ่อนท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายกับธรรมชาติ รวมถึงได้สัมผัสวัฒนธรรมอันงดงามและความเป็นไทย (Chan-o-cha, 2016) และจากความได้เปรียบในเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ทำให้การส่งต่อหรือเชื่อมโยงการบริการระหว่างการรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพเป็นช่องทางสำคัญในการทำรายได้เข้าสู่ประเทศ

อีกทางหนึ่ง นครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพโดดเด่นในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ พื้นที่ที่มีโอโซนที่บริสุทธิ์มากตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา หรือแม่น้ำตาปีตอนบน (กิโลเมตร 184-221) บริเวณบ้านขุนพิปูน ตำบลยางค่อม อำเภอพิปูน ที่มีคุณภาพน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Pollution Control Department, 2015; Thai PBS News, July 11, 2017) เห็นได้ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เหมาะสมอย่างยิ่งในการฟื้นฟูสุขภาพ นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์ และสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมที่ลุ่มลึกของจังหวัดซึ่งเป็นหัวเมืองใหญ่ของทางภาคใต้ มีประวัติและวัฒนธรรมที่ยาวนาน นอกจากนี้ยังมีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่สงบร่มรื่น มีศูนย์การแพทย์และสปาแบบองค์รวมจากภูมิปัญญาไทยเป็นดินแดนต้นตำรับของความเป็นบักซ์ใต้ รวมถึงอาหารการกินที่พร้อมด้วยรายการอาหารสุขภาพหลากหลาย ดังนั้นจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า “ใจคลาย กายแข็งแรง ที่เมืองคอน” อย่างไรก็ตามข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาทำให้ทราบว่า ในปี พ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 2,512,365 คน และมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 4.46% แต่เมื่อเทียบสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เข้ามาท่องเที่ยวในภาคใต้จะมีจำนวนเพียง 4.97% เท่านั้น ซึ่งถือว่ามีส่วนที่น้อยมาก และเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยถึง 99.78% การจะทำให้อัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องหาแม่เหล็กในการดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างให้เมืองเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ได้

การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้โดดเด่น มีความพร้อมด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการให้บริการตรงกับนักท่องเที่ยว เป็นผู้สร้างความประทับใจ ความพึงพอใจ ให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการซ้ำหรือการบอกต่อ และต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558-2560 ในการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานและจรรยาบรรณ (Ministry of Tourism & Sports, 2015)

จากข้อมูลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาระยะครึ่งแผนของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า ข้อจำกัดสำคัญที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน คือ ข้อจำกัดด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยวในด้านระดับทักษะและองค์ความรู้ให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ ทักษะและองค์ความรู้ที่ต้องการ เช่น ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ ความรู้ด้านภาษา ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น (Ministry of Tourism & Sports, 2015) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา ที่แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนของบุคลากรระดับปฏิบัติการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในหลายด้าน เช่น ความสามารถการสื่อสารต่ำ มีความรู้ภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศอาเซียนที่จำกัด การขาดแคลนบุคลากรฝีมือ มาตรฐานของพนักงานที่ไม่คงที่ทั้งด้านวินัย ความตั้งใจดูแลลูกค้า และคุณภาพฝีมือ รวมถึงขาดความรู้และทักษะในการทำงานข้ามวัฒนธรรม (Issariyapat, Polsarum, Techasermsukkul, & Chompoothip, 2013) สอดคล้องกับ Chanin et al., (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่า บุคลากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชในตำแหน่งงานทั่วไปมีจุดอ่อนในด้านบุคลิกภาพ (ความสุภาพและเป็นมิตร) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ความซื่อสัตย์และยุติธรรมในการให้บริการ) และด้านความสามารถในการสื่อสาร (ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น) นอกจากนี้ยังไม่พบนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการเฉพาะ จากแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช 2557-2560 รวมถึงไม่มีข้อมูลการศึกษาเชิงลึกและไม่เพียงพอต่อการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการค้นหาบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อนำไปสร้างต้นแบบในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรออกเป็น 3 ด้าน คือ สมรรถนะหลัก (Core

Competency) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competency) และ สมรรถนะตามตำแหน่ง (Functional Competency) โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริการของบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย มาตรฐานสมรรถนะขั้นพื้นฐานของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) ข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันในคุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals: MRAs) มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ (Occupational Standard and Professional Qualification) กรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (National Qualification of Vocational Competence: NQVC) รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพการให้บริการโดยใช้แนวคิด SERVQUAL ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) รูปธรรมในการให้บริการ (Tangibles) 2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ในการให้บริการ (Reliability) 3) การตอบสนองผู้รับบริการ (Responsiveness) 4) การให้ความมั่นใจในการให้บริการ (Assurance) และ 5) การเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจ (Empathy) (Parasuraman et al., 1988)

นอกจากนี้แนวคิดของ Buchner, Snelling, & Cohen (2008) ที่ว่า บุคลากรระดับปฏิบัติการจะเน้นการให้บริการตรงตัวกับผู้รับบริการ และยังมีงานในหน้าที่รับผิดชอบหลายด้าน เช่น การให้บริการตามโปรแกรม การให้ข้อมูล การส่งเสริมการขาย ผลิตภัณฑ์ และการเตรียมเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง บุคลากรเหล่านี้ต้องมีความรู้และทักษะในหลายด้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ อนามัยและความปลอดภัย ทักษะการขาย ทักษะการสื่อสาร การรับจองบริการ การใช้โปรแกรมในการจองบริการ และการรับมือกับข้อร้องเรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Laoharawe, & Esichaikul (2010) ที่แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะหลักที่จำเป็นในส่วนของพนักงานนวดเตี้ยสปา ประกอบด้วย 3 สมรรถนะหลัก ได้แก่ จิตสำนึกในการบริการ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และ 3 สมรรถนะกลุ่มงาน เช่น ด้านการนวดและบริการทรีตเมนต์ต่าง ๆ ด้านสุขอนามัยความปลอดภัย เป็นต้น

ดังนั้น การทราบถึงสมรรถนะที่จำเป็นของบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้นำมาออกแบบรูปแบบและหลักสูตรในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกลุ่มนี้ได้โดยตรง ซึ่งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นในการยกระดับคุณภาพการให้บริการและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Chachonnani, 2002) การเพิ่มศักยภาพบุคลากรสามารถทำได้ทั้งแบบเพิ่มคุณวุฒิ โดยส่งไปศึกษาต่อในระดับ

ที่สูงขึ้น หรือ แบบการเสริมสมรรถภาพที่มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับความรู้ ทักษะในงานที่ปฏิบัติอยู่ โดยมีรูปแบบวิธีการหลากหลาย เช่น การพัฒนาตัวเอง (Self Development) การฝึกอบรม (Training) ทั้งแบบการศึกษาระยะสั้น (Short Course Training) การฝึกอบรมในงาน (On the Job Training) การดูงาน การฝึกปฏิบัติงาน การศึกษาตามอัธยาศัย เช่น เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ หรือสื่อการศึกษา เป็นต้น (Sukwirat, & Adun-phan, 1999) ประเด็นสำคัญในการพัฒนาบุคลากรควรต้องเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียน ด้วยวัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่จะไม่ชอบการเรียนรู้แบบบีบบังคับแต่จะชอบการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และตามความต้องการของตนเอง ชอบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ไม่ชอบเน้นทฤษฎี เรียนรู้เพื่อการนำมาปฏิบัติงานได้โดยตรง เน้นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์ที่เคยมี เน้นชี้ประเด็นปัญหาให้คิดเองจะทำให้เกิดการยอมรับมากกว่าการสอน (Chutimataewin, 1999) การวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงเป็นงานวิจัยชิ้นแรกในการศึกษาเชิงลึกเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมุ่งค้นหาสมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และ สมรรถนะตามตำแหน่งงานของบุคลากรตำแหน่งนักบำบัด (Therapist) และ พนักงานต้อนรับ (Receptionist) ในสถานบริการนวดเพื่อสุขภาพและสถานบริการสปาเพื่อสุขภาพที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับอย่างมากในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบาย และวางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และสามารถออกแบบการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกผลักดันในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภท คุณสมบัติ และ บุคลิกภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ทั้งสมรรถนะหลัก (Core Competency) สมรรถนะทั่วไป (Generic Competency) และสมรรถนะตามตำแหน่งงาน (Functional Competency) ของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมและจัดสนทนากลุ่มเพื่อดูความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปทดลองใช้ประชากร มี 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ หรือผู้ที่เดินทางมาใช้บริการในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่คณะผู้วิจัยกำหนดเป็นพื้นที่ศึกษา
2. กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านการจัดการการท่องเที่ยว/ ส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. กลุ่มบุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

- 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ หรือผู้ที่เดินทางมาใช้บริการในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่คณะผู้วิจัยกำหนดเป็นพื้นที่ศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) 400 คน
- 2) กลุ่มบุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งภาครัฐและภาคเอกชน 20 คน โดยการรับสมัครแบบมีเงื่อนไข คือ ต้องมีเวลาเข้าร่วมฝึกอบรมจนจบหลักสูตรอย่างน้อย 80% ของเวลาทั้งหมด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- 1) กลุ่มผู้บริหารภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ
- 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านการจัดการการท่องเที่ยว/ ส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมจำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 3) ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบและหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3.1) บุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช 2 คน 3.2) ผู้บริหารภาครัฐภาครัฐและภาคเอกชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปฏิบัติงานตรงในการ

กำกับ ดูแล และถ่ายทอด นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว
สู่การปฏิบัติ 2 คน และ 3.3) ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้าน
การจัดการการท่องเที่ยว/ส่งเสริมการท่องเที่ยว 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องนำมาสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

**1. แบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวัง
ด้านศักยภาพของบุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้าง
สุขภาพ** (สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ) สร้างตาม
วัตถุประสงค์และเนื้อหาการวิจัย สอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทย
และชาวต่างประเทศ (มีฉบับภาษาอังกฤษ) เนื่องจากมีการเก็บ
ข้อมูลกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ งานวิจัยครั้งนี้ จึงแปลแบบ
ย้อนกลับ (Back Translation Method) โดยใช้ผู้แปล 2 คน
มีคุณวุฒิจบปริญญาโททางด้านภาษาอังกฤษ โดยคนแรกจะ
แปลจากฉบับภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษ และอีกหนึ่งคน
จะแปลกลับจากฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยผู้แปล
จะไม่เคยเห็นเครื่องมือต้นฉบับมาก่อนเพื่อลดอคติในการแปล

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
สร้างขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

3. แนวคำถามสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีประเด็น
การสนทนาเกี่ยวกับหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้าน
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

**4. หลักสูตรฝึกอบรมของบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพ** สร้างขึ้นจากข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว
ข้อมูลช่องว่างการบริการ รวมถึงทักษะเกี่ยวกับบุคลิกภาพและ
สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคลากร

4.1 แบบทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม
ที่สร้างขึ้นเพื่อวัดระดับความรู้ ความเข้าใจของหลักสูตรการ
พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ที่สร้างขึ้น
เพื่อสอบถามความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ
บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การตรวจสอบเครื่องมือ

เครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบวัด
ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังด้านศักยภาพของบุคลากร
ในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
และ แนวคำถามสนทนากลุ่ม ใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในการหา
ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index
of Item - Objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 0.96

และนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-Out)
กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริง 30 คน เพื่อหาค่า
ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
เท่ากับ 0.981

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้เก็บข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการในสถานบริการเพื่อ
เสริมสร้างสุขภาพที่ให้บริการด้านสปาเพื่อสุขภาพและนวด
เพื่อสุขภาพที่กระจายอยู่ใน 23 อำเภอ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยคณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในช่วงระหว่าง เดือน
ตุลาคม ถึง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 รวมถึง เก็บข้อมูล
จากบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เข้าอบรมในโครงการ
อบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
ซึ่งเก็บข้อมูลในช่วงเริ่มต้นและจบการอบรม

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก
และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาสมรรถนะที่
จำเป็นของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และนำมา
ถอดเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบุคลากร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าสถิติเชิงพรรณนา
เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นแบ่งเป็นช่วง (Silpjaru, 2006)
ดังนี้ 4.50-5.00 = ระดับความคาดหวังมากที่สุด/ ระดับความ
พึงพอใจมากที่สุด 3.50-4.49 = ระดับความคาดหวังมาก/ ระดับ
ความพึงพอใจมาก 2.50-3.49 = ระดับความคาดหวังปานกลาง/
/ระดับความพึงพอใจปานกลาง 1.50-2.49 = ระดับความคาดหวังน้อย/
ระดับความพึงพอใจน้อย และ 1.00-1.49 = ระดับ
ความคาดหวังน้อยที่สุด/ ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด และ
สถิติทดสอบที (t-test) ของระดับคะแนนทั้งก่อนและหลังการ
อบรม และการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรตามเกณฑ์
โดยดูจากค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index: EI)
ในส่วนตัวความคิดเห็นที่ใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด ใช้การ
วิเคราะห์ค่าความถี่ของความคิดเห็นที่ซ้ำกันแล้วเรียงลำดับ
ความสำคัญจากความถี่มากไปสู่ความถี่น้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์
เชิงลึก และการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) โดยกำหนดรหัสจำแนกข้อมูล (Open Coding)
การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Axial Coding) และการเชื่อมโยง
แนวคิด (Selective Coding) รวมถึงมีการตรวจสอบข้อมูล
แบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความถูกต้องของ
ข้อมูล (Photisita, 2016)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ 1

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 374 คน และชาวต่างประเทศ 26 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทย เพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 25-34 ปี สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อยู่ในช่วงระหว่าง 15,000-30,000 บาท ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ พนักงาน/ เจ้าหน้าที่บริษัท และมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการส่วนใหญ่เลือกสถานที่ให้บริการจากปัจจัยด้านฝีมือของผู้ให้บริการ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านราคา ความถี่ของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้บริการนวดเพื่อสุขภาพ/สปาเพื่อสุขภาพอยู่ในช่วงเดือนละครั้ง จำนวน 144 คน (ร้อยละ 36.00) ส่วนใหญ่ต้องการกิจกรรมที่เกี่ยวกับการนวดไม่ว่าจะเป็นนวดแบบตะวันออก การนวดแบบตะวันตก (นวดอโรมาเทอราปี นวดสวีดิช) รวมถึงการบำบัดโดยใช้น้ำเพื่อสุขภาพ (การอบ การแช่ตัว) รวมกันถึง 337 คน (ร้อยละ 84.25)

ประเภทและคุณสมบัติของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบริหาร (กำกับดูแล) ได้แก่ ผู้ดำเนินกิจการ (เจ้าของ/ ผู้ลงทุน) และผู้ดำเนินการ (ผู้จัดการ) โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ สามารถสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้ สามารถทำการตลาดวางแผนการดำเนินงาน และจัดฝึกอบรมพนักงานได้ และ 2) ระดับปฏิบัติการ (ผู้ให้บริการ) ได้แก่ นักบำบัด (Therapist) โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ สามารถสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้ ผ่านการอบรมความรู้เฉพาะด้านของการบริการแต่ละประเภท และสามารถดูแล รักษาอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ พร้อมให้บริการตลอดเวลา และ พนักงานต้อนรับ (Receptionist) โดยมีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ สามารถสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศได้ สามารถให้การต้อนรับและบริการลูกค้าได้ รวมถึงสามารถให้ข้อมูลและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบุคลิกภาพของบุคลากร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) โดยความคาดหวังเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 1) มีการแต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน 2) มีการทักทาย พูดจาอย่างสุภาพ ไพเราะ และมีอัธยาศัยดีเป็นกันเองกับผู้ใช้บริการ และ 3) มีบุคลิกภาพที่แสดงออกมากว่าเป็นผู้มีสุขภาพ และพละทานามัยดี ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่าบุคลิกภาพภายนอกเป็นสิ่งสำคัญมาก รวมถึงสุขภาพพละทานามัย

ของผู้ให้บริการเนื่องจากเป็นสิ่งที่คุณใช้บริการจะเกิดความรู้สึกประทับใจเมื่อแรกเห็น (First Impression) ถ้าผู้ใช้บริการรู้สึกดีและเชื่อมั่นจะทำให้รู้สึกพึงพอใจกับการได้รับบริการ ในทางกลับกัน หากผู้ใช้บริการมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมอาจมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการครั้งนั้นหรืออนาคตภายหน้าได้

ผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ 2

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้ให้บริการในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) พบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับสมรรถนะหลักที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดย 3 อันดับแรกมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.61$) ได้แก่ มีการให้บริการลูกค้าอย่างดีโดยไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย รักษาความลับและจัดเก็บข้อมูลของลูกค้าอย่างปลอดภัย และไม่กล่าวถึงความลับส่วนตัวของผู้รับบริการ รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบต่อการบริการที่ส่งมอบให้แก่ลูกค้า ($\bar{X} = 4.60$) ให้ความสำคัญกับลูกค้าในทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.59$) มีจิตบริการที่ดี พร้อมให้บริการโดยไม่ต้องร้องขอ และ มีความภูมิใจในอาชีพ ทุ่มเทเพื่อการบริการ ($\bar{X} = 4.58$) มีความซื่อสัตย์สุจริตไว้วางใจได้ ให้บริการอย่างตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 4.57$) มีความกระตือรือร้น ในการให้บริการ เอาใจใส่ลูกค้า ($\bar{X} = 4.56$) และ เอาใจเขามาใส่ใจเรา นึกถึงความรู้สึกของลูกค้า เข้าใจถึงความต้องการที่หลากหลายของลูกค้า ($\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกส่วนใหญ่คิดเห็นว่า สมรรถนะหลักที่จำเป็น คือ การมีจิตบริการให้บริการด้วยความเต็มใจไม่เลือกปฏิบัติ มีความกระตือรือร้นในงานบริการ ให้ความช่วยเหลือลูกค้าโดยไม่ต้องร้องขอ ดังให้ผู้สัมภาษณ์ที่ให้ข้อมูลว่า “ในการปฏิบัติงานของบุคลากรคุณลักษณะที่ควรมี คือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีการให้บริการลูกค้าตามรายการอย่างครบถ้วน ทั้งเวลา และรูปแบบการให้บริการ รวมไปถึงการรักษาความลับ และเคารพความเป็นส่วนตัวของลูกค้า และสิ่งสำคัญ คือ มีความภาคภูมิใจในอาชีพที่ปฏิบัติ” ในเรื่องสมรรถนะทั่วไป ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) โดยค่าเฉลี่ยความคาดหวังด้านสมรรถนะทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ มีความสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา 3 ลำดับที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.55$) คือ มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการให้บริการ การรับมือกับการร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรู้เกี่ยวกับข้อห้าม ข้อควรระวังสำหรับผู้รับบริการต่างศาสนา และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี รองลงมา คือ มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.55$) และ 2 ลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.52$) คือ มีความสามารถ

ในการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ มีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ตามลำดับ

เมื่อแยกวิเคราะห์เฉพาะชาวต่างชาติ จะพบว่า แม้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะไม่ตอบโดยตรงในสมรรถนะเฉพาะ เรื่อง ความสามารถในการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังคงคาดหวังให้ผู้ให้บริการสามารถสอบถามอาการและข้อมูลสุขภาพพื้นฐานรวมถึงการรับรองเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกบริการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งการทำงานดังกล่าวได้นั้นจำเป็นต้องมีความสามารถที่จะสื่อสารในเรื่องนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ผลจากการสัมภาษณ์มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการด้านสุขภาพ ในแต่ละตำแหน่ง ต้องมีความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการให้บริการข้อมูลและผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการ การจัดสถานที่หรือสร้างบรรยากาศเพื่อให้อารมณ์ผ่อนคลาย และ พนักงานต้อนรับหรือพนักงานนวดจะต้องมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่พบกับลูกค้ามากที่สุด ควรมีความสามารถในการรับมือและจัดการกับข้อร้องเรียนของลูกค้าได้ และ ควรมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อห้าม หรือข้อปฏิบัติของลูกค้าต่างชาติต่างวัฒนธรรม เพราะบางครั้งลูกค้าชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการอาจมีธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมในแต่ละชาติแตกต่างกัน หากพนักงานมีความรู้เบื้องต้นในเรื่องดังกล่าว จะสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ในเรื่องสมรรถนะตามตำแหน่งงาน ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) ค่าเฉลี่ยความคาดหวังด้านสมรรถนะตำแหน่งงานของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x} = 4.62$) ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของร่างกายเพื่อการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง และความปลอดภัยของผู้รับบริการ มีทักษะฝีมือดี สามารถให้บริการได้ถูกต้องตามโปรแกรมที่ลูกค้าเลือก และมีความสามารถในการเลือกผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการให้บริการมีคุณภาพเชื่อถือได้ (เช่น น้ำมันนวด) รองลงมา คือ มีความระมัดระวังในการให้บริการโดยมีการสอบถามอาการและข้อมูลสุขภาพเบื้องต้นของลูกค้า และมีความสามารถในการรับรอง/ เปลี่ยนแปลง/ ยกเลิกบริการได้อย่างถูกต้อง มีความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณและวิธีการใช้สมุนไพรไทย และมีความสามารถในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม สะอาด และปลอดภัยในการให้บริการ มีความสามารถในการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการของสถาน

บริการได้ มีความสามารถในการใช้เครื่องใช้สำนักงานได้ทันที เมื่อต้องบริการเกี่ยวกับเอกสาร และ มีความสามารถในการดูแลปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ ตามลำดับ

สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า คุณสมบัติของผู้ที่ปฏิบัติงานเป็นพนักงานนวด จะต้องต้องมีทักษะฝีมือดี ให้บริการลูกค้าได้อย่างตรงจุด มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างต่าง ๆ ของร่างกาย มีความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพร มีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่นำเชื่อถือ และวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการให้บริการ มีความรู้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และที่สำคัญต้องมีการสอบถามอาการ หรือซักประวัติก่อนให้บริการทุกครั้ง เพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ และผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า บุคลากรต้องมีความสามารถเบื้องต้นในการใช้อุปกรณ์สำนักงาน สามารถรับรอง/ ยกเลิก/ เปลี่ยนแปลงการนัดหมายของลูกค้าได้ และสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์และโปรแกรมบริการของสถานบริการได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานจากนักท่องเที่ยวมีหลากหลายประเด็นตั้งแต่ประเด็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพ อยากรู้ปรับเรื่องการแต่งกาย เช่น “อยากใส่เครื่องแบบที่เป็นมาตรฐาน” และประเด็นเกี่ยวกับสมรรถนะโดยเฉพาะประเด็น ทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ นักท่องเที่ยวต่างชาติจะให้ข้อคิดเห็นในด้านนี้เป็นหลัก เช่น “Limitation of being able to communicate in foreign language especially in English” หรือ “The spa receptionist cannot speak English” รวมถึงประเด็นจิตบริการและมารยาทในการให้บริการซึ่งสะท้อนออกมาในมุมมองต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกที่ได้รับบริการอย่างไม่เท่าเทียมกัน หรือ พนักงานหน้าบึ้งตึง อย่างไรก็ตามประเด็นที่น่าสนใจมากอย่างหนึ่ง คือ นักท่องเที่ยวอยากได้ประสบการณ์ที่ใช้สมุนไพรท้องถิ่นในการให้บริการจะทำให้มีเอกลักษณ์มากขึ้น รวมถึงการร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยวเพื่อให้มีโปรแกรมการนวดอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะถ้ามีเรื่องราวหรือความเชื่อเฉพาะถิ่นเข้ามาควรรวมจะทำให้ที่น่าสนใจมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้เก็บในเบื้องต้น ทำให้แน่ชัดได้ว่า สมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในกลุ่มนี้ควรครอบคลุมหัวข้อที่กล่าวมาในเบื้องต้น นอกจากการให้ข้อมูลด้านสมรรถนะแล้ว ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คิดเห็นว่า รูปแบบหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมและนิยมใช้ ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากรในองค์กร คือ การฝึกอบรมจะช่วยให้พนักงานได้พัฒนา

ตนเองทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการทำงานของบุคลากรในทิศทางที่ดีขึ้น ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรอยู่ช่วงระหว่าง 2-3 วัน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการทำงานของพนักงานและเกิดความเบื่อหน่าย ควรให้หน่วยงานภายนอกจัดอบรมเกี่ยวกับจิตบริการ ทักษะการให้บริการ มารยาทในการต้อนรับ การปฐมพยาบาล และภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และภาษาจีนให้กับพนักงานเพราะมีแนวโน้มนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนเป็นหลักเข้ามาเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น รวมถึงความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพรต่าง ๆ รวมทั้งการทำทรีตเมนต์ ครีမ် หรือสครับ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์เสนอให้ลูกค้า เป็นต้น และความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพราะต้องปฏิบัติงานโดยตรงและใกล้ชิดกับผู้รับบริการ ซึ่งผู้รับบริการอาจเกิดอาการต่าง ๆ ขึ้นในขณะที่รับบริการ เช่น เป็นลม ปวดศีรษะ เป็นต้น

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

หลักสูตรฝึกอบรมนี้ได้พัฒนาจากข้อมูลเชิงปริมาณจากความคาดหวังในมุมมองของนักท่องเที่ยวร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ในพื้นที่ มาหลอมรวมเพื่อออกแบบหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีประเด็นที่ครอบคลุมหัวข้อ ดังต่อไปนี้ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ หลังจากร่างหลักสูตรการฝึกอบรมเสร็จ ทีมวิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลักสูตร (ฉบับร่าง) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ผู้บริหารทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ปฏิบัติงานตรงในการกำกับ ดูแล และถ่ายทอดนโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” ที่ร่างขึ้นพบว่า หัวข้อและเนื้อหาในหลักสูตรทั้ง 4 หัวข้อ ได้แก่ บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปา การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการมีความเหมาะสม ในการอบรม หัวข้อมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน มีความต่อเนื่องไม่สับสน ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจให้ผู้รับการอบรมได้ดียิ่งขึ้น ประเด็นที่มีการปรับเปลี่ยน คือ การเปลี่ยนชื่อเรื่องจากเดิม คือ “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการเสริมสร้างสุขภาพ” เป็น “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการ

ให้บริการด้านสุขภาพ” ทั้งนี้ ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกอบรมเป็น 18 ชั่วโมง และเสนอแนะให้มีการปรับชื่อหัวข้อการอบรม จากเดิมหัวข้อ “ภาษาอังกฤษในงานบริการเสริมสร้างสุขภาพ” เป็นหัวข้อ “ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปา” รวมถึงปรับเพิ่มเนื้อหาของหัวข้อการเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ โดยเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับสรรพคุณและวิธีการใช้สมุนไพรแต่ละชนิด และเพิ่มเติมเนื้อหาในหัวข้อการปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับการดูแลกลุ่มผู้ป่วยที่ใช้บริการที่มีอาการของโรคเบาหวาน ความดันโลหิต อัมพฤกษ์ และอัมพาต เพราะเป็นโรคที่พบบ่อยโดยทั่วไป

ผลการประเมินความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” พบว่า มีผู้ตอบแบบประเมินทั้งหมด 20 คน (ร้อยละ 100.00) ของจำนวนผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดฝึกอบรมครั้งนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, S.D. = .503$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจเนื้อหาการฝึกอบรมตรงกับความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับมาก รองลงมา มีความพึงพอใจด้านวิทยากรอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจการตอบข้อซักถามอย่างชัดเจนและตรงประเด็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ทั้งในเรื่องของความเหมาะสม ความสอดคล้องของเนื้อหา และสามารถนำความรู้จากเนื้อหาหลักสูตรไปใช้ในการปฏิบัติงานและชีวิตประจำวันได้จริง

ผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมืออาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ” พบว่า มีผู้ได้คะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 16 คน (ร้อยละ 80.00) โดยภาพรวมผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 30.58 คะแนน จาก 40 คะแนน (ร้อยละ 76.44) โดยหัวข้อที่ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมพัฒนาดีขึ้นก่อนการอบรมมากที่สุด ได้แก่ ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปารองลงมา คือ การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการบริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม มีค่าเท่ากับ 20.40 และหลังการฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 30.58 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรมสอดคล้องกับค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ .52 (ตารางที่ 1)

แสดงว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น .52 หรือ (ร้อยละ 52.00) โดยคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม ก่อนได้รับการฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 20.40 และหลังการฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 30.58 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่า

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม สรุปได้ว่า การได้รับการอบรมทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เข้ารับการอบรม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
ก่อนการฝึกอบรม	40	20.40	3.70	51	.52
หลังการฝึกอบรม	40	30.58	2.23	76.44	

*เกณฑ์ประสิทธิผล .50 ขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในเรื่องต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพ ประเด็นหลักที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง คือ การแต่งกายของบุคลากร และการพูดจาของบุคลากร เนื่องจากสถานประกอบการเพื่อส่งเสริมสุขภาพในจังหวัด นครศรีธรรมราชมีขนาดเล็กทำให้ระบบการควบคุมคุณภาพ ไม่ชัดเจน รวมถึงบางสถานประกอบการไม่มีการกำหนด เครื่องแบบในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ คุณภาพการให้บริการ (SERVQUAL) ในด้านองค์ประกอบ ด้านรูปธรรมการบริการ (Tangibles) ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะ ทางกายภาพที่จับต้องได้ รวมถึงสอดคล้องกับองค์ประกอบ ด้านความมั่นใจในการให้บริการ (Assurance) ซึ่งผู้ให้บริการ ต้องมีอัธยาศัยดี สุภาพ เรียบร้อย (Parasuraman, et al., 1988) จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า สถานบริการควรจัดให้มีเครื่องแบบในการให้บริการ รวมถึงฝึกอบรมเรื่องการพูดจา กับผู้บริการ เนื่องจากลักษณะการพูดของนครศรีธรรมราช มีลักษณะตรงไป ตรงมา จึงทำให้ดูห้วน และโผงผาง อาจทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึก ว่า ผู้ให้บริการพูดจาห้วน ไม่ไพเราะ

2. สมรรถนะหลัก ประเด็นที่น่าสนใจ คือ นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็น จิตบริการ การให้บริการอย่างดี กระตือรือร้น นึกถึงความ รู้สึกของลูกค้าสูงมาก เนื่องจากการให้บริการของบุคลากร ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะถูกคาดหวังสูง ให้สามารถ ถ่ายทอดบริการที่น่าประทับใจและทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึก มีความสุขและเพลินเพลินเมื่อใช้บริการ และยังถูกคาดหวังให้ เก็บความลับและไม่ก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการ เนื่องจากการรับบริการแบบส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด เกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ในองค์ประกอบด้าน การให้ความมั่นใจในการให้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการให้บริการ

รวมถึงการมีอัธยาศัยดี มีความสุภาพ กิริยา มารยาทเรียบร้อย ทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อถือและมั่นใจในการบริการ รวมถึง สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการเอาใจใส่และ เห็นอกเห็นใจ (Empathy) ที่ผู้ให้บริการมีความใส่ใจ สนใจ ในผู้รับบริการ รวมถึงเข้าใจ ความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละ บุคคล (Parasuraman, et al., 1988) รวมถึงต้องรับผิดชอบ ต่อการบริการและความซื่อสัตย์สุจริตไว้ใจได้ ซึ่งสอดคล้อง กับทั้งผลการศึกษาของ Laoharawe, & Esichaikul (2010); Jantaro, Longprasert, & Changkid (2016) และยังสอดคล้อง แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณการให้บริการ (Hospitality Mind) จากผลการวิจัยของ Rodpreecha, & Sareerat (2015) พบว่า พนักงานโรงแรมที่มีจิตวิญญาณในการให้บริการสูงจะมีความสำเร็จในการทำงานสูง เนื่องจากลูกค้าประเมินคุณภาพ ในการให้บริการที่ดีจากลักษณะการบริการที่สุภาพอ่อนโยน การอุทิศตนให้กับงาน รวมถึงความมั่นคงในอารมณ์ หรือ การรู้จักบริหารอารมณ์ที่ดีของพนักงาน จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า สถานประกอบการควรพัฒนาบุคลากรในการ ให้บริการในประเด็นเหล่านี้ด้วย

3. สมรรถนะทั่วไป พบว่า คุณลักษณะที่นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อการให้บริการจะเกี่ยวกับการ สื่อสาร และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ที่น่าสนใจ คือ นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ชาวต่างชาติจะมีความคาดหวังสูงกับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อห้ามและข้อควรระวังสำหรับผู้รับบริการต่างศาสนา และวัฒนธรรมสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพ การให้บริการ องค์ประกอบด้านการให้ความมั่นใจในการ ให้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการให้บริการ รวมถึงการมีอัธยาศัยดี มีความ สุภาพ กิริยา มารยาทเรียบร้อย ทำให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อ ถือและมั่นใจในการบริการ (Parasuraman, et al., 1988)

4. สมรรถนะตามตำแหน่งงาน พบว่า สถานประกอบการ ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีขนาดเล็ก ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำหน้าที่เพียงอย่างเดียว จะต้องทำหน้าที่ในร้านได้ทั้งหมด จึงเป็นทั้งผู้บำบัด (Therapist) และ พนักงานต้อนรับ (Receptionist) ได้เมื่อจำเป็น ดังนั้นการศึกษาข้อมูลด้านสมรรถนะตามตำแหน่งงาน พบว่า คุณลักษณะที่นักทอ่งเที่ยวส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อการให้บริการต่อทั้งด้านความรู้และทักษะในการบำบัด เช่น ทักษะฝีมือ การใช้สมุนไพร รวมถึงการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย และคาดหวังให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถ รับผิดชอบบริการและให้ข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ของสถานประกอบการได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Buchner, Snelling, & Cohen (2008) ที่ว่า สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับปฏิบัติการ จะเน้นการให้บริการตรงกับผู้รับบริการ ซึ่งอาจจะต้องรับผิดชอบหน้าที่หลายด้าน

5. หลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดฝึกอบรมครั้งนี้อยู่ในระดับมากที่สุด เห็นได้ว่า เนื้อหาในการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการให้บริการด้านสุขภาพ ตรงกับความต้องการของผู้รับการอบรม มีความเหมาะสมและความสอดคล้อง จากข้อเสนอแนะหลังจากฝึกอบรม แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะการทำลูกประคบสมุนไพร และ ยายหม่องสมุนไพร รวมทั้งหลักการบริการ ผู้เข้ารับการอบรมมีความต้องการให้จัดอบรมลักษณะนี้อีกในครั้งต่อไป โดยมีข้อคิดเห็นว่า ควรมีการเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมเป็น 3 วัน หรือ 18 ชั่วโมง ในการจัดอบรมครั้งนี้ ผู้เข้ารับการอบรมมีการพัฒนาและมีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งหัวข้อที่มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นก่อนการอบรมมากที่สุด ได้แก่ ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปา รองลงมา คือ การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การอบรมในครั้งนี้สามารถเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งเป็นแนวทางให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีแนวปฏิบัติและได้รับการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดดเด่น มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกให้เข้ามาใช้บริการในจังหวัดมากขึ้น

สรุป

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมสูงที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงอาหารที่หลากหลายมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีจำนวนน้อยมากถ้าเทียบกับจังหวัดใหญ่อื่น ๆ ในภาคใต้ ปัจจัยบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญหลักในความสำเร็จของการท่องเที่ยว ดังนั้น การวิจัย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงมุ่งศึกษาสมรรถนะของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชจากมุมมองของนักท่องเที่ยวและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญคือ การให้บริการที่ดี มีจิตบริการสูง เก็บข้อมูลส่วนบุคคลได้ดี รวมถึงไม่ก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของลูกค้า ส่วนสมรรถนะทั่วไปที่นักท่องเที่ยวคาดหวังจะเน้นหนักไปที่ความสามารถในการสื่อสาร ให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ลดความขัดแย้ง ประเด็นที่น่าสนใจคือ นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในข้อห้ามและข้อควรระวังสำหรับผู้ใช้บริการต่างศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น สมรรถนะเฉพาะที่นักท่องเที่ยวคาดหวังอย่างชัดเจน คือ มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างร่างกายเพื่อการให้บริการที่ถูกต้องและปลอดภัย ทักษะฝีมือ รวมถึง การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย และ บุคลากรจะต้องสามารถรับจอบเปลี่ยนแปลงการบริการได้อย่างถูกต้อง

สมรรถนะหลัก สมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะเฉพาะที่ค้นพบได้นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการที่ให้บริการด้านสุขภาพ” เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมและตรงกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุด ครอบคลุมเนื้อหาใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) บริการอย่างไรให้ได้ใจลูกค้า 2) ภาษาอังกฤษในงานวัดและสปา 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และ 4) การเลือกใช้สมุนไพรเพื่อออกแบบการบริการ โดยมีการจัดสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนจะนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลจากการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นที่ได้รับการอบรม รวมถึงผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจสูงมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาหลักสูตรและตัววิทยากร

ดังนั้นการยกระดับสมรรถนะของบุคลากรที่ทำงานในหน้าที่ให้สามารถรองรับความต้องการ หรือ ตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการเพิ่มอัตราการกลับมาใช้ซ้ำของนักท่องเที่ยว รวมถึงการบอกต่อผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งในแม่เหล็กที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 22 นครศรีธรรมราช (สพร.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) เป็นต้น ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำแผนและงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านนี้ให้เป็นรูปธรรมร่วมกับสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว รวมถึง เป็นหลักในการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะต่าง ๆ ให้กับบุคลากรด้านนี้เพิ่มเติมด้วย เนื่องจากสถานประกอบการด้านสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก จึงทำให้ระบบการพัฒนาบุคลากรไม่ชัดเจน รวมถึงผลการวิจัย พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ทำงานน้อยกว่า 5 ปี และมีการย้ายสถานที่ทำงาน ทำให้ผู้บริหารองค์กรไม่กล้าลงทุนในการพัฒนาบุคลากรมากนัก

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับการรับรองเพื่อเป็นข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถได้รับบริการการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาและมีมาตรฐาน เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในการเลือกนครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวมากขึ้น

3. สถานประกอบการด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นร้านนวดเพื่อสุขภาพ หรือ ร้านสปาเพื่อสุขภาพ ควรนำเอาต้นแบบหลักสูตร “การพัฒนาทักษะการให้บริการแบบมีอาชีพสำหรับบุคลากรในสถานประกอบการที่ให้บริการด้านสุขภาพ” เพื่อใช้ในการฝึกอบรมพนักงานเพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รวมถึงสถานประกอบการการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และจังหวัดอื่น ๆ ควรจัดอบรมให้กับบุคลากรในหน่วยงานของตนเองด้วยเช่นกัน

4. จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สถานประกอบการควรให้ความสำคัญ และพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับประเด็นการจัดการข้อร้องเรียนของลูกค้า รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับ

ข้อห้าม ข้อควรระวังสำหรับผู้รับบริการต่างศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากปัจจุบันผู้รับบริการที่เข้ามาใช้บริการในสถานประกอบการมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก และผู้ให้บริการอาจไม่ทราบเกี่ยวกับข้อห้ามและวัฒนธรรมของแต่ละศาสนา จึงทำให้มีปัญหาในการบริการ และเนื่องจากนักท่องเที่ยวอาจมีประเด็นอ่อนไหวบางประเด็น เช่น ควรมีการแยกส่วนการให้บริการของผู้รับบริการ ชาย - หญิง และไม่มีกรให้หนักบ่ามัดหญิงนวดผู้รับบริการชาย หรือนักบำบัดชายนวดผู้รับบริการหญิง เป็นต้น

5. สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะระดับ อาชีวศึกษาควรมีหลักสูตร/หลักสูตรระยะสั้น/ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการนวดไทย การใช้สมุนไพรพื้นถิ่นเพื่อการบริการ การบริการเพื่อสร้างความประทับใจ และภาษาอังกฤษเพื่องานสปาและการนวดไทย เป็นต้น เพื่อผลิตบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความรู้ และทักษะฝีมือ ในการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากขึ้น รวมถึงให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาได้มีโอกาสเข้าทำงานในสถานประกอบการจริงเพื่อให้มีทักษะเพิ่มขึ้น มีโอกาสได้พัฒนา ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะกับผู้ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

6. ชุมชนควรได้มีส่วนร่วมพูดคุยกับสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสมุนไพรในพื้นที่ เรื่องราวประจําถิ่น และภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพของท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการได้มีข้อมูลทรัพยากรและสมุนไพรในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เป็นสินค้าและบริการที่แปลกใหม่ มีเอกลักษณ์ ยังผลให้เกิดการพัฒนาการบริการและการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มากขึ้น

7. การศึกษาครั้งต่อไปควรแบ่งกลุ่มสถานบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้สามารถเจาะกลุ่มผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจน รวมถึงควรศึกษาความคาดหวังและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงเพื่อสามารถรองรับความต้องการเฉพาะ รวมถึงสามารถหากระบวนการหรือบริการใหม่ ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์มีเฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น เป็นการสร้างความต้องการในการเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อมาทดลองใช้บริการที่สร้างขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุนงบประมาณการวิจัย รวมถึงการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

และขอขอบคุณสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประกอบการ บุคลากรในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ นักท่องเที่ยว และภาคีทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่มีค่ายิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้

Refercnces

- Buchner, D., Snelling, A., & Cohen, M. (2008). Spa-relate education and training. In (M. Cohen & G. Bodeker Eds.), *Understanding the Global Spa Industry: Spa Management*. UK: Elsevier/ Butterworth-Heinemann. 394-413.
- Chachonnani, N. (2002). *Human Resource Management*. Bangkok: SE-ED Book Center. [in Thai]
- Chanin, O., Phooma, J., Chan-in, P., Suttara, R., Sananut, P., & Sriprasert, P. (2011). *Guidelines for Developing Management System for Sustainable Tourism Industry in Nakhon Si Thammarat* (Research Report). Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]
- Chan-o-cha, P. (2016). *Return Happiness to the People of the Country*. July 2016, 8.15 pm. The Television Pool of Thailand. p 6 [in Thai]
- Chutimataewin, J. (1999). *Training Development*. Bangkok: P.A. Living. [in Thai]
- Issariyapat, J., Polsarum, P., Techasermsukkul, L., & Chompoothip, S. (2013). *Promoting Factors of Thai Wellness Tourism to be Tourism Industrial Hub* (Research Paper). Bangkok: Office of Small and Medium Enterprises Promotion (OSMEP). [in Thai]
- Jantaro, O., Longprasert, S., & Changkid, N. (2016). Spa Guests' behavior towards spa service selection in Surat Thani Province. *Suratthani Rajabhat Journal*, 3(1), 185-205. [in Thai]
- Laoharawe, W., & Esichaikul, R. (2010). Job Competencies for Day Spa Personnel in Bangkok Metropolis. In *The 4th Rambhai Barni Academic Research Conference* (pp. 345-350). Bangkok: Rambhai Barni Rajabhat University. [in Thai]
- Ministry of Tourism & Sports. (2015). *Thai Tourism Strategy*. Retrieved July 2, 2016, from http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114 [in Thai]
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Photisita, C. (2016). *Science and Art of Qualitative Research* (7th ed). Bangkok: Amarin Printing. [in Thai]
- Pollution Control Department. (2015). *Performance Summary of Pollution Control Department in Fiscal Year 2015*. Ministry of Natural Resources and Environment. [in Thai]
- Rodpreecha, P., & Sareerat, S. (2015). Personality, emotional intelligence, service mind and motivation related to, performance success of medium size hotels' employees in Bangkok Metropolis. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 11(3), 47-64. [in Thai]
- Sukwirat, S., & Adun-phan, K. (1999). *Organizational Human Resurce Development*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press. [in Thai]
- Silpjaru, T. (2006). *Research and Statistical Data Analysis by SPSS*. Bangkok: V. Inter Print Company Limited. [in Thai]
- Tourism Economic Review. (2016). *Foreign Tourist's Satisfaction 2016*. Economics Tourism and Sports Division: Ministry of Tourism and Sports. [in Thai]
- Thai PBS News. (July 11, 2017). *Khao Luang Nakhon Si Thammarat: The Cleanest Water Resource in Thailand*. Television Station Thai PBS News. [in Thai]

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต
ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

Management of Creative Tourism through an Innovative Living Dam,
Kao Pu Sub District, Sri Bunpot District, Phatthalung Province

วิลาสินี ธนพิทักษ์*

วิวัฒน์ ฤทธิมา

วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ณติกา ไชยยานุพงศ์

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศิริชัย กุมารจันทร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*e-mail: wilasinee.t@tsu.ac.th

Wilasinee Thanapitak

Wiwat Ritima

Management for Development College, Thaksin University

Natika Chaiyanupong

Faculty of Management Science, Prince of Songkhla University

Sirichai Kumanchan

Faculty of Law, Thaksin University

Received: May 28, 2020, Revised: August 25, 2020, Accepted: September 8, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เน้นการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยนำนวัตกรรมฝายมีชีวิตที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชุมชนมาจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมฝายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการโดย การมีส่วนร่วมของชุมชน (PAR) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายคนต้นน้ำ อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวม 80 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามถึงโครงสร้างเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและ ไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปประเด็นการสัมภาษณ์และการอภิปรายผลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชน ได้แก่ 1) สร้างคุณค่า ความสำคัญ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชน 2) พัฒนาศักยภาพการถ่ายทอดความรู้เรื่องนวัตกรรมฝายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนแก่นักท่องเที่ยว และทักษะการทำ กิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว 3) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยว 4) ปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 5) ส่งเสริมการประกอบรายย่อยในชุมชน เพิ่มรายได้ครัวเรือนควบคู่ไปกับการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อ เรียนรู้วัฒนธรรมฝายมีชีวิตจากภูมิปัญญา ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากนักท่องเที่ยวทั้งในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง

ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวตลอดปี ชุมชนมีความภาคภูมิใจในนวัตกรรมชุมชน ที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนในระยะยาว

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นวัตกรรม ฝายมีชีวิต

Abstract

This research focuses on community tourism management to increase household incomes due to economic recession. It uses an innovative dam as its local wisdom and community participation in managing creative tourism to meet tourist demands. Its objective is to develop the local potentials in managing creative tourism along with learning about an innovative dam of Tambon Kaophu community, Amphur Sri Bunphot, Pattalung Province. This is participatory action research (PAR) which consisted of 80 main participants who were community leaders, people in the area Local administrative organization, village headman, village headman, network of upstream people of Khao Pu-Khao Ya National Park and all related sectors. The data were collected by the semi-structured questionnaire through in-depth interviews, small group meetings and participatory and non-participatory observations. The interview data were analyzed and summarized through content analysis. The suggested guidelines for developing community potentials are as follows: 1) creating significant values for participation in community tourism management; 2) developing skills for transferring knowledge about innovative dam from community knowledge to tourists and skills in doing activities with tourists; 3) developing facilities to meet tourists' needs; 4) improving tourism' landscape and promoting eco-tourism in conjunction with creative tourism management; and 5) promoting small-scale entrepreneurship in the community to increase household incomes, along with providing community tourism services. It was also found that the creative tourism management through the innovative dam has been well accepted by tourists within the community and those that are in neighboring areas. This will encourage tourists to come and travel throughout the year. The community also takes pride in the community's innovation which helps create sustainability for the community in the long run.

Keywords: Creative Tourism Management, Innovation, Living Dam

บทนำ

"การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)" หมายถึง "การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น" การท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบสร้างสรรค์อย่างยิ่ง เนื่องจากทุกชุมชนมีประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถ

นำมาสร้างคุณค่า มูลค่าในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเป็นแนวการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มุ่งหาความรู้ ใกล้เคียงประสบการณ์ ไปพร้อมกับการพักผ่อนอย่างลงตัว จังหวัดพัทลุงเป็นเมืองรองในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลสนับสนุนให้คนในประเทศเที่ยวเมืองรอง พร้อมกำหนดมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ เข้ามาเป็นกลไกในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ให้มาเที่ยวเมืองรอง มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ ถือเป็นโอกาสดีของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในปัจจุบัน (Sindecharak, & Sangsanit, 2013)

ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่เกือบขาดน้ำ ซึ่งมีปัญหาน้ำแล้งในช่วงฤดูร้อน เกิดจากการไหลของน้ำจากเทือกเขาอย่างรวดเร็วลงสู่พื้นที่ปลายน้ำด้านล่าง โดยไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ นวัตกรรมฝายมีชีวิตเกิดขึ้นจากแนวคิดของชุมชนเพื่อบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และแก้ปัญหาต้นน้ำแล้ง เมื่อนวัตกรรมฝายมีชีวิตเกิดขึ้น ในลำคลองมีปริมาณน้ำที่เหมาะสมในการทำการเกษตร และการอุปโภคบริโภค ระบบนิเวศสายน้ำเริ่มกลับคืนมา สัตว์น้ำ พืชริมน้ำ วิถีชุมชนสายน้ำกลับคืนมา นวัตกรรมฝายมีชีวิตจึงกลายเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชนตำบลเขาปู่

ในช่วงระยะเวลา 3 ปีให้หลังมานี้ ราคาขายพาราเริ่มตกต่ำลง ซึ่งประชากรในชุมชนตำบลเขาปู่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราทำให้รายได้ครัวเรือนลดลง ชุมชนจึงพยายามหาแนวทางการเพิ่มรายได้ โดยการศึกษาหาข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ร่วมกันวางแผน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนและ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เข้ามาร่วมสนับสนุนการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยน่านวัตกรรมฝายมีชีวิตอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเดิม ยกกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากชุมชนใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนตำบลเขาปู่

จากข้อมูลข้างต้นที่วิจัยเห็นถึงศักยภาพของชุมชนตำบลเขาปู่ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาสู่แนวคิดการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ที่นักท่องเที่ยวสามารถได้เรียนรู้ ฝึกประสบการณ์ จากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชุมชนอันเป็นเอกลักษณ์ นวัตกรรมฝายมีชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ชุมชนสร้างขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาต้นน้ำแล้ง ตามลักษณะภูมิประเทศของชุมชน มีเอกลักษณ์ในการนำวัตถุดิบในชุมชนมาใช้ประโยชน์ อย่างผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติ และร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน ทำให้เพิ่มคุณค่า และมูลค่าของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งนักวิจัยได้ศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหวังพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนศักยภาพของชุมชนให้สามารถนำทุนด้านทรัพยากร และภูมิปัญญาชุมชนที่มีเอกลักษณ์ ไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต

ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต
ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กำลังเป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ เพราะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากชุมชนสู่นักท่องเที่ยวสร้างคุณค่าให้ภูมิปัญญาชุมชน และสร้างความแตกต่างเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชนอย่างชัดเจน Suttipisan (2013) ได้ให้คำจำกัดความของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) นั้นเป็นแนวคิดหนึ่งทางการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้แก่ การสร้างประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนผ่านกิจกรรมเหล่านั้น ด้วยการให้ทรัพยากรในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์คุณค่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้และผลประโยชน์และสามารถแบ่งรายได้หรือผลประโยชน์เหล่านั้นสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น เช่น นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้น ๆ เกิดการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน รวมไปถึงการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในชุมชนมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม เป็นต้น

นวัตกรรมฝายมีชีวิตตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงเป็นนวัตกรรมที่ชุมชน หน่วยงานภาครัฐร่วมกับนักวิจัยในมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต้นน้ำแล้งตามแนวทางธรรมชาติ โดยให้ธรรมชาติดูแลรักษาธรรมชาติด้วยตัวเอง ใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ไม้ก่าหยาน ไม้เส็ก มาเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง ใช้กระสอบอาหารสัตว์ในชุมชนมาบรรจุทราย และใช้กำลังคนจากชุมชนร่วมกันก่อสร้างสิ่งเหล่านี้ นำมาสู่ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาต้นน้ำแล้งของชุมชนอย่างแท้จริง Thanapitak, Inchum, Choosong, Numnoi, & Amornwiriychai (2016) กล่าวถึงการบริหารจัดการน้ำแล้งด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต จากปัญหาต้นน้ำแล้งในพื้นที่ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง นำไปสู่สาเหตุการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร อุปโภค บริโภค ขาดแหล่งอาหาร และวิถีชุมชนกับสายน้ำสูญหายไป โดยชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทีมวิจัยได้ศึกษาปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ได้ศึกษานวัตกรรมฝายมีชีวิต และนำแนวคิด

มาประยุกต์ใช้ในการสร้างนวัตกรรมฝายมีชีวิตที่ตอบโจทย์พื้นที่เชิงเขา ซึ่งมีภาวน้ำหลากในช่วงฤดูฝน ซึ่งฝายมีชีวิตสามารถชะลอน้ำหลาก กักเก็บน้ำ เพิ่มความชุ่มชื้นในดิน จำนวนพืชริมน้ำเพิ่มขึ้น จำนวนปลาพื้นถิ่นเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน เป็นแหล่งรายได้ของชุมชนริมน้ำ และเป็นแหล่งเรียนรู้การแก้ปัญหาน้ำแล้งอย่างยั่งยืนของชุมชนพบว่า 1) ชุมชนสามารถสร้างรูปแบบการฟื้นฟูสายน้ำ เพื่อแก้ปัญหาหน้าแล้งอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ 1.1) การปลูกจิตสำนึกคุณค่าสายน้ำให้กับชุมชน 1.2) นวัตกรรมฝายมีชีวิต และ 1.3) เกิดกระบวนการเรียนรู้การจัดการน้ำ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจกับชุมชน 2) ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้การจัดการร่วมกัน มีรายละเอียด ดังนี้ 2.1) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการของการสร้างนวัตกรรมฝายมีชีวิต 2.2) การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในชุมชนเพื่อดูแลรักษาปฏิบัติการณ์ร่วมกัน 2.3) ประเมินผลงานร่วมกัน และ 2.4) แก้ไขปัญหาพร้อมกัน และ 3) เกิดกลไกการขับเคลื่อนการจัดการน้ำ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดการตนเอง พบว่า ภายหลังจากการขยายเครือข่ายความรู้ ในการแก้ปัญหาหน้าแล้งด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ชุมชนตำบลเขาปู่ได้เพิ่มการก่อสร้างนวัตกรรมฝายมีชีวิต จำนวน 6 ตัว ได้แก่ 3.1) พื้นที่หมู่ที่ 7 และ หมู่ที่ 11 ฝายมีชีวิตห้วยยวน 3.2) หมู่ที่ 1 และ หมู่ที่ 8 ฝายมีชีวิตห้วยกลาย 3.3) หมู่ที่ 4 ฝายมีชีวิตห้วยเปลี่ยะ 3.4) หมู่ที่ 4 ฝายมีชีวิตห้วยซุนหะวัน 3.5) หมู่ที่ 8 และ หมู่ 4 ฝายมีชีวิตคลองเขาแก้ว และ 3.6) หมู่ 9 ฝายมีชีวิตห้วยรอด การจัดการน้ำแล้งด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิตนำไปสู่การแก้ปัญหาหน้าแล้งอย่างยั่งยืน

การนำนวัตกรรมฝายมีชีวิตมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เพื่อส่งเสริมคุณค่าของวิถีชีวิตคนเขาปู่กับสายน้ำให้ปรากฏชัดเจน ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากชุมชนสู่นักท่องเที่ยวและเป็นต้นแบบของการแก้ปัญหาหน้าแล้งอย่างยั่งยืนของชุมชนต้นน้ำ Sindecharak, & Sangsanit (2013) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นั้นมุ่งเน้นความจริงแท้ของชุมชน การสร้างคุณค่าจากวิถีชีวิต นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ร่วมกับเจ้าบ้านผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง เมื่อกลับมาอยู่ที่ชุมชนเองสิ่งที่ชุมชนนั้นได้รับประโยชน์ที่เอื้อมาจากการท่องเที่ยวในแง่ของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อไป ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ได้หยิบยกตัวอย่างของชุมชนที่มีการบริหารจัดการ

ที่ดี เช่น ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย ที่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นสามารถเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนของประเทศไทยและอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งความยั่งยืนนั้นได้

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต มีการเพิ่มมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนผู้ประกอบการในชุมชน หน่วยงานภาครัฐผู้ที่เกี่ยวข้อง และนักวิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแนวสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการในพื้นที่ และนักวิชาการ ในอำเภอสวนผึ้ง จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้งเป็นการสร้าง หรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมสร้างสรรค์ ออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยความร่วมมือจากทั้งผู้ประกอบการ และชุมชน โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยวได้ การศึกษาดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาสวนผึ้งให้ก้าวสู่การเป็นเมืองที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้นั้น ต้องสามารถ นำจุดเด่นของสวนผึ้งมาพัฒนาร่วมกับองค์ประกอบของบริบทต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรม หรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (Chinchot, & Chantuek, 2016)

งานวิจัยชิ้นนี้มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัตถุดิบในชุมชนเพิ่มมูลค่า และสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ โดยนำวัตถุดิบผนวกกับภูมิปัญญาชุมชนคนต้นน้ำมาใช้ในการสร้างสรรค์งานฝีมือต่าง ๆ เพื่อเป็นของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ ไม้กวาดดอกหญ้าตามไม้ไผ่ เครื่องจักสานจากต้นคล้า สมุนไพรต้นน้ำรักษาโรค ฯลฯ และเมนูอาหารพื้นถิ่นอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านรสชาติและวัตถุดิบ ได้แก่ ผัดเผ็ดกบภูเขา ผัดเผ็ดหมูป่า น้ำพริกลูกอ๊าก ฯลฯ ซึ่งมีความสอดคล้อง Nuanwan (2015) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมชุมชน และอาหารวัฒนธรรมมุสลิมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเมือง เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา และศึกษาแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมเพื่อ

บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สัมผัสมิติปัญญาท้องถิ่น โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการสังเกตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสมาชิกกลุ่มองค์กรในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า 1) ชุมชนบ้านประจักษ์ เป็นชุมชนชาวพุทธ มุสลิม และชาวคริสต์ อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่แตกต่างโดยเฉพะกิจกรรมทางศาสนา แต่มีความราบรื่นสงบสุขมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีอาหารที่เป็นวัฒนธรรมเชิงวัตถุที่พัฒนาใช้ในประเพณี ต่าง ๆ ร่วมกันอย่างหลากหลาย ในงานวิจัยนี้เน้นที่วัฒนธรรมวิถีชีวิตและอาหารชุมชนมุสลิม ได้แก่ ประเพณีการเกิด การฝากครรภ์ การตัดผมไฟ การขึ้นเปล การเรียนภาษาอาหรับ พิธีสุนัต พิธีตัมมีสุกรอ่าน พิธีนิกะห์ พิธีละหมาด กิจกรรมวันตรุษสำคัญ และงานศพ ส่วนอาหาร ได้แก่ ข้าวหมก มีสมัน มะตะปะชุบ แกงกะหรี่ ข้าวเหนียวเหลือง สลัดแขก กวยเตี๋ยวแขก ปะป๋า กะดูรี่ และโรตีสายไหม 2) แนวทางในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว กลุ่มชุมชนมีความเห็นร่วมกันว่า ควรจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ใน 3 ด้าน คือ 2.1) ด้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกลุ่มควรจัดให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับอาหารที่ชุมชนเลือกและมีความพร้อม คือ กิจกรรมทำโรตีสายไหม ประกอบการบรรยายให้ความรู้แลกเปลี่ยนกับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน 2.2) ด้านคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่สามารถเผยแพร่ได้ตามแนวทางของชุมชนเอง และควรเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจจริง และ 2.3) ด้านประสบการณ์ตรงกับเจ้าของวัฒนธรรม ควรจัดตั้งกลุ่มรับผิดชอบโดยตรงจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อดำเนินการภายใต้แผนงานที่ชัดเจนที่มีกรอบของระยะเวลา งบประมาณ กระบวนการให้บริการ รวมทั้งแสดงศักยภาพเพื่อขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะเริ่มต้น เช่น การจัดบ้านพักเป็นโฮมสเตย์ การจัดทำของที่ระลึก ซึ่งโครงการวิจัยนี้ได้วางแผนไว้ให้แล้ว รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์

ในด้านแนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนตำบลเขาปู่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิตชุมชนและนักวิจัยได้ร่วมกัน 1) สร้างคุณค่า ความสำคัญ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน 2) ร่วมกันพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความรู้เรื่องนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิตจากภูมิปัญญาชุมชนแก่นักท่องเที่ยว 3) พัฒนาทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว 4) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ปรับ

ภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่กับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 5) ส่งเสริมการประกอบรายย่อยในชุมชนเพิ่มรายได้ครัวเรือนควบคู่ไปกับการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน ทั้งนี้พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต เน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ทำ เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ เรียนรู้ความเป็นมา ประโยชน์ และลงมือทดลองสร้างนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต เรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า เครื่องจักสาน ยาสมุนไพร เป็นต้น ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ตำบลเขาปู่ สอดคล้องกับงานวิจัย Julatha (2019) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ในเรื่องการบริหารจัดการ พื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวก คุณภาพการให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ 2) รูปแบบการจัดการ และลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.01$) ได้แก่ บุคลากรโดยรวมมีกิริยาท่าทางเป็นมิตร และมีจิตบริการ มีเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล และสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ดี และมีการดูแลรับผิดชอบในเรื่องจำนวนผู้เข้าชมวิธีการเข้าชม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ ดูชมอย่างทั่วถึง และให้ความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ และ 3) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นต้องทำควบคู่กัน ทั้งในเรื่องการพัฒนาเชิงกายภาพ และการเสริมสร้างคุณค่า ความน่าหลงใหล ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ แนวคิด 6 มิติ ได้แก่ ความมีมนต์ขลังน่าค้นหา ความอุดม ความดึงดูดใจ ความเป็นเอกลักษณ์ ความเหมาะสมเข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยวและความเป็นมิตร จนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการพักผ่อนที่ดี ทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ จากกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เกิดความประทับใจ บอกต่อ และกลับมาเยือนอีกครั้งหนึ่ง จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน ทำให้เห็นศักยภาพในการนำอัตลักษณ์ภูมิปัญญาผสมผสานอย่างลงตัวก่อให้เกิดนวัตกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน นำมาสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่นักท่องเที่ยวในรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน นำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนอย่างแท้จริง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อหาแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย เนื่องจากเป็นเจ้าของปัญหาและผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัยโดยตรง (MacDonald, 2012) ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายคนต้นน้ำ อุทยานเขาปู่เขาย่า นักท่องเที่ยว และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ รวม 80 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

1) ระยะเตรียมการ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เมษายน พ.ศ. 2560 เป็นการลงพื้นที่เพื่อค้นหาโจทย์และพัฒนาเค้าโครงวิจัยร่วมกับชุมชนในพื้นที่

2) ระยะดำเนินการ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กันยายน พ.ศ. 2560 เป็นการสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลเส้นทาง กิจกรรม และนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต ร่วมกับพื้นที่

3) ระยะสรุปผล ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 - มิถุนายน พ.ศ. 2561 เป็นการจัดประชุมกลุ่มย่อยการระดมความคิดเห็นเพื่อประเมินกิจกรรมที่มีศักยภาพ ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร และพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง รวม 80 รายทางที่วิจัย ได้ใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา เพื่อความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น แล้วนำมาแปลความหมาย ดังนี้ 1) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล ซึ่งการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในห้วงเวลาและสถานที่ที่ต่างกัน รวมถึงการใช้บุคคลที่ต่างกันในการเก็บข้อมูลโดยผู้ให้ข้อมูลนั้นมาจากชุมชนในพื้นที่ 2) ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) โดยตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดต่างไปจากเดิม รวมถึงการตีความข้อมูลแตกต่างจากแนวคิดที่รวบรวมมาเพียงใด และ 3) ด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology Triangulation) ด้วยการรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธี เช่น จากเอกสารการประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม (Chantawanit, 2006)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต โดยใช้ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ความน่าสนใจ 2) ความเป็นเอกลักษณ์ 3) ความเหมาะสมกับพื้นที่ 4) ความพร้อมในการดำเนินการ และ 5) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัย

จากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นการท่องเที่ยว ที่เน้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนผ่านกิจกรรมด้วยการใช้ทรัพยากรในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์คุณค่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอันก่อให้เกิดรายได้ และผลประโยชน์ สามารถแบ่งปันรายได้หรือผลประโยชน์เหล่านั้นสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต ซึ่งจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมประชุมหารือและร่วมกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่และตรวจสอบประเด็นการวิจัย ผ่าน 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) สสำรวจ สังเกต แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน 2) ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนพูดคุย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในพื้นที่ 3) การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อทำความเข้าใจและระดมความคิดเห็นเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน ก่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตชุมชน ระบบนิเวศสายน้ำ พืชริมน้ำ สัตว์น้ำ เกิดความรักและความผูกพันกับธรรมชาติ นำไปสู่การร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า นวัตกรรมฝ่ายมีชีวิตมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการน้ำแล้งของชุมชนให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจ โดยนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมกับชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการตัดไม้ การเลือกขนาด การลำเลียงลำไม้ไปตามกระแสน้ำ การตัดไม้เพื่อนำมาประกอบโครงสร้าง การตอกไผ่ลงดิน เทคนิคการมัดเชือก การบรรจุกระสอบทราย การลำเลียงทรายมาลงยังโครงสร้างฝาย จนถึงการดูแลรักษา นวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต และกิจกรรมเดินสำรวจระบบนิเวศสายน้ำ เพื่อเรียนรู้พืชพันธุ์ริมน้ำ สัตว์น้ำพื้นถิ่น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่ การสร้างความสุข ความประทับใจ และรอยยิ้มให้กับนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ โดยชุมชนได้ร่วมกับที่วิจัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนา คู่มือนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิตเพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญในการให้ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ในการแก้ปัญหาแล้งของชุมชนตำบลเขาปู่ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต จากการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันกับ

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นที่ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง มีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ มีระบบนิเวศสายน้ำที่มีทรัพยากร ธรรมชาติพืช และสัตว์ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีทัศนียภาพที่สวยงามร่มรื่น เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความนิยมชมชอบในการเดินสำรวจป่า และมีนวัตกรรมฝายมีชีวิตที่สามารถแก้ปัญหา น้ำแล้งได้อย่างยั่งยืนเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชน ได้มีกิจกรรมร่วมกันในการซ่อมแซมฝายมีชีวิต ร่วมกันตระหนัก ในคุณค่าและความสำคัญของธรรมชาติ 2) เส้นทางคมนาคม เข้าถึง มีถนนลาดยางครอบคลุมทั้งตำบล 3) สิ่งอำนวยความสะดวก มีร้านค้า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถานีตำรวจ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน วัด ฯลฯ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน พร้อมอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และมีรถประจำทาง 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นวัตกรรมฝายมีชีวิตตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายคนต้นน้ำเขาปู่ จึงอยู่ในการดูแลของคณะกรรมการเครือข่ายคนต้นน้ำเขาปู่ ซึ่งดูแลเรื่องความสะดวก ความปลอดภัย สถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่ง ร้านค้า ซึ่งคณะกรรมการเครือข่ายคนต้นน้ำเขาปู่ ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันของงบประมาณสนับสนุนสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัดพัทลุง 5) ทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยคณะกรรมการเครือข่ายคนต้นน้ำเขาปู่ ชุมชนที่สนใจ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ได้แก่ วิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การให้บริการที่เป็นเลิศ การดูแลความปลอดภัย และการถ่ายทอดความรู้เรื่องนวัตกรรมฝายมีชีวิตกับการแก้ปัญหา น้ำแล้ง ทักษะการนำนักท่องเที่ยว

เที่ยวเดินป่า 6) ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีที่พักบริการนักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานเขาปู่-เขาย่า ซึ่งเป็นที่พักในความดูแลของอุทยาน ซึ่งชุมชนและท้องถิ่นได้จัดโครงการอบรมให้แก่ชาวบ้านในชุมชนที่สนใจกิจการโฮมสเตย์ เข้ารับการอบรมการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ และจะขึ้นทะเบียนเป็นโฮมสเตย์ให้บริการนักท่องเที่ยวต่อไป และ 7) กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหา น้ำแล้งด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต เรียนรู้ระบบนิเวศสายน้ำ เรียนรู้ ความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการซ่อมแซมนวัตกรรมฝายมีชีวิต ซึ่งถือว่า ตำบลเขาปู่มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา น้ำแล้งด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ซึ่งนักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวและเรียนรู้ 1-2 วัน ซึ่งมีรูปแบบกิจกรรม ประกอบไปด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ 1) เรียนรู้ความเป็นมา 2) เรียนรู้ประโยชน์ 3) เรียนรู้กระบวนการทำ และ 4) ลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนนำไปสู่ความประทับใจ การประชาสัมพันธ์บอกต่อ และการเดินทางกลับมาเยือนในครั้งต่อไป

เมื่อมีการกำหนดแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต คณะผู้วิจัย ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการเครือข่ายคนต้นน้ำเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต เจ้าหน้าที่อุทยานเขาปู่-เขาย่า ประชาชน ชุมชน ผู้นำชุมชนและประชาชน ในพื้นที่ ได้ร่วมกันวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิตของชุมชนโดยการนำผลจากการลงสำรวจพื้นที่ และข้อเสนอแนะที่ได้จากการสำรวจ ความคิดเห็นจากชุมชน จากนักวิชาการ มาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาฉบับร่าง (ตารางที่ 1)

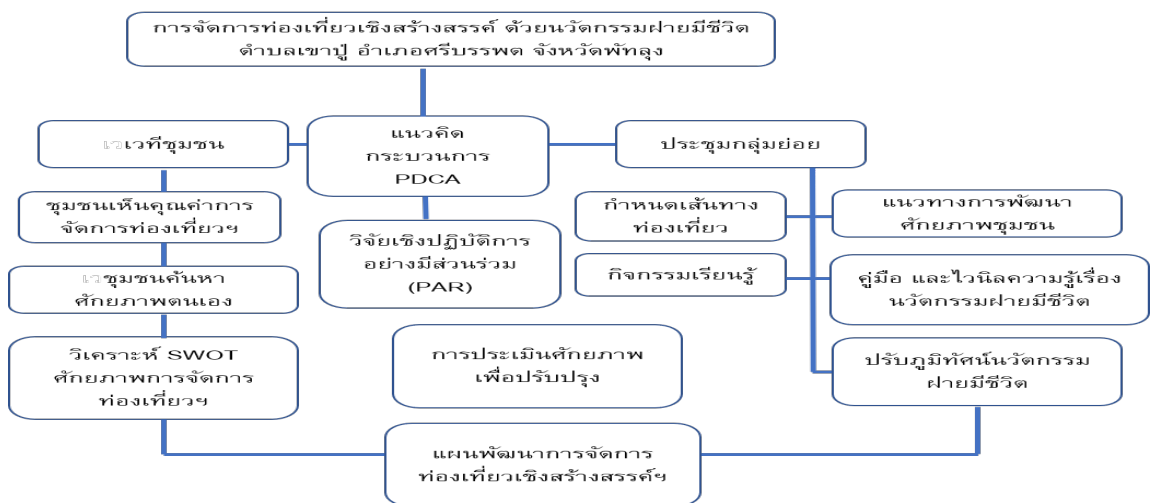
ตารางที่ 1 แผนพัฒนาฉบับร่างการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2017)

แผนระยะสั้น (ไม่เกิน 1 ปี)
- จัดโครงการอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านชุมชนในการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและ ความสำคัญ นวัตกรรมฝายมีชีวิตในการแก้ปัญหาน้ำแล้งอย่างยั่งยืน ระบบนิเวศสายน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ การดูแลรักษา และการอนุรักษ์เพื่อเพิ่มทักษะความรู้และสามารถถ่ายทอดไปยังนักท่องเที่ยว - จัดโครงการอบรมการเป็นเจ้าของที่ดีเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิตที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต - จัดทำปฏิทินการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต - จัดทำโครงการอนุรักษ์ระบบนิเวศบนความหลากหลายทางชีวภาพ - จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทำป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางท่องเที่ยวชมธรรมชาติ
แผนระยะกลาง (1-5 ปี)
- จัดอบรมภาคีเครือข่ายท้องถิ่น ประจำชุมชนเขาปู่ - ก่อตั้งชมรมอนุรักษ์นวัตกรรมฝายมีชีวิต
แผนระยะยาว (5 ปีขึ้นไป)
- การสร้างสังคมเมืองกับสังคมชนบทให้อยู่ร่วมกันโดยเน้นการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเพื่อลดความ ชัดแย้งและให้เกิดความ ยั่งยืนในชุมชน - ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันดูแลรักษา นวัตกรรมฝายมีชีวิต - ยกระดับมาตรฐานการครองชีพ - สร้างอาคารที่เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ นวัตกรรมฝายมีชีวิต - กำหนดขีดความสามารถในการรองรับของนักท่องเที่ยว มีนโยบายต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรอบชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการเข้าร่วมงานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคน ตำบลเขาปู่ ที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา ข้อมูลนวัตกรรมฝายมีชีวิต พบว่า มีจุดเรียนรู้ที่น่าสนใจสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การเดินสำรวจที่นำค้นหาไปตามเส้นทางสายน้ำ พืชสมุนไพรพื้นถิ่นหลากชนิด สิ่งมีชีวิตในสายน้ำ วิถีชุมชน

ริมสายน้ำ อากาศบริสุทธิ์ การเรียนรู้ นวัตกรรมฝายมีชีวิต การลงมือทำร่วมกับชุมชน และความภาคภูมิใจในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม สำหรับเครื่องมือการศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม นั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ร่วมประชุมหารือ และร่วมกำหนดประเด็นวิจัยในพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ในการศึกษาได้วิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน (PAR) (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2017)

จากรูปที่ 1 คณะวิจัย ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน (PAR) โดยใช้แนวคิด PDCA เข้ามาบริหารโครงการวิจัย ตั้งแต่กระบวนการวางแผน อย่างเป็นระบบ ด้วยการจัดเวทีชุมชน เพื่อทำความเข้าใจกับชุมชน ชี้แจงให้เห็นถึงคุณค่าของสายน้ำกับวิถีชีวิตของชุมชน ชุมชนเข้าใจแนวทางการแก้ปัญหาแล้วด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต และชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาแล้วด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต เพื่อถ่ายทอดความรู้ เพิ่มโอกาสในการหารายได้เข้าสู่ครัวเรือน และประชาสัมพันธ์ชุมชนให้คนภายนอกได้รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมถึงชุมชนได้ค้นหาค่าศักยภาพของตนเองในด้านความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวฯ และวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนา และปรับปรุงชุมชนให้มีความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต

คณะวิจัย ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมกลุ่มย่อย เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ดังนี้

ด้านที่ 1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวประกอบไปด้วยระบบนิเวศสายน้ำที่มีความสมบูรณ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์ที่มีลักษณะเฉพาะ วิถีชีวิตที่สวยงามรื่นรมย์ นวัตกรรมฝายมีชีวิตที่มีคุณสมบัติพิเศษในการกักเก็บน้ำ เพิ่มความชุ่มชื้นในดินในระยะ 5 กิโลเมตร ห่างจากตัวฝาย ความอุดมสมบูรณ์ของพืชริมน้ำ สัตว์ริมน้ำ นวัตกรรมฝายมีชีวิตทำให้ชุมชนมีน้ำใช้ทำการเกษตร อุปโภคบริโภค อย่างต่อเนื่องในช่วงฤดูร้อน และวิถีชีวิตชุมชนกับสายน้ำกลับคืนมา ซึ่งนักท่องเที่ยว สามารถร่วมกิจกรรมเดินชมธรรมชาติตามสายน้ำ ศึกษาพืชสมุนไพรริมน้ำ สำนวณพันธุ์สัตว์น้ำ ขึ้นชมธรรมชาติและวิถีชีวิตริมน้ำ เรียนรู้ความเป็นมา กระบวนการก่อสร้าง คุณค่าของนวัตกรรมฝายมีชีวิต และร่วมกิจกรรมกับชุมชนในการซ่อมแซมนวัตกรรมฝายมีชีวิต ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ถือเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะและโดดเด่นของชุมชน และจากผลการประเมินศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหาแล้วด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวนั้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (Attractiveness) ของ Julatha (2019) กล่าวว่า ความสำเร็จของนักท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการใช้เวลาในการท่องเที่ยว นาน ๆ อย่างเพลิดเพลิน และได้พักผ่อนอย่างแท้จริงกับกิจกรรมที่ทำ เช่น ความรู้สึกถึง

ผจญภัยอย่างเพลิดเพลิน จากการใช้เวลาในการสูดอากาศสดชื่นที่อุทยานแห่งชาติเขาลง ซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต้นตระกูลตาจากการเดินชมกล้วยไม้หายากนานาชนิดของโลก การได้ชื่นชมเฟิร์นโบราณที่หายาก ณ หุบผามหาสดา และการได้เล่นน้ำตกที่มีขนาดใหญ่มีน้ำตลอดปีและเคยปรากฏอยู่ในหลังธนบัตรราคา 1,000 บาท เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของ Sittikarn, & Jaima (2009) ที่ได้กล่าวถึงการพิจารณาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาที่สำคัญ (6 As) ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ว่า ต้องประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ลำคลอง ลำห้วย น้ำตก แก่ง บึง เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร เช่น พืชสวน ไร่นา และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝายมีชีวิต นั้นมีสิ่งดึงดูดใจหลายด้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ด้านที่ 2 เส้นทางคมนาคมเข้าถึง ประกอบไปด้วยการคมนาคมขนส่งโดยรถยนต์ มีถนนลาดยางเข้าถึงชุมชนหนาวกว้าง 6 เมตร 2 ช่องทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางเท้า นวัตกรรมฝายมีชีวิตอยู่ริมทางสามารถเดินทางด้วยเท้า ด้านความปลอดภัยในการเดินทาง มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีรถวิ่งพลุกพล่าน ด้านคุณภาพของเส้นทางที่เข้าถึงแหล่ง ถนนลาดยาง 2 ช่องทาง หนาวกว้างประมาณ 6 เมตร ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทุกฤดูกาล ช่วงฤดูฝน น้ำหลาก ต้องปิดให้บริการการท่องเที่ยวเนื่องจากอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำเชิงเทือกเขาบรรทัด

ด้านที่ 3 สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบไปด้วยศาลาที่พักหรือจุดชมวิว ผลการศึกษา คือ มีศาลาที่พักหนึ่งจุดสามารถเป็นจุดชมวิวด้วยฝายและธรรมชาติริมน้ำได้ ป้ายแนะนำทาง และสถานที่ท่องเที่ยว ไม่มีระบบสื่อความหมายหรือสัญลักษณ์ ไม่มีการจัดการ บริการห้องน้ำหรือสุขา มีบริการ จำนวน 2 ห้อง ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีบริเวณใกล้เคียงลักษณะร้านอาหารตามบ้าน ร้านขายของที่ระลึก มีบริเวณใกล้เคียงไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่มีข้อมูลที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่ ศูนย์รับแจ้งเหตุนักท่องเที่ยว มีจุดที่พักสายตรวจจำนวน 1 แห่ง บริการตรวจคนเข้าเมือง ไม่มีการสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง ปืมน้ำมันและปืมก๊าซ มีตำบลเขาป่า ห่างไปประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการด้านความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น Page Facebook สื่อของจังหวัดพัทลุง และรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำและ ส่งเสริมสื่อต่าง ๆ ให้ฟรี การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมประจำชุมชน คือ งานเทศกาลของดีศรีบรรพต เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ด้านผลไม้พื้นถิ่นตำบลเขาปู่ การเบิก-ถอนเงิน ATM มีหน้าบริเวณองค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่ โรงพยาบาลหรือสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง

ด้านที่ 5 ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย รีสอร์ทในอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า ห่างจากตัวนครวัดกรรมฝ่ายมีชีวิต 2 กิโลเมตร ซึ่งสามารถเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจมาเที่ยวพักผ่อนค้างคืนในตำบลเขาปู่เพื่อชมแสงแรกที่ควนไซ่หุด ซึ่งเป็นสถานที่พักที่มีความปลอดภัย เพราะอยู่ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า

ด้านที่ 6 กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย เดินตามสายน้ำ เทียวชมธรรมชาติระบบนิเวศสายน้ำที่สมบูรณ์ เรียนรู้พืชสมุนไพรพื้นถิ่นที่หายาก เช่น พญา 32 เมีย ว่าน นาคราช ฯลฯ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี งานวันสงกรานต์ งานบุญตามวันสำคัญทางศาสนา งานเทศกาลของดีศรีบรรพต การจัดแสดงและแข่งขันกีฬา งานแข่งขันกีฬาของอำเภอศรีบรรพต ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนตำบลเขาปุ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Intarakumnerd, Intarakanern, Thammasatidet, Kamondecha, & Tungtrakoon (2010) ศึกษากระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า การท่องเที่ยวจะต้องนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งต้องมีการค้นหา อัตลักษณ์ (Identity) หรือการเรียนรู้ตนเอง ซึ่งครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญา ความหลากหลายทางธรรมชาติ เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของวัฒนธรรมเปรียบเสมือนกับการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งของสังคมให้มีจุดยืนที่มั่นคง และสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน และงานวิจัยชิ้นนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ Dechoom (2013) ที่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์โดยมุ่งตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภครูปแบบใหม่ของคนในยุคปัจจุบันและอนาคต นักท่องเที่ยวยุคใหม่

ยังมีพฤติกรรมผู้บริโภคที่เน้นองค์ประกอบเชิงอารมณ์มากขึ้น นอกเหนือจากองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถจับต้องหรือสัมผัสได้ ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัย ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยวของตนเองตามกระบวนการวิจัยต่อไป และปลายน้ำ คณะผู้วิจัย ชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการจัดการการท่องเที่ยวด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต ทำให้ทราบว่า ต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยนำจุดแข็งมาสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม นำจุดอ่อนของชุมชนมาพัฒนา และแก้ไข นำปัญหาและอุปสรรคมาร่วมกันหาทางออกเพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง อย่างยั่งยืนสืบไป

สรุป

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต เป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมฝ่ายมีชีวิตผ่านแนวทางการแก้ปัญหาที่แท้จริงอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลเขาปู่ อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ด้านการจัดการน้ำแล้งด้วยนวัตกรรมชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนกับสายน้ำ เรียนรู้ระบบนิเวศสายน้ำ เรียนรู้พันธุ์สัตว์น้ำ พันธุ์พืชพื้นถิ่นริมน้ำ ร่วมกิจกรรมเรียนรู้การปฏิบัติกรร่วมกับชุมชนในการสร้างนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในชุมชน สร้างความผูกพัน สร้างคุณค่าในจิตใจแก่นักท่องเที่ยว และสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน โดยทีมวิจัย ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาข้อมูล วางแผน สำรวจ ประเมิน เพื่อปรับปรุงทัศน ทัศนศึกษาสภาพชุมชนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี พัฒนาระบบการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวและเรียนรู้ 1-2 วัน ซึ่งมีรูปแบบกิจกรรม ประกอบไปด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ 1) เรียนรู้ความเป็นมา 2) เรียนรู้ประโยชน์ 3) เรียนรู้กระบวนการทำ และ 4) ลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชน และนำผลวิจัยไปใช้ในมิติของสังคม/ชุมชน โดยถ่ายทอดบทเรียนสู่ชุมชน โดยมีการจัดทำคู่มือนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิตร่วมกัน เพื่อเป็นคู่มือให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และร่วมกันวางแผนในการพัฒนาการจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยนวัตกรรมฝ่ายมีชีวิต ตำบลเขาปู่ อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน อันนำไปสู่แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มการผลิตสินค้าชุมชนที่มีอัตลักษณ์ และความหลากหลายนำมาจำหน่ายให้เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนอย่างยั่งยืน
2. ชุมชนควรพัฒนาที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
3. ชุมชนควรศึกษาแนวทางร่วมกันในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มเติมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

References

- Chantawanit, S. (2006). *Qualitative Research Methods* (14th ed). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Chinchot, P., & Chantuek, T. (2016). Developing a quality management strategy model model for tourism creative of Suan Phueng. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 11(2), 23-40. [in Thai]
- Dechoom, P. (2013). Creative tourism development: conceptual framework for Thailand. *Journal of Silpakorn University*, 33(2), 331-336. [in Thai]
- Intarakumnerd, P., Intarakanern, P., Thammasatidet, P., Kamondecha, R., & Tungtrakoon, T. (2010). *Innovation System Sector Research Report for Economic Development Knowledge and Creative Base: a Case Study of Bangkok Creative Tourism Industry* (Research Report). Bangkok: The Secretary of the Council of Education, Ministry of Education. [in Thai]
- Julatha, W. (2019). Development of health tourism destination of Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Southern Technology*, 13(1), 191-199. [in Thai]
- MacDonald, C. (2012). Understanding participatory action research: A qualitative research methodology option. *Canadian Journal of Action Research*, 13(2), 34-50.
- Nuanwan, W. (2015). *Education for Creative Tourism Development, Experience of Local Wisdom, Case Study: Food Products, Muslim Culture, Urban Communities, Phra Nakhon Si Ayutthaya Municipality Phra Nakhon Si Ayutthaya Province* (Research Report). Phra Nakhon Si Ayutthaya Province: Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. [in Thai]
- Sindecharak, T., & Sangsanit, N. (2013). *Creative Tourism: Tourist Perception, Readiness of the Activity Owner and the Possibility of Creative Tourism in Thailand*. Retrieved September 10, 2014, from <http://www.dasta.or.th>. [in Thai]
- Sittikarn, B., & Jaima, S. (2009). *The Development of the Role of local Administrative Organizations in Promoting and Supporting the Availability of Tourist Links by Communities in the upper Bangkok*: National Research Council of Thailand [in Thai]
- Suttipisan, S. (2013). Adaptive uses of local textiles for creative tourism product development in Thailand. *International Journal of Cultural and Tourism Research*, 6(1), 47-55. [in Thai]
- _____. (2014). Creative Community-based Tourism: An Integrated Tourism Management Approach in Thailand. In *Conference: ICADA 2014: Toward ASEAN Development Administration At: National Institute of Development Administration*, Bangkok, Thailand. [in Thai]
- Thanapitak, W., Inchum, N., Choosong, J., Numnoi, J., & Amornwiriyaichai, W. (2016). Living dam innovation in sustainably solving drought of Khaopu Sub-district, Sribunpod District, Phatthalung Province. *Journal of Southern Technology*, 31(1), 146-152. [in Thai]

การพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ดูแลผู้สูงอายุ
ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model
Development of Village Health Volunteers for Taking Care of the
Elderly with Hypertension Using the 3As Model

สมฤดี อรุณจิตร์*

รัถยานภิศ รัชตะววรรณ

วัลลภา ดิษสระ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช

*e-mail: somrudee@bcnnakhon.ac.th

Somrudee Arunjit

Ratthayanaphit Ratchatawan

Wanlapa Dissara

Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Si Thammarat

Received: October 20, 2020, Revised: January 4, 2021, Accepted: January 13, 2021

บทคัดย่อ

การดูแลผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดตามมา ผู้ดูแล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลที่คอยดูแลผู้สูงอายุ แต่จากการสะท้อนการปฏิบัติงานของ อสม. ที่ไม่ใช่แกนนำ พบว่า การเยี่ยมบ้านเพื่อดูแลผู้สูงอายุไม่สามารถปฏิบัติได้ครอบคลุมทุกมิติ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model ก่อนและหลังนำไปใช้ และเพื่อเปรียบเทียบระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับการดูแล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน และ อสม. จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบวัดประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model และ 3) แบบติดตามประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสถิติเชิงอนุมานชนิดไร้พารามิเตอร์ คือ Wilcoxon-Signed-Rank Test ผลการวิจัยประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model พบว่า อสม. มีความสามารถในการเยี่ยมบ้านสูงกว่าก่อนใช้ 3As Model และ ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุหลังได้รับการดูแลจาก อสม. โดยใช้ 3As Model ลดลงกว่าก่อนได้รับการดูแลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ โรคความดันโลหิตสูง 3As Model อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

Caring for older adults with hypertension is very important to prevent possible complications. Care givers and village health volunteers (VHVs) are people who take care of older adults but these home visits are unable to sufficiently cover all dimensions. It is on the basis of this reason that this research project aims at comparing the effectiveness of development of VHVs for taking care of the older adults with hypertension by 3As Model before and after and comparing blood pressure level of older adults before and after receiving care. Participants of the study include 20 elderly people and 20 VHVs. Three types of research instruments were used namely: a questionnaire on personal data, a test on the effectiveness of development of VHVs for taking care of the older adults with hypertension by 3As model, and a follow-up form to the effectiveness of development of VHVs. The data were analyzed using descriptive statistics: percentage, median, interquartile and non-parametric inferential statistic, Wilcoxon-Signed-Rank Test. It was found that the development of VHVs for taking care of the elderly with hypertension by 3As Model, was more effective and had higher ability to do home visits than before using 3As Model. This results in lower blood pressure level of the elderly after receiving care at .05 of statistical significance.

Keywords: The Elderly, Hypertension, 3As Model, Village Health Volunteers

บทนำ

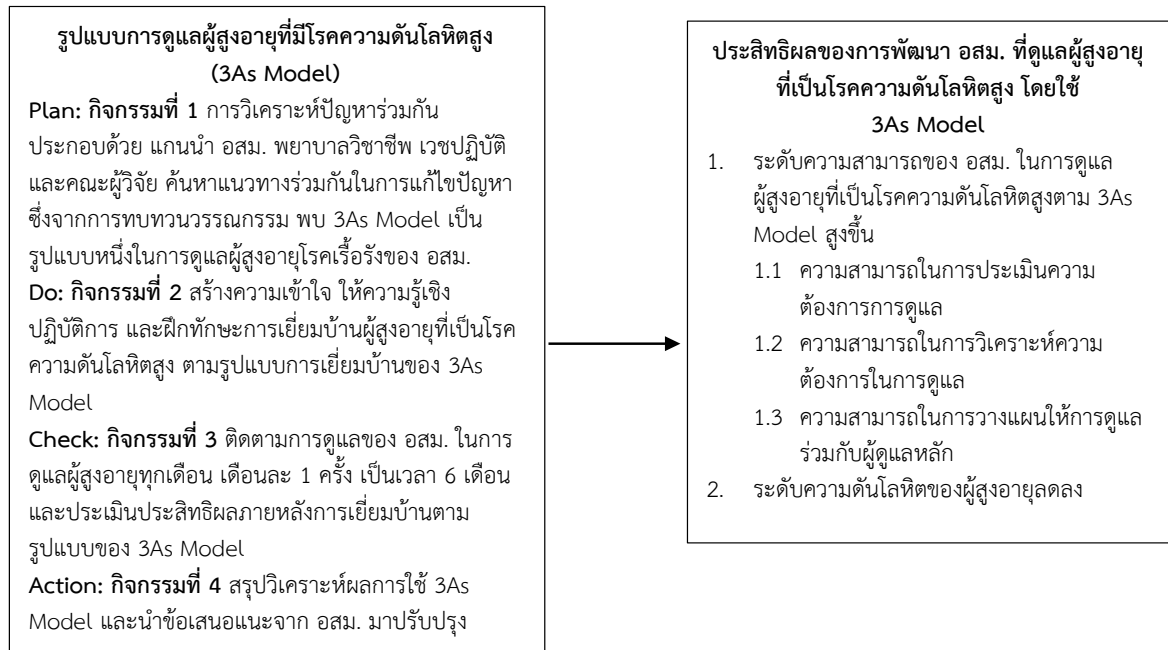
ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กำลังประสบกับปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งกลายเป็นประเด็นสำคัญทางด้านสุขภาพ เนื่องจากการ เพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพ และเศรษฐกิจของประเทศ จากภาวะเสื่อมทางด้านร่างกาย ของผู้สูงอายุที่ก่อให้เกิดปัญหาการเจ็บป่วยเรื้อรัง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง ของโครงสร้างประชากรเป็นสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากจำนวน ผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจากร้อยละ 6.8 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 14.9 ในปี พ.ศ. 2557 และ คาดว่าในปี พ.ศ. 2583 ประเทศไทยอาจมีผู้สูงอายุสูงถึง 20.5 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32 ของจำนวน ประชากรไทยทั้งหมด (National Statistical Office, 2014) ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญภาวะสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรค ไม่ติดต่อเรื้อรังที่เกิดจากความเสื่อมของร่างกาย เช่น โรค ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด และ มีภาวะทุพพลภาพเพิ่มมากขึ้นตามอายุที่มากขึ้น จากรายงาน การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย พ.ศ. 2557 พบว่า ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในปี พ.ศ. 2557 เท่ากับร้อยละ 24.7 ซึ่งเป็นโรคที่ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อน ต่าง ๆ ตามมาที่รุนแรง โดยเฉพาะภาวะแทรกซ้อนที่ส่งผลต่อ หัวใจและหลอดเลือด (Aekplakorn, 2014)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้สูงอายุจำนวน 265,721 คน เป็นผู้สูงอายุจากตำบลท่าเรือ จำนวน 4,230 คน ซึ่งเป็น ตำบลที่มีผู้สูงอายุเป็นอันดับที่ 2 ของอำเภอเมือง รองจาก ตำบลปากพูน (Department of Older Persons, 2019) และ จากฐานข้อมูลผู้สูงอายุในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านไม้แดง ซึ่งอยู่ในเขตรับผิดชอบ ของตำบลท่าเรือ พ.ศ. 2560 สถานการณ์ด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีปัญหาโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 36.2 และโรคเบาหวาน ร้อยละ 11.6 ผลกระทบจากโรคเรื้อรัง เหล่านี้ก่อให้เกิดความทุพพลภาพตามมา เช่น อัมพฤกษ์ อัมพาต ทำให้เกิดความต้องการพึ่งพิงและการดูแล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลจากครอบครัวซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ชิด ผู้สูงอายุมากที่สุดและจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกและเป็นที่ยอมรับ ของชาวบ้านในหมู่บ้าน จากการสำรวจการเยี่ยมบ้านของ อสม. ที่เป็นแกนนำ พบว่า มีศักยภาพในการเยี่ยมบ้านได้ดี แต่ อสม. ที่ไม่ใช่แกนนำ ยังไม่สามารถเยี่ยมบ้านได้ครอบคลุมในทุกมิติ ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีการพัฒนา อสม. ที่ดูแล ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model ใน เขตรับผิดชอบของตำบลท่าเรือ ซึ่ง 3As Model เป็นรูปแบบ ในการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคเรื้อรังและผู้ดูแลหลักของ อสม. ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการการดูแล 2) การ วิเคราะห์ความต้องการการดูแล และ 3) การวางแผนดูแล

ผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมกับผู้ดูแลหลัก (Ratchatawan, Thanomchayathawatch, Tongmangtunyatap, & Wonglamthong, 2019) เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของ อสม. ในการดูแลผู้สูงอายุให้มีความรอบรู้ในการดูแลสุขภาพ อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การดูแลผู้สูงอายุที่มีโรคความดันโลหิตสูงในสถาน พยาบาลระดับปฐมภูมิในปัจจุบัน เริ่มต้นจากการคัดกรอง ความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการเป็นโรคความ ดันโลหิตสูง ซึ่งแบ่งกลุ่มความเสี่ยงเป็น 3 ระดับตามค่าของ ระดับความดันโลหิต เป็นกลุ่มเสี่ยงต่ำ (ระดับความดันโลหิต $\geq 120/80$ มิลลิเมตรปรอท) ปานกลาง (ระดับความดันโลหิต $\geq 130/85$ มิลลิเมตรปรอท) และสูง (ระดับความดันโลหิต $\geq 140/90$ มิลลิเมตรปรอท) โดยทั้ง 3 กลุ่มนี้ได้รับการดูแลจาก พยาบาลวิชาชีพประจำการให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการติดตามวัดความดันโลหิตและมีการให้ความรู้ คำแนะนำ ในการปฏิบัติตัวที่บ้านของผู้สูงอายุ โดย อสม. สำหรับผู้สูงอายุ ที่อยู่ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง จะได้รับการดูแลเพิ่มเติม คือ ได้รับการส่งต่อไปรักษาในโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิหรือ ตติยภูมิต่อไป (Nation Health Security Office, 2014) จะเห็นได้ว่า นอกจากพยาบาลวิชาชีพประจำการแล้ว ยังมี อสม. ที่เป็นบุคคลสำคัญในการดูแลสุขภาพของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ก่อนและหลังนำ 3As Model ไปใช้
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังได้รับการดูแลจาก อสม. โดยใช้ 3As Model

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ของ อสม. เพื่อให้ อสม. มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งจาก การทบทวนวรรณกรรมพบรูปแบบการพัฒนา อสม. ในการ ดูแลผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) การพัฒนา อสม. โดยการให้ความรู้ในเรื่องโรค ต่าง ๆ การสอนทักษะในการเยี่ยมบ้าน ก่อนที่ อสม. จะเยี่ยม บ้านจริง และมีการพัฒนาบุคลิกภาพของ อสม. ให้มีความ น่าเชื่อถือ (Anunta, & Tonganake, 2013)
- 2) การพัฒนา อสม. ด้วยการเสริมสร้างความสามารถ ในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการดูแลผู้สูงอายุของ อสม. (Phinyo et al., 2017)
- 3) การพัฒนา อสม. ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมให้ อสม. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเพื่อดูแลสุขภาพ ของประชาชน และนำความคิดเห็นต่าง ๆ เหล่านั้น มาพัฒนา ระบบในการสร้างความเข้มแข็งของทีมอาสาสมัคร (Jewjinda, 2018)

4) การพัฒนา อสม. ด้วยการเสริมสร้างพลังอำนาจจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการณ์จริงจากการทำงานของ อสม. การสะท้อนคิด การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติและการค้นหาวิธีการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติ นั้นให้มีประสิทธิภาพ (Thipsungwan, Sribenchamas, & Lamluk, 2018)

5) การพัฒนา อสม. ด้วย 3As Model ซึ่งเป็นรูปแบบการเยี่ยมบ้านที่สังเคราะห์มาจากการมีส่วนร่วมของ อสม. จากการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และเป็นรูปแบบที่เสริมสร้างความสามารถให้กับ อสม. โดยส่งเสริมให้อสม. มีทัศนคติที่ดี มีความรู้เกี่ยวกับโรคเรื้อรัง และมีทักษะในการเยี่ยมบ้านอย่างเป็นระบบ (Ratchatawan, Thanomchayathawatch, Tongmangtunyatap, & Wonglamthong, 2019)

สำหรับรูปแบบการเยี่ยมบ้านที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของ อสม. ในเขตรับผิดชอบของตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อสม. มีการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่มีโรคความดันโลหิตสูง เดือนละ 1 ครั้ง ในการเยี่ยมบ้านเน้นการวัดความดันโลหิต และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการรักษาอาหารเฉพาะโรคและการออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุ ไม่ได้ดึงผู้ดูแลหลักมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ไม่มีการประเมินความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุว่าต้องการการดูแลเรื่องอะไร

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model ซึ่งมีรูปแบบของการพัฒนา อสม. โดยการให้ความรู้เชิงปฏิบัติการเรื่องโรคความดันโลหิตสูงและหลักการเยี่ยมบ้านที่เป็นระบบและฝึกทักษะการเยี่ยมบ้านของ อสม. ก่อนเยี่ยมบ้านจริงโดยใช้การแสดงผลบทบาทสมมติและทดลองใช้ 3As Model ในการเยี่ยมบ้านจริงโดยใช้หลักการสอนแนะ

3As Model ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการการดูแล (Assessment: A) 2) การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก (Analysis: A) และ 3) การดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม (Action in Participate: A)

1. การประเมินความต้องการการดูแล (Assessment: A) ประกอบด้วย

1.1 การประเมินความต้องการการดูแลด้านร่างกาย เช่น การวัดความดันโลหิต การสอบถามน้ำหนัก และอาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคเรื้อรัง และสังเกตอาการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุ

1.2 การประเมินความต้องการการดูแลด้านอารมณ์ ทั้งของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก โดยการประเมินความเครียดและความวิตกกังวล

1.3 การประเมินความต้องการการดูแลด้านสังคม เช่น ความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมและหมู่บ้านของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก

1.4 การประเมินความต้องการการดูแลด้านจิตสังคม เช่น ความคิดเชิงบวกเชิงลบในการเผชิญกับปัญหาของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก การปรับบทบาทในการพึ่งพาผู้ดูแลของผู้สูงอายุ การปรับบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลหลัก ความมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก

1.5 ความสามารถในการสังเกตอาการผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับอาการความดันโลหิตสูงในอดีต เช่น ปวดศีรษะ วิงเวียน บ้านหมุน คลื่นไส้ อาเจียน เป็นต้น

1.6 การประเมินความต้องการการดูแลด้านปัญหาที่มีความซับซ้อน เช่น ด้านความต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์ของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ด้านความต้องการการดูแลในระยะยาวของทั้งผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก เป็นต้น

1.7 การประเมินความต้องการการดูแลผู้สูงอายุจากผู้ดูแลหลัก

1.8 การประเมินความต้องการถึงผลการดูแลของ อสม. ที่ผ่านมา

2. การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก (Analysis: A) ประกอบด้วย

2.1 อสม. แยกแยะความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก

2.2 อสม. พิจารณาความต้องการของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ถึงลำดับในการดูแลก่อน-หลัง

2.3 อสม. ทำความเข้าใจกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักในแต่ละเรื่องว่าต้องการให้อสม. ช่วยเรื่องอะไร

2.4 อสม. ตัดสินใจวางแผนการดูแลร่วมกับผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักตามประเด็นความต้องการการดูแล

3. การวางแผนให้การดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลัก (Action in Participate: A) ประกอบด้วย

3.1 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านความต้องการในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ด้านการรับประทานอาหารเฉพาะโรค การรับประทานยา การออกกำลังกาย เป็นต้น

3.2 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านการจัดการความเครียด

3.3 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านการสังเกตอาการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุ

3.4 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านการเน้นย้ำการรับบริการตรวจตามนัด ในรูปแบบที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักต้องการ เช่น การโทรมาเตือนผู้ดูแลหลักก่อนวันนัดและวันนัดพบแพทย์

3.5 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านความต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์

3.6 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านการดูแลในระยะยาว

3.7 อสม. วางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักด้านการประสานงานการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับบุคลากรทางสุขภาพ และ/หรือ องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นการดูแลที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักต้องการตามความเหมาะสม

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) อสม. และ 2) ผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างโดยการประชุมปรึกษากับแกนนำของ อสม. และพยาบาลเวชปฏิบัติในการค้นหาผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ จากนั้นจึงเลือก อสม. แบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่เลือกไว้ เนื่องจากการปฏิบัติงานโดยปกติของ อสม. โดย อสม. 1 คน ดูแลประชาชน 10 ครอบครัว คุณสมบัติของผู้สูงอายุ และ อสม. มีดังนี้

ผู้สูงอายุ มีคุณสมบัติ คือ มีความดันโลหิตซึ่งวัดจาก อสม. ก่อนเข้าร่วมโครงการมากกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอท และมีคะแนนการดำเนินกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ 0-11 คะแนน มีสติสัมปชัญญะดี มีผู้ดูแลหลักในครอบครัวที่ไม่ใช่ อสม.

อสม. มีคุณสมบัติ คือ ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 6 เดือน และดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า เป็นโรคความดันโลหิตสูง

จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงดังกล่าว พบผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ในหมู่ที่ 4, 5,15 และ 16 จำนวน 20 คน ดังนั้น อสม. จึงมีจำนวน 20 คน ซึ่งเป็นคนดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์

เครื่องมือในการทำงานวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือในการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model โดยศึกษากิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุจากรูปแบบดังกล่าว เครื่องมือประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. 8 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ประกอบด้วยข้อคำถามเรื่อง อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว และระยะเวลาในการทำงาน

2. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 6 ข้อ คือ อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ 2) ข้อมูลสุขภาพ 2 ข้อ คือ น้ำหนักส่วนสูง และ ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่า เป็นโรคความดันโลหิตสูง ยาที่รับประทาน พฤติกรรมการรับประทานยา และการตรวจตามนัด

3. แบบวัดประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model 23 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุและความต้องการดูแล 8 ข้อ 2) การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก 8 ข้อ และ 3) การปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model ของ อสม. 7 ข้อ เป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ คิดค่าคะแนนจากค่ามัธยฐาน มีช่วงคะแนนและการแปลผล โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์แนวคิดของ Kannasoot (1999) (ตารางที่ 1)

4. แบบติดตามประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model แบบรายเดือน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ตามแบบวัดประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model

ตารางที่ 1 การแปลผลประสิทธิผลของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model

ระดับ ค่ามัธยฐาน	การแปลผล
23.00-33.40	เกิดประสิทธิผลน้อยที่สุด
33.41-43.80	เกิดประสิทธิผลน้อย
43.81-54.20	เกิดประสิทธิผลปานกลาง
54.21-64.60	เกิดประสิทธิผลมาก
64.61-75.00	เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โรคความดันโลหิตสูงและการให้การพยาบาลในชุมชน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

2. หาค่าดัชนีสอดคล้องและปรับข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของ อสม. เท่ากับ 0.89 และ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เท่ากับ 0.88

แบบวัดประสิทธิผลการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย 0.91

แบบติดตามประสิทธิผลการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย 0.91

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ อสม. จำนวน 10 คน

4. หาค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาความสอดคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha Coefficient โดยแบบวัดประสิทธิผลการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

วิธีการดำเนินการตามรูปแบบ PDCA งานวิจัย เป็นงานวิจัยโดยใช้รูปแบบวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการดำเนินงานตามหลักรูปแบบ PDCA เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน (Plan) เป็นการวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันระหว่างแกนนำ อสม. พยาบาลวิชาชีพเวชปฏิบัติ และคณะผู้วิจัย และค้นหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบ 3As Model ซึ่งเป็นตัวแบบในการดูแลผู้สูงอายุโรคเรื้อรังของ อสม.

2. ขั้นตอนการดำเนินการ (Do) ประเมินการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงของ อสม. ก่อนใช้ 3As Model เพื่อใช้เปรียบเทียบในการวัดประสิทธิผลการพัฒนา อสม. จากนั้นสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้เชิงปฏิบัติการและฝึกทักษะการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ตามรูปแบบการเยี่ยมบ้าน 3As Model โดยใช้หลักการสอนแนะ

3. ขั้นตรวจสอบ (Check) ติดตามการดูแลผู้สูงอายุของ อสม. เดือนละ 1 ครั้ง เป็นระยะเวลา 6 เดือน เนื่องจากทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงกล่าวว่า หากปฏิบัติพฤติกรรมใด ๆ นานตั้งแต่ 6 เดือน เชื่อว่าพฤติกรรมนั้นนำไปสู่พฤติกรรมที่ยั่งยืน (Prochaska, & DiClement, 1983; Weinstein, Rothman, & Sutton, 1998)

4. ขั้นปรับปรุงแก้ไข (Action) สรุปลักษณะผล

การใช้ 3As Model และนำข้อเสนอแนะจาก อสม. มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ผ่านการอนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช โครงการวิจัยที่ Ex-7/2562

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเก็บโดยผู้วิจัย มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 6 เดือน วิธีการสังเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ประสิทธิผลการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสถิติเชิงอนุมานชนิดไร้พารามิเตอร์ คือ Wilcoxon-Signed-Rank Test

ผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุ มีอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 70.0 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ร้อยละ 100.0 ระดับการศึกษา จบประถมศึกษา ร้อยละ 75.0 สถานภาพคู่ ร้อยละ 55.0 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 45.0 มีรายได้ 600-5,000 บาท ร้อยละ 100.0 น้ำหนัก 40-65 กิโลกรัม ร้อยละ 75.0 กิโลกรัม BMI อยู่ในช่วง 18.5-22.5 คะแนน ร้อยละ 45.0 ระดับความดันโลหิตก่อนเข้าร่วมโครงการ $\geq 140/110$ - $< 160/100$ mmHg ร้อยละ 75.0 ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่า เป็นโรคความดันโลหิตสูงมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 55.0 ผู้สูงอายุร้อยละ 95 ผู้สูงอายุรับประทานยาสม่ำเสมอ และตรวจตามนัดทุกครั้ง ร้อยละ 85.0 ผู้สูงอายุมีค่าคะแนนความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันอยู่ที่ 5-10 คะแนน ร้อยละ 95.0

2. อสม. ส่วนใหญ่มีอายุ 55-64 ปี ร้อยละ 55 นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ร้อยละ 100 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 85 สถานภาพคู่ ร้อยละ 95 ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ 25 มีรายได้ 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 80 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 60 และระยะเวลาที่เป็น อสม. มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 95

3. ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุก่อนได้รับการดูแลจาก อสม. ที่ใช้ 3As Model ในการดูแล ส่วนใหญ่ระดับความดันโลหิตอยู่ในช่วง $\geq 140/90$ - $160/100$ mmHg

ร้อยละ 75 แต่ภายหลัง อสม. ใช้ 3As Model ในการดูแล โลหิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง < 140/90 mmHg ผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง พบว่า ระดับความดัน ร้อยละ 60 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังได้รับการดูแลจาก อสม. โดยใช้ 3As Model

ระดับความดันโลหิต (mmHg)	ก่อน		หลัง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 140/90	0	0	12	60
≥ 140/90-160/100	15	75	6	30
≥ 160/100-180/110	4	20	2	10
≥ 180/110	1	5	0	0

4. ประสิทธิภาพของการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model พบว่า หลัง อสม. ใช้ 3As Model อสม. มีการประเมินและการวิเคราะห์ความต้องการการดูแล มีการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักได้ดีกว่าก่อนใช้ 3As Model เห็นได้จาก ค่า Mean Rank และ Sum of Ranks ของ Positive Ranks คือ 11.53 และ 173.00 ตามลำดับ มีค่าสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับ Negative Ranks คือ 7.40 และ 37.00 ตามลำดับ และค่ามัธยฐานหลังใช้ 3As Model = 36.55 ซึ่งแปลผลได้ว่า ประสิทธิภาพการดูแลผู้สูงอายุของ อสม. มี

ประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย แต่มีความสามารถสูงกว่าก่อนใช้ 3As Model ซึ่งมีค่ามัธยฐานก่อนใช้ 3As Model = 28.33 นั่นคือ อสม. มีประสิทธิภาพการดูแลผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบกับตามสถิติการทดสอบของ Wilcoxon-Signed-Rank Test พบว่า หลังใช้ 3As Model อสม. มีความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงขึ้นทั้งด้านการประเมินความต้องการการดูแล การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลและการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักดีกว่าก่อนใช้ 3As Model อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงก่อนและหลังใช้ 3As

ประสิทธิผล การพัฒนา อสม.	Ranks	N	Median	IQR	Mean Rank	Sum of Ranks	Asymp .Sig. (2 tailed)
ก่อน-หลัง	Negative Ranks	5 ^a	28.33	-8.67	7.40	37.00	
การทดลอง	Positive Ranks	15 ^b	36.55	7.66	11.53	173.00	.011
	Ties	0 ^c					
	Total	20					

a. = หลังการทดลอง < ก่อนการทดลอง b. = หลังการทดลอง > ก่อนการทดลอง c. = หลังการทดลอง = ก่อนการทดลอง

* = Significance, p < .05 ** = Significance, p < .01 *** = Significance, p < .001

อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางของรูปแบบการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model เป็นการให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้และการฝึกทักษะการเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model

1.1 การให้ความรู้ ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความต้องการการดูแล การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก และให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนให้การดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลัก

1.1.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความต้องการการดูแลผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก มีตั้งแต่การประเมินความต้องการการดูแลทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านจิตสังคม ทางด้านร่างกาย ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ สาเหตุของการเกิดโรค อาการของโรคทั้งที่ปกติและผิดปกติ และการรักษา สอนวิธีการวัดความดันโลหิตที่ถูกต้องให้แก่ อสม. สอนทักษะการประเมินความต้องการการดูแลเกี่ยวกับปัญหาที่มีความซับซ้อนด้านอารมณ์ สอนทักษะในการประเมินความเครียด

ความวิตกกังวลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ด้านสังคม สอนทักษะการประเมินความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ด้านจิตสังคม สอนการประเมินทัศนคติเชิงบวกและเชิงลบของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก

1.1.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก สอนให้ อสม. แยกแยะความต้องการและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น จากนั้นยังสอนให้ อสม. ทำความเข้าใจกับความต้องการของผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลหลักเพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันระหว่าง อสม. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก

1.1.3 การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลัก โดยสอนให้ อสม. วางแผนให้การดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักหรือผู้สูงอายุในประเด็นที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักต้องการ นอกจากนั้น ยังสอนให้ อสม. วางแผนการดูแลร่วมกับผู้ดูแลหลักในเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ การจัดการความเครียดของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก การสังเกตอาการที่ผิดปกติของผู้สูงอายุที่เกิดจากโรคความดันโลหิตสูง การไปตรวจตามนัด การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน เช่น เรื่องการต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์ การดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวและการประสานงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

1.2 การฝึกทักษะโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ การเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model สาธิตการเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model แก่ อสม. โดยแสดงบทบาทเป็น อสม. และให้ อสม. แสดงบทบาทเป็นผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก จากนั้นขอตัวแทน อสม. 3 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติเป็น อสม. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก และให้ข้อเสนอแนะในการแสดงบทบาทสมมติ การปฏิบัติทักษะการเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model แก่ อสม. นอกจากการแสดงบทบาทสมมติ ได้เสนอแนะให้แก่ อสม. ในขณะที่ อสม. ฝึกทักษะการเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model ที่บ้านผู้สูงอายุ ซึ่งการให้ความรู้กับ อสม. ส่งผลให้ อสม. มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มมากขึ้น อสม. สามารถให้คำแนะนำผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักได้ในการสังเกตอาการที่ผิดปกติที่เกิดขึ้นจากโรคความดันโลหิตสูง นอกจากนั้นการฝึกทักษะการเยี่ยมบ้านตามรูปแบบ 3As Model ทั้งการฝึกด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติ และฝึกด้วยวิธีการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุจริงโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สอนแนะนำทำให้ อสม. มีทักษะในการเยี่ยมบ้านเป็นระบบมากขึ้น ส่งผลให้ อสม. ทราบข้อดีและข้อดีของการเยี่ยมบ้าน และ อสม. สามารถนำมาปรับปรุงเพื่อให้การเยี่ยมบ้านในครั้งถัดไปสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Anunta (2013) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ

ผลของการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย อสม. ในการเยี่ยมบ้านตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2555 พบว่ากิจกรรมการให้ความรู้และการฝึกทักษะปฏิบัติในการเยี่ยมบ้านส่งเสริมให้ อสม. มีความรู้และมีทักษะการเยี่ยมบ้านเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jukchai, Khuneepong, & Changkaew (2017) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ในทีมครอบครัว จังหวัดพุมธานี พบว่า การที่ อสม. ได้รับคำแนะนำด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพประชาชนส่งผลให้ อสม. สามารถปฏิบัติงานในการดูแลสุขภาพประชาชนร่วมกับทีมครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

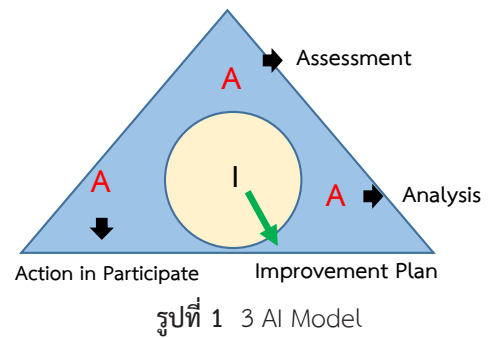
2. กระบวนการเยี่ยมบ้านโดยใช้ 3As Model นอกจากส่งผลดีต่อ อสม. ในการเพิ่มความรู้และทักษะการปฏิบัติ ยังก่อให้เกิดผลดีต่อผู้สูงอายุดังนี้

2.1 การประเมินความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแล เนื่องจาก อสม. ต้องมีการวัดความดันโลหิตให้กับผู้สูงอายุ และแปลผลค่าความดันโลหิต แจ้งให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลทราบ รวมทั้ง อสม. ประเมินอาการที่ผิดปกติที่เกิดจากโรคความดันโลหิตสูง ทำให้ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลและ อสม. สามารถร่วมกันวางแผนในการดูแลผู้สูงอายุต่อไปตามระดับค่าความดันโลหิตที่ อสม. วัดได้ และตามอาการที่ผิดปกติที่เกิดกับผู้สูงอายุ ซึ่งสิ่งนี้ส่งผลให้ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุลดลงและทำให้ผู้ดูแลมีความรู้ในการสังเกตอาการที่ผิดปกติของผู้สูงอายุ นอกจากนั้น อสม. ยังมีการประเมินความเครียดหรือความกังวล มีการประเมินทัศนคติซึ่งถ้าหากผู้สูงอายุมีความเครียดหรือความกังวล มีทัศนคติเชิงลบย่อมส่งผลให้ระดับความดันโลหิตเพิ่มสูงขึ้น (Ratsameejam, Akarathanapon, & Durongritthichai, 2013) แต่ถ้า อสม. หรือ ผู้ดูแลหลัก สามารถประเมินความเครียดหรือความวิตกกังวล ประเมินทัศนคติของผู้สูงอายุได้ อสม. และผู้ดูแลหลักสามารถวางแผนและหาแนวทางแก้ไขให้แก่ผู้สูงอายุได้ เช่น หากประเมินได้ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน อสม. และผู้ดูแลหลักสามารถดูแลให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุผ่อนคลายความเครียดหรือความกังวลได้ หรือ อสม. และผู้ดูแลหลักพูดคุยให้กำลังใจแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเอง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ระดับความเครียดและความกังวลของผู้สูงอายุลดลงได้

2.2 การวิเคราะห์ความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก หาก อสม. สามารถประเมินความต้องการได้ และมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

นั้น มีการทำความเข้าใจกับความต้องการนั้นให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่าง อสม. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก รวมทั้ง อสม. มีการตัดสินใจที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลัก ย่อมเป็นสิ่งที่ดี ที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักได้เกิดความมั่นใจว่า จะได้รับความช่วยเหลือในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งสิ่งนี้เป็นการช่วยผ่อนคลายเรื่องให้ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลหลักกังวลได้ ย่อมส่งเสริมให้ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุลดลงตามมา

2.3 การวางแผนในการดูแลร่วมกับผู้ดูแลหลัก เมื่ออสม. ประเมินความต้องการการดูแล มีการวิเคราะห์ความต้องการในการดูแลเหล่านั้น และตัดสินใจที่จะร่วมให้การดูแลผู้สูงอายุกับผู้ดูแลหลัก ทำให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักได้รับการดูแลที่ตรงตามความต้องการ ช่วยให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลลดความเครียดหรือความกังวลลงได้ นอกจากนั้น อสม. ยังมีการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลักในเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การวางแผนเรื่องการรับประทาน อาหารเฉพาะโรค การออกกำลังกาย การผ่อนคลาย ความเครียด การรับประทานยา การตรวจตามนัด การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนหรือการทำกิจกรรมที่ผู้สูงอายุชอบหรือมีความต้องการ การที่ผู้สูงอายุได้รับการดูแลในเรื่องดังกล่าวเหล่านี้ ส่งผลให้ระดับความดันโลหิตลดลงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arunsangsod, Maneesriwongul, & Panpakdee (2014) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจแบบสั้นต่อความรู้ แรงจูงใจ และความต่อเนื่องสม่ำเสมอในการรับประทานยาของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งพบว่า เมื่อผู้ป่วยได้รับโปรแกรม ผู้ป่วยมีการรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระดับความดันโลหิตลดลง นอกจากนั้น Samranbua, & Thamchareontakul (2017) กล่าวถึงพฤติกรรมสุขภาพทางเลือกที่ช่วยลดความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย การรับประทานอาหารเฉพาะโรค ได้แก่ อาหารที่มีสมุนไพรไทยเป็นส่วนประกอบ อาหารที่จำกัดโซเดียม และการออกกำลังกาย ช่วยให้ระดับความดันโลหิตลดลงจากการวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ พบว่า อสม. มีความคิดเชิงระบบมากขึ้น โดยเฉพาะกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการและการวางแผนให้การดูแล และพบว่า อสม. มีพฤติกรรมเยี่ยมบ้านเพิ่มมากขึ้น 1 ขั้นตอน คือ การติดตามผลจากการเยี่ยมบ้านในครั้งก่อนหน้า เพื่อวางแผนเยี่ยมบ้านในครั้งถัดไป (Improvement Plan) ดังนั้น รูปแบบในการเยี่ยมบ้านของ อสม. ในการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย 4 กระบวนการ (3AI Model) คือ Assessment, Analysis, Action in Participate และ Improvement Plan (รูปที่ 1)

สรุป

การพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงโดยใช้ 3As Model ส่งผลให้ อสม. มีความรู้ มีทักษะและมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในการเยี่ยมบ้าน นอกจากนั้น พบว่า อสม. มีกระบวนการติดตามผลจากการเยี่ยมบ้านในครั้งก่อนหน้า เพื่อวางแผนเยี่ยมบ้านในครั้งถัดไปเพิ่มมา 1 ขั้นตอน (Improvement Plan) (3AI Model) ทำให้ อสม. เยี่ยมบ้านได้ครอบคลุมทุกมิติส่งผลให้การเยี่ยมบ้านมีคุณภาพดีขึ้น โดยมีความแตกต่างกับก่อนใช้ 3As Model อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น การวางแผนการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับผู้ดูแลหลัก ทำให้การดูแลผู้สูงอายุมีความยั่งยืนเนื่องจากผู้ดูแลหลักมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

รูปแบบ 3As Model ช่วยให้ อสม. มีศักยภาพในการเยี่ยมบ้านเพิ่มมากขึ้น และช่วยให้ระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุลดลง จึงควรนำรูปแบบ 3As Model ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการพัฒนา อสม. ที่ดูแลผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ควรปรับรูปแบบการพัฒนาโดยการใช้รูปแบบ 3AI Model โดยการเพิ่มกระบวนการติดตามผลจากการเยี่ยมบ้านในครั้งก่อนหน้า เพื่อวางแผนเยี่ยมบ้านในครั้งต่อไป (Improvement Plan)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และขอขอบคุณวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย

References

- Aekplakorn, W. (2014). *Report of the Thai Public Health Survey from Physical Examination* (5thed.). Bangkok: Aksorn Graphic and Design. [in Thai]
- Anunta, P., & Tonganake, J. (2013). The effectiveness of home visit and training program in village health volunteers in Khwao, Selaphum, Roi Et. 2012. *Department of Public Health Selaphum, Roi-Et*, 20(1), 1-8. [in Thai]
- Arunsangsod, K., Maneesriwongul, W., & Panpakdee, O. (2014). Effects of brief motivational interviewing on knowledge, motivation and medication adherence among patients with hypertension. *Journal of Public Health Nursing*, 28(3), 129-144. [in Thai]
- Department of Older Persons. (2019). *Elderly Statistics, 28 February 2019, Divided by Sub-district*. Retrieved October 3, 2019, from <http://www.dop.go.th/th/know/1/238> [in Thai]
- Jewjinda, C. (2018). The development model village health volunteers (VHV) with Participation. *Journal of Administrative and Management*, 6(2), 1-9. [in Thai]
- Jukchai, P., Khuneepong, A., & Changkaew, W. (2017). Factors affecting the performance of village health volunteers (VHVs) of family care teams, Pathum Thani Province. *Journal of Public Health Nursing*, 31(1), 16-28. [in Thai]
- Kannasoot, P. (1999). *Statistics for Behavioral Science Research*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Nation Health Security Office. (2014). *Handbook of Nation Health Fund Management, Fiscal Year 2015*. Nonthaburi: Sahamit Printing and Publishing. [in Thai]
- Phinyo, P., Phinyo, K., Janhauna, S., Apiphatkan, W., Sayawat, T., & Akkarsetsakul, A. (2017). The effectiveness of self-efficacy enhancement program on knowledge, attitudes and behaviors of the village health volunteers providing the long term care for the elders, Khon Kaen Province. *Songklanagarind Journal of Nursing*, 37(3), 109-120. [in Thai]
- Prochaska, J.O., & DiClemente, C.C. (1983). Stages and processes of self-change of smoking: Toward an integrative model of change. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 51, 390-395.
- Ratchatawan, R., Thanomchayathawatch, B., Tongmangtunyatap, K., & Wonglamthong, S. (2019). A care model for older adults with chronic disease among village health volunteers. *The Southern College Network Journal of Nursing and Pubic Health*, 6(3), 107-120. [in Thai]
- Ratsameejam, P., Akarathanapon, P., & Durongritthichai, V. (2013). Factors predicting prehypertension and nonessential hypertension in Thai Adult at Naklier Community, Pra Samut Jadee, Samut Prakarn Province. *Journal of Public Health Nursing*, 27(1), 102-114. [in Thai]
- Samranbua, A., & Thamchareontakul, B. (2017). Optional healthy lifestyle for high blood pressure reduction. *The Journal of Barommarajonani College of Nursing Nakhon-ratchasima*, 23(2), 121-132. [in Thai]
- Thipsungwan, K., Sribenchamas, N., & Lamluk, P. (2018). Effects of the development competency program of volunteer for taking care of the elderly in community. *Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 12(1), 275-291. [in Thai]
- Weinstein, N.D., Rothman, A.J., & Sutton, S.R. (1998). Stage theories of health behavior: conceptual and methodological issues. *Health Psychology*, 17, 290-299.

บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น
ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัย
Roles of the Elderly and Their Participation for Local Development
in Ban Kluai Municipality, Mueang, Sukhothai

ธรรศพงศ์ วงษ์สวัสดิ์*

เทียนชัย ทองวินิจศิลป์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

*e-mail: fonfhar@hotmail.com

Thutsapong Wongsawad

Tienchai Tongvinitsin

Public Administration Program, Faculty of Education and Social Sciences, Thongsook College

Received: October 16, 2020, Revised: January 11, 2021, Accepted: February 5, 2021

บทคัดย่อ

ปัญหาการดูแลและขาดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น จะทำให้ผู้สูงอายุมีความเครียดในการใช้ชีวิตและไม่มีความสุข ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย 2) เปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) หาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านกล้วย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 353 คน ด้วยวิธีจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้สูงอายุที่มีตัวแปรลักษณะการอยู่อาศัยกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และตัวแปรลักษณะการอยู่อาศัยกับการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองโดยรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทิศทางเดียวกัน จากผลการวิจัย บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านกล้วยมีการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนที่มีความรู้ด้านผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นจิตอาสาดูแล ช่วยเหลือผู้สูงอายุภายในชุมชน ได้แก่ โครงการตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและการตรวจสุขภาพในเชิงรุก โครงการส่งเสริมให้มีลานกิจกรรมในหมู่ชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนประจำปี และเพิ่มงบประมาณเพื่อจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: บทบาท ผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วม การพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

Abstract

Problems related to the elderly care and lack of encouragement to participate in major social activities can cause people of old ages to be stressed, unhappy and less confident. Thus, they may be unable to develop their potential and adapt themselves to live in this social changes. The objectives of this research were to 1) study the roles of the elderly and their participation for social, community and local development in Ban Kluai Municipality; 2) compare their roles in relation to different individual factors; and 3) study the relationship between their roles and social support from family and self-health awareness. A group of 353 elderly individuals who live in Ban Kluai Sub-district was selected by simple random sampling, without replacement method. A questionnaire was used as the instrument. Results indicated that the elderly's role and their participation for social, community and local development is at a moderate level. Their personal factors affect the differences in their participation towards the development at .05 level of statistical significance. When examining the difference in each-pair using an LSD method, it was found that those who like religious, sport and recreation activities exhibited a statistically and significantly difference at .05 level. Overall, there was a relationship between their roles for the development and social encouragement from family and self-health awareness at a high level, at .05 level of significance, in the same direction. Results of this study have been applied in different projects in Ban Kluai Municipality through cooperation from individuals from the private sector who are experts in the elderly. They work as volunteers to care and help the elderly within the community. Among these projects are home visits and proactive health examinations, promoting local activities in every community, community engagement in the preparation of the annual plan and increase the sufficient budget to the elderly in the area.

Keywords: Role, Elderly, Participation, Social, Community and Local Development

บทนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” นับตั้งแต่ปี 2548 เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และคาดว่าจะจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในอีกไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ ประชากรวัยผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นปุชนิยบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม เป็นบุคคลที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้ประวัติความเป็นมาของสังคม ส่งต่อความรู้ในเรื่องของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมให้กับรุ่นลูกหลานได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมองมีความรู้สะสมในตน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันอย่างมากมาย จึงเหมาะสมกับการที่จะเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่ลูกหลานเพื่อการสืบทอดต่อไป เพื่อที่จะให้สิ่งดีงามทั้งภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมของสังคม การ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้รับการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นโลกของระบบทุนนิยมที่วัดระดับด้วยอัตราความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดความพยายามพัฒนาเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์รวมถึงเครื่องอำนวยความสะดวก แม้ในวงการแพทย์และสาธารณสุขก็ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาดังกล่าวซึ่งมีผลทำให้ประชากรมีสุขภาพดีและอายุยืนยาวขึ้น (Yodpetch, 2001)

ปัจจุบันประเทศทั่วโลกต่างกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข ได้ระบุว่า จะเข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ. 2568 จะต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประกอบกับข้อมูลของผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้เปิดเผยข้อมูลว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้วิเคราะห์จากฐานข้อมูลจำนวนประชากรปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา ซึ่งพบว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 67.60 ล้านคน เป็นชาย 33.00 ล้านคน เป็น

หญิง 34.60 ล้านคน และมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1.30 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คนวัยทำงานอายุ 15-59 ปี จำนวน 44.60 ล้านคน วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 11.60 ล้านคน โดยวัยผู้สูงอายุยังคงทำงานอยู่ราว 3.90 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2564 จะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 20.00 และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 28.00 ทั้งนี้ในปัจจุบันสัดส่วนของวัยทำงานดังกล่าวยังสามารถดูแลผู้สูงอายุได้ 1 ต่อ 4 คน แต่ในปี พ.ศ. 2574 สัดส่วนการดูแลผู้สูงอายุจะเฉลี่ยที่ 1 : 1 การที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากการใส่ใจดูแลสุขภาพ และโภชนาการที่ตีรวมถึงทางการแพทย์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีความทันสมัย ส่งผลให้ประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เสียชีวิตยากขึ้น แต่การมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นก็ไม่สามารถเป็นเครื่องชี้วัดความสุขหรือคุณภาพชีวิตได้ เพราะผู้สูงอายุบางรายก็ต้องพบกับอาการเจ็บป่วย ถูกกลืนโดยสังคมและลูกหลาน ไม่มีเงินไว้ใช้จ่ายในบั้นปลายชีวิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมในการใช้ชีวิตในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในเร็ววันนี้ก็จะยิ่งสร้างความลำบากให้กับผู้ที่ไม่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่การคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะจากภาครัฐก็ยังไม่ค่อยสอดคล้องกับการดูแลผู้สูงอายุเท่าที่ควร อีกทั้งความทั่วถึงในการดูแลผู้สูงอายุก็ยังไม่มีความชัดเจนซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถที่จะควบคุมได้ (Nodtaisong, 2018)

เนื่องจากสังคมที่มีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เพราะมีกำลังแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญลดลง คนวัยทำงานต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ค่าใช้จ่ายภายในบ้านและรายจ่ายเกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และในระยะยาวสังคมผู้สูงอายุจะมีภาวะการออมและการลงทุนลดลง เนื่องจากผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จะต้องใช้จ่ายจากเงินออมซึ่งอาจไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ (Anantakul, 2017) ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนผ่านก้าวเข้าไปสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมก่อนจะถึงวัยผู้สูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น ด้านหลักประกันรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขภาพ ด้านการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยต้องเริ่มต้นจากการวางแผนแบบรายบุคคลในการเตรียมใจ เตรียมตัวใน

สุขภาพกายและสุขภาพใจ ตั้งแต่ยังเป็นวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน รวมถึงการรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ พักผ่อนให้เพียงพอ ผักจิตใจให้สงบ ก่อปรกกับเตรียมตัวทางด้านการเงิน และที่อยู่อาศัยให้พร้อม ส่งเสริมการออมเงินเพื่อทรัพย์สินที่อยู่อาศัย การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุถือได้ว่าเป็นความท้าทายอีกรูปแบบหนึ่งในการบริหารจัดการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐบาล เอกชน สังคม ชุมชน หรือแม้กระทั่งประชาชนอย่างเราก็ดำเนิน (Prompakdee, 2013)

เทศบาลตำบลบ้านกล้วย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับดูแลของรัฐ เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ประชาชนได้มีการปกครองตามความต้องการของท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) ทำนุบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ (9) การปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร (Office of the Council of State, 2019)

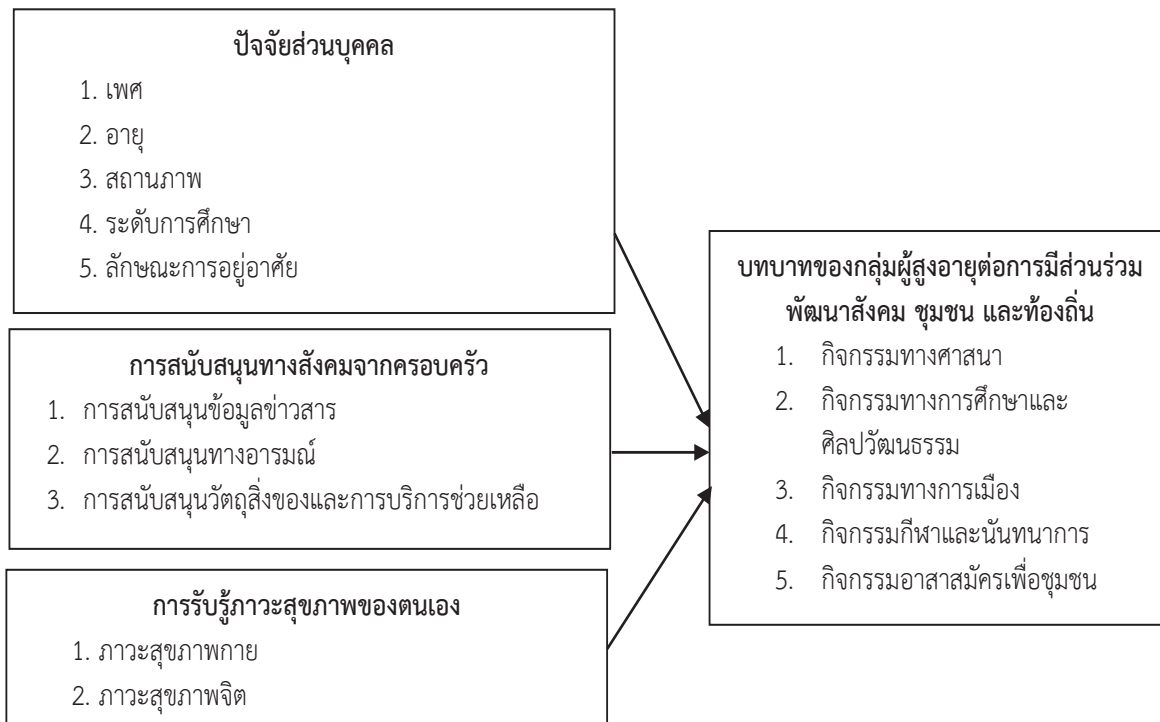
ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญต่อปัญหาการดูแลและขาดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น จะทำให้ผู้สูงอายุมีความเครียดในการใช้ชีวิตและไม่มีความสุข ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การสนับสนุนให้มีบทบาททางสังคมจึงเป็นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยาที่มีผลต่อภาวะสุขภาพกายและภาวะสุขภาพจิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการรับรู้และเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนทางสังคมมาช่วยในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ ตำบลบ้านกล้วยมีผู้สูงอายุที่เป็นบุคคลสำคัญด้านต่าง ๆ หลายท่าน ทั้งเป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประสพการณ์ทางสังคมและเป็นผู้ชูนโยบายบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นใน

พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมทางศาสนา ด้านกิจกรรมทางการศึกษา และศิลปวัฒนธรรม ด้านกิจกรรมทางการเมือง ด้านกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ และด้านกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน ซึ่งนำผลการศึกษาไปวางแผนต่อยอดการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ กระตุ้นให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาสังคมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ภาวะสูงอายุ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทั่ว ๆ ไป เมื่อสมาชิกในสังคมมีอายุมากขึ้นกระบวนการทำงานในร่างกายของมนุษย์ย่อมจะเสื่อมโทรมลง ซึ่งขบวนการดังกล่าวมี 2 แบบ คือ การเจริญเติบโตและขบวนการเสื่อมโทรม โดยทั้งสองนี้จะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ในวัยทารกจนถึงวัยหนุ่มสาว การเจริญเติบโตจะมีเหนือการเสื่อมโทรม และเมื่อมนุษย์เจริญเติบโตมากขึ้นการเสริมเสื่อมโทรมจะเพิ่มมากขึ้น จนอยู่เหนือการเจริญเติบโต ดังนั้นผู้ที่มีอายุมากขึ้น ร่างกายจึงมีการเปลี่ยนแปลงและเริ่มเข้าสู่วัยชราเป็นผู้สูงอายุในที่สุด (Siriwannabut, 2007)

Otakanon, & Ket-Phichayawattana (1994) นักวิชาการที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่

1. **ทฤษฎีบทบาท** เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า บุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะต้องปรับบทบาทของตนเองเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น เปลี่ยนบทบาททางสังคมสัมพันธ์แบบวัยผู้ใหญ่เป็นบทบาทของสังคมและความสัมพันธ์แบบคนสูงอายุ และละเว้นจากความผูกพันกับคู่สมรส เนื่องจากการตายของคู่สมรส
2. **ทฤษฎีทางชีววิทยา** เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย บุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ และทางด้านจิตใจ ซึ่งจะเป็นลักษณะของการพัฒนาและปรับตัวของความนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจและแรงจูงใจ
3. **ทฤษฎีทางสังคมวิทยา** เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การเกษียณอายุราชการ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เป็นต้น

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย จำนวน 2,844 คน (Ban Kuai Municipality, 2019)

กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย โดยเทียบตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Yamane, 1973) ได้ตัวอย่าง 353 คน มีวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะการอยู่อาศัย มีจำนวน 5 ข้อ

เป็นคำถามแบบเลือกตอบ 2) การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ได้แก่ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร 5 ข้อ การสนับสนุนทางอารมณ์ 5 ข้อ และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ 5 ข้อ รวม 15 ข้อ 3) การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ได้แก่ ภาวะสุขภาพกาย 7 ข้อ และภาวะสุขภาพจิต 7 ข้อ รวม 14 ข้อ 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา 6 ข้อ กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม 6 ข้อ กิจกรรมทางการเมือง 6 ข้อ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ 4 ข้อ และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน 6 ข้อ รวม 28 ข้อ และ 5) แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 62 ข้อ

การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน และนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .857 เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด 353 ชุด แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test, F-test การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. กลุ่มผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 60-69 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และอาศัยอยู่กับบุตรหลานหรือญาติ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวส่วนมากด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองส่วนมากเป็นภาวะทางกายภาพ บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมกีฬานันทนาการ กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน

2. การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาล

ตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

เพศ	\bar{X}	S.D	df	t	Sig.
ชาย	3.01	0.66	97.00	-2.27	.000*
หญิง	3.88	0.42	411.36		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกัน เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ระหว่างตัวแปรอายุกับกิจกรรมทางศาสนา และลักษณะ

ที่อาศัยกับกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ที่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย จำแนกตามอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม									
	ศาสนา		การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม		การเมือง		กีฬาและนันทนาการ		อาสาสมัครเพื่อชุมชน	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
อายุ	3.11	.021	2.45	.000	3.01	.000*	3.87	.000*	3.21	.000*
สถานภาพ	3.64	.000*	3.68	.000	2.77	.002*	4.01	.000*	2.89	.000*
ระดับการศึกษา	2.89	.000*	3.11	.002	2.82	.000*	3.99	.000*	3.43	.000*
ลักษณะที่อาศัย	2.77	.000*	3.04	.001	3.10	.000*	3.61	.028	2.66	.000*
รวม	3.10	.000*	3.07	.000*	2.93	.000*	3.87	.000*	3.04	.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ทดสอบด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ในภาพรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว	บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	0.669	.000*	เดียวกัน	มาก
การสนับสนุนทางอารมณ์	0.712	.000*	เดียวกัน	มาก
การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ	0.561	.000*	เดียวกัน	ปานกลาง
รวม	0.647	.000*	เดียวกัน	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ในภาพ

รวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านภาวะสุขภาพจิต และด้านภาวะสุขภาพกาย (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง

การรับรู้ภาวะสุขภาพของตน	บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมชุมชนและท้องถิ่น			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
ด้านภาวะสุขภาพกาย	0.619	.000*	เดียวกัน	มาก
ด้านภาวะสุขภาพจิต	0.713	.000*	เดียวกัน	มาก
รวม	0.666	.000*	เดียวกัน	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยอำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ กิจกรรมทางการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน กิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมกีฬานันทนาการ เป็นเพราะกิจกรรมจำนวนมากที่กลุ่มผู้สูงอายุมีความสามารถทำได้เมื่อมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีบทบาทในการอนุรักษ์ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่

สังคม ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องและการมีสัมมาคารวะต่อผู้สูงอายุอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย และเป็นเสมือนเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ลูกหลาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Visayon (2010) พบว่า บทบาทของผู้สูงอายุในกิจกรรมด้านสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการศึกษา ด้านศาสนา และด้านการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Teerakiadkajorn (2011) พบว่า การที่ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในระดับดีได้นั้น องค์ประกอบ

ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านทัศนคติต้องอยู่ในเกณฑ์ที่ดีด้วย อีกทั้งปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต คือ สถานภาพสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ มีการศึกษาที่สูง มีอาชีพหลัก มีรายได้ที่แน่นอน มีที่อยู่อาศัย เป็นของตนเองและปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การมีบุตรหลานคอยดูแลช่วยเหลือ มีสถาบันครอบครัวที่อบอุ่นและมีส่วนร่วมในสังคม เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับปัจจัยที่มีผลทางลบต่อคุณภาพชีวิต คือ การมีอายุที่มากขึ้น มีโรคประจำตัว ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุลดลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Intisan (2012) พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางโฮ้ง มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ด้านการศึกษา และด้านนันทนาการ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า

2.1 ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกลุ่มผู้สูงอายุจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ เช่น การรับรู้ ผู้สูงอายุมักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเอง จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้และชอบย้ำคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยากเพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีการซึมเศร้า หงุดหงิด ขี้ระแวง วิตกกังวล โกรธง่ายเอาแต่ใจตนเอง มักจะคิดซ้ำซาก ลังเล หวาดระแวง หมกมุ่นเรื่องของตนเอง ทั้งเรื่องในอดีตและอนาคต กลัวลูกหลานทอดทิ้ง รวมถึงสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผู้สูงอายุมักสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiangdon (2011) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกันมีการได้เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ การได้รับการอบรมคุณภาพชีวิต ความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tongsawang (2003) พบว่า คุณภาพผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uth-to (2009) พบว่า บทบาทของผู้สูงอายุโดยรวมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง

2.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และลักษณะที่อาศัย แตกต่างกัน มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม กีฬา นันทนาการ และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน เป็นเพราะลักษณะของกิจกรรมเป็นการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและสังคม การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุไม่เพียงแต่สภาพร่างกาย ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึก การรับรู้ บุคลิกภาพ ความจำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนตำแหน่งในครอบครัว ก็เป็นสิ่งที่หนึ่ง ที่ผู้สูงอายุจะต้องยอมรับ จากที่เคยเป็นหัวหน้าครอบครัว ก็จะกลายเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว เป็นที่ปรึกษา หรือผู้คอยดูแลบ้านหรืออาจเป็นเพียงผู้อาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanichkham (2019) พบว่า ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่อยู่อาศัย รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Na Ratch (2012) พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติ ทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลหนองปรือ พบว่า ความแตกต่างของ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Laotong (2012) พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัว ต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตต่างกัน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hakhen (2009) พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ สถานภาพการศึกษา อาชีพ รายได้ และ ลักษณะการอยู่อาศัยในครอบครัวต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิต ต่างกัน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุที่มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของและการบริการช่วยเหลือ เป็นเพราะการสร้างกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ครอบครัวรู้จักบุญคุณพ่อแม่และการช่วยเหลือจากบุตรหลาน และการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจในผู้สูงอายุเป็นผลให้ผู้สูงอายุจะต้องปรับตัวและยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดคิดควรจะเข้าใจและยอมรับต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Buranakalus (2017) พบว่า ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและระดับสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับมาก และระดับความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nid-ananchai, & Santitirasak (2010) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและเพื่อนบ้านในชุมชนทำให้ผู้สูงอายุได้รับความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันต่อกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน มีความเอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่กัน และกัน เช่น ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความคิดเห็นเมื่อเกิดภาวะวิกฤตหรือมีปัญหาเดือดร้อนหรือเมื่อมีความเครียด ก็จะได้รับความสะดวก ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ ที่คบกันเป็นประจำ เพื่อนและเพื่อนบ้านจึงเป็นบุคคลที่ให้อภัยใจ ส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tavisin, & Wongsawad

(2018) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมิบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ครอบครัวรู้จักบุญคุณพ่อแม่ไม่ทอดทิ้งพ่อแม่ ต้องการให้ลูกหลานดูแลเอาใจใส่ตนอย่างใกล้ชิด ต้องการเข้าร่วมอยู่ในสังคมเพื่อลดความเครียดลดภาวะทางจิตใจที่หดหู่ อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากการที่ผู้สูงอายุต้องอยู่เพียงลำพัง จะทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าและต้องการให้ลูกหลานตลอดจนสังคมหันมาสนใจตนเองให้มากยิ่งขึ้น และการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีบทบาทการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะการเห็นถึงความสำคัญของการให้สวัสดิการผู้สูงอายุที่ต้องตอบสนองด้านสุขภาพ มีความพร้อมที่จะทำงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน รวมถึงการจัดสวัสดิการ การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ การออกกำลังกายและสันทนาการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ

3.2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านกล้วยกับการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง โดยรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทิศทางเดียวกันตามลำดับ ได้แก่ ด้านภาวะสุขภาพจิต และด้านภาวะสุขภาพกาย เป็นเพราะสังคมไทยเป็นสังคมใหญ่ และมีความผูกพันกันมากในครอบครัว ลักษณะครอบครัวของคนไทยจึงมักจะเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีการแสดงความเคารพยกย่องผู้อาวุโส และถือเป็นมงคลอันดีที่จะได้เลี้ยงดูตอบแทนบุญคุณเมื่อยามท่านแก่เฒ่าหรือเจ็บป่วย ซึ่งจะเป็นไปตามธรรมชาติอันแท้จริงของทุกคน และเป็นหน้าที่ของลูก ๆ หลาน ๆ จะต้องให้การดูแลรักษาพยาบาลอย่างดีที่สุด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงชีวิตจิตใจและความรู้สึกของกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sansang (2018) พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .001, .002 \geq .0001$ และ $.002$ ตามลำดับ) เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย ด้านโภชนาการ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ และด้านการจัดการกับความเครียดแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = \geq .0001, .002, \geq .0001, .001, \geq .0001$ และ $\geq .0001$ ตามลำดับ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hmeun-Hoa, & Poonpol (2016) พบว่า ความเกี่ยวข้องกับ ผู้สูงอายุระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านทรัพยากร ของครอบครัว ความมั่นคงภายในครอบครัว การเผชิญปัญหา ในครอบครัวและการสนับสนุนจากรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวก กับบทบาทของผู้ดูแลในการดูแลผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงาน วิจัยของ Senchoom et al., (2011) พบว่า ความเกี่ยวข้อง สัมพันธภาพในครอบครัว การมีและการเข้าถึงทรัพยากรของ ครอบครัว รวมทั้งการสนับสนุนจากรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวก กับบทบาทการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

สรุป

ผลการวิจัยบทบาทของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมี ส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบล บ้านกล้วย แม้ผลการวิจัยของความสัมพันธ์ระหว่างบทบาท ของกลุ่มผู้สูงอายุต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม ชุมชนและ ท้องถิ่นกับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และการรับรู้ ภาวะสุขภาพของตนเอง ในภาพรวมจะมีความสัมพันธ์กันใน ระดับมาก เทศบาลตำบลบ้านกล้วยยังคงสนับสนุนส่งเสริมกับ หน่วยงานทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรอื่นที่มีความรู้ด้านผู้สูงอายุ ซึ่งมีความร่วมมือกันเป็นจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชน ได้แก่ โครงการตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุและโครงการตรวจ สุขภาพในเชิงรุก ส่งเสริมให้มีลานกิจกรรมในทุกชุมชน มีการ จัดทำแผนยกระดับประจำปี พร้อมทั้งเพิ่มจำนวนงบประมาณ และจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ และที่เห็นผลเป็น รูปธรรม ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลบ้านกล้วยได้ประชุมและ ศึกษาข้อกฎหมายเพื่อปรับปรุงและหาแนวทางช่วยเหลือการ เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน 2) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุระดับชุมชนและ การทบทวนยกระดับแผนประจำปีพร้อมทั้งเพิ่มงบประมาณ และจัดสรรให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุ และ 3) มีการกระ ฉายข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวและสารสนเทศต่าง ๆ ไป ยังกลุ่มผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมที่มีความจำเป็น ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขในการใช้ชีวิตและมีความเชื่อ มั่นในตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมในสมัยใหม่

2. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรมีการพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน หากพิจารณาตามศักยภาพทั้งในด้านความรู้ความสามารถ องค์กรความรู้และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างคุณค่า ทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสร้างอาชีพ และรายได้จากงานฝีมือ

3. เทศบาลตำบลบ้านกล้วย ควรสนับสนุนและ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยบูรณาการ กิจกรรมของประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้ามามีส่วนร่วม และ สนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมการพัฒนาองค์ความรู้ และภูมิปัญญา นำไปบูรณาการเข้าสู่หลักสูตรการเรียน การสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูง อายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสวัสดิการและการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและการเชื่อมโยงกิจกรรมกับภาคีทั้งใน และนอกพื้นที่

References

- Anantakul, A. (2017). *Aged Society, the Challenge of Thailand*. Bangkok: Thammasat and Political Institution, Royal Society. [in Thai]
- Ban Kuai District Municipality. (2019). *Elder Registration Book*. Ban Kuai sub-district, Mueang Sukhothai District, Sukhothai Province. [in Thai]

- Buranakalus, W. (2017). The relation between self-take-caring behavior, the relationship of family and happiness of elder of some community in Sai Mai District, Bangkok. *Journal of the Police Nurses*, 9(2), 24-32. [in Thai]
- Hakhen, M. (2009). *Quality of Life of Mon People Elder in Ko Kert, Nontaburi Province* (Master's Thesis). Chandrakasem Rajabhat University, Bangkok. [in Thai]
- Hmeun-Hoa, C., & Poonpol, S. (2016). The related factors associate with the elderly's care giver part of caring elders in Nakhon Phanom Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 6(1), 79-86. [in Thai].
- Intisan, M. (2012). *The Elder's Role Associates to Community Development of Hang Hong Sub-district Municipality, Mueang Sakhon Nakhon, Sakhon Nakhon Province* (Master's Thesis). Sakhon Nakhon Rajabhat University, Sakhon. [in Thai]
- Jiangdon, C. (2011). *Quality of Life of Elder in Rural Region: Wan Nam Keaw District; Nakhon Ratchasima Province* (Master's Thesis). Mahidol University. [in Thai].
- Laotong, W. (2012). *Quality of Life of Elder in Ko Si Chang District Municipality, Ko Si Chang District, Chonburi Province* (Master's Thesis). Burapha University, Chonburi. [in Thai]
- Na Ratch, N. (2012). *Quality of Life of Elder in Mueang Nong Prue Municipality; Bang Lamung District; Chonburi Province* (Master's Thesis). Burapha University, Chonburi. [in Thai].
- Nid-ananchai, S., & Santitirasak, M. (2010). Social supporting and environment that effect self-caring of elder in Samut Prakan Province. *Journal of Nursing Division*, 37(2), 64-76. [in Thai]
- Nodtaisong, P. (2018). *No More 3 Years, Thai Society is a Complete Elderly*. Thairath Online. Retrieved September 10, 2018, from <https://www.Thairath.Co.Th/Content/1253407>. [in Thai]
- Office of the Council of State. (2019). *District Council Act and Sub-district Administrative Organization 1994*. Retrieved September 4, 2019, from <https://www.krisdika.go.th/>. [in Thai]
- Otakanon, N., & Ket-Phichayawattana, J. (1994). *Nursing Needs of the Elderly*. In Clubs and Nursing Homes P.O. [in Thai]
- Prompakdee, C. (2013). *Approaching a Thai Aging Society*. Bangkok: Academic Office, The Secretariat of the Senate. [in Thai].
- Sansang, J. (2018). *Quality of Life and Behavior to Promote the Elders' Health; Tung Khaw Puang Sub-district; Chiang Dao District; Chiang Mai Province* (Master's Thesis). Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai. [in Thai].
- Senchoom, V., et al., (2011). Factors predicting the role of family members in providing care and promoting health to the elderly in Phawo Sub-district, Maesod District, Tak Province. *Journal of Nursing and Health*, 5(2), 23-33. [in Thai].
- Siriwannabut, P. (2007). *Family Psychology*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Tavisin, N., & Wongsawad, T. (2018). The role of social activity participation of neo-elder in Tawee Wattana Community District, Bangkok. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 115-128. [in Thai]
- Teerakiadkajorn, A. (2011). *Quality of Life of Elder in Su Thep Sub-district Municipality, Mueang Chiang Mai, Chiang Mai Province* (Master's Thesis). Chiang Mai University, Chiang Mai. [in Thai]

- Tongsawang, K. (2003). *The Related Factors Associates to Quality of Life of the Elders in Aom-Ngein Community Housing* (Master's Thesis) Burapha University. [in Thai].
- Uth-to, N. (2009). *Elder's role in Mueang Kalasin Municipality Effects Community Development, Religion Study and Traditional Culture* (Master's Thesis). Mahasarakham Rajabhat University. [in Thai]
- Visayon, J. (2010). *Elder's Role in Society Activity of Sub-district Administrative Organization; Wiangchai Sub-district; Payakphumpisai District; Mahasarakham Province* (Master's Independent Study), Mahasarakham University. [in Thai].
- Wanichkham, A. (2019). The preparation for approaching an aged society: study case in Sai Mai District, Bangkok. *Association of Private Higher Education Institutions of Thailand under The Patronage of Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn*, 25(1), 164-179. [in Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Statistics* (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Yodpetch, S. (2001). *Social Supporting to Elder: South of Thailand* (Master's Thesis). Mahidol University, Bangkok. [in Thai]

การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของ
อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย
Green Supply Chain Management and the Performance of Cassava
Industry in the Northeastern Region of Thailand

จารุวรรณ สุภาชัยวัฒน์*

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*e-mail: jaruwan.baac@reru.ac.th

Jaruwan Supachaiwat

Faculty of Business Administration and Accountancy, Roi Et Rajabhat University

Received: November 2, 2020, Revised: December 28, 2020, Accepted: January 6, 2021

บทคัดย่อ

จากสภาพแวดล้อมของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้หลายองค์กรตระหนักถึงความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น โดยได้นำเอากระบวนการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวมาประยุกต์ใช้มากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดกำไร อุตสาหกรรมโรงแป้งมันสำปะหลังเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย ถือเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่สำคัญที่สุดในเอเชีย ดังนั้นอุตสาหกรรมโรงแป้งมันสำปะหลัง เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทยควรมีการรักษามาตรฐานการส่งออกให้ได้ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านความร่วมมือกับลูกค้า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวม ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน เนื่องจากปัจจัยทั้ง 4 ด้านนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวการพัฒนาผลการดำเนินงานและการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว ผลการดำเนินงาน อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

Abstract

From the changing world environment caused many organizations are more aware of the environmental and social responsibility. By adopting a better green supply chain management system to fix the problem related to resource and environmental management to gain profits. Cassava flour mill industry in Northeast Thailand is considered the most important exporter of cassava products in Asia. Thus, the industry in the region should maintain export standards according to the specified proportions in order to make international trade more stable. This study aims to study the relationship between sustainable green supply chain management and the performance of the cassava industry in Northeastern Thailand using a questionnaire as a tool. The data were collected from 100 entrepreneurs in the tapioca industry in the region. The statistics used were mean, standard deviation, multiple correlation analysis and multiple regression analysis. Results show that sustainable green supply chain management of the aspects of internal environment, green purchasing, eco-design, and investment recovery have positive relationships with industry performance at .05 level of statistical significance. However, a positive relationship is not found between the management of cooperation with customers and the overall performance of the industry. Therefore, operators should pay more attention to the management of the internal environment, green purchasing, eco design, and investment recovery. This is because these 4 factors can be used as a guideline for development of the performance and sustainable green supply chain management of the cassava industry.

Keywords: Green Supply Chain Management, Performance, Cassava Industry

บทนำ

ในปัจจุบันการจัดการโซ่อุปทานซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมโลจิสติกส์ได้มีบทบาทต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับธุรกิจและระดับประเทศ เนื่องจากมีการเปิดการค้าเสรีอย่างเป็นทางการมากขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจต้องยกระดับความสามารถในการดำเนินธุรกิจในทุกวิถีทาง ทั้งนี้เป็นการลดต้นทุนธุรกิจและการสร้างมูลค่าเพิ่มใหม่ ๆ เสนอลูกค้า รวมไปถึงการบริหารจัดการกระบวนการนำส่งสินค้าจากผู้ผลิตถึงผู้บริโภค เพื่อที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนดำเนินการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายธุรกิจที่กำหนดไว้ (Saenchaiyathon, 2015) กิจกรรมการจัดการโซ่อุปทานถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การแข่งขันมีความเข้มข้นและเป็นการแข่งขันที่ต้องมีการจัดการชิ้นส่วน วัตถุดิบที่มาจากทั่วโลก อีกทั้งการดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้สภาวะที่มีความผันผวนทั้งด้านอัตราแลกเปลี่ยนทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และการจัดการโซ่อุปทานเป็นการดำเนินงานที่ขยายขอบข่ายจากระดับภายในองค์กรไปสู่ความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตหรือผู้ขายปัจจัยการผลิต ตั้งแต่กระบวนการจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และผ่าน

กระบวนการต่าง ๆ จนถึงการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (Department of Primary Industries and Mines, 2016)

การจัดการโซ่อุปทานสีเขียว (Green Supply Chain Management) ครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมในการจัดการโซ่อุปทานรวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดหาและเลือกวัสดุการผลิต กระบวนการผลิต การส่งมอบผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายให้กับผู้บริโภค รวมทั้งการจัดการผลิตภัณฑ์หลังจากหมดอายุการใช้งาน (Srivastava, 2007) ทั้งนี้อุตสาหกรรมให้ความสนใจต่อปัญหาสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลง และยังคงได้ตระหนักถึงความขัดแย้งจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมในโลจิสติกส์และโซ่อุปทานได้มีการใช้พลังงาน วัตถุดิบ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงาน (Saenchaiyathon, 2015) องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการโซ่อุปทานสีเขียว ประกอบด้วย 5 ประการ (Saenchaiyathon, 2015) ได้แก่ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Management) ด้านการซื้อแบบกรีน (Green Purchasing) การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (E-co Design) ด้านความร่วมมือกับลูกค้า (Cooperation with Customers) และด้านการ

ลงทุนในการนำกลับคืน (Investment Recovery) การจัดการโซ่อุปทานสีเขียวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กร เนื่องจากการจัดการโซ่อุปทานสีเขียวเปรียบเสมือนกิจกรรมหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาค่าดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้และเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานต่าง ๆ รวมทั้งการปล่อยของเสียตลอดจนมลพิษสู่ชุมชนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก และยิ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของธุรกิจได้

ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม (Performance) ถือเป็นผลที่ได้รับจากการซื้อสินค้าหรือการบริการกับผู้ประกอบการในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน การเพิ่มยอดขาย และผลกำไรให้กับผู้ประกอบการรวมถึงการลดต้นทุนวัตถุดิบและต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในด้านค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น องค์ประกอบของการวัดผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการประกอบด้วย 4 ประการ (Kaplan, & Norton, 1996) ได้จำแนกการวัดผลการดำเนินงานเป็น 4 มุมมอง ได้แก่ 1) ด้านการเงิน (Financial Perspective) 2) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) 3) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และ 4) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโต (Learning and Growth Perspective) ดังนั้นการจะทำให้องค์กรสามารถมีผลการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนนั้น องค์กรควรมีการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและอาศัยทรัพยากรในองค์กรในการพัฒนา รวมไปถึงการดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ในปี 2562 อุตสาหกรรมมันสำปะหลังเผชิญแรงกดดันจากการเพิ่มขึ้นของอุปทาน เนื่องจากเกษตรกรได้รับแรงจูงใจจากการปรับขึ้นของราคามันสำปะหลังในปี 2561 จึงขยายพื้นที่เพาะปลูก และการหดตัวของความต้องการจากต่างประเทศ ด้วยความพร้อมในการเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบมันสำปะหลัง ทำให้ไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก มีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกแป้งมันสำปะหลังดิบอยู่ที่ 80% มันเส้น 57% และแป้งมันสำปะหลังตัดแปร 30% โดยมีจีนเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ด้วยสัดส่วน 64% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย ไทยจึงเน้นผลิตมันสำปะหลังเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดย 64% ของปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดจะถูกใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก อีก 36% จะถูกนำไปใช้ผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศ แม้ไทยจะเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ของโลก แต่กลับมีอำนาจในการต่อรองกับคู่ค้าต่ำ เนื่องจากตลาด

ส่งออกมีการกระจุกตัวมาก และหากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเข้าของประเทศคู่ค้า การส่งออกของไทยก็จะได้รับผลกระทบมาก (Bangkokbiznews, 2020) ดังนั้นอุตสาหกรรมโรงแปงมันสำปะหลังควรมีการรักษามาตรฐานด้านการผลิตและการส่งออกให้ได้ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ เพื่อให้การค้าระหว่างประเทศมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สามารถทำได้โดยผ่านกระบวนการจัดการจัดซื้อวัตถุดิบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร การสร้างความไว้วางใจให้แก่ลูกค้า และวัตถุดิบสามารถนำกลับมาใช้ได้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนที่มีต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการโซ่อุปทาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ประกอบการโรงอัดมันเม็ด ผู้ประกอบการโรงแปง และผู้ประกอบการลานมัน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนการตัดสินใจในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมโรงแปงมันที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานธุรกิจในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

การทบทวนวรรณกรรม

1. การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน (Green Supply Chain Management) ปัจจุบันสังคมโลกให้ความสนใจต่อปัญหาสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น เนื่องจากสังคมและสิ่งแวดล้อมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับความตื่นตัวที่มีต่อแนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงความขัดแย้งจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และเป็นภาระตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน

ที่มีผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5 ประการ ดังนี้ (Saenchaiyathon, 2015)

1.1 การจัดการสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Management) หมายถึง เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมภายในกิจการสำหรับการดำเนินการโซ่อุปทานแบบกรีน โดยมีการดำเนินการของผู้จัดการอาวุโส ผู้บริหารระดับกลาง มีข้อตกลงร่วมกัน สนับสนุน การมีส่วนร่วมมีระหว่างแผนกในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม การจัดการคุณภาพโดยรวมของสภาพแวดล้อม การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีโปรแกรมการตรวจสอบเพื่อให้ได้รับรองมาตรฐาน ISO 14001

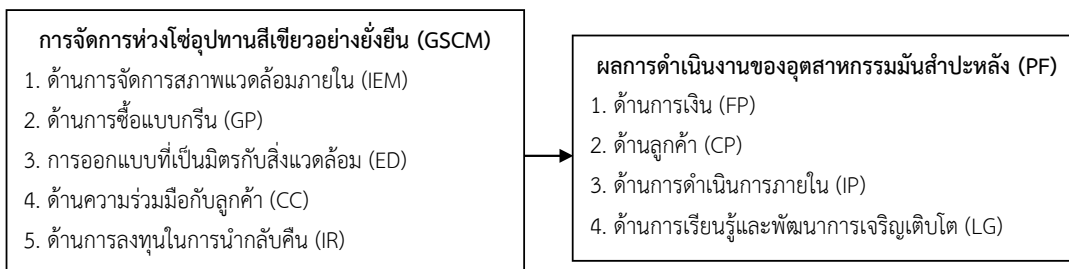
1.2 การซื้อแบบกรีน (Green Purchasing) หมายถึง ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมกับคู่ค้าการตรวจสอบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการจัดการภายในของคู่ค้า พิจารณาคู่ค้าที่ได้รับการรับรอง ISO14000 และกระบวนการตรวจสอบรวมทั้งการประเมินเกี่ยวกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของคู่ค้า

1.3 การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (E-co Design) หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดการใช้วัสดุและพลังงาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก คัดแยกวัสดุหรือชิ้นส่วนแล้วนำกลับมาใช้ หลีกเลียงหรือลดการใช้ผลิตภัณฑ์และหรือกระบวนการผลิตที่เป็นอันตราย สอดคล้องกับกฎระเบียบหรือกฎหมาย มีน้ำหนักและความจุน้อย เพื่อลดการใช้เวลาหรือพื้นที่ในการจัดเก็บ รวมทั้งพลังงานในระหว่างการขนส่ง สำหรับผู้ใช้งานสามารถติดตั้งได้ง่ายเพื่อลดพลังงานในการติดตั้ง การออกแบบชิ้นส่วนเฉพาะที่สามารถใช้งานได้ เพื่อขยายเวลาในการใช้งานผลิตภัณฑ์ ซ่อมแซมง่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.4 ความร่วมมือกับลูกค้า (Cooperation with Customers) หมายถึง การร่วมมือกับลูกค้าในการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การผลิตที่สะอาด รวมไปถึงการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะอาด

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อธุรกิจ จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมั่นคงสำปะหลัง

1.5 การลงทุนในการนำกลับคืน (Investment Recovery) หมายถึง การลงทุนในการนำกลับคืนสินค้าหรือวัตถุดิบที่มีเกินความต้องการ การขายเศษและวัตถุดิบที่ใช้แล้ว และการขายอุปกรณ์เครื่องจักรที่มีเกินความต้องการ

2. ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมั่นคงสำปะหลัง (Performance) ผลการดำเนินงานทางอุตสาหกรรม เป็นผลที่ได้รับการซื้อสินค้าหรือการบริการกับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าและเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน และการเพิ่มยอดขายและผลกำไรให้กับผู้ประกอบการรวมถึงการลดต้นทุนวัตถุดิบและต้นทุนในการดำเนินงานของผู้ประกอบการในด้านค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น และการวัดผลการดำเนินงานทางธุรกิจสามารถวัดได้จากองค์ประกอบของผลการดำเนินงานของธุรกิจ ประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้ (Kaplan, & Norton, 1996)

2.1 ด้านการเงิน (Financial Perspective) หมายถึง การเพิ่มรายได้ ประสิทธิภาพในการผลิตที่มีต้นทุนต่ำและมีการสูญเสียระหว่างการผลิตน้อย รวมไปถึงการหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ

2.2 ด้านลูกค้า (Customer Perspective) หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้า ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการ กระบวนการด้านการตลาด รวมไปถึงการจัดการด้านลูกค้าสัมพันธ์

2.3 ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) หมายถึง กระบวนการทำงานภายในองค์กรเอง ได้แก่ การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ การจัดโครงสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพ การประสานงานภายในองค์กร การจัดการด้านสายงานผลิตที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโต (Learning and Growth Perspective) หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน ความพึงพอใจของพนักงาน และการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการทำงาน

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการโรงอัดมันเม็ด ผู้ประกอบการโรงแป้ง และผู้ประกอบการลานมันในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 186 คน (North Eastern Tapioca Trade Association: website) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงอัดมันเม็ด ผู้ประกอบการโรงแป้ง และผู้ประกอบการลานมัน จำนวน 127 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (Srisa, 2002)

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 127 ชุด ได้รับตอบกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น 100 ฉบับ และมีแบบสอบถามที่ตอบกลับสมบูรณ์ 100 ฉบับ (ร้อยละ 78.74) เมื่อเปรียบเทียบกับ แบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งสอดคล้องกับ Srisa (2002) ได้เสนอว่า การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2. การวัดคุณสมบัติของตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ขั้นตอน 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย 7 ข้อ 2) ข้อมูลทั่วไปของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย 7 ข้อ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านความร่วมมือกับลูกค้า และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน 25 ข้อ และ 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านการดำเนินการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโต 20 ข้อ

3. คุณภาพของเครื่องมือที่วัด ผู้วิจัยทดสอบความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นและหาค่าอำนาจจำแนกเป็น

รายชื่อ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.858 - 0.934 และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.784 - 0.958 ซึ่งสอดคล้องกับ Best, & Kahn (1998) และ (Hair, Money, Page, & Samouel, 2007) ที่เสนอว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่า 0.70 ขึ้นไป ยอมรับได้ การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถาม เป็นรายชื่อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.421 - 0.665 และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.519 - 0.669 ซึ่งสอดคล้องกับ Davis (1996) ที่เสนอว่า ค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.40 ขึ้นไป ยอมรับได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$PM = \beta_0 + \beta_1 IEM + \beta_2 GP + \beta_3 ED + \beta_4 CC + \beta_5 IR + \epsilon$$

เมื่อ PF แทน ผลการดำเนินงานของธุรกิจ

IEM แทน การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน

GP แทน การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวด้านการซื้อแบบกรีน

ED แทน การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

CC แทน การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวด้านความร่วมมือกับลูกค้า

IR แทน การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวด้านการลงทุนในการนำกลับคืน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนโดยรวมและเป็นรายด้านของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย

การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว (GSCM)	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน (IEM)	4.26	0.28	มาก
2. ด้านการซื้อแบบกรีน (GP)	4.20	0.26	มาก
3. ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ED)	4.32	0.29	มาก
4. ด้านความร่วมมือกับลูกค้า (CC)	4.26	0.35	มาก
5. ด้านการลงทุนในการนำกลับคืน (IR)	4.13	0.42	มาก
โดยรวม	4.23	0.15	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวโดยรวม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านความร่วมมือกับลูกค้า และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน อยู่ในระดับมากทุกด้าน อุตสาหกรรมมันสำปะหลังเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบทบาทของโลจิสติกส์เข้ามาเกี่ยวข้องให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จต้องดำเนินการภายใต้ภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ธุรกิจที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้เกิดความพึงพอใจภายใต้การดำเนินงานที่มีต้นทุนรวมต่ำย่อมมีความได้เปรียบต่อการดำเนินธุรกิจภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทรัพยากรธรรมชาติที่เริ่มมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ผลิต ผู้ให้บริการ และผู้บริโภค ทุกกิจกรรมในโซ่อุปทานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ และการจัดการของเสียทางด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านความร่วมมือกับลูกค้า และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน ที่จะสามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทุกกิจกรรมตลอดกระบวนการได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Maneesuwana, & Wasusri (2014) พบว่า การดำเนินงานของผู้ผลิต ผู้ให้บริการ และผู้บริโภคทุกกิจกรรมในโซ่อุปทานที่ส่ง

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง การบริโภค และการจัดการของเสียทางด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับกรีนโลจิสติกส์ อีกทั้งระดับแรงผลักดันขององค์กรผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีค่าระดับความคาดหวังมากที่สุด และมองข้ามในเรื่องของการลดต้นทุนทางด้านโลจิสติกส์และการเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการผลิตที่มีค่าระดับแรงผลักดันอยู่ในลำดับสุดท้ายสำหรับปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการปรับตัวสู่กรีนโลจิสติกส์จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การให้บริการแบบกรีนโลจิสติกส์มีต้นทุนสูงกว่า ไม่เป็นปัญหาสำหรับบริษัทผู้ให้บริการที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่ ด้านกระบวนการบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและบุคลากรสามารถตอบสนอง ต่อระบบกรีนโลจิสติกส์ได้ค่อนข้างยากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ ด้านการเลือกบรรจุภัณฑ์ที่มีความเห็นว่า การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสภาพแวดล้อมมากขึ้นจะมีข้อจำกัดอย่างมากสำหรับบางองค์กรที่ยังไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะองค์กรหรือบริษัทขนาดเล็กที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับระบบกรีนโลจิสติกส์ได้ ด้านการบริหารจัดการส่งแบบย้อนกลับจะต้องมีการนำกลับมาจากลูกค้า โดยการใช้บรรจุภัณฑ์ขึ้นเดิมสำหรับการบรรจุสินค้าสำหรับส่งกลับมานั้น ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการนำบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่มากขึ้นกว่าเดิม และด้านการกระจายสินค้า เนื่องจากแหล่งที่สามารถสนับสนุนด้านเชื้อเพลิงประเภท ก๊าซธรรมชาติ (NGV) ยังมีจำกัดเฉพาะอยู่บางพื้นที่เท่านั้น

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยรวมและเป็นรายด้านของผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย

ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (PF)	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการเงิน (FP)	4.20	0.26	มาก
2. ด้านลูกค้า (CP)	4.13	0.42	มาก
3. ด้านการดำเนินการภายใน (IP)	4.04	0.34	มาก
4. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโต(LG)	4.32	0.29	มาก
โดยรวม	4.17	0.16	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีผลการดำเนินงานของ อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง โดยรวม ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้าน การดำเนินการภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโตอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการดำเนินงานทำให้องค์กรทราบถึงสถานะการดำเนินงานของกิจการในปัจจุบัน และมีความสำคัญต่อความสามารถการแข่งขัน ดังนั้น ผลลัพธ์จากความสามารถ การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและยังช่วยให้เกิด การปรับปรุงผลการดำเนินงานและ เพิ่มความสามารถทางการ แข่งขัน ดังนั้นองค์กรจึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยปัจจัยหลัก 4 ประการ ดังนี้ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านการดำเนินการ ภายใน และด้านการเรียนรู้และพัฒนาการเจริญเติบโต เข้ามา พัฒนาผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังให้มีความ แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดของ Miao, Shun, & Di, (2012) ได้กล่าวว่า การตอบสนอง ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินการด้านการจัดการโลจิสติกส์สีเขียวว่ามี การเติบโตทางการตลาดและยอดขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jannoy, & Chaimongkol (2016) ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานเชิงสิ่งแวดล้อมกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป พบว่า ผลประกอบการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งการลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิต บุคลากรหรือจำนวน การจ้างงาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพ การดำเนินงานในการเพิ่มผลผลิต การจัดการโลจิสติกส์เชิงสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพ การดำเนินงานในการลดต้นทุนและเงินลงทุนมีความสัมพันธ์ ในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพการดำเนินงานในการเพิ่มผลผลิต

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนและผลการดำเนินงาน โดยรวม ของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย

ตัวแปร	IEM	GP	ED	CC	IR	VIF
IEM	-	0.087*	0.142*	0.075*	0.211*	
GP		-	0.341	0.008*	0.137	1.144
ED			-	0.276	0.276	1.318
CC				-	0.025*	1.095
IR					-	1.088

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรต้นแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทดสอบ Multicollinearity ปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรต้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมีค่าตั้งแต่ 1.088 – 1.318 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กัน แต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามผลการดำเนินงาน

ของอุตสาหกรรมโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.025 - 0.276 จากนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวม (PM) ดังนี้

$$PM = 0.689 + 0.077EM + 0.200GP + 0.336ED - 0.019CC + 0.229IR$$

ซึ่งจากสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม (PM) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 37.982$; $p = 0.000$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการ

พยากรณ์ปรับปรุง (AdjR2) เท่ากับ 0.748 เมื่อนำไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวม (PM) (ตารางที่ 4)

เขียวอย่างยั่งยืนแต่ละด้านกับตัวแปรตามผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวม (PM) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืนโดยรวมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทย

การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน	ผลการดำเนินงานของธุรกิจ โดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.689	0.286	2.408	0.019*
ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน	0.077	0.037	2.071	0.042*
ด้านการซื้อแบบกรีน	0.200	0.042	4.787	0.000*
ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	0.336	0.040	8.403	0.000*
ด้านความร่วมมือกับลูกค้า	-0.019	0.030	-0.625	0.534
ด้านการลงทุนในการนำกลับคืน	0.229	0.025	9.012	0.000*
F = 37.982 p = 0.000 AdjR ² = 0.748				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านความร่วมมือกับลูกค้า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยรวม เมื่อนำการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน ไปสร้างสมการพยากรณ์ของผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมโดยรวม ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (AdjR2) เท่ากับ 0.313 ปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่ภาคเอกชน รวมถึงรัฐบาลและองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับความตื่นตัวที่มีต่อแนวคิดในการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงความขัดแย้งจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันคู่ค้าจากหลายประเทศก็ได้เรียกร้องให้ผู้ประกอบการไทยปฏิบัติตามมาตรฐานสากลว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Agan, Acar, & Borodin (2013) กระบวนการจัดซื้อจัดหาโดยซัพพลายเออร์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวโดยผ่านกิจกรรมการจัดซื้อจัดหาโดยผู้ผลิตคัดเลือกซัพพลายเออร์ที่สามารถผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แวดล้อมและมีมาตรฐานในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและการลดต้นทุน สามารถการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวและโลจิสติกส์ย้อนกลับมาใช้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และยังสอดคล้องกับวิจัยของ Bunlert (2010) พบว่า อุตสาหกรรมการผลิตแปรรูปมันสำปะหลังให้ความสำคัญในการนำการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียว ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญภายในองค์กร ที่เป็นตัวผลักดันให้การบริหารจัดการแบบกรีนโลจิสติกส์ มาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตแปรรูปมันสำปะหลังมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการทำงาน และปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านต้นทุน ที่สามารถกำจัดของเสียและส่งผลให้ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตแปรรูปมันสำปะหลังมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุป

การจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ด้านการซื้อแบบกรีน ด้านการออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการลงทุนในการนำกลับคืน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจัดการห่วงโซ่อุปทานสีเขียวอย่างยั่งยืน ด้านความร่วมมือกับลูกค้า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการปรับกระบวนการ

ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังให้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยแนวคิดการจัดการโลจิสติกส์สีเขียวอย่างครบวงจร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาถึงผลกระทบของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อการจัดการโลจิสติกส์สีเขียวด้านอื่นหรือเพิ่มตัวแปรแทรกอื่น เพื่อทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ
2. ศึกษาตัวแปรการจัดการโลจิสติกส์สีเขียวด้านอื่นที่เหมาะสมกับบริบทของธุรกิจ เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์สีเขียวให้สามารถใช้ในบริหารจัดการในกิจการให้มีผลการดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้น
3. ควรมีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเชิงลึกเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป
4. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษาต่อยอดด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับมาตรฐานคุณภาพอุตสาหกรรมสีเขียว โดยใช้วิธีการศึกษาให้เป็นธุรกิจต้นแบบสำหรับการจัดการโลจิสติกส์สีเขียว

References

- Agan, Y., Acar, M. F., & Borodin, A. (2013). Drivers of environmental processes and their impact on performance: a study of Turkish SMEs. *Journal of Cleaner Production*, 51, 23– 33.
- Bangkokbiznews. (n.d.). Retrieved December 7, 2020, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/891854>. [in Thai]
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making* (4th ed.). USA: John Wiley & Son.
- Bunlert, T. (2010). *Applications of Green Logistics Management in Tapioca Starch Industry* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Best, J.W., & Kahn, J.V. (1998). *Research in Education* (8th ed.). Singapore: Allyn and Bacon.
- Davis, F. D., & Venkatesh, V. (1996). A critical assessment of potential measurement biases in the technology acceptance model: Three experiments. *International Journal of Human-Computer Studies*, 45(1), 19-45
- Department of Primary Industries and Mines. (2016). *Logistics and Supply Chain Management* (3rd ed.). Bangkok: King Mongkut's University of Technology Thonburi. [in Thai]
- Hair, J., Money, A., Page, M., & Samouel, P. (2007). *Research Methods for Business*. Routledge, London.
- Jannoy, N., & Chaimongkol, N. (2016). *Green Supply Chain Management and Effectiveness of Small and Medium Enterprises in the Agro-Industry*. Pathum Thani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]
- Kaplan, R. S., & Norton, D.P. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategies into Action*. Boston: Harvard Business School Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Maneesuwan, W., & Wasusri, T. (2014). Green logistics management vs Thai logistics service provider's potency. *KMUTT Research and Development Journal*, 37(2), 215-226. [in Thai]
- Miao, Z., Cai, S., & Xu, D. (2012). Exploring the antecedents of logistics social responsibility: A focus on Chinese firms. *International Journal of Production Economics*, 140(1), 18–27.
- North Eastern Tapioca Trade Association. (n.d.). Cassava industry entrepreneurs. Retrieved February 28, 2019, from <http://www.nettathai.org/>. [in Thai]
- Saenchaiyathon, K. (2015). *Logistics and Supply Chain Management* (2nd ed.). Khon Kaen: Khon Kaen University. [in Thai]
- Srisa, B. (2002). *Preliminary Research* (7th ed.). Bangkok: Suveiriyasarn. [in Thai]
- Srivastava. (2007). Green supply-chain management: a state-of-the-art literature review. *International of Management Journal*, 9, 53– 80.

การพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค
กรณีเครือข่ายตลาดสีเขียวมลาไสย อำเภอมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
Green Market Development through Collaborations of Producers
and Consumers: A Case of Kamalasai Green Market Network,
Kamalasai District, Kalasin Province

นิตยา เคหะบาล*

อารยา ลาน้ำเที่ยง

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

อาทิตย บุตดาตวง

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*e-mail: nittaya.prugratok@gmail.com

Nittaya Kahaban

Araya Lanumtieng

Faculty of Liberal Arts, Kalasin University

Arthit Buddaduang

Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University

Received: August 28, 2020, Revised: November 16, 2020, Accepted: November 26, 2020

บทคัดย่อ

ที่ผ่านมาการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวประสบปัญหา คือ ยังไม่มีการวางแผนการผลิตที่เป็นระบบ ผู้บริโภคไม่เชื่อมั่นในตัวสินค้า และขาดรูปแบบการบริหารจัดการตลาดที่เหมาะสม การวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งการผลิต พฤติกรรม ทักษะคนดี และองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตลาดนัดสีเขียว 2) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนัดสีเขียว และ 3) พัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ผลิต 16 เครือข่าย ตัวแทนผู้บริโภค จำนวน 100 ราย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วิธีการเก็บข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม แบบสอบถามผู้ผลิตและผู้บริโภค แบบบันทึกการผลิต การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจากข้อมูลทุติยภูมิ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ผลิตมีทักษะด้านการผลิต แต่ยังขาดทักษะด้านการตลาด การพัฒนาสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญให้ผู้ผลิตเกิดช่องทางการขาย สร้างความน่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภค ด้านผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยที่ทำให้กลับมาใช้บริการตลาดนัดสีเขียวอย่างต่อเนื่อง คือ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความเชื่อใจในตัวผู้ผลิต ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ คือ 1) ผลิตภัณฑ์ 2) ราคา 3) การจัดจำหน่าย และ 4) การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยที่เอื้อหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค มี 5 ปัจจัย คือ 1) ความใกล้ชิดและตระหนักในปัญหาร่วมกัน 2) ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม 3) นโยบายและหน่วยงานในท้องถิ่น 4) การบริหารจัดการร่วมกัน และ 5) การสร้างกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งการพัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค มี 6 ขั้นตอน คือ 1) สร้างฐานการผลิตที่มั่นคง 2) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค 3) การบริหารจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ 4) ตรวจสอบคุณภาพผลผลิต 5) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และ 6) การขยายเครือข่าย ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาตลาด คือ หน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการบูรณาการวางแผนการทำงานร่วมกัน เข้าใจลักษณะบริบทของชุมชน เครือข่าย จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ตลาดนัดสีเขียว เครือข่าย ผู้ผลิตและผู้บริโภค

Abstract

In the past, the development of the green market faced a problem of not having systematic production plans. Consumers don't trust the products and lack appropriate market management models. This research aims to study 1) the situation and conditions of producers and consumers, production, behaviors, attitudes, and knowledge about green market development, 2) factors contributing to the participation of producers and consumers in the green market, and 3) to develop a green market model as a result of collaborations among the participants involved. The research sample consists of 16 manufacturers and 100 consumer representatives. This study employs participatory action research methods. Data were collected through focus group interviews, questionnaires implemented to manufacturer and consumers, production record form, participant and non-participatory observation and secondary data. Results show that the manufacturers had manufacturing skills but lacked marketing skills which are important for manufacturers to create different selling channels, developing their credibility, make known to consumers. It is also found that factors contributing to the return of customers to the green market are word-of-mouth communication and their trust in the manufacturers. It is also revealed that factors affect the decision to purchase non-toxic products are products, price, place and promotion. In addition, there are 5 factors that contribute to the participation of producers and consumers namely: closeness and awareness of common problems, expectations of mutual benefits, policies and local authorities, joint management and creation of constant learning processes. The development of the green market model from the participation of producers and consumers must follow 6 steps. These include creation of a solid manufacturing basis, engagement between producers and consumers, systematic marketing management, quality inspection, communication and public relations, and network expansion. Recommendations for the market development include integrating a collaborative plan, understanding community contexts and network. All these will lead to the process of developing green market in a concrete way.

Keywords: Green Market, Network, Producer and Consumer

บทนำ

ตลาดนัดสีเขียว เป็นรูปแบบตลาดรูปแบบหนึ่งที่เน้นการผลิต การบริการ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยไม่ใช้สารเคมีในการผลิต เป็นมากกว่าตลาดที่แลกเปลี่ยนซื้อขาย และยังเป็นที่ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้มาพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ เห็นคุณค่าในการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ตลาดนัดสีเขียวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่เน้นกระบวนการดำเนินงานของตลาดที่มีความสัมพันธ์กันทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่วัสดุที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิต จนถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นจะต้องมีความปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค (Chusakul, 2013) และนอกจากนี้จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ที่ผ่านมามีผู้บริโภคจำนวนมากที่ต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่สามารถเข้าถึงได้ และสินค้าเกษตรอินทรีย์ก็มีราคาแพง ในขณะที่ผู้ผลิตเมื่อผลิตแล้วไม่มีที่ขาย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ภาค

เกษตรกรรมไทยกำลังอยู่ในฐานะเป็นเบี้ยล่างและถูกกลืนกินจากระบบเกษตรเคมีหรือเกษตรพันธะสัญญา โดยการผูกขาดของบริษัทยักษ์ใหญ่ที่มีอิทธิพลทางการเมือง ตลาดนัดสีเขียวเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่จะนำไปสู่การต่อยอดกับระบบเศรษฐกิจใหญ่ที่ผูกขาดด้วยการสร้างระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง พึ่งกันเองในระดับท้องถิ่น ตลาดนัดสีเขียว จึงถือว่าเป็นพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรม กำหนดความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และซื้อขายกันโดยตรงโดยไม่มีพ่อค้าคนกลาง และสินค้าต้องเป็นสินค้าเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัย พืชเท่านั้น พื้นที่ตลาดสีเขียว จึงเหมือนองค์กรเครือข่ายหนึ่งของเกษตรกรผู้ผลิต และผู้บริโภคในเมือง ซึ่งมีความต้องการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพ รวมทั้งองค์กรประชาสังคมอื่น ๆ ที่มีความเชื่อความศรัทธาตรงกันที่จะสร้างให้ที่นี่เป็น “พื้นที่ส่วนรวม” แสดงออกถึงความเข้มแข็งความน่าอยู่ของเมือง

อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีการรวมตัวของผู้ผลิต เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ทั้งพืชผลไม้ สัตว์ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ โดยการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ผลิต 16 กลุ่มรวมกันเป็น “เครือข่ายตลาดนัดสีเขียว” ซึ่งมีสมาชิกจำนวน 77 ราย ในอำเภออมลาลัยและอำเภอใกล้เคียง เครือข่ายตลาดนัดสีเขียว ใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กัน เช่น กรรมการตรวจตลาด กรรมการระดมทุน กรรมการประชาสัมพันธ์ กรรมการดูแลตลาด เป็นต้น ภายใต้ คำขวัญ “ผลิตปลอดภัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม นอบน้อมคุณธรรม นำเกษตรอินทรีย์ สุวีถีรักษ์สุขภาพ” สำหรับกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มข้าราชการ พ่อค้าแม่ค้า และกลุ่มคนรักสุขภาพ นอกจากการวางจำหน่ายสินค้าแล้ว เครือข่ายตลาดนัดสีเขียวยังจัดกิจกรรมเสริม เช่น การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ การทำบุญชีวภาพ ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคบ้าง ซึ่งทำให้เกิดบทเรียนหลายอย่างและเห็นปัญหาหลายประการที่จำเป็นที่ตลาดนัดสีเขียว ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตผู้บริโภค และด้านอื่น ๆ (Nansathit et al., 2012)

จากความเป็นมาเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยและสมาชิกเครือข่ายตลาดนัดสีเขียวอมลาลัย ได้มีการสรุปบทเรียนร่วมกัน พบว่าจากการรวมกลุ่มเปิดตลาดนัดสีเขียวอมลาลัยขึ้นยังมีปัญหาการจัดการผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ที่ยังไม่สามารถวางแผนการผลิตได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งผู้บริโภคเองยังไม่เชื่อมั่นต่อผลผลิตที่นำมาจำหน่าย ส่วนผู้ผลิตเองยังมีมุมมองต่อผู้บริโภคที่เป็นเพียงผู้มาซื้อสินค้าของตน จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมที่จะช่วยกันพัฒนาตลาดนัดสีเขียว และยังไม่มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการตลาดนัดสีเขียวร่วมกันอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้ได้ องค์ความรู้นำไปพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งการผลิต พฤติกรรม ทักษะคิด และองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตลาดนัดสีเขียว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนัดสีเขียว
3. เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค กรณีเครือข่ายตลาดนัดสีเขียวอมลาลัย อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น ได้แก่ แนวคิดตลาด สีเขียว และแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค มีรายละเอียด ดังนี้

Jacquelyn, Edwin, & Cathy (2010) ได้อธิบายแนวคิดหลักของ Green Marketing ไว้ 7 ประการ ดังนี้ 1) เป็นธุรกิจที่ต้องมีความเข้าใจ และเข้าถึงบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคมที่มีต่อลูกค้า ผลิตภัณฑ์ และการบริการ ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงอนาคตในระยะยาว 2) มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า มีราคาที่เหมาะสม และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ 3) ต้องสร้างความน่าเชื่อถือทางการตลาดให้กับองค์กร 4) สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางธุรกิจ (Stakeholder) 5) มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจกับสังคมเกี่ยวกับแนวทางการรักษาสิ่งแวดล้อมของตลาดสีเขียว เพื่อสร้างคุณค่าของสินค้าบริการ และตัวองค์กรให้ดีขึ้น 6) ให้ผู้บริโภคสามารถเรียนรู้วิถีแก้ไข เข้าใจถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ และสิ่งที่เป็นประโยชน์สำคัญต่อสิ่งแวดล้อม คือ เทคโนโลยี วัสดุดี และรูปแบบผลิตภัณฑ์ และ 7) องค์กรมีความมุ่งมั่นเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตของตน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

Grandey, & Zaharia (2008) กล่าวว่า การตลาดสีเขียว คือ การส่งเสริม ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Recyclable) หรือเติมเพื่อใช้ใหม่ได้ (Refillable)

Songsom (2012) ได้นำเสนอกระบวนการทัศน์ใหม่ของการตลาดสีเขียว มีหลักการสร้างความสมดุลใน 3 ด้าน คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นการมุ่งเน้นที่การสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ควบคู่ไปกับคุณค่าในการใช้ชีวิตของผู้บริโภค การแบ่งประเภทของผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียว ทำให้เกิดการตลาดทราบถึงแรงจูงใจและความต้องการของผู้บริโภค สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มให้ได้มากที่สุด

จากการทบทวนแนวคิดตลาดสีเขียว มีประเด็นหลักที่สอดคล้องในการทำวิจัย คือ

- 1) ศึกษาศักยภาพและสภาพการดำเนินงานของเครือข่ายผู้ผลิต การทำความเข้าใจถึงบริบท ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และปัญหาที่มีต่อผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ และการบริการ

2) การวิเคราะห์หาแนวทางรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิต ได้แก่ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ การสร้างความน่าเชื่อถือ การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับสังคม แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค Schiffman, & Kanuk (2007) อธิบายว่า พฤติกรรมการบริโภค คือ การซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากอิทธิพลภายในตัวบุคคลได้แก่ ความต้องการสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน และความต้องการที่เกิดจากแรงจูงใจ บุคลิกภาพส่วนตัว การรับรู้ การเรียนรู้ และทัศนคติรวมทั้งอิทธิพลภายนอกได้แก่วัฒนธรรม ประเพณี ระบบเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) คือ พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคค้นหาการซื้อ การใช้ การประเมินผล การใช้สอยผลิตภัณฑ์ และการบริการ คาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขาซึ่ง Chaturongkul (2007) ได้ให้ข้อเสนอว่า นักการตลาดจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคด้วยเหตุผลหลายประการกล่าว คือ

- 1) พฤติกรรมของผู้บริโภคมีผลต่อกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจประสบความสำเร็จถ้ากลยุทธ์ทางการตลาดสามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้ และ 2) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดทางการตลาด (Marketing Concept) มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภค การสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค และนำข้อมูลที่ได้ไปผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด

Serirat (2009) มีความเห็นว่า พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) คือ พฤติกรรมซึ่งบุคคลค้นหา (Searching) การซื้อ (Purchasing) การใช้ (Using) การประเมินผล (Evaluation) และการใช้จ่าย (Disposing) ในผลิตภัณฑ์และบริการ โดยคาดว่าจะตอบสนองความต้องการ หรืออาจหมายถึงกระบวนการตัดสินใจและลักษณะกิจกรรมแต่ละบุคคล เพื่อประเมินผล การจัดหา การใช้ และการใช้จ่าย เกี่ยวกับสินค้าและบริการ

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคสินค้า นักการตลาดต้องการศึกษาว่า สินค้าที่จะเสนอขายนั้น ใคร คือ ลูกค้า (Who) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What) ทำไมจึงซื้อ (Why) ซื้อเมื่อไร (When) ซื้อที่ไหน (Where) ซื้อและใช้บ่อยครั้งเพียงใด พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการค้นหาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมการซื้อ และการใช้ของบริโภค คำตอบที่ได้จะช่วยให้เกิดการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) ที่สามารถตอบ

สนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ใช้ในการค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย WHO, WHAT, WHY, WHY, WHEN, WHERE และ HOW เพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ หรือ 7Os ซึ่งประกอบด้วย Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets และ Operations

การศึกษาแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคได้นำมาอธิบายเกี่ยวกับศึกษาวิจัยในประเทศ การศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเป็นข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบตลาดนัดสีเขียวอมลาไสย อย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิต และผู้บริโภค

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการเก็บข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม ผู้ผลิต และผู้บริโภค ข้อมูลจากแบบบันทึกการผลิตของผู้ผลิต การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ผลิต 16 เครือข่าย รวมสมาชิก 77 คน และตัวแทนผู้บริโภค จำนวน 100 คน มีกระบวนการวิจัยทั้งหมด 5 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และการขยายผล โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการวิจัย ได้แก่ 1) จัดประชุมทีมวิจัยเพื่อชี้แจงโครงการ และวางแผนในการวิจัย 2) การเตรียมชุมชนและเครือข่าย และ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินโครงการวิจัยกับพื้นที่อื่น ๆ และเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีกิจกรรม คือ 1) การประชุมเพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งวางแผนการเก็บข้อมูลร่วมกัน 2) การทดลองใช้เครื่องมือและพัฒนาแบบสอบถามข้อมูลผู้ผลิต และผู้บริโภคและ 3) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ผลิต และผู้บริโภค บันทึกจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนากระบวนการตลาดนัดสีเขียวในพื้นที่อื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างทีมวิชาการและนักวิจัยชุมชน ทั้งในระหว่าง การเก็บข้อมูลและหลังการเก็บข้อมูล โดยการจัดระบบ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ติความตรวจสอบข้อมูล และความหมาย สร้างข้อสรุป และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์

โดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา หาความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย โดยการสรุปบทเรียนที่มวิจัย การคืนข้อมูลสู่ชุมชน และการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 การขยายผล ได้แก่ การขยายพื้นที่ตลาดนัดสีเขียวในระดับชุมชน พัฒนารูปแบบการผลิตร่วมของสมาชิกเครือข่าย และมีคณะทำงานระดับชุมชน

ผลการวิจัย

1) ศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ผลิตและผู้บริโภค ทั้งการผลิต พฤติกรรม และทัศนคติ

การก่อเกิดตลาดนัดสีเขียวกมลาไสย การพัฒนาตลาดนัดสีเขียวกมลาไสย เริ่มต้นจาก กลุ่มผู้ผลิต 3 กลุ่ม คือ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติกาฬสินธุ์ ชมรมเพื่อนธรรมชาติ และสวนเห็ดเพียงพอดี ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องการผลิตอาหารปลอดภัย เพราะเนื่องจากสถานการณ์ที่ผ่านมาประชาชนในเขตอำเภอกมลาไสยมีผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นจำนวนมาก จึงคิดที่จะทำกิจกรรมที่เป็นการเสริมความรู้และดูแลสุขภาพด้านอาหารของผู้คนในอำเภอกมลาไสย จึงได้เริ่มชักชวนเครือข่ายหรือกลุ่มคนที่ทำเกษตรอินทรีย์ โดยเริ่มจากการชักชวนกลุ่มเครือข่ายที่แต่ละคนรู้จัก ครั้งแรกรวบรวมได้ 16 กลุ่ม นัดประชุมและลงพื้นที่เยี่ยมกลุ่มเกษตรอินทรีย์เพื่อร่วมการขับเคลื่อนเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ การหนุนเสริมกระบวนการผลิต ตรวจสอบความพร้อมชนิดพืชผัก และผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม เป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาตลาดนัดสีเขียว ในเริ่มแรกได้มีการกำหนดกติกาของเครือข่าย การระดมทุน การจัดทำตลาด “ตลาดนัดสีเขียว” และเตรียมความพร้อมจนในที่สุดได้รวมกันเป็น “เครือข่ายตลาดนัดสีเขียว” ซึ่งมีเครือข่ายทั้งสิ้น 16 กลุ่ม มีสมาชิกประมาณ 77 ราย ในอำเภอกมลาไสยและอำเภอใกล้เคียง ประกอบด้วย ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติกาฬสินธุ์ ชมรมเพื่อนธรรมชาติ กลุ่มผู้ผลิตอินทรีย์บ้านหัวขัว กลุ่มศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านสองห้องสวนเห็ดเพียงพอดีคุ้มใต้ กลุ่มผู้ผลิตอินทรีย์บ้านบ่อ กลุ่มผักปลอดสารพิษบ้านโนนสว่าง สวนโฮมบุญข้าวปลอดสารพิษสวนละอองดาว ศูนย์พัฒนาพันธุ์พืชไร่นานาชาติ กลุ่มผู้ผลิตผักปลอดสารพิษบ้านโนนเมือง สภาเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร จังหวัดกาฬสินธุ์ ศูนย์เกษตรธรรมชาติ ตำบลหนองตอกแป้น กลุ่มผู้ผลิตอินทรีย์ศูนย์เรียนรู้โคกดงหวาย และกลุ่มผู้ผลิตปลอดสารพิษบ้านนามน

1.1) สถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ผลิต พบว่าสมาชิกผู้ผลิตมีรูปแบบการผลิตแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ผลผลิตพืชผัก 2) การเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อกินในครัวเรือน 3) ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ในครัวเรือน เช่น ครีมบำรุงผิว สบู่ แชมพู เป็นต้น 4) อาหารแปรรูป เช่น แหนมเห็ด น้ำสมุนไพรรักษาโรค เป็นต้น และ 5) อาหารสำเร็จรูป เช่น แกงเห็ด 3 อย่าง ลาบแปด ต้มแปด ปลาอย่าง บาบิควิเห็ด เป็นต้น

สำหรับแหล่งจำหน่ายผลผลิต พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ผลิตจะมีลูกค้ามารับซื้อที่แปลงผลิตโดยตรง และกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่หันมาเลือกกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์เนื่องจากมีใจรัก มีความสนใจ และมีความรู้เดิมที่ผ่านการศึกษาดูงานและอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้จัดอบรมให้อีกทั้งบางส่วนเคยมีประสบการณ์ในอดีตที่ได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตร จึงเปลี่ยนกระบวนการผลิตมาเป็นแบบอินทรีย์

ด้านปัญหา อุปสรรคในการผลิต คือ ขาดการวางแผนร่วมกัน มีการผลิตซ้ำกัน เมื่อนำไปขายก็ถูกต่อราคาและไม่มั่นคงตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ ขาดตลาดสำหรับการจำหน่ายผลผลิต ขาดองค์ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า ที่ผ่านมานั้นการขายพืชผักสดอย่างเดียว ขาดทักษะการขายและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ “ผลิตเก่ง แต่ขาดทักษะการขาย”

1.2) สถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยด้านกายภาพ ผู้บริโภคที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นกลุ่มชนชั้นกลางในชุมชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ อยู่ในช่วงวัยกลางคนที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาหารปลอดภัยและการทำเกษตรอินทรีย์ โดยปัจจุบันเริ่มมีกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่เข้ามาใช้บริการมากขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงแรกในการเปิดตลาด ทั้งนี้อิทธิพลและปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคทั้งรายใหม่และรายเก่ารู้จักและยังคงเข้ามาใช้บริการตลาดนัดสีเขียวอย่างต่อเนื่องนั้น เกิดจากอิทธิพลทางด้านสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) ที่เมื่อผู้บริโภคทั้งรายใหม่และรายเก่ามีโอกาสเข้ามาใช้บริการตลาดก็จะมีกรบอกต่อแนะนำคนรู้จัก ครอบครัวและเพื่อนให้ทราบว่า มีตลาดอินทรีย์ที่จัดจำหน่ายสินค้าบริเวณนี้

นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าปลอดสารพิษ ที่พบมากที่สุด คือ ตนเอง รองลงมาเป็น ครอบครัว และสุดท้าย คือ สื่อโฆษณา จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าปลอดสารพิษเป็นตัวผู้บริโภคเอง เมื่อผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้ผลิตก็จะเกิดการบอกต่อไปยังบุคคลอื่น ๆ

สิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในการเลือกซื้อสินค้าปลอดสารพิษในตลาดนัดสีเขียวกมลาไสย ที่พบมากที่สุด คือ ผู้บริโภค

เลือกซื้อเพราะมั่นใจในตัวผู้ผลิต เนื่องจากส่วนใหญ่ค่อนข้างรู้จักและคุ้นเคยกับตัวผู้ผลิต รองลงมาเป็น คุณภาพของผลผลิต และสุดท้าย คือ มีความรู้เดิม นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติความคิดในเรื่องรักสุขภาพและเห็นความสำคัญของสินค้าปลอดสารพิษเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าในตลาดมากกว่าจะซื้อสินค้าในตลาดใกล้เคียง

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) การออกแบบผลิตภัณฑ์ และความหลากหลายของผลผลิตมีความสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ 2) ราคา (Price) เมื่อเทียบราคากับตลาดภายนอกแล้ว ราคาสินค้าในตลาดนัดสีเขียวมกลาไสยมีราคาเท่ากับตลาดภายนอก บางชนิดถูกกว่า ซึ่งเมื่อเทียบกับคุณค่าและกระบวนการผลิตแล้ว หากต้องเพิ่มราคาสูงขึ้นกลุ่มผู้บริโภคก็ยินยอมจ่าย 3) สถานที่จัดจำหน่าย (Place) มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคมากที่สุด คือ ควรเป็นสถานที่จำหน่ายหาซื้อง่ายและตำแหน่งพบเห็นง่าย และควรมีการจัดหมวดหมู่สินค้าชัดเจน และ 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคมากที่สุด คือ คนขายให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ รองลงมาเป็นกิจกรรมสาธิตและการให้ข้อมูลผ่านสื่อ

1.3) องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนากระบวนการตลาดนัดสีเขียวที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) องค์ความรู้ด้านการผลิต ที่มุ่งเน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ในการผลิต เพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผู้ผลิต และสิ่งแวดล้อม 2) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ตลาด เป็นการวางระบบและกลไกในการบริหารจัดการภายในตลาด ได้แก่ โครงสร้างการบริหารจัดการ กฎระเบียบในการปฏิบัติ การควบคุมคุณภาพผลผลิต การวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน 3) องค์ความรู้ด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความเคลื่อนไหวของตลาดนัดสีเขียวให้กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง และ 4) องค์ความรู้ด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิต ราคา สถานที่จำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่นำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานตลาด สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเข้ามาซื้อผลผลิตในตลาดนัดสีเขียว

2) ปัจจัยที่เอื้อหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนัดสีเขียว มี 5 ปัจจัย คือ 1) ความใกล้ชิดและตระหนักในปัญหาาร่วมกัน 2) ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ผู้ผลิตเกิดความตระหนักใส่ใจต่อกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย เพื่อผลิตอาหารที่ปลอดภัยส่งต่อไปยังผู้บริโภค เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกเครือข่ายและสังคม 3) นโยบายและหน่วยงานในท้องถิ่น 4) การบริหารจัดการบน

พื้นฐานการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน และ 5) การสร้างกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ เป็นพื้นที่เชื่อมโยงให้ผู้ผลิตและผู้บริโภค ได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกิจกรรมร่วมกัน

3) การพัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ตลาดนัดสีเขียวมกลาไสยมีจุดเริ่มต้นในการพัฒนาที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ คือ เกิดจากการรวมกลุ่มโดยผู้ผลิตที่ส่วนใหญ่มีบ้านเกิดอยู่ในอำเภอมกลาไสย มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาบ้านเกิด เริ่มจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง จนสามารถรวมกลุ่มและมีกิจกรรมทำร่วมกันเห็นเป็นรูปธรรม จึงได้เข้ามาขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ในพื้นที่ แม้ปัจจุบันจะมีสมาชิกมาจำหน่ายสินค้าไม่มาก แต่ก็มีใจรักและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวมกลาไสยจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค จึงเน้นรูปแบบการพึ่งพาอาศัยและการสร้างอัตลักษณ์ภายใต้วัฒนธรรมชุมชน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

รูปที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวมกลาไสย
ที่มา: ผู้วิจัย (2018)

1. การสร้างฐานการผลิตที่มั่นคง แนวทางการพัฒนา คือ เริ่มจากการพัฒนาฐานการผลิตแบบปัจเจก กิจกรรมการเยี่ยมแปลง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การแปรรูปผลผลิตที่หลากหลาย การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงการใช้วัสดุจากธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและหาได้ง่ายในท้องถิ่น เพิ่มฐานการผลิต เพื่อให้มีผลผลิตที่หลากหลายและเพียงพอต่อการจำหน่าย
2. การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ที่มากกว่าการซื้อขาย ซึ่งควรมีการพัฒนากิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมผู้ผลิตเยี่ยมแปลงผู้บริโภค การจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในโรงเรียน เป็นต้น
3. การบริหารจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ มีแนวทางในการพัฒนา คือ เพิ่มช่องทางในการจำหน่ายโดยมีตลาดนัดสีเขียวระดับชุมชน กิจกรรมตลาดนัดสีเขียวสัญจร เพื่อให้

ผู้ผลิตที่อยู่ไกลได้มีพื้นที่จำหน่ายใกล้กับชุมชนของตนเอง และมีผู้ประสานงานกลางในการเชื่อมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

4. การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต มีแนวทางการพัฒนา คือ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน ให้มีการตรวจและรับรองมาตรฐาน เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพการผลิต สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เป็นการนำเสนอความเคลื่อนไหวของตลาดนัดสีเขียว ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบอกต่อปากต่อปาก (Word of Mouth) สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) การเล่นดนตรี ป้ายไวเนล เป็นต้น

6. การสร้างและการขยายเครือข่าย มี 2 ส่วน คือ 1) เครือข่ายตลาดนัดสีเขียวกมลลาไสย ที่ได้มุ่งมั่นเพื่อผลิตและจำหน่ายร่วมกัน แต่อาจอยู่ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การเสริมพลังซึ่งกันและกัน และ 2) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เน้นการสร้างความร่วมมือการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ สนับสนุนการผลิต และเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงาน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของผู้ผลิตและผู้บริโภค เกิดข้อสงสัยที่น่าสนใจ คือ ผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ เรื่องอาหารปลอดภัยที่ต้องเริ่มจากกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยจนกระทั่งสู่การจำหน่ายในตลาดสีเขียว ซึ่งเป็นตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์อินทรีย์ และเชื่อมโยงให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคที่รักในสุขภาพได้มาแลกเปลี่ยนความรู้ จำหน่ายและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อินทรีย์ นอกจากนี้พฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนในปัจจุบันเน้นความรวดเร็ว สะดวกสบาย จึงทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหาร ที่ได้มารวดเร็ว สำเร็จรูป ไม่ต้องกลับไปทำที่บ้าน จึงไม่ได้สนใจเรื่องสุขภาพตนเองเท่าไร ฉะนั้นสิ่งสำคัญจะอย่างไรให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูล และเห็นความสำคัญต่อการบริโภคเพื่อสุขภาพ จะเห็นได้ว่า การนำเสนอส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ในการจัดการตลาดนัดสีเขียวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำงานการตลาด เพราะเป็นปัจจัย ที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ และมีอิทธิพลที่สำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภค รูปแบบการสื่อสาร โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบในการสื่อสารก็มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากร และสภาพแวดล้อม การเลือกใช้สื่อที่หลากหลายจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ที่ต้องคำนึงถึงว่าแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีการรับรู้

และช่องทางในการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเลือกใช้สื่อควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น วัยรุ่น อาจใช้สื่อออนไลน์เข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์ วัยทำงานอาจใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านวิทยุชุมชน เสียงตามสายในชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลการรับรู้กระจายไปยังทุกกลุ่มเป้าหมาย และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ Kosiyarat (2010) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อและบริโภคผักปลอดสารพิษ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกันมีความต้องการและพฤติกรรมการบริโภคแตกต่างกัน และ 2) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์กับความต้องการและพฤติกรรมการบริโภค ผักปลอดสารพิษ จึงควรนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มาใช้ในการวางแผนการผลิต การตลาด และการสื่อให้เห็นถึงคุณค่า และประโยชน์สูงสุดจากการบริโภคอาหารปลอดภัย โดยสามารถนำมาปรับใช้ในการทำแผนกลยุทธ์การตลาด การส่งเสริมการขาย การวางแผนการผลิต และการตลาดให้ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ปลูกผักปลอดสารพิษหลาย ๆ ประเภท ให้เหมาะสมในแต่ละเทศกาล การออกแบบผลิตภัณฑ์มีเยื่อหุ้มและบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มอย่างดี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่เข้าถึงผู้บริโภคทุกกลุ่ม การสร้างความเชื่อมั่นในการบริโภคผักปลอดสารพิษ การกระตุ้น และส่งเสริมแรงจูงใจ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รับรู้ประโยชน์ จากการบริโภคผักปลอดสารพิษ โดยผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงพิษภัยจากการบริโภคผักที่มีสารเคมีจนกลายเป็นแรงกระตุ้นให้หันมาบริโภคผักปลอดสารพิษต่อไป

นอกจากนี้จากการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง นอกจากต้องคำนึงถึง การสร้างฐานการผลิต การบริหารจัดการที่ดี การควบคุมคุณภาพการผลิต การสื่อสารประชาสัมพันธ์ แล้วนั้น อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ทักษะด้านการตลาดและการขายของผู้ผลิตก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะผู้ที่นำสินค้าเกษตรอินทรีย์เข้ามาขายในตลาดนัดสีเขียวกมลลาไสย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ซึ่งมีทักษะ องค์ความรู้ด้านการผลิตเป็นอย่างดี แต่ยังขาดเรื่องทักษะด้านการตลาด และการขาย การโน้มน้าวเชิญชวนให้ผู้บริโภคสนใจเข้ามาซื้อสินค้า การให้ข้อมูลผลผลิต การสาธิต การพัฒนาสินค้าและบริการ การหาช่องทางการจำหน่าย การรับมือเมื่อลูกค้าต่อรองราคาสินค้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้

จะช่วยให้ผู้ผลิตที่นำผลผลิตมาขายมีช่องทางในการจำหน่าย สร้างความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคยิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนัดสีเขียว พบว่า มี 5 ปัจจัยที่สำคัญ คือ ความใกล้ชิดและตระหนักในปัญหา ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม นโยบายและหน่วยงานท้องถิ่น การบริหารจัดการบนพื้นฐานการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการสร้างกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวร่วมกันของผู้ผลิตและผู้บริโภค คือ ความใกล้ชิดและร่วมตระหนักในปัญหา ต้องเริ่มจากตัวบุคคลที่เล็งเห็นถึงความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวอันจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นจึงคิดที่จะทำเพื่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม ซึ่งจะนำไปสู่การริเริ่มทำสิ่งดี ๆ ร่วมกัน ความใกล้ชิด ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การที่ผู้บริโภคเชื่อใจในการผลิตของผู้ผลิต และผู้ผลิตเองก็ใส่ใจต่อสุขภาพของผู้บริโภค การไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ จะเป็นตัวเสริมที่ทำให้เกิดการเอื้อหนุนสร้างการมีส่วนร่วม และนำไปสู่การพัฒนาตลาดนัดสีเขียว กลมกลืนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Green Marketing ของ Jacquelyn, Edwin, & Cathy (2010) ที่กล่าวว่า ตลาดนัดสีเขียวเป็นธุรกิจที่ต้องมีความเข้าใจ และเข้าถึงบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคมที่มีต่อลูกค้า ผลิตภัณฑ์ และการบริการ ตั้งแต่ปัจจุบันจนถึงอนาคตในระยะยาว การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวกลมกลืนจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค พบว่า ควรให้ความสำคัญถึงสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่ ความพร้อมของผู้ผลิตที่ต้องมีการวางแผนการผลิตร่วมกัน เน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบซึ่งอาจจะไม่เป็นทางการมาก สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนนั้น ๆ สร้างความเป็นเจ้าของร่วมของสมาชิกที่เข้ามาขายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์หรืออาหารปลอดภัย อีกทั้งต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ผลิต และผู้บริโภค โดยมีรูปแบบการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวกลมกลืนจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างฐานการผลิตที่มั่นคง 2) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค 3) การบริหารจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ 4) การตรวจสอบคุณภาพการผลิต 5) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และ 6) การสร้างและขยายเครือข่าย สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ Putubtip et al., (2001) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารจัดการตลาดสีเขียวต้องคำนึงถึงปัจจัยการบริหารที่เป็นการบริหารแบบธรรมชาติ ที่ทุกคนต่างเป็นเจ้าของตลาด เอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน ต้องมีการวางแผนร่วมกันทั้งเรื่องการผลิต เรื่องทุน วัตถุดิบในการผลิต แรงงาน การบริหารจัดการที่ดี และต้องมีการถอดบทเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและคล่องตัว

สรุป

จากผลการศึกษานี้สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่ 1 องค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาตลาดนัดสีเขียว คือ (1) ต้องมีองค์ความรู้ด้านการผลิตที่มุ่งเน้น องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ที่ไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ในการผลิต (2) องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการตลาด เป็นการวางระบบและกลไกในการบริหารจัดการภายในตลาดร่วมกัน (3) องค์ความรู้ด้านการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และความเคลื่อนไหวของตลาดนัดสีเขียวให้กลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง และ (4) องค์ความรู้ด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือผลผลิต ราคา สถานที่จำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่นำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานตลาด สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเข้ามาซื้อผลผลิตในตลาดนัดสีเขียว

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่เอื้อหนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภคในตลาดนัดสีเขียว มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความใกล้ชิดและตระหนักในปัญหาร่วมกัน 2) ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม 3) นโยบายและหน่วยงานในท้องถิ่น 4) การบริหารจัดการบนพื้นฐานการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และ 5) การสร้างกระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนารูปแบบตลาดนัดสีเขียวจากการมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค จุดเด่นของตลาดนัดสีเขียวกลมกลืน ก่อเกิดจากกลุ่มเพื่อนผู้ผลิตที่เล็งเห็นความสำคัญต่อการผลิตที่อยู่บนฐานคุณธรรมจริยธรรม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยเพื่อให้ผู้บริโภคได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย ไม่มีสารเคมี ดังนั้น จึงมีรูปแบบการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวแบบการพึ่งพาอาศัยและการสร้างอัตลักษณ์ภายใต้วัฒนธรรมชุมชน มี 6 ขั้นตอน คือ การสร้างฐานการผลิตที่มั่นคง การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค การบริหารจัดการตลาดอย่างเป็นระบบ การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการสร้างและขยายเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะต่อประเด็นการวิจัยครั้งต่อไป
 - 1.1) ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นการสร้างเอกลักษณ์และมูลค่าในสินค้าปลอดสารพิษ ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้และความยั่งยืนในอนาคต
 - 1.2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายตลาดนัดสีเขียวกมลาไสย เพื่อหาหลักการบริหารจัดการเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เหมาะสม
- 2) ข้อเสนอแนะต่อนโยบายและการพัฒนา

หน่วยงานภาครัฐมีแผนปฏิบัติการพัฒนาเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย แต่ยังไม่มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน ดังนั้นควรมีการประชุมวางแผนการทำงานเชื่อมโยงกันของแต่ละหน่วยงาน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาตลาดนัดสีเขียวอย่างมีส่วนร่วมของผู้ผลิตและผู้บริโภค กรณีเครือข่ายตลาดนัดสีเขียวกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สำเร็จลุล่วงด้วยดี คณะผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ขอขอบคุณ ทีมวิจัยชุมชน สมาชิกเครือข่ายตลาดนัดสีเขียว กมลาไสยทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจให้กันและกัน พุ่มเท เสียสละจนสามารถดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

References

- Chaturongkul, A. (2007). *Consumer Behavior*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Chusakul, S. (2013). "Green Market" Surin Edible Democracy. 13, 2013 in May 2013, Column: Our Home Town Story. [in Thai]
- Grandey, D., & Zaharia, R.M. (2008). Sustainable incentive in marketing and strategic greening: the cases of Lithuania and Romania. *Technological and Economic Development*, 14(2), 130-143.
- Jacquelyn, A. O., Edwin, R.S., & Cathy, L.H. (2010). Avoiding green marketing myopia: way to improve consumer appeal for environmentally preferable products. *Journal Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 48(5), 22-36.
- Kosiyarat, N. (2010). *The Study Demands the Consumption of Non-toxic Vegetables of Consumers in Siriraj Health Stores* (Master's Thesis). Silpakorn University, Bangkok. [in Thai]
- Nansathit, B., Tangpuchayakul, A., Sangsawai, B., Visedchat, N., Lertprayoonwattana, A., Disthakun, M.,... Donsomjit, D. (2012). *A Study of the Development of the Safe Vegetable Market from Chemical Manufacturer to Consumer in Kamalasai Sub-district, Kamalasai District, Kalasin Province*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]
- Putubtip, S., Buanaiw, J., Chumkaew, K., Kaewboonsong, C., Nungsuwan, K., Chuaynuy, J., ... & Keidkob, W. (2001). *Complete Research Report on the Development of the Southern Green Market Network*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Serirat, S. (2009). *Marketing Management*. Bangkok: Pattana Studies. [in Thai]
- Songsom, A. (2012). Green marketing: vision and consumer behavior. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(1), 65-84. [in Thai]

รูปแบบการผสมวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราช
เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ด้านบริหารธุรกิจ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

A Mixed Methods Model of Learning Management Based on King
Rama 9's Royal Initiatives and Philosophy for Improving Learning
and Teaching Management among Business Administration

Lecturers in the Faculty of Management Science,

Phranakhon Rajabhat University

ไพโรจน์ บุตรชิวัน*

จันทนา อุดม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

*e-mail: phairoj@pnru.ac.th

Phairoj Butchiwan

Chanthana Udom

Faculty Management of Science, Pranakhon Rajabhat University

Received: March 19, 2021, Revised: May 25, 2021, Accepted: June 16, 2021

บทคัดย่อ

รูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และเข้าใจในพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชในรัชกาลที่ 9 ที่จะเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจเพื่อสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบในด้านบริบทและปัจจัยป้อนเข้า (2) สร้างรูปแบบฯ และ (3) ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเมินรูปแบบฯ ของรูปแบบการผสมวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงผสมผสาน จากเอกสารแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชในรัชกาลที่ 9 และจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบฯ จากอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) การศึกษาเอกสาร การพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบในด้านบริบทของรูปแบบฯ ได้แก่ การเชื่อมความสัมพันธ์ ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม ประสบการณ์ด้านการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชในรัชกาลที่ 9 ระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษา นโยบายของมหาวิทยาลัย และการรับรู้ถึงภารกิจ ยุทธศาสตร์ ในการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชในรัชกาลที่ 9 เพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน และองค์ประกอบด้านปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ ได้แก่ ผู้สอน ปัจจัยสนับสนุน และผู้เรียน (2) รูปแบบฯ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (3) รูปแบบฯ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square (χ^2) = 183.78, df = 157, p = 0.071, χ^2/df = 1.171, SRMR = 0.016, RMSEA = 0.019, GFI = 0.96, AGFI = 0.94, CFI = 1.00 และ CN = 476

ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ในรูปแบบฯ สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 88 และการประเมินรูปแบบฯ โดยรวมมีความถูกต้อง เหมาะสม และมีความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนี้ สามารถนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม และด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะวิทยาการจัดการ หลักสูตรบริหารธุรกิจ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอน และผู้เรียน

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9 เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

Abstract

A suitable learning management model which allows to recognize the King Rama 9's royal initiatives and philosophy as well as to efficiently develop an individual's potential and business administrative skills needed the 21st century aims to examine the contextual and input factors, to create a model, and to ensure the consistency between the model, the empirical data, and assessing mixed methods model of learning management based on King Rama 9's royal initiatives and philosophy for improving learning and teaching management among business administration lecturers in the Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University. A mixed methods data collection was conducted from the literature on King Rama 9's royal initiatives and philosophy, through questionnaires, interviews, and model assessment forms whose responses were received from business administration lecturers, students, and key informants. Statistics used for data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, range, skewness, kurtosis, correlation coefficient analysis, factor analysis, path analysis, structural equation modeling, descriptive and content analysis. The findings demonstrated that (1) contextual factors consisted of building relationship, cooperation, participation, individual experience in carrying on the King Rama 9's royal initiatives and philosophy between the university, lecturers, and students. The university's policies, awareness of its mission and strategy in continuing the King Rama 9's royal initiatives and philosophy for sustainable local development, and input factors encompassed teachers, supporting factors, and learners. (2) The model involved 5 factors including understanding, accessing, developing, business administration knowledge, and skills needed in the 21st century. (3) The model was consistent with the empirical data whose Chi-square (χ^2) = 183.78, df = 157, p = 0.071, (χ^2) /df = 1.171, SRMR = 0.016, RMSEA = 0.019, GFI = 0.96, AGFI = 0.94, CFI = 1.00, and CN = 476. These factors could describe the skills needed in the 21st century with a variance of 88 and the overall model assessment was accurate, suitable, and had a highest possibility for application. Furthermore, this model can be used for policy setting, supporting and promoting, developing curriculum, and providing learning experience in which Phranakhon Rajabhat University, Business Administration Department, Faculty of Management Science, curriculum committee, lecturers and students are involved.

Keywords: King Rama 9's Philosophy, Business Administration Knowledge, The 21st Century Skills Needed

บทนำ

สมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทร สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร ซึ่งได้ทรงรับพระราชภาระสืบสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ดำรงพระองค์เป็นมิ่งขวัญของ

พสกนิกรชาวไทย ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ นานับการเป็นคุณประโยชน์เอนกอนันต์แก่อาณาประชาราษฎร์ เป็นที่ประจักษ์แก่ตาแก่ใจของบรรดาพสกนิกรและนานาชาติอารยประเทศ พระองค์ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการ เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ที่ทรงมีพระราชปณิธาน “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม

เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระองค์ท่านจึงเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชน ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายที่ทรงครองราชย์ จึงมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกิดเป็นสี่พันกว่าโครงการ (Watanachai, 2012) เพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศในช่วงนั้น ๆ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างประโยชน์ให้แก่คนทั้งประเทศ ซึ่งเมื่อสำเร็จจนแนพระทัยแล้ว พระองค์ท่านจึงพระราชทาน “ศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9” ให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ ไปขยายผลสู่ประชาชนต่อไป ดังนั้น บทเรียนและประสบการณ์อันเกิดจากการศึกษาอย่างเป็นระบบ และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนตลอดพระชนม์ชีพ จึงเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจาก “พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9” อย่างแท้จริงบนพื้นฐานของหลักการ ความเป็นจริง เป็นเหตุเป็นผล ปฏิบัติได้จริง ซึ่งเกิดขึ้นจากที่ทรงต้องการให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขและพึ่งตนเอง และสามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมไทยให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9 นั้น พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน จึงทรงพระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่พระองค์แนะนำให้ศึกษา “ภูมิสังคม” ของพื้นที่นั้นเพิ่มเติมไปด้วย และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของปวงชนชาวไทย (Watanachai, 2012; Tantivejkul 2017; 2011; Thanomsing, 2014) สถาบันอุดมศึกษาของไทยจึงควรยึดเป็นแนวทางหลักที่สำคัญในการพัฒนาการศึกษาของไทยให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาน นั้น มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับรูปแบบ วิธีการ และนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน (Khemmani, 2019; 2012; Watanachai, 2017) ทั้งในด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ แนวทางปฏิบัติในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการธุรกิจให้เกิดความยั่งยืนได้ (Kantabutra, 2018; Office of the National Economics and Social Development Council: NESDB, 2016; Khemmani, 2015; Thanomsing 2014; Watanachai, 2012; Chandrachai, et al, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านความมั่นคง ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง

ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (NESDB: 2018) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว สร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคนต่อไป

สำหรับผลการศึกษา ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่ผ่านมา (Loareandee, Kijrungruang, & Sirisampan, 2017; Sakworawit, 2017; Khemmani, 2015) พบว่า ยังไม่มีรูปแบบ วิธีสอน หรือเทคนิคใด ที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9 ที่จะเป็นแนวทางสำคัญให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ และการถ่ายทอด จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปใช้พัฒนาองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบันมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ที่มีบริบทและปัจจัยป้อนเข้า ที่แตกต่างกันออกไป (RUN, 2018; Pranakhon Rajabhat University: PNRU, 2020) ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการ ที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีความถูกต้องเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีคุณภาพได้ เนื่องจากยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการสอน การสร้างนวัตกรรมกระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียน รวมถึงการบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ และตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาสังคม องค์กร และประเทศชาติในอนาคตต่อไปได้

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาน เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยมุ่งหวังให้นักการศึกษาได้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญ และน้อมนำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชานในรัชกาลที่ 9 ไปใช้ขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และทำให้อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น มีวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาน

ในรัชกาลที่ 9 และผลวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ การจัดการและการบริหารธุรกิจ ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นไปตามมาตรฐานตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้ง ยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระบรมราโชบาย ในรัชกาลที่ 10 ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พ.ศ.2561-2565 (RUN, 2018; Pranakhon Rajabhat University: PNRU, 2020) และทำให้เห็นถึงความพร้อมของคณาจารย์ด้านบริหารธุรกิจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาไปสู่กระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในด้านบริบท และปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการผสมผสานวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจ
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเมินรูปแบบฯ

การทบทวนวรรณกรรม

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาในรัชกาลที่ 9 ในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” “ภูมิสังคม” “หลักการทรงงาน” และ “พระราชปณิธานด้านการศึกษา” (National Reform Steering Assembly: NRSA, 2017; Watanachai, 2017; 2012; Tantivejkul, 2017; 2011; Khemmani, 2015) แนวคิดและเรื่องเล่าประสบการณ์ถวายการทรงงาน (Tantivejkul 2017; 2011; Watanachai, 2017; 2012, Thanomsing 2014) การประยุกต์แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา (Khemmani, 2019; Loareandee, Kijrungruang, & Sirisampan, 2017; Chitchirachun,

2016) ด้านองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ (Kantabutra, 2018; NESDB, 2016; Thanomsing 2014; Watanachai, 2012; Chandrachai, et al, 2010) ด้านทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Solgosoom, & Pothisan, 2018; Loareandee, Kijrungruang, & Sirisampan, 2017; Sakworawit, 2017; Khemmani, 2015) แนวคิดการประเมินด้วย CIPP ของ Stufflebeam et al., 1971 (Kanjanawasee, 2015) บริบทยุทธศาสตร์ แผนงาน และนโยบายการจัดการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาในสถาบันอุดมศึกษา (Office of Rajabhat University Network: RUN, 2018; NRSA, 2017; NESDB, 2016) และแนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา (Nijaneat, 2017; Kanjanawasee, 2016; Teangkamon, 2016; Angsuchoti, 2014; Buason, 2013)

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่มีแบบแผนในเชิงผสมผสานแบบสำรวจบุกเบิก (Exploratory Design) (Buason, 2013) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบในด้านบริบท และปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร ได้แก่ (1) แนวคิดการประเมินด้วย CIPP ของ Stufflebeam et al., (1971) (2) บริบท ยุทธศาสตร์ และนโยบายการจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาในสถาบันอุดมศึกษา และการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อรวบรวมข้อมูลและพัฒนาเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจ 17 คน และใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ 60 คน ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนต่อไป

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์ในหลักสูตรบริหารธุรกิจที่มีประสบการณ์ในรายวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา โดยเลือกแบบโควต้า (Quota Sampling) ซึ่งรวบรวมได้ 120 ตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา 90 ตัวอย่าง และอาจารย์ผู้สอน 30 ตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม

เกี่ยวกับข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม และองค์ประกอบของบริบทและปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ จำนวน 48 ข้อ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Wongrattana, 2017)

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการผลานวิธีการจัดการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชชา

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร ได้แก่ (1) แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชชาในรัชกาลที่ 9 ในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” “ภูมิสังคม” “หลักการทรงงาน” และ “พระราชปณิธานด้านการศึกษาศาสตร์พระราชชา” (2) แนวคิดและเรื่องเล่าประสบการณ์ถวายการทรงงานในรัชกาลที่ 9 ในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” “ภูมิสังคม” และ “หลักการทรงงาน” (3) แนวคิดการประยุกต์แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชชาในรัชกาลที่ 9 ในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ด้านองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และ (4) แนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา โดยเชื่อมโยง และสังเคราะห์คุณลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้พัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณในขั้นตอนต่อไป

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ สังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 995 คน (Office of Academic PNRU, 2020) และ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจที่กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Maximum Likelihoods ตามแนวคิดของ Hair et.al., 2010 (Kongmalai, & Distanon, 2018) คำนวณจาก 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ 23 ตัวแปร (ที่ได้จากผลการพัฒนาและยกกร่างรูปแบบฯ) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงอยู่ระหว่าง 230-460 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ซึ่งรวบรวมได้ 435 ตัวอย่าง หรือ 18.91 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม เพียงพอ และเป็นตัวแทนที่ดีของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการทั่วไป 172 ตัวอย่าง สาขาวิชาการตลาด 117 ตัวอย่าง สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ 113 ตัวอย่าง และสาขาวิชาการค้าปลีก 33 ตัวอย่าง ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 (126 ตัวอย่าง) ชั้นปีที่ 2 (129 ตัวอย่าง) ชั้นปีที่ 3 (91 ตัวอย่าง) และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 (89 ตัวอย่าง) เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามปลายปิด แบ่งออกเป็น คุณลักษณะ “เข้าใจ” (Understanding: U

“เข้าถึง” (Accessing: A) “พัฒนา” (Developing: D) “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” (Knowledge of Business Administration: KBA) และ “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” (Skills Need in 21st: SK21) ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ (1) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกทั้งหมดของข้อคำถาม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.991-0.992 ซึ่งมากกว่า 0.20 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ข้อคำถามจึงมีอำนาจจำแนกและคุณภาพสูง (2) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach’s Alpha ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.992 ซึ่งมากกว่า 0.70 จึงมีความน่าเชื่อถือ (3) ตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของข้อคำถาม โดยมีความเบ้ อยู่ระหว่าง -0.124 ถึง -0.645 และมีค่าความโด่ง อยู่ระหว่าง -1.005 ถึง 0.654 ข้อคำถามจึงมีลักษณะการแจกแจงที่เป็นปกติ เนื่องจากอยู่ในช่วง ± 1.96 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sukcharoen, 2018) และ (4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลการวัด โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Coefficient Correlation) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าแตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกคู่มีค่าเป็นบวกจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และความสัมพันธ์ของทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าความสัมพันธ์ของทุกคู่อยู่ระหว่าง 0.563-0.894 จึงอยู่ในระดับสูง-สูงมาก เนื่องจากมีค่าไม่เกิน ± 0.9 ขึ้นไป โมเดลนี้จึงไม่มีปัญหาตัวแปรสาเหตุในสมการโครงสร้างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง (Multi Collinearity) สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Chearchana, 2015)

สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร มีข้อคำถามคุณลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ทั้งสิ้น 119 ข้อ จำแนกคำถาม 1) ตามคุณลักษณะ “เข้าใจ” จำนวน 18 ข้อ 2) ตามคุณลักษณะ “เข้าถึง” จำนวน 26 ข้อ 3) ตามคุณลักษณะ “พัฒนา” จำนวน 24 ข้อ 4) ตามคุณลักษณะ “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” จำนวน 21 ข้อ และ 5) ตามคุณลักษณะ “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยนำไปใช้พัฒนาเครื่องมือวิจัยในเชิงปริมาณและเก็บรวบรวมได้ 435 ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า มีค่าไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (KMO) อยู่ระหว่าง 0.965-0.981 ซึ่งมากกว่า 0.80 ข้อมูลทั้งหมดและคำถามต่าง ๆ จึงมีความสัมพันธ์กันดีมาก (Angsuchoti, 2014) และ ค่า Bartlett’s Test of Sphericity พบว่า ค่าไคสแควร์ (χ^2) อยู่ระหว่าง 5319.865-12181.275

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของคำถามต่าง ๆ จึงมีความสัมพันธ์กัน (Angsuchoti, 2014) ดังนั้นเมตริกซ์สหสัมพันธ์จึงเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบในขั้นตอนต่อไปได้ (Angsuchoti, 2014) โดยผลการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis: PCA) และหมุนแกนองค์ประกอบ

ระยะที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเมินรูปแบบ

ใช้วิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามแนวคิดของ Angsuchoti (2014) เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้พัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพในขั้นตอนต่อไป

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลาง ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เลือกรูปแบบเจาะจง จากคุณสมบัติในด้านประสบการณ์ติดตามถวายการทรงงานในรัชกาลที่ 9 การบริหารและกำหนดนโยบายเพื่อสืบสาน สืบสาน และผลักดันการนำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชไปสู่การประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน และเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป และในด้านวิชาการที่มีผลงานและความเชี่ยวชาญการประยุกต์แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชากับการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชา และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เลือกแบบขว้างหิมะ (Snowball Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารและที่ปรึกษาระดับสูง ของสำนักงาน กปร. 2 ท่าน ด้วยการสัมภาษณ์ ณ สำนักงาน กปร. (กรุงเทพมหานคร) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการระดับชำนาญการของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ (เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ) 3 ท่าน และนักวิชาการ ในสังกัดสาขาวิชาการพัฒนากฎมีสังคมอย่างยั่งยืน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 4 ท่าน และสาขาบริหารธุรกิจ

วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 1 ท่าน ด้วยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำและส่งมอบคู่มือประกอบการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ศึกษาก่อนล่วงหน้า และเพื่อใช้ประกอบการให้สัมภาษณ์และทำแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ (2) แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของรูปแบบฯ ด้านความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบฯ และด้านความเป็นไปได้ ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล (ตารางที่ 1) โดยข้อมูลที่ได้จากความเห็นและมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามประเด็นการสัมภาษณ์และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวมที่สำคัญ (Buason, 2013) คือ ความถูกต้อง/เชื่อถือได้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในระยะที่ 1-3 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินฯ โดย (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิฯ รวม 5 ท่าน พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 จึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินฯ มาใช้ได้ ส่วนแบบสอบถามนั้น ได้นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และ 50 คน เพื่อนำไปวิเคราะห์ (2) ค่าอำนาจจำแนกทั้งหมดของข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 (48 ข้อ) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.938-0.941 และระยะที่ 2 (119 ข้อ) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.909-0.912 ตามลำดับ จึงมีอำนาจจำแนกและคุณภาพสูง และ (3) ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.940 และ 0.911 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่า 0.7 จึงมีความน่าเชื่อถือ (Kongmalai, & Distanon, 2018)

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บุคคล/สถานที่	วันที่	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
1-2	ผู้บริหารระดับสูงสังกัด กปร. กรุงเทพฯ	21 ต.ค.2563	แบบประเมินและสัมภาษณ์เชิงลึก	การพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา
3-8	ผู้อำนวยการและผู้แทนฯ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง 6 แห่งทั่วประเทศ	3-4, 25 ธ.ค.2563	แบบประเมินและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์	วิเคราะห์เนื้อหา
9-13	นักวิชาการ สังกัดคณะผลิตกรรมการเกษตร ม.แม่โจ้ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ ม.บูรพา	5-6, 10,14 ธ.ค.2563		

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพิสัย ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) การตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของรูปแบบฯ ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) การพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบในด้านบริบท และองค์ประกอบของปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ

1.1 องค์ประกอบในด้านบริบทของรูปแบบฯ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาบริบทที่สำคัญ 5 อันดับแรกทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) การเชื่อมความสัมพันธ์อันดี อาจารย์และนักศึกษา การดูแลเอาใจใส่ ชี้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ ชื่นชม เมื่อทำในสิ่งที่ถูกต้องและส่งผลดีต่องานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.66) 2) การทำงานเป็นทีม การรายงานผลการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ให้ดียิ่งขึ้น และขยายผลสู่สังคมในวงกว้าง ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61), 3) ประสบการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาสังคมร่วมกัน ระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษา ที่ทำงานให้กับคนอื่นที่ไม่เคยรู้จัก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.63) 4) นโยบายของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.70) ซึ่งเท่ากันกับ ความรู้ความเข้าใจพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.60) และ 5) การรับรู้ถึงภารกิจ ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

1.2 องค์ประกอบในด้านปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ ได้แก่

1) ปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้สอน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.63) และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 5 อันดับแรกทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) มีคุณธรรม มีจิตสำนึกความเป็นครู เป็นไปตามพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.60) 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านวิชาชีพฯ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.62) 3) นำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา มาบูรณาการเข้ากับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ ของการจัดการเรียนการสอน

ของรายวิชาในหลักสูตร ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.61) ซึ่งเท่ากันกับ มีคุณสมบัติ คุณวุฒิ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.58) 4) มีสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนของรายวิชาในหลักสูตร ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.58) และ 5) มีทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสม ต่อการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

2) ปัจจัยป้อนเข้าด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.69) และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 5 อันดับแรกทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์เพจ และสื่อสังคมออนไลน์) ที่ใช้ในการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา มีความเหมาะสมเพียงพอ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.62) 2) แหล่งเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ภายในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.62) 3) งบประมาณสนับสนุนของภายในมหาวิทยาลัย ตามพันธกิจและยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) 4) แหล่งเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา จากภายนอก ที่เป็นของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.62) และ 5) อาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สนับสนุน การเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

3) ปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.47) และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 4 อันดับแรกทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) ความร่วมมือของผู้เรียน ในกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.64) 2) ความสนใจของผู้เรียน ที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.65) 3) ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อการวัดและการประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.67) 4) ผู้เรียนมีทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ ส่วนอันดับที่ 5 ได้แก่ ผู้เรียนมีคุณสมบัติ คุณวุฒิ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.52)

2. ผลการสร้างรูปแบบฯ พบว่า คุณลักษณะของตัวแปร “เข้าใจ” ได้ 4 องค์ประกอบหลัก คุณลักษณะของตัวแปร “เข้าถึง” ได้ 4 องค์ประกอบหลัก คุณลักษณะของตัวแปร “พัฒนา” ได้ 5 องค์ประกอบหลัก คุณลักษณะของตัวแปร “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” ได้ 5 องค์ประกอบหลัก และคุณลักษณะของตัวแปร “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” ได้ 5 องค์ประกอบหลัก โดยมีพิสัยของค่าไอเกนอยู่ระหว่าง

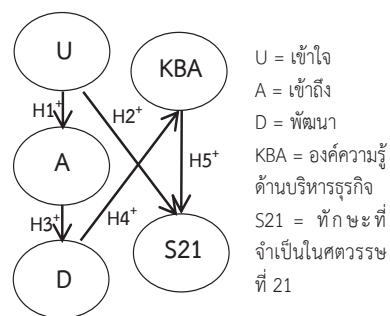
2.414-4.810 และมีค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ อยู่ระหว่าง 66.900-72.903 ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) ที่สามารถอธิบายถึงคุณลักษณะของตัวแปร และองค์ประกอบหลักของตัวแปรที่กล่าวมาแล้วข้างต้นได้

และเพื่อให้ได้ค่าองค์ประกอบหลักที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้ตัวแปรใหม่สมบูรณ์ในเชิงทฤษฎีนั้น (Prasitruhasin, 2012) ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความถูกต้องของมาตรวัดของแต่ละคำถาม ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จึงได้ค่าน้ำหนักคะแนนองค์ประกอบ (Factor Score) แล้วนำค่าน้ำหนักคูณกับคะแนนดิบของแต่ละข้อคำถามเพื่อรวมคะแนนรายข้อเป็นค่าคะแนนของตัวแปรใหม่ ผู้วิจัยตั้งชื่อตัวแปรใหม่ตามความหมายที่ครอบคลุมทุกตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบหลักเดียวกันนั้น พบว่า 1) ตัวแปร “เข้าใจ” (U) มี 4 ตัวแปร คือ การทำความเข้าใจระหว่างกัน (u1), การใช้ประสบการณ์และข้อมูลเชิงประจักษ์ (u2), การวิเคราะห์และวิจัย (u3) และ การทดลองจนได้ต้นแบบ (u4), 2) ตัวแปร “เข้าถึง” (A) มี 4 ตัวแปร คือ การเข้าถึงซึ่งกันและกัน (a1), การเข้าถึงความต้องการในทุกมิติ (a2), การระเบิดจากข้างใน (a3), และ การเสริมสร้างปัญญาบริสุทธิ์ (a4), 3) ตัวแปร “พัฒนา” (D) มี 5 ตัวแปร คือ การตระหนักรู้ที่จะพัฒนาตนเอง (d1), การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง (d2), ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและก่อประโยชน์แก่อีกผู้อื่น (d3), การสะสมและเพิ่มพูนทักษะความสามารถของตนเอง (d4), และ การเป็นต้นแบบนักพัฒนา (d5), 4) ตัวแปร “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” (KBA) มี 5 ตัวแปร คือ นวัตกรรมการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืน (ba1), การบริหารการตลาดอย่างยั่งยืน (ba2), การบริหารการเงินอย่างยั่งยืน (ba3), การบริหารการผลิตและการดำเนินการอย่างยั่งยืน (ba4), และ การบริหารทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน (ba5), และ 5) ตัวแปร “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” (S21) มี 5 ตัวแปร คือ ทักษะการอ่าน เขียน และคิดเลขคณิต (srwa) ทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ (srct), ทักษะการร่วมมือและสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะอาชีพและการใช้ชีวิตอย่างสมดุลภายใต้บริบทท้องถิ่นและสากล (scls), และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล (scpt), ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของตัวแปรใหม่ (Construct Reliability) อยู่ระหว่าง 0.983-0.998 ซึ่งมากกว่า 0.70 ตัวแปรใหม่ทุกตัวจึงมีความเที่ยงสูง (Angsuchoti, 2014)

และผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกต้องได้ด้วยองค์ประกอบ (Average Variance Extracted: AVE) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.922-0.981 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงให้

เห็นว่าการนิยามปฏิบัติการของตัวแปรใหม่ทุกตัว มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (Angsuchoti, 2014) และผลการสร้างเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบฯ (รูปที่ 1) ผู้วิจัยสร้างเส้นทางอิทธิพลฯ ขึ้นจากสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี 5 เส้นทาง ได้แก่ 1) H1+ : ตัวแปร “เข้าใจ” มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปร “เข้าถึง” (Sakworawit, 2017; Thanomsing, 2014; Watanachai, 2012; Tantivejakul, 2011), 2) H2+ : ตัวแปร “เข้าใจ” มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปร “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” (Muangprasit, Jitjarat, & Punyaburana, 2020; Solgosoom, & Pothisan, 2018), 3) H3+ : ตัวแปร “เข้าถึง” มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปร “พัฒนา” (Sakworawit, 2017; Thanomsing, 2014; Watanachai, 2012; Tantivejakul, 2011), 4) H4+ : ตัวแปร “พัฒนา” มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปร “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” (Kantabutra, 2018; Solgosoom, & Pothisan, 2018; Chitchirachun, 2016; Watanachai, 2012; Chandrachai et al., 2010) และ 5) H5+ : ตัวแปร “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อตัวแปร “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” (Muangprasit, Jitjarat, & Punyaburana, 2020; Saengler, Pansuppawat, & Pansuppawat, 2018; Tantivejakul, 2011; Thonglad, Intakhan, & Busaba, 2016)

ดังนั้น ผลการสร้างรูปแบบฯ จึงสรุปได้ว่ามี 5 ตัวแปรสามารถจำแนกเป็นตัวแปรอิสระ จำนวน 1 ตัวแปร และจำแนกเป็นตัวแปรตาม 4 ตัวแปร และจำแนกเป็นตัวแปรแฝง จำนวน 5 ตัวแปร ที่วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 23 ตัวแปร (รูปที่ 2) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability) อยู่ระหว่าง 0.958-0.988 ซึ่งมากกว่า 0.70 ตัวแปรแฝงทุกตัวจึงมีความเที่ยงสูง และผลการค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกต้องได้ด้วยองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.852-0.944 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงให้เห็นว่า การนิยามปฏิบัติการของตัวแปรแฝงทุกตัวถูกต้องและเชื่อถือได้ (Angsuchoti, 2014)

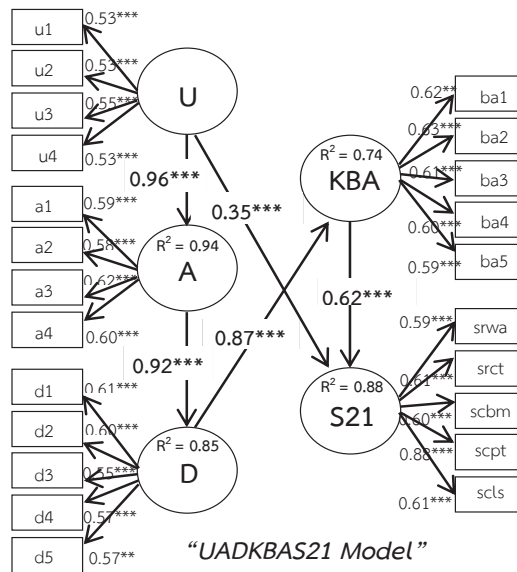

รูปที่ 1 เส้นทางอิทธิพลในรูปแบบฯ (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2021)

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลการประเมินรูปแบบฯ

3.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า รูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยค่าไคสแควร์ (χ^2) ลดต่ำลงเป็น 183.78 ที่องศาอิสระ = 157 และค่า $p = .071$ ผู้วิจัยจึงพิจารณาดัชนีรากที่สองของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized RMR) = 0.016 ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA)

= 0.019 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์กำหนด (ค่าดัชนี SRMR และ RMSEA ที่ต้องน้อยกว่า 0.05) ส่วนค่าดัชนี GFI, AGFI, CFI และ CN มีค่าเท่ากับ 0.96, 0.94, 1.00 และ 476 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ดัชนี GFI, AGFI, CFI ต้องมีค่า 0.90-1.00 และ CN ต้องมีค่าสูงกว่าหรือเท่ากับ 200) จึงบ่งชี้ได้ว่า รูปแบบฯ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Angsuchoti, 2014) สามารถแสดงค่าสถิติของรูปแบบฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (รูปที่ 2)

Chi-square (χ^2) = 183.78, df = 157, p = 0.071, $\chi^2/df = 1.171$, SRMR = 0.016, RMSEA = 0.019, GFI = 0.96, AGFI = 0.94, CFI = 1.00, CN = 476, ***p < .001 ($t \geq 3.29$)

รูปที่ 2 ค่าสถิติจาก รูปแบบฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2021)

การเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบฯ ก่อนปรับโมเดล และหลังปรับโมเดล (ซึ่งสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์) (ตารางที่ 2) และจากรูปที่ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์

แยกค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบฯ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืน ของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องและกลมกลืน	เกณฑ์การพิจารณา (Angsuchoti, 2014)	รูปแบบฯ ก่อนปรับโมเดล		รูปแบบฯ หลังปรับโมเดล	
		ค่าที่ได้	ผลวิเคราะห์	ค่าที่ได้	ผลวิเคราะห์
ค่าไคสแควร์ (χ^2), ค่าองศาอิสระ (df), ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P)	ค่า χ^2 และค่า df ลดต่ำลง ส่วนค่า (P) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P > 0.05)	1044.27 (225)	ไม่ผ่าน (P=0.000)	183.78 (157)	ผ่านเกณฑ์ (P=0.071)
ค่า χ^2 / df หรือ ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์	≤ 2.00 ดีเยี่ยม	4.641	ไม่ผ่าน	1.171	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี GFI	≥ 0.90	0.83	ไม่ผ่าน	0.96	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี AGFI	≥ 0.90	0.79	ไม่ผ่าน	0.94	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี CFI	≥ 0.90	0.99	ผ่านเกณฑ์	1.00	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี CN	≥ 200	130	ไม่ผ่าน	476	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี SRMR	< 0.05	0.028	ผ่านเกณฑ์	0.016	ผ่านเกณฑ์
ดัชนี RMSEA	< 0.05	0.092	ไม่ผ่าน	0.019	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 3 ค่าอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม ระหว่างตัวแปรแฝงในรูปแบบฯ และความแปรปรวนของตัวแปรแฝงที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรต่าง ๆ (R^2) ในรูปแบบฯ

ตัวแปรเหตุ ตัวแปรผล	เข้าใจ			เข้าถึง			พัฒนา			องค์ความรู้ฯ	
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	DE
เข้าถึง ($R^2 = 0.94$)	0.96***	-	0.96***	-	-	-	-	-	-	-	-
พัฒนา ($R^2 = 0.85$)	0.88***	0.88***	-	0.92***	-	0.92***	-	-	-	-	-
องค์ความรู้ฯ ($R^2 = 0.74$)	0.77***	0.77***	-	0.80***	0.80***	-	0.87***	-	0.87***	-	-
ทักษะฯ 21 ($R^2 = 0.88$)	0.83***	0.48***	0.35***	0.50***	0.50***	-	0.54***	0.54***	-	0.62***	0.62***

TE = อิทธิพลรวม, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง, ***p < .001 (t ≥ 3.29)

จากตารางที่ 2 ที่ 3 และรูปที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ เข้าใจ องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ พัฒนา และเข้าถึง ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ พัฒนา เข้าถึง และเข้าใจ ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และ เข้าใจ ตามลำดับ และพบว่า ค่าความแปรปรวนของตัวแปรแฝงที่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่น ในรูปแบบฯ พบว่า ตัวแปรเข้าถึงถูกอธิบายด้วยตัวแปรอื่น สูงสุดถึงร้อยละ 94 ($R^2 = 0.94$) ตัวแปรพัฒนาถูกอธิบายด้วยตัวแปรอื่น สูงสุดถึงร้อยละ 85 ($R^2 = 0.85$) และตัวแปรองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจถูกอธิบายด้วยตัวแปรอื่น สูงสุดถึงร้อยละ 74 ($R^2 = 0.74$) ทั้งนี้ ตัวแปรทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ถูกอธิบายด้วยตัวแปรในรูปแบบฯ สูงสุดถึงร้อยละ 88 ($R^2 = 0.88$)

3.2 ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า 1) รูปแบบฯ ในภาพรวมมีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) และเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ที่มีค่าเท่ากับทั้ง 3 ปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ปัจจัยองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.73) และ ปัจจัยทักษะในศตวรรษที่ 21 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ และ 2) รูปแบบฯ ในภาพรวม มีความเป็นไปได้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.74) และเมื่อพิจารณารายปัจจัยพบว่า ปัจจัยเข้าใจ และเข้าถึง ที่มีค่าเท่ากับทั้ง 2 ปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ ปัจจัยพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.86) ปัจจัยองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) และ ปัจจัยทักษะในศตวรรษที่ 21 ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ และ 3) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยหน่วยงานหรือองค์กรที่ควรนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้มีดังนี้

- (1) ด้านการกำหนดนโยบาย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- (2) ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม ได้แก่ คณะวิทยาการจัดการ
- (3) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจ (คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ผู้สอน และผู้เรียน) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ จาก มุมมองและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ตารางที่ 4) รายละเอียด มีดังนี้

1. ด้านการกำหนดนโยบาย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประกอบด้วย 1.1) กำหนดพันธกิจหลัก แผนยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืน เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาในรัชกาลที่ 9 1.2) มุ่งพัฒนาความสามารถในการสอน การถ่ายทอดและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาตามหลักสูตรฯ 1.3) การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นจากแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 1.4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาและผู้สนใจภายนอกทั่วไป 1.5) สนับสนุนงบประมาณและโครงการให้แก่คณะวิชา หลักสูตรและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบ 1.6) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดองค์ความรู้ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน 1.7) การผลักดันให้เกิดการยอมรับและนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลและเกิดการยอมรับในวงกว้าง และ 1.8) การสร้างเสริมทัศนคติและแรงจูงใจ และความเชื่อมั่นในองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา เป็นต้น

2. ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม ได้แก่ คณะวิทยาการจัดการ ประกอบด้วย 2.1) มีศักยภาพในการบูรณาการความร่วมมือในทุกหลักสูตรของคณะวิชา 2.2) เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงในการจัดประสบการณ์เรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา 2.3) รวบรวมและให้ข้อมูล เพื่อประสานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.4) อำนวยความสะดวกให้ผู้เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ปัจจัยสนับสนุนของมหาวิทยาลัยได้ 2.5) ทำหน้าที่

ประสาน เชื่อมโยง และความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก เพื่อจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และ 2.6) การจัดการความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช เป็นต้น

3. ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ประกอบด้วย 3.1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร/สาขาวิชา ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มีการผสมผสานแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช สนับสนุนให้นำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ พัฒนาข้อเสนอโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช เป็นต้น 3.2) ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ มีทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสมต่อแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช มีความสามารถในถ่ายทอดและประยุกต์แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช มีตัวอย่างจากแหล่งข้อมูลสำคัญของการนำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชมาประยุกต์ใช้ได้จนเป็นผลสำเร็จ มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ตามแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในอนาคต สามารถพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และมีเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เป็นต้น และ 3.3) ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชา มีทัศนคติและแรงจูงใจ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้แนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบในด้านบริบท และปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ ได้แก่

1.1 องค์ประกอบในด้านบริบทของรูปแบบฯ ประกอบด้วย (1) การเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษา การดูแลเอาใจใส่ ชี้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ ชื่นชม เมื่อทำในสิ่งที่ถูกต้องและส่งผลดีต่องานที่เกี่ยวข้องกับสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช (2) การร่วมมือ การมีส่วนร่วม การยอมรับฟังความคิดเห็น การแบ่งหน้าที่ การทำงานเป็นทีม การรายงานผลการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงงานที่เกี่ยวข้องกับสืบสานพระ

ราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชให้ดียิ่งขึ้น และขยายผลสู่สังคมในวงกว้าง (3) ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช เพื่อพัฒนาสังคมส่วนรวม ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อสังคม และทำงานให้กับคนอื่นที่ไม่เคยรู้จัก (4) นโยบายของมหาวิทยาลัยต่อการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช และ (5) การรับรู้ถึงภารกิจ ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในด้านบริบท ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 องค์ประกอบในด้านปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ ได้แก่

1) ปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้สอน ประกอบด้วย (1) ผู้สอนมีคุณธรรม มีจิตสำนึกความเป็นครู เป็นไปตามพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช (2) เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านวิชาชีพ (3) นำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชมาบูรณาการเข้ากับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ ของการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาในหลักสูตร และมีคุณสมบัติ คุณวุฒิ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (4) มีสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนของรายวิชาในหลักสูตร ที่เหมาะสมฯ และ (5) มีทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสม ทั้งนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้สอน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ปัจจัยป้อนเข้าด้านปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย (1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ เพจ และสื่อสังคมออนไลน์) ที่ใช้ในการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช มีความเหมาะสมเพียงพอ (2) แหล่งเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชภายในมหาวิทยาลัย (3) งบประมาณสนับสนุนของภายในมหาวิทยาลัย ตามพันธกิจและยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ (4) แหล่งเรียนรู้/ศูนย์การเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราชจากภายนอก ที่เป็นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ท้องถิ่น ชุมชน และ (5) อาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช ทั้งนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยป้อนเข้าด้านปัจจัยสนับสนุน ที่อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้เรียน ประกอบด้วย (1) ความร่วมมือของผู้เรียน ในกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาราช (2) ความสนใจของผู้เรียน ที่มีต่อสื่อการจัดการเรียนการสอน ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์

พระราชธา (3) ความพึงพอใจของผู้เรียน ที่มีต่อการวัดและการประเมินผลที่หลากหลาย และเหมาะสมต่อการเรียนรู้พระราชธา ปณิธานและศาสตร์พระราชธา (4) ผู้เรียนมีทัศนคติและแรงจูงใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้พระราชธา ปณิธานและศาสตร์พระราชธา และ (5) ผู้เรียนมีคุณสมบัติ คุณวุฒิ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการเรียนรู้ เป็นไปตามพระราชธา ปณิธานและศาสตร์พระราชธา ทั้งนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยป้อนเข้าด้านผู้เรียน ที่อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ Kanjanawawee (2015) ที่กล่าวว่า การประเมินระบบ/สถาบัน/แผนงาน/โครงการใดก็ตาม ผู้ประเมินควรจะต้องพิจารณาสถานการณ์ของการประเมินให้ถี่ เพื่อประยุกต์ใช้โมเดลการประเมิน CIPP ได้อย่างเหมาะสมว่าจะใช้โมเดลอย่างเต็มรูป (Full Model) หรือเลือกใช้โมเดลเพียงบางมิติ (Partial Model) ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยพิจารณาถึงบริบท (Context) และสภาพแวดล้อมของโครงการ ผู้ต้องการใช้ผลของการประเมิน (Audiences) และช่วงเวลาของการเข้าไปประเมิน (Timeliness) ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและประสิทธิผลของระบบปฏิบัติการตามโมเดลการประเมิน CIPP ซึ่งเป็นโมเดลที่ Stufflebeam et al., (1971) ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างลุ่มลึกแก่ผู้บริหารสำหรับใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบด้านทางการบริหาร สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบปฏิบัติการที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนได้อย่างดี และยังสอดคล้องกับ Sanitlaur et.al, (2017) ที่พบว่า ผลประเมินโครงการพัฒนานักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้านตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านบริบท ที่มีค่าเฉลี่ยมาก-มากที่สุด และผลการประเมินโครงการพัฒนานักศึกษาจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกัน

2. ผลการสร้างรูปแบบฯ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง จำนวน 5 ตัวแปร ที่วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้จำนวน 23 ตัวแปร ได้แก่ 1) ตัวแปรแฝงภายนอก คือ ตัวแปรเข้าใจ และ 2) ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรเข้าใจ ตัวแปรพัฒนา ตัวแปรองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และ ตัวแปรทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับผลการวิจัย ทั้งในการพัฒนาและยกร่าง และได้นำไปใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ รวมทั้งการสร้างเส้นทางอิทธิพลในรูปแบบฯ ที่ยึดแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ Nijaneat (2017) ที่กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์มี 2 ขั้นตอนหลัก ๆ

ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบรูปแบบฯ ซึ่งงานวิจัยบางเรื่องจะมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณแล้วนำคำตอบไปวิเคราะห์องค์ประกอบ และสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง และยังคงคล้องกับ Solgosoom, & Pothisan (2018) ที่กล่าวว่า ศาสตร์พระราชธาในรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชธา ทานให้ประชาชนในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ การศึกษา การพัฒนาประเทศที่ทำให้มีความยั่งยืนได้นั้น จุดเริ่มต้นของศาสตร์พระราชธา ทรงพระราชธา ทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน ศาสตร์การพัฒนาประเทศได้แก่ องค์ความรู้ 6 มิติ หลักการทรงงาน 23 ข้อ ยุทธศาสตร์พระราชธา ทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ศาสตร์พระราชธา ในรัชกาลที่ 9 ได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาในด้าน 1) การพัฒนาสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน โดยบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงกับศาสตร์พระราชธา ในหัวข้อต่าง ๆ 2) การพัฒนาผู้สอน มีการพัฒนาคุณสมบัติด้านคุณธรรมของผู้สอน พัฒนาเทคนิคการสอน สร้างนวัตกรรมสื่อการสอน และ 3) พัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ทักษะ การปฏิบัติทางความคิดวิเคราะห์ และส่งผลให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ Kantabutra (2018) ที่กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรัชกาลที่ 9 สามารถประยุกต์ใช้เป็นปรัชญาในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย การจัดการวัฒนธรรมแห่งองค์กร การจัดการคน การจัดการการตลาด การจัดการการผลิตและการบริการ การจัดการนวัตกรรม และการจัดการความเสี่ยง และยังสอดคล้องกับ Kaewmanee (2019) ที่พบว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลฯ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.23$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมและความคิด และทักษะคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับดีมาก (\bar{X} มีค่าอยู่ระหว่าง 4.22-4.31) ส่วนทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับดี (\bar{X} มีค่าอยู่ระหว่าง 3.94-4.16) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Chitchirachun (2016) ที่พบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาตนเองของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงได้ในภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ในระดับมาก ได้แก่

ด้านพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรม (มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี) ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์ (สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีภาวะผู้นำ รับผิดชอบตนเองและสังคม วางแผนและรับผิดชอบงานได้) ด้านการเรียนรู้เพื่อรู้ (รู้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของสาขาวิชา ตามวิชาชีพตามหลักสูตรที่ศึกษา) ด้านการเรียนรู้หลักสถิติหรือคณิตศาสตร์ (ใช้เครื่องมือประมวลผลข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม) ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ Saengler, Pansuppawat, & Pansuppawat (2018) ที่พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยการเรียนรู้ชีวิตของพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียน 78.38%

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และประเมินรูปแบบฯ

3.1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ มีความสอดคล้องและกลมกลืนดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบฯ สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 88 และข้อค้นพบดังกล่าวสรุปได้ว่า รูปแบบฯ มีปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ Nijaneat (2017) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ นั้นคือ การตรวจสอบรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นกับความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามหลักเกณฑ์การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) และอาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและคุณลักษณะ ตามการตรวจสอบรูปแบบฯ ที่ใช้การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ และยังสอดคล้องกับ Thonglad, Intakhan, & Busaba (2016) ที่พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่า $\chi^2 = 1851.63$, $df = 950$, $p = 0.0240$, $\chi^2/df = 1.95$, $RMSEA = 0.0346$, $GFI = 0.94$, $AGFI = 0.92$, $CFI = 1.00$ และ $CN = 476$ และปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ คุณธรรม (ความอดทนและความซื่อสัตย์) รองลงมา คือ

ความรู้ (ความรู้รอบรู้ทางธุรกิจและความเข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ) นอกจากนั้นทั้งปัจจัยคุณธรรมและปัจจัยความรู้ (ล้วนมีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งผ่านความมีเหตุผล ความพอประมาณ และภูมิคุ้มกัน

3.2 ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมและถูกต้องมากที่สุด และรูปแบบฯ ในภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งสามารถนำแนวทางการนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ได้ แสดงให้เห็นว่า สอดคล้องกับ Muangprasit, Jitjarat, & Punyaburana (2020) ที่กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาตามศาสตร์พระราชานี้ในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงานหลักปรัชญาและหลักทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นในการพัฒนา “คน” เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม และภูมิสังคมที่มีความแตกต่างกันได้ การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้บริหารการศึกษา ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน โดยน้อมนำหลักการองค์ความรู้ 6 มิติ หลักทรงงาน 23 ข้อ และยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาประยุกต์ใช้เรื่องต่าง ๆ ได้ และยังสอดคล้องกับ Deeme, & Lincharoen (2017) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่พบว่า ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสารและการร่วมมือ มีคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Pimki, & Ridsomboon (2014) ที่ศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจกรรมอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด โดยแนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูง ได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริต ในการประกอบการไม่เอาเปรียบเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา ได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และการจัดการกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ธุรกิจจะมั่นคงในระยะยาว และหลักการไม่โลภจนเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก

ตารางที่ 4 สรุปข้อมูลเชิงคุณภาพจากมุมมองและความคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้

ที่	1.การประยุกต์ใช้			2. หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง				
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓
4	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓
7	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	-	✓	✓	-	-	✓	✓	✓
10	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓
12	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม	11	11	12	12	10	11	13	13

หมายเหตุ 1.1 = ด้านการกำหนดนโยบาย, 1.2 = ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน, 1.3 = ด้านการบริหารหลักสูตร/การจัดประสบการณ์เรียนรู้, 2.1 = มหาวิทยาลัย, 2.2 = คณะวิทยาการจัดการ, 2.3 = หลักสูตร/สาขาวิชา (คณะกรรมการประจำหลักสูตร), 2.4 = ผู้สอน, 2.5 = ผู้เรียน, ✓ = มีความคิดเห็น, - = ไม่มี

สรุป

1. องค์ประกอบในด้านบริบทของรูปแบบฯ ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดี ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษา จนเกิดผลการดำเนินงานและประสบการณ์ในการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชฯ ที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงนโยบายต่อการเรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชฯ และการรับรู้ถึงภารกิจยุทธศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏมีต่อการสืบสานพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชฯ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. องค์ประกอบในด้านปัจจัยป้อนเข้าของรูปแบบฯ ได้แก่ ผู้สอน ปัจจัยสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย และ ผู้เรียน

3. รูปแบบฯ สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ และ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

4. รูปแบบฯ มีความสอดคล้องและกลมกลืนดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ใช้อธิบายด้วยปัจจัยต่าง ๆ ในรูปแบบฯ สูงสุดถึงร้อยละ 88 ($R^2 = 0.88$)

5. การประเมินรูปแบบฯ มีความเหมาะสมและถูกต้องมากที่สุด และมีความเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งสามารถนำแนวทางการนำรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย ด้านการสนับสนุนและส่งเสริม และด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาและปรับปรุง ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ที่เกี่ยวกับการนำแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชฯ ที่นำไปสู่การปฏิบัติในเชิงรุกและอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

- 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดทำเอกสารทางวิชาการที่น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ได้จริง
- 3) สนับสนุนทุนวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งในรูปแบบแนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติได้ และผลักดันให้นำไปประยุกต์ใช้
- 4) พัฒนาแหล่ง/ศูนย์การเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม
- 5) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรและแหล่ง/ศูนย์การเรียนรู้ภายนอกมหาวิทยาลัย
- 6) กำกับ ดูแล ติดตาม ผล การดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 7) เป็นผู้สนับสนุนหลักในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- 8) บูรณาการ ความร่วมมือ ระหว่างคณะ วิชา หลักสูตร/สาขาวิชา
- 9) พัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิต จากแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชฯ ในรัชกาลที่ 9
- 10) กำหนดเป็นตัวชี้วัดและเกณฑ์การพิจารณาประเมินผลประจำปี
- 11) ปรับปรุงระบบที่ใช้ในการวางแผนและจัดทำงบประมาณประจำปี และ
- 12) สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการสอน และพัฒนาสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ ด้านเทคนิคกลยุทธ์และวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ การเสริมสร้างบรรยากาศ

การเรียนรู้ การสร้างเสริมทัศนคติและแรงจูงใจ การพัฒนาคุณสมบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้

การจัดประสบการณ์เรียนรู้พระราชปณิธานและศาสตร์พระราชา เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านบริหารธุรกิจฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ 1) ในมิติ “เข้าใจ” ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เข้าใจโดยใช้ประสบการณ์และข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การวิเคราะห์วิจัย ใช้การทดลองจนได้ต้นแบบ และการทำความเข้าใจระหว่างกัน ตามลำดับ 2) ในมิติ “เข้าถึง” ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงความต้องการในทุกมิติ การเสริมสร้างทางปัญญา การระเบิดจากข้างใน และการเข้าถึงซึ่งกันและกัน ตามลำดับ 3) ในมิติ “พัฒนา” ที่เกิดขึ้นมาจากการตระหนักรู้ที่จะพัฒนาตนเอง การสะสมและเพิ่มพูนทักษะ การพัฒนาตนเอง การเป็นต้นแบบนักพัฒนา และมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองและก่อประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่นได้ ตามลำดับ 4) การจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้าน “องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ” ในด้านนวัตกรรมการบริหารธุรกิจอย่างยั่งยืน การบริหารการตลาดอย่างยั่งยืน การบริหารการเงินอย่างยั่งยืน การบริหารการผลิตและการดำเนินการอย่างยั่งยืน และการบริหารทุนมนุษย์อย่างยั่งยืน ตามลำดับ และ 5) การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้าง “ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21” ในด้านความคิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การร่วมมือและสื่อสารกับผู้อื่น การอาชีพและใช้ชีวิตอย่างสมดุลภายใต้บริบทท้องถิ่นและสากล การอ่าน เขียน และคิดเลขคณิต และเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรนำรูปแบบนี้ ไปสู่การพัฒนา (Development) ที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อสามารถนำไปอธิบายในลักษณะและดำเนินการในรูปแบบหรือบริบทอื่นได้ 2) ควรศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สามารถนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์ เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน 3) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบฯ นี้ กับคณะวิชา/องค์ความรู้ด้านอื่น ๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยรัฐ และสถาบันการศึกษาเอกชนอื่น 4) ควรวิจัยปัจจัยเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา องค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจ ในแต่ละมิติเพิ่มเติมที่จะอธิบายลักษณะการดำเนินการเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพิ่มเติม และ 5) ควรศึกษาแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาในรัชกาลที่ 9 เพิ่มเติมเพื่อการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ตามแนวพระราชปณิธานและศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านขอบเขตการวิจัย (ขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณของการวิจัยในระยะที่ 2) ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ซึ่งจำกัดเพียง 4 สาขาวิชาเท่านั้น (ได้แก่ การจัดการทั่วไป การตลาด การค้าปลีก และการจัดการทรัพยากรมนุษย์) ดังนั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จึงยังไม่ครอบคลุมนักศึกษานักศึกษาสาขาวิชา นิเทศศาสตร์ บัญชี ท่องเที่ยวโรงแรม และการจัดการสายการบิน ในคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณพระคุณเลขาธิการ รองเลขาธิการ และที่ปรึกษาด้านประสานงานโครงการ กปร., ผู้อำนวยการ นักวิชาการชำนาญการ นักวิชาการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ในสังกัด กปร. ทั้ง 6 แห่งทั่วประเทศไทย นักวิชาการ ในสังกัดคณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และในสังกัดวิทยาลัยพาณิชย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คณาจารย์และนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจ ทุกสาขาวิชา และหลักสูตรอื่นที่สังกัดคณะวิทยาการจัดการ และสังกัดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และขอขอบคุณนักวิชาการ เจ้าของตำรา เอกสาร บทความวิชาการ และบทความวิจัย ต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาและอ้างอิงไว้ในงานวิจัยนี้ รวมทั้งขอขอบคุณกองทุนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

References

- Angsuchoti, S. (2014). *Statistics for Social Science and Behavior Research: Technical Support for Users of Lisrel* (4th ed.). Bangkok: Charoendee Munkong Press. [in Thai]
- Buason, R. (2013). *Mixed Methods for Evaluation Research* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Chandrachai, A., et al. (2010). *The Manual of Sustainability Management and Sufficiency Economy*. Bangkok: Krungthai Bank. [in Thai]

- Chitchirachun, C. (2016). A model development of application of the philosophy of sufficiency economy for self-study development of students of the higher education institutions in the Northeastern Region. *APHEIT Journal*, 22(2), 47-60. [in Thai]
- Chearchana, C. (2015). *Using Multivariate Statistics for Research: Designing, Analyzing, and Interpreting*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Deemee, P., & Lincharoen, A. (2017). A development approach for assessment learning and innovation skills using assessment of learners method in 21st century. *Journal of Community Development Research (Humanity and Social Sciences)*, 10(1), 1-21. [in Thai]
- Kaewmanee, C. (2019). 21st Century skills of the undergraduates boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong. *Journal of Health Science Boromarajonani College of Nursing Sunpasitthiprasong*, 3(3), 11-27. [in Thai]
- Kanjanawasee, S. (2015). The modified cipp model: concpetion, transormation, and development. *Journal of Education Rajabhat Maha-Sarakham University*, 12(2), 11-19. [in Thai]
- Kanjanawasee, S. (2016). Research and development for thai education. *Silpakorn Educaiton Research Journal*, 8(2), 1-18. [in Thai]
- Kantabutra, S. (2018). *Application of Sufficiency Economy Philosophy in Business Organization*. Parthumthane: Thammasart University Press. [in Thai]
- Khemmani, T. (2015). *An Unlock Sufficiency Economy Philosophy for Teach Thinking Process*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- _____. (2019). *Science of Teaching: Knowledge for Effective Learning Process (23st ed.)*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Kongmalai, A., & Distanon, A. (2018). *Research Techniques in Technology and Innovation Management*. Bangkok: Thammasart University Press. [in Thai]
- Loareandee, W., Kijrungraung, P., & Sirisampan, A. (2017). *Starategy of Active Learning Management for Development of Thinking Skill and Leveraging the Educational Quality Standard in 21st Century (12st ed.)*. Nakhon Prathom: Phetkasem Press. [in Thai]
- Muangparsit, P., Jitjarat, S., & Punyaburana, O. (2020). The king's philosophy and sustainable development for educational administration. *Jornal of Education of Silapakorn Univesity*, 18(2), 21-42. [in Thai]
- National Reform Steering Assemply (NRSA). (2017). *Mobilization of the King's Science for National Reform*. Bangkok: National Reform Steering Assemply. [in Thai]
- Nijaneat, C. (2017). Model development research in social sciences and education. *Suratthani Rajabhat Journal*, 4(2), 71-102. [in Thai]
- Office of Academic Pranakhon Rajabhat University (APNRU). (2020). *Student Report*. Retireved December 25, 2020, form <https://acade.pnru.ac.th/index.php?op=detail&opid=745>
- Office of Rajabhat University Network (RUN). (2018). *The Rajabhat University Strategy for Local Development (2017-2036)*. Bangkok: Office of Rajabhat University Network. [in Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Council (NESDB). (2016). *Application of the Philosophy of Sufficiency Economy in Business Organization*. Retireved December 25, 2020, form [https:// social.nesdc.go.th/social/Default.aspx?tabid=128 &articleType=ArticleView&articleId=185](https://social.nesdc.go.th/social/Default.aspx?tabid=128&articleType=ArticleView&articleId=185)
- _____. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Retireved December 25, 2020, form [http:// nscr.nesdc.go.th/National Strategy/](http://nscr.nesdc.go.th/National Strategy/)

- Pimki, T., & Ridsomboon, C. (2014). The practical use of the royal sufficiency economy with community enterprise in Chanthaburi Province. *Journal of Suandusit University*, 10(1), 1-21. [in Thai]
- Pranakhon Rajabhat University (PNRU). (2020). *Strategic Plan*. Retrieved December 25, 2020, from <https://www.pnru.ac.th/index.php?op = detail & opid=101> [in Thai]
- Prasitruhasin, S. (2012). *Research Methodology in Social Science Research* (15th ed.). Bangkok: Samlada Press. [in Thai]
- Saenglert, K., Pansuppawat, A., & Pansuppawat, T. (2018). Developing mathayom suksa 1 students' science process skills using problem based learning and the principles of sufficiency economy philosophy: the unit of plant living in science learning substance group. *Journal of Curriculum and Instruction Sakon Nakhon Rajabhat University*, 10(27), 45-56. [in Thai].
- Sakworawit, A. (2017). *Understanding, Connecting, Developing: King's Science for Sustainability Management*. Retrieved December 25, 2020, from <https://mgronline.com/daily/detail/9600000103010>
- Sanitlaur, N., et al. (2017). The evaluation of student development project using CIPP model at Suwarnabhumi Institute of Technology Samutprakan Province. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 3(1), 21-32. [in Thai]
- Solgosoom, S., & Pothisan, P. (2018). The King Rama IX's wisdom and the educational development. *Journal of Humanity of Rajabhat University*, 10(2), 9-21. [in Thai]
- Sukcharoen, W. (2018). *Marketing Research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Thanomsing, L. (2014). Royal king's works principle and learning organization lead to sustainable organization. *Journal of RMUTT Global Business and Economics Review*, 9(1), 1-21. [in Thai]
- Thonglad, P., Intakhan, P., & Busaba, B. (2016). Guidelines for improving the sustainable business according to sufficiency economy Philosophy of SMEs in Lampang Lumphun and Chaing Mai. *Journal of the Association of Researchers*, 21(1), 74-87. [in Thai]
- Tantivejakul, S. (2017). *King Science: The Reflection of Design Thinking Process*. Retrieved December 25, 2020, from https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=27881&lang=
- Tantivejakul, S. (2011). *King's Rama 9 Works for Thailand Development*. Bangkok: Petrung Press. [in Thai]
- Teangkamon, K. N. (2016). *Theory Development with Lisrel Research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Watanachai, K. (2012). *Royal King's Rama 9 works Principle and Sufficiency Economy Philosophy*. Bangkok: Borpith Press. [in Thai]
- Watanachai, K. (2017). *King's Rama 9 and Educational Reform in Thailand*. Retrieved December 25, 2020, from <https://www.facebook.com/watch?v=242345496171730>
- Wongrattana, S. (2017). *Technical for Research Instrument*. Bangkok: Armorn Press. [in Thai]

การวิเคราะห์องค์ประกอบ: ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ
ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ
Factor Analysis: Problems in Conducting Research of Bachelor of
Business Administration Students, Northern Rajabhat University

สุมินทร เบ้าธรรม

จักเรศ เมตตะธำรงค์

คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

ฐิติวรดา แสงสว่าง*

พรรณนภา เชื้อบาง

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

*e-mail: pust42@gmail.com

Sumintorn Bautham

Jakret Mettathamrong

Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan,

Sakon-Nakhon Campus

Thitiworada Sangsawang

Pharnnapha Chuebang

Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat University

Received: September 11, 2020, Revised: December 25, 2020, Accepted: January 13, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยถือเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตรทางบริหารธุรกิจในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ซึ่งนักศึกษาได้ดำเนินงานฝึกปฏิบัติจริงตามกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำวิจัย ปัญหาการวิจัยจึงเกิดขึ้น ตั้งแต่การกำหนดปัญหาการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ จนถึงการแปลผลและการอภิปรายผลการวิจัย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรายวิชาวิจัย หรือกำลังเรียนรายวิชาวิจัยจำนวน 729 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.971 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ทั้งนี้ มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำไปวิเคราะห์ได้จำนวน 686 ฉบับ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษา มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการทำวิจัย และปัจจัยการดำเนินงานวิจัย และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทั้ง CFA with Continuous Factor Indicators และ Second-Order Factor Analysis ยืนยันใน 2 องค์ประกอบ เช่นกัน โดยเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล ถือเป็นปัญหาในการทำวิจัยมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีไม่เพียงพอ และเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ข้อเสนอที่ได้จากงานวิจัยนี้ สะท้อนให้หลักสูตรทางบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ควรต้องทบทวนเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยของนักศึกษา เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ควรเพิ่มฐานข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เพียงพอ และเสริมทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เพื่อให้นักศึกษาได้มีฐานข้อมูลที่เพียงพอเหมาะสม รวมถึงเพื่อเป็นการสร้างทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: วิเคราะห์องค์ประกอบ ปัญหาการทำวิจัย

Abstract

Research is one of the required courses for undergraduate students in business administration at Northern Rajabhat University. It allows the students to go through various stages of conducting research. Therefore, problems can arise during this process, from defining research issues, instruments to translating results and discussing the findings. This research aims to analyse factors concerning problems that business administration majors face in conducting research. Data were collected from questionnaires completed on reliability test at 0.971 by a specific sample of 729 students who have studied research classes or are studying research lessons from Northern Rajabhat Universities. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. And factor analysis. A total of 686 completed questionnaires can be analyzed. This research found that problems of conducting research consist of two factors. One is factor of defining research issues and the other is of research operation. The data were also analyzed for both CFA with continuous factor indicators and second-order factor analysis and the same two components were found. Data Collection is the most problematic in conducting research, followed on insufficient research data via electronic media and data analysis respectively. The findings reflect the bachelor of business administration curriculum of Northern Rajabhat Universities should review and support students' data collection in order to ensure that their research process is effective and efficient. In addition, the research database should be sufficiently enhanced through electronic media and enhance the skills to analyze research data so that students have adequate databases, as well as to establish the skills to analyze research data properly and appropriately.

Keywords: Factor Analysis, Problems in Conducting Research

บทนำ

ปัจจุบันการวิจัยถือเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตรทางบริหารธุรกิจในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ (มรภ.ภาคเหนือ) จำนวน 8 แห่ง ไม่ว่าจะเป็นรายวิชาการวิจัยทางธุรกิจในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาธุรกิจบริการ สาขาการจัดการการค้าสมัยใหม่ รายวิชาการวิจัยการตลาดในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด รายวิชาวิจัยเพื่อวางแผนกลยุทธ์โลจิสติกส์ ในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาโลจิสติกส์ รายวิชาการวิจัยการบริหารทรัพยากรมนุษย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมไปถึงรายวิชาวิจัยเบื้องต้นทางการบัญชี ในหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ซึ่งเนื้อหาวิชาเกี่ยวข้องกับยุคที่แนวคิดสู่การวิจัย จรรยาบรรณของนักวิจัย การกำหนดปัญหา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรและเทคนิคการตั้งสมมติฐาน การออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเตรียมข้อมูลและประมวลผลข้อมูล การสรุปผลข้อมูล รวมไปถึงการเขียนรายงานวิจัย และการประเมินผลการวิจัย โดยนักศึกษาจะได้วิจัยจากปรากฏการณ์จริงและฝึกปฏิบัติตามกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำวิจัย เพื่อให้นักศึกษาได้

คิดอย่างเป็นระบบ สร้างทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่นักศึกษาเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน

จากการสอนในรายวิชาการวิจัยตั้งแต่ ปี 2553 พบปัญหาการทำวิจัยโดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดคำถามงานวิจัยที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชา การวิเคราะห์ปัญหาที่ควรนำมาเป็นหัวข้อวิจัย ทักษะในการเขียนความสำคัญของปัญหาและที่มาของการวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์ การค้นคว้าเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย การสังเคราะห์เนื้อหาที่เกิดจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการแปลผลข้อมูลและการอภิปรายผล นอกจากนี้ ความเพียงพอของตำรา เอกสารวิชาการที่ใช้ในการสืบค้น วัสดุ อุปกรณ์ในการทำวิจัย ระยะเวลา รวมถึงงบประมาณในการทำวิจัย ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการทำวิจัยของนักศึกษา และจากการทบทวนวรรณกรรมพบงานวิจัย ปัญหาการทำวิจัยและแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยของนักศึกษา (Khwanan, 2016) และปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต (Supantawee, & Chairatana, 2018) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ ทั้งนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบหรือการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์สถิติของ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนตัวแปรที่มีจำนวนมาก ให้น้อยลง ในการอธิบายลักษณะสิ่งที่เราศึกษา ด้วยเหตุผลว่า บางตัวแปรอาจมีความสัมพันธ์กัน จึงมีคุณสมบัติในการอธิบาย ลักษณะข้อมูลเหมือนกัน และอาจมีบางตัวแปรไม่สามารถจัด เข้ากลุ่มกับตัวแปรใดได้จึงต้องตัดตัวแปรลักษณะนี้ออก ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันจะถูกจัดรวมเข้ากลุ่มเดียวกัน และเรียกกลุ่ม ตัวแปรนี้ว่า “องค์ประกอบหรือปัจจัย (Factor)” การวิเคราะห์ องค์ประกอบแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์องค์ ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อยืนยันความถูกต้อง ของน้ำหนักตัวแปร (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

จากการทบทวนวรรณกรรมก่อกำกับความต้องการในการ พัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยของมหาวิทยาลัย ราชภัฏภาคเหนือผนวกกับความโดดเด่นของเทคนิคการ วิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาการทำวิจัย ของนักศึกษาบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อ การจัดกลุ่มตัวแปรปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยัน เพื่อยืนยันผลการจัดกลุ่มตัวแปรดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาดังกล่าว ได้นำไปใช้เป็นแนวทางการ จัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาให้ มีประสิทธิภาพต่อไป รวมถึงเพื่อให้หลักสูตรทางบริหารธุรกิจที่ เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปบริหารจัดการการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัญหาการทำวิจัยของ นักศึกษาบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ

การวิเคราะห์องค์ประกอบ

เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลให้ง่าย ขึ้นด้วยการลดจำนวนตัวแปร (หรือข้อคำถาม) ให้น้อยลง โดยพยายามหาองค์ประกอบของตัวแปรเหล่านั้นให้มีจำนวน น้อย ๆ ที่จะแทนตัวแปรที่มีจำนวนมาก ๆ โดยรวมกลุ่มตัวแปร ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งยึดหลักการ ที่ว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันเพราะตัวแปรเหล่านี้มี องค์ประกอบร่วมกัน โดยตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ต้องมีความสัมพันธ์กันมากและความสัมพันธ์นั้นอาจจะอยู่ใน ทิศทางเดียวกัน หรืออยู่ในทิศทางตรงกันข้ามก็ได้โดยพิจารณา

ได้จากการจับกลุ่มของตัวแปรหรือความสัมพันธ์ที่สัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กันสูงเป็นกลุ่ม ๆ ที่เรียกว่า “องค์ประกอบ” จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์องค์ ประกอบ มีอยู่ 2 ประการ ได้แก่

1. เพื่อสำรวจและระบุองค์ประกอบรวมที่สามารถ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือเพื่อค้นหาตัวแปร แฝง (องค์ประกอบ) ที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรสังเกตได้หรือวัดได้ เรียกการวิเคราะห์วิธีนี้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ผลจากการวิเคราะห์ จะช่วยลดจำนวนตัวแปรลงและได้องค์ประกอบซึ่งทำให้เข้าใจ ลักษณะข้อมูลได้ง่าย และสะดวกในการแปลความหมาย
2. เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับแบบแผนและ โครงสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบ หรือยืนยันทฤษฎีที่ผู้อื่นค้นพบ เรียกการวิเคราะห์วิธีนี้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผลการวิเคราะห์เพื่อการพิสูจน์หรือยืนยันโครงสร้าง ขององค์ประกอบว่า องค์ประกอบแต่ละตัว ประกอบด้วยตัวแปร อะไรบ้าง และตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักความสัมพันธ์มากน้อย เพียงใด ตรงกับโมเดลหรือทฤษฎีที่ใช้พิสูจน์หรือไม่

การทบทวนวรรณกรรม

ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษา

Supantawee, & Chairatana (2018) ได้ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิต ศึกษา โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบปัญหาและอุปสรรค ในการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย 3) ปัจจัยด้าน หลักสูตรและการสอน 4) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัวของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ 5) ปัจจัยด้านคุณลักษณะ ของนิสิต อีกด้านหนึ่ง Khwannan (2016) ได้ศึกษาปัญหาการ ทำวิจัยและแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีวคหุ วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบประเด็นปัญหา ดังนี้ 1) การสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหาการวิจัย 2) การกำหนด วิธีการแก้ปัญหา 3) การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ 4) การ สรุปผล และ 5) การพัฒนาวิธีการแก้ไข้ปัญหา นอกจากนี้ ยังพบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยใน 3 ประเด็น หลัก ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการวิจัย 2) พัฒนารูปแบบการวิจัย และ 3) พัฒนาการนำผลการวิจัยไปใช้ ทั้งนี้ จากการทบทวน วรรณกรรม พบว่า ปัญหาของการทำวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ

กับการวิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัย แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ รวมถึงระเบียบแบบแผนในการทำวิจัย ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ จะมีส่วนช่วยให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า ปัญหาการทำวิจัยมีองค์ประกอบใดบ้าง และแต่ละองค์ประกอบนั้นมีประเด็นใดบ้าง

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจ จำนวน 1,195 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 3 และ 4 ซึ่งผ่านการเรียนรายวิชาวิจัยหรือกำลังเรียนรายวิชาวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 729 คน เป็นนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 89 คน อุดรดิตถ์ 101 คน เพชรบูรณ์ 97 คน เชียงใหม่ 90 คน นครสวรรค์ 15 คน ลำปาง 66 คน พิบูลสงคราม 98 คน และกำแพงเพชร 173 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางบริหารธุรกิจ

การพัฒนาเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดวัตถุประสงค์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาวิจัย โดยนำโครงสร้างของปัญหาในการทำวิจัยมาจาก Cooper, & Schindler (2014) ประกอบด้วย การกำหนดคำถามงานวิจัย การทบทวนวรรณกรรม การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัย

2. สัมภาษณ์ผู้สอนจำนวน 5 คน และผู้ร่วมสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเรียนในรายวิชาวิจัยมาแล้วเกี่ยวกับปัญหาในการทำวิจัย จำนวน 15 คน เพื่อนำไปพัฒนาเครื่องมือ

3. วิเคราะห์และออกแบบโครงสร้างแบบสอบถามปัญหาในการทำวิจัย โดยกำหนดรูปแบบของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการประมาณค่า 5 ลำดับ ได้แก่ 5=ระดับปัญหามากที่สุด 4=ระดับปัญหามาก 3=ระดับปัญหปานกลาง 2=ระดับปัญหาน้อย และ 1=ระดับปัญหาน้อยที่สุด ตามแบบวัดเจตคติของ (Likert, 1932) และแบบคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเขียนบรรยาย

4. ร่างแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องระหว่างคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ จัดทำส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย ชื่อแบบสอบถาม คำชี้แจง ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 สารที่ต้องการถาม ซึ่งได้จำนวนข้อคำถาม (ตัวแปร) ทั้งหมด 27 ตัวแปร

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตัดข้อคำถามบางข้อ และปรับข้อคำถามใหม่เพื่อความกระชับและตรงประเด็นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คงเหลือจำนวนข้อคำถาม (ตัวแปร) ทั้งหมด 26 ตัวแปร

6. นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับนักศึกษา มรภ.อุดรดิตถ์ ที่เคยเรียนวิชาวิจัยและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) Hair, Black, Babin, & Anderson (2010) พร้อมปรับปรุงจนได้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.971

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอน มรภ.ภาคเหนือ ทั้ง 8 แห่ง โดยขอความอนุเคราะห์นำแบบสอบถามไปให้นักศึกษาและรวบรวมส่งคืนผู้วิจัย โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 8 แห่ง ตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 เป็นเวลา 5 เดือน (ใช้เวลารวบรวมข้อมูลเนื่องจากสถานการณ์ Covid-19) ได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 719 ฉบับ มีจำนวนแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 715 ฉบับ นำแบบสอบถามทั้ง 715 ฉบับ ตรวจสอบค่าผิดปกติ (Outlier) ทำให้ต้องตัดข้อมูลผิดปกติออกไปจำนวน 29 ชุด คงเหลือแบบสอบถามที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 686 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.10 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumer, & Day (2001) ได้เสนอว่า การส่งแบบสอบถามอย่างน้อยร้อยละ 20 เป็นที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลพื้นฐาน

จากข้อมูลจำนวน 686 ตัวอย่าง แสดงค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปร 26 ตัวแปร โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.51-5.00=ระดับปัญหามากที่สุด 3.51-4.50=ระดับปัญหามาก, 2.51-3.50=ระดับปัญหปานกลาง 1.51-2.50=ระดับปัญหาน้อย และ 1.00-1.50=ระดับปัญหาน้อยที่สุด เช่น A26 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.906 หมายความว่าแบบประเมินการทำวิจัยมีจำนวนจำกัด เป็นตัวแปรที่เป็นปัญหา

ในการทำวิจัยมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ส่วน A24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.966 หมายความว่า วัสดุ

อุปกรณ์ หรือเครื่องมือในการทำวิจัย มีจำกัด เป็นตัวแปรที่เป็นปัญหาในการทำวิจัยน้อยกว่า ตัวแปรอื่น ๆ เป็นต้น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษา

ข้อ	ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
A1	ความรู้พื้นฐานในการกำหนดปัญหาการวิจัย	3.87	0.814	มาก
A2	การกำหนดคำถามงานวิจัยที่เกิดจากการเรียนรู้ในรายวิชา	3.83	0.801	มาก
A3	การวิเคราะห์ปัญหาที่ควรนำมาเป็นหัวข้อวิจัย	3.81	0.881	มาก
A4	ทักษะในการเขียนความสำคัญของปัญหาการวิจัย	3.72	0.797	มาก
A5	การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย	3.74	0.824	มาก
A6	การทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3.77	0.809	มาก
A7	การศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	3.81	0.801	มาก
A8	การสังเคราะห์เนื้อหาที่เกิดจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3.79	0.779	มาก
A9	การกำหนดตัวแปร กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย	3.71	0.811	มาก
A10	การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย	3.76	0.881	มาก
A11	การวางแผนการวิจัย	3.80	0.879	มาก
A12	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3.76	0.915	มาก
A13	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	3.76	0.894	มาก
A14	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	3.71	0.857	มาก
A15	การเก็บรวบรวมข้อมูล	3.75	0.874	มาก
A16	การวิเคราะห์ข้อมูล	3.80	0.879	มาก
A17	สถิติที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	3.70	0.864	มาก
A18	การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล	3.78	0.928	มาก
A19	การแปลผลข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย	3.66	0.784	มาก
A20	การสรุปผลและการอภิปรายผล	3.76	0.819	มาก
A21	การให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต่อยอดงานวิจัยในอนาคต	3.71	0.848	มาก
A22	ตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล	3.68	0.944	มาก
A23	ข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.67	0.971	มาก
A24	วัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำวิจัย	3.64	0.966	มาก
A25	ระยะเวลาในการทำวิจัย	3.92	0.848	มาก
A26	งบประมาณการทำวิจัย	3.94	0.906	มาก

2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

2.1) ค่า KMO และการทดสอบ Bartlett

นำตัวแปรทั้ง 26 ตัวแปรในแบบสอบถามส่วนที่ 2 มาทดสอบด้วย KMO and Bartlett's Test โดยค่า KMO ที่ได้ใช้เพื่อทดสอบขนาดข้อมูลตัวอย่างมีความเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis หรือไม่ และค่า Bartlett's Test ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะใช้เทคนิค Factor Analysis หรือไม่ พบว่า ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) เป็นค่าวัดความเหมาะสม (Adequacy) ของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบมีค่าเท่ากับ 0.975 โดยมีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 (Kerlinger, 1986)

จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือปัจจัย

สำหรับการทดสอบ Bartlett (Bartlett's Test of Sphericity) ได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

H_0 = ตัวแปร 26 ตัวแปร (A1, A2,...A26) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 = ตัวแปร 26 ตัวแปร (A1, A2,...A26) มีความสัมพันธ์กัน

ได้ค่าสถิติทดสอบ (Chi-Square) เท่ากับ 14605.875 และค่า p-value เท่ากับ 0.000 หมายความว่าตัวแปรทั้ง 26 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กัน จึงมีความเหมาะสมในการใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือปัจจัยต่อไป

ค่า Bartlett's Test ได้ค่า Significant เท่ากับ .000 น้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ตัวแปรทั้ง 26 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน

2.2) ค่า Communalities

ค่าสัดส่วนของค่าความแปรปรวนที่สามารถอธิบายได้โดย Common Factor (Factor ทั้งหมด: A1, A2,... A27) หรือค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) ของตัวแปรกับองค์ประกอบหรือปัจจัย จากการวิเคราะห์ค่า Initial Communalities ของวิธี Principle Component Analysis (PCA) จะกำหนดค่าของตัวแปรทุกตัวเท่ากับ 1 ส่วนค่า Extraction Communalities ของตัวแปรหลังจากได้สกัดปัจจัยแล้ว พบว่า ตัวแปร A16 มีค่า Communalities สูงที่สุดเท่ากับ 0.699 และตัวแปร A25 มีค่า Communalities ต่ำที่สุดเท่ากับ 0.497 แสดงว่า ตัวแปรสามารถจัดอยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งได้อย่างชัดเจน

2.3) ค่า Total Variances Explained

จากการวิเคราะห์อธิบายได้ว่า

1. Component หมายถึง องค์ประกอบหรือปัจจัย ซึ่งโดยทั่วไปจะสกัดให้มีจำนวนปัจจัยเท่ากับจำนวนตัวแปร โดยงานวิจัยนี้มี 26 ตัวแปร จึงมี 26 ปัจจัยหรือ 26 Components

2. Initial Eigenvalues

- Total ในที่นี้พิจารณาเฉพาะองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 ซึ่งพบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ Component ที่ 1 และ 2

- % of Variance หมายถึง เปอร์เซนต์ที่แต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรได้เดิมมีตัวแปรทั้งหมด 26 ตัวแปร ตัวแปรแต่ละตัวมีค่า Community เริ่มต้นเป็น 1 ทุกตัว จึงมีความผันแปรทั้งหมดเท่ากับ 26 จึงคำนวณได้จากเปอร์เซนต์สัดส่วนของค่า Eigenvalues กับความผันแปรทั้งหมด (26) เช่น

- % of Variance ขององค์ประกอบที่ 1 = $(15.161 \times 100) / 26 = 58.311$ หมายความว่า องค์ประกอบที่ 1 สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 58.311%

- % of Variance ขององค์ประกอบที่ 2 = $(1.298 \times 100) / 26 = 4.994$ หมายความว่า องค์ประกอบที่ 2 สามารถอธิบายความผันแปรทั้งหมดได้ 4.994%

- Cumulative % หมายถึง ผลรวมสะสมของ % of Variance เช่น % Cumulative ของ 2 องค์ประกอบ = $58.31 + 4.994 = 63.305$

3. Extraction Sums of Squared Loadings เมื่อสกัดองค์ประกอบ โดยวิธี Principal Component Analysis (PCA) แล้วจะแสดงเฉพาะองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues > 1

4. Rotation Sums of Squared Loadings แสดงว่า Eigenvalues, % of Variance และ Cumulative % ขององค์ประกอบต่าง ๆ เมื่อหมุนแกนปัจจัยไปในลักษณะที่ปัจจัยต่าง ๆ ยังคงตั้งฉากกัน หรือเป็นอิสระกัน ในงานวิจัยนี้เลือกวิธี Varimax ที่นิยมที่สุดเป็นวิธีหมุนแกนปัจจัยโดยเป็นวิธีที่ทำให้ผลรวมความแปรปรวนของน้ำหนักองค์ประกอบระหว่างองค์ประกอบมีค่าสูงสุด ทำให้แต่ละองค์ประกอบแยกจากกันอย่างชัดเจน โดยพยายามให้ตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงหรือต่ำที่สุดในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งพบว่า ค่า Eigenvalues, % of Variance ขององค์ประกอบที่ 1 เมื่อหมุนแกนมีค่าน้อยกว่ายังไม่ได้หมุนแกน

2.4) ค่า Component Matrix

จากการวิเคราะห์ค่า Component Matrix แสดงค่าสัมประสิทธิ์หรือค่า Factor Loading เป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรกับองค์ประกอบหรือปัจจัย (Factor) ทั้ง 2 Factor โดยที่ยังไม่มีการหมุนแกนปัจจัย ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้เทคนิค PCA ซึ่งทำให้ Factor ตั้งฉากกัน หรือเป็นอิสระกัน ทำให้ค่า Factor Loading เป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรกับองค์ประกอบ เช่น ค่า Factor Loading ของตัวแปร A1 กับ องค์ประกอบที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.744, และ 0.321 ค่า Factor Loading ของตัวแปร A10 กับ องค์ประกอบที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.822 และ 0.123 ค่า Factor loading ของตัวแปร A26 กับ องค์ประกอบที่ 1 และ 2 เท่ากับ 0.594 และ 0.429 เป็นต้น

การพิจารณาว่าตัวแปรใดควรอยู่ในองค์ประกอบ หรือ Factor ไດ ให้พิจารณาจากค่า Factor Loading ถ้าค่า Factor Loading ของตัวแปรใน Factor ใดมีค่าสูง (เข้าใกล้ +1 หรือ -1) และของ Factor อื่น ๆ มีค่า Factor Loading ต่ำ (เข้าใกล้ 0) จะจัดตัวแปรนั้นให้อยู่ใน Factor ที่มีค่า Factor Loading สูง แต่ถ้าค่า Factor Loading ใน Factor ต่าง ๆ แตกต่างกันไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถจัดตัวแปรได้ ควรหมุนแกนปัจจัย โดยงานวิจัยนี้เลือกหมุนแบบยังคงให้ Factor ทั้ง 2 ตั้งฉากกัน หรือเป็นอิสระกันได้โดยค่า Factor Loading ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.3 (Burns, & Grove, 1993; Stevens, 1996) ซึ่งได้ผลลัพธ์ของการ Rotation Component Matrix

2.5) ค่า Rotation Component Matrix

จากการวิเคราะห์ Rotation Component Matrix แสดงค่า Factor Loading เมื่อมีการหมุนแกนปัจจัยโดยวิธี Varimax ซึ่งพบว่า ค่า Factor Loading เปลี่ยนแปลงไป เมื่อเทียบกับค่า Factor Loading เมื่อยังไม่มีการหมุนแกนแล้วทำให้ค่า Factor Loading ของบาง Factor มีค่ามากเมื่อเทียบกับของ Factor อื่น ๆ

สรุปองค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ มรภ.ภาคเหนือ มี 2 องค์ประกอบ หรือ 2 ปัจจัย โดยแต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ที่ไม่เท่ากัน ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย 14 ตัวแปร ได้แก่ A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22, A23 และ A24 ซึ่งมีค่า Factor Loading อยู่ระหว่าง 0.621-0.777 และองค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย 12 ตัวแปร ได้แก่ A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A25 และ A26 ซึ่งมีค่า Factor Loading อยู่ระหว่าง 0.532-0.765 โดยองค์ประกอบทั้ง 2 อธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 58.311 และร้อยละ 4.994

2.6) ตาราง Component Transformation Matrix จากการวิเคราะห์ค่า Rotation Matrix ที่ใช้ในการหมุนแกนปัจจัย เพื่อเปลี่ยนค่า Factor Loading ในข้อ 5 เป็น

ค่า Factor Loading ในข้อ 7 โดยการหมุนแกนใช้วิธี Varimax ก็จะได้ Component Transformation Matrix เพื่อยืนยันว่ามี 2 องค์ประกอบ

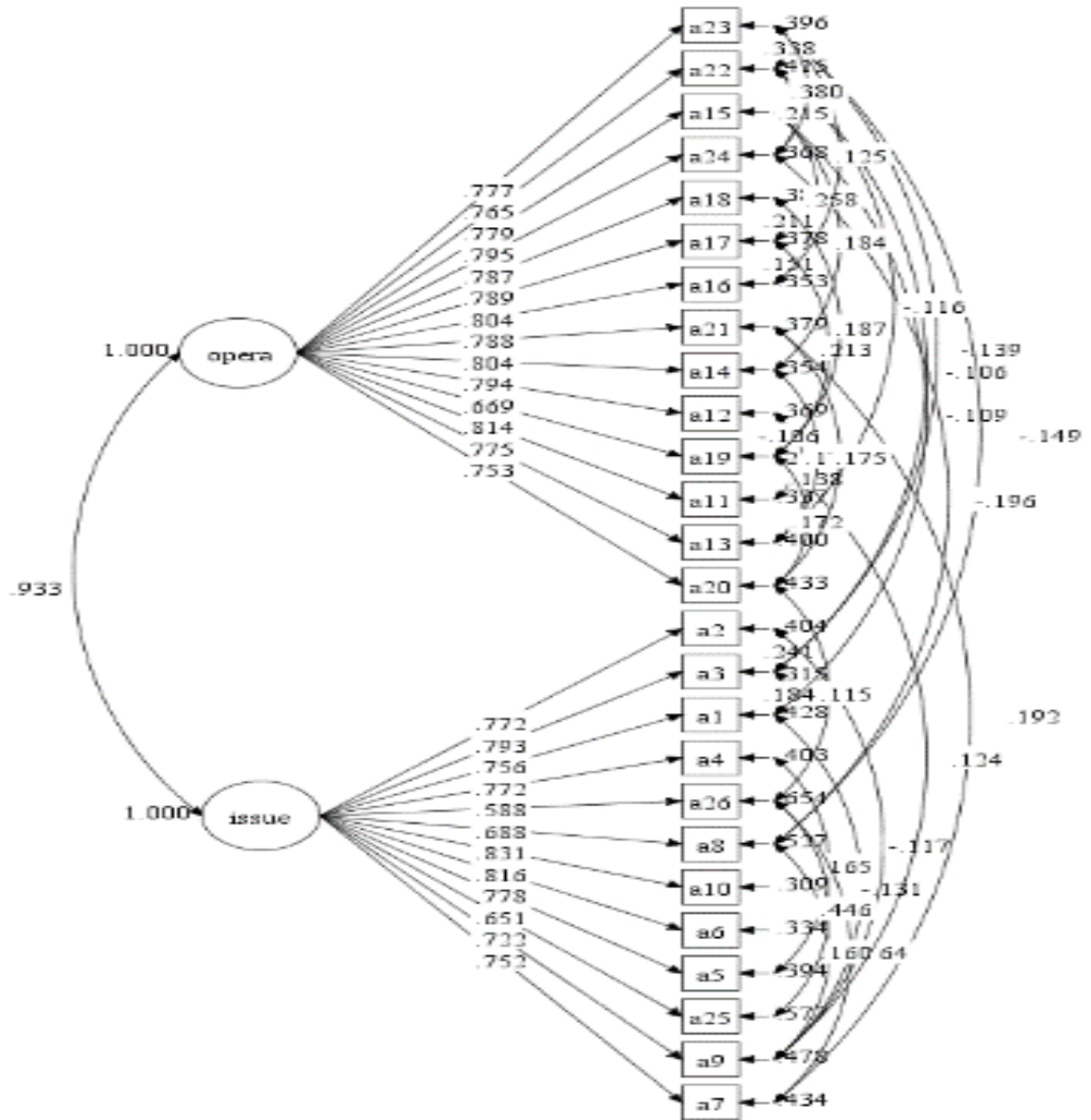
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 องค์ประกอบหรือ 2 ปัจจัย แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ (รูปที่ 1) องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

3) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ที่เป็น CFA with Continuous Factor Indicators ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ 2 องค์ประกอบ หรือ 2 ปัจจัยเช่นกัน โดยที่ OPERA หมายถึง ปัจจัยการดำเนินงานวิจัย ISSUE หมายถึง ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการวิจัย (รูปที่ 2) CFA with Continuous Factor Indicators

รูปที่ 1 องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2020)

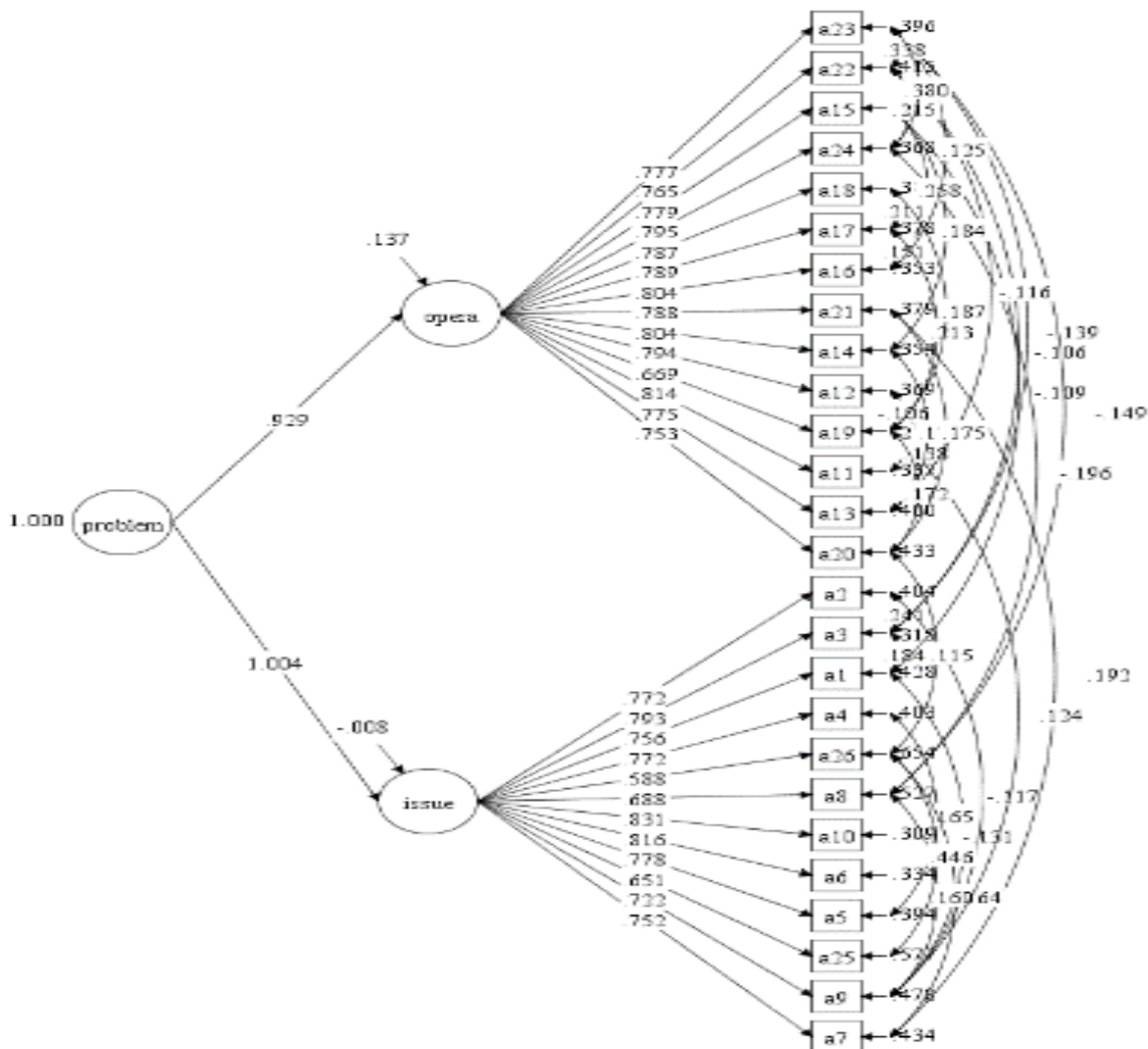
รูปที่ 2 CFA with Continuous Factor Indicators (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2020)

ตารางที่ 2 ดัชนีตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Bagozzi, & Yi, 1988; Goffin, 2007; Steiger, 2007; Kelloway, 2015)

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา	ระดับความสอดคล้อง	ค่าที่ได้ ในรูปที่ 2 CFA with Continuous Factor Indicators	ค่าที่ได้ ในรูปที่ 3 Second-Order Factor Analysis	ผลการพิจารณา
Chi-Square/df	<3	สอดคล้อง	2.14	2.13	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	<0.05	สอดคล้องดี	0.029	0.028	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥0.90	สอดคล้อง	0.977	0.973	ผ่านเกณฑ์
	>0.95	สอดคล้องดี			
TLI	≥0.90	สอดคล้อง	0.972	0.970	ผ่านเกณฑ์
	≥0.95	สอดคล้องดี			
SRMR	<0.05	สอดคล้องดี	0.029	0.028	ผ่านเกณฑ์

จากรูปที่ 2 และตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าที่ผ่านเกณฑ์ทุกค่า สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ พบว่า มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการทำวิจัย และปัจจัยการดำเนินงานวิจัย เช่นกัน

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ Second-Order Factor Analysis เพิ่มเติม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยลำดับ 2 จากรูปที่ 3 ตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ยืนยันด้วยองค์ประกอบจำนวน 2 องค์ประกอบเช่นเดิม โดยที่ OPERA หมายถึง ปัจจัยการดำเนินงานวิจัย และ ISSUE หมายถึง ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการทำวิจัย (รูปที่ 3) Second-Order Factor Analysis

รูปที่ 3 Second-Order Factor Analysis (ที่มา: คณะผู้วิจัย, 2020)

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มี 2 องค์

ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการทำวิจัย และปัจจัยการดำเนินงานวิจัย โดยองค์ประกอบปัจจัยการดำเนินงานวิจัย ถือเป็นองค์ประกอบแรกที่เป็นปัญหาในการทำวิจัยมากที่สุด เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล รองลงมา คือ เรื่องข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีไม่เพียงพอ และเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supantawee,

& Chairatana (2018) ที่พบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากแหล่งค้นคว้าทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ห้องสมุดมีหนังสือไม่ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่จะทำวิทยานิพนธ์ รวมถึงสื่อเทคโนโลยีสำหรับอำนวยความสะดวกในการค้นคว้ามีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา ทำให้การสืบค้นข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่สะดวกเท่าที่ควร และ Thabwichian (2018) ที่พบว่า ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการจัดหาสื่อเทคโนโลยี เพื่อให้บริการในห้องสมุดอย่างเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรายวิชาวิจัย หรือกำลังเรียนรายวิชาวิจัยจำนวน 686 คน จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบปัญหาการทำวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยการกำหนดประเด็นในการทำวิจัย และปัจจัยการดำเนินงานวิจัย ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทั้ง CFA with Continuous Factor Indicators และ Second-Order Factor Analysis ได้ 2 องค์ประกอบเช่นกัน โดยองค์ประกอบปัจจัยการดำเนินงานวิจัย ถือเป็นองค์ประกอบแรกที่เป็นปัญหาในการทำวิจัยมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล รองลงมาคือ เรื่องข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีไม่เพียงพอ และ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

องค์ประกอบปัจจัยการดำเนินงานวิจัย ถือเป็นองค์ประกอบแรกที่เป็นปัญหาในการทำวิจัยมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล รองลงมา คือ เรื่องข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีไม่เพียงพอ และ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น หลักสูตรทางบริหารธุรกิจระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ควรต้องทบทวนเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยของนักศึกษา เพื่อให้การทำวิจัยของนักศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ควรเพิ่มฐานข้อมูลงานวิจัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เพียงพอ และเสริมทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เพื่อให้นักศึกษาได้มีฐานข้อมูลที่เพียงพอเหมาะสม รวมถึงเพื่อเป็นการสร้างทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยอย่างถูกต้อง เหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิเคราะห์หาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Model) ที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนในรายวิชาวิจัยของนักศึกษาบริหารธุรกิจ

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เช่น การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบในรายวิชาวิจัยของผู้เรียนกลุ่มสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เช่น กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอื่น กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่น กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นต้น เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีบริบทการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

References

- Aaker, D.A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing Research* (7th ed.). New York: John Wiley and Sons.
- Bagozzi, R.P., & Yi, y. (1988). On the evaluation of structural equation model. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74-94.
- Burns, N., & Grove, S. K. (1993). *The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique, & Utilization* (4th ed.). Philadelphia: W.B. Saunders Company.
- Cooper, D. R., & Schindler, P. S. (2014). *Business Research Methods* (12th ed). New York: McGraw-Hill
- Goffin, R. D. (2007). Assessing the adequacy of structural equation model: golden rules and editorial policy. *Personality and Individual Differences*, 42, 831-839.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *In Global* (7th ed). Multivariate Data Analysis: A Global Perspective. New Jersey: Pearson.
- Kelloway, E.K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling; A Researcher's Guide*. CA: Sage Publications.

- Kerlinger, F. N. (1986). *Foundations of Behavioral Research* (3rd ed.). USA: Hort, Rinehart and Winson.
- Khwannan, J. (2016). *A Study of the Problem of Research Conducting and Development Guidelines of Research Quality of Graduate Diploma in Teacher Profession of Students of Faculty of Education, Kamphaengphet Rajabhat University*, The 3rd National Conference, Kamphaengphet Rajabhat University, 60-68.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 1-55.
- Thabwichian, N. (2018). *Problems and Guided Development the Library of Secondary School in Banbung District Chonburi Province under Secondary Educational Service Area Office 18* (Master's Thesis). Burapaha University. [in Thai]
- Supantawee, S., & Chairatana, P. (2018). Problems and obstacles in thesis writing for the political science graduate students in master of arts special program, Kasetsart University. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 7(1), 198-203.
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitation of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42, 893-898.

การคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา ปลาซ่ม ตำบลไชยบุรี
อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

The Production Cost Calculation with Applications, Case Studies
Pickled Fish of Chai Buri Sub-district Tha Uthen District
Nakhon Phanom Province

ปุนยณัฐ ภูระหงษ์*

ธราธิป ภูระหงษ์

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม

ภูมินทร์ ฮงมา

คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

*e-mail: punyanut@npu.ac.th, tharathip_ph@npu.ac.th

Punyanut Phurahong

Tharathip Phurahong

Industrial Technology, Nakhon Phanom University

Phumin Hongma

Faculty of Management Sciences and Information Technology,

Nakhon Phanom University

Received: December 1, 2020, Revised: March 3, 2021, Accepted: March 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา ปลาซ่ม ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลกระทบต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เนื่องจากมีคู่แข่งมากขึ้นรวมทั้งผู้บริโภคมีข้อมูลเปรียบเทียบในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์ปลาซ่มของชุมชนโดยใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกในการประมาณการต้นทุนการผลิต ไม่ได้นำค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทั้งหมดมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตที่ได้มาไม่ถูกต้องครบถ้วน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการคำนวณต้นทุน ประกอบด้วย ต้นทุนค่าวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิต และ 2) พัฒนาแนวทางการคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา ปลาซ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้แทนผู้ผลิตปลาซ่ม จำนวน 60 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ต้นทุนการผลิตของปลาซ่ม ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ วัตถุดิบทางตรงร้อยละ 71.80 ค่าแรงงานทางตรง ร้อยละ 15.43 และค่าใช้จ่ายการผลิต ร้อยละ 12.77 ของต้นทุนรวมทั้งหมด และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย ร้อยละ 27.68 2) ได้เครื่องมือช่วยในการคำนวณต้นทุนการผลิตหรือบริการช่วยในการคำนวณต้นทุนได้อย่างถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการคำนวณ สามารถใช้งานได้จริงตรงตามความต้องการของกลุ่มอาชีพในชุมชน จากการทดลองใช้แอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ของผู้แทนผู้ผลิตปลาซ่ม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, $S.D = 0.08$) ทำให้สามารถคำนวณและบันทึกข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นเครื่องมือใหม่ ๆ ที่ช่วยในการคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วจากการใช้ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน

คำสำคัญ: ต้นทุนการผลิต วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิต การคำนวณต้นทุนการผลิตด้วยแอปพลิเคชัน

Abstract

This research is the calculation of production costs through an application of sour fish (Pla Som), Chai Buri Subdistrict, Tha Uthen District Nakhon Phanom Province. There are more competitors as well as consumers have comparative information in making decisions on purchasing products as a result impact on product distribution. The community pricing of fish products was based on past experience and feelings in estimating production costs. All production costs are not included in the calculation of production costs as a result in inaccurate production costs. This research aims 1) to study the factors of cost calculation consisting of direct object costs, direct labor costs and production costs and 2) to develop a method for calculating production costs through an application, a case study of Pla-Som, Chai Buri Sub-district, Tha Uthen District, Nakhon Phanom Province. Samples used in this research were the representative of the fish producer, 60 people. The samples were selected by purposive sampling. Research tools are 1) Application Pla-Som Cost on Android Operating System and 2) satisfaction questionnaire with statistical analyzing methods such as mean and standard deviation. The results found that 1) the production costs of Pla Som are composed of 3 major costs, direct materials (71.80%), direct labor (15.43%) and manufacturing overhead (12.77%) and the net profit margin on sales of 27.68%. 2) There is a tool to help calculate the cost of production or services to help calculate the cost accurately, conveniently, quickly and easily. It can actually be used to meet the needs of the professional groups in the community. From the trial use of the Pla-Som Cost application by Pla-Som production representatives. They were satisfied at the highest level ($\bar{X} = 4.34$, $S.D = 0.08$). It is possible to calculate and record data through the application which is a new tool that helps to calculate product costs more accurately and efficiently, increasing convenience and speed from using through smart phone devices.

Keywords: Production Costs, Direct Material, Direct Labor, Manufacturing Overhead,
Calculation of Production Cost with Applications

บทนำ

ในอดีตคนมักตั้งหมู่บ้านอยู่ตามริมแม่น้ำเพื่อการดำรงชีวิต ใช้เป็นเส้นทางสัญจรเดินทางไปมาหาสู่กันและอาศัยสัตว์น้ำที่อยู่ในแม่น้ำโดยเฉพาะปลาเป็นอาหาร ซึ่งแหล่งน้ำหลายแห่ง เช่น อ่างเก็บน้ำ ห้วย คลอง หนองบึง แม่น้ำ เป็นต้น จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาหลากหลายชนิด ด้วยเหตุเมื่อมีปลาชุกชุมมาก ไม่สามารถบริโภคได้ทัน การแปรรูปจึงเกิดขึ้นในกลุ่มชาวบ้านเพื่อที่จะเก็บรักษาปลาไว้บริโภคได้ในช่วงฤดูกลางที่ไม่สามารถจะจับปลาได้ และการถนอมอาหารประเภทปลามีหลายอย่างด้วยกัน อาทิ ปลาร้า ปลาจ่อม ปลาย่าง ปลาเค็ม และปลาต้ม เป็นต้น ปลาต้มเป็นการแปรรูปอาหารจากปลาชนิดหนึ่งของคนอีสาน ส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตในระดับครัวเรือน เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจในครัวเรือนให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ มิได้มุ่งหวังเป็นระบบธุรกิจขนาดใหญ่แต่อย่างใด การทำปลาต้มแต่เดิมมักทำไว้บริโภคในครัวเรือนที่อาศัยเทคนิควิธีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้นรสชาติหรือคุณภาพของปลาต้มแต่ละแห่งจึงมีความแตกต่างกัน ปลาต้มเป็นอาหาร

ที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งปลาต้มมีการผลิตกันมากในภาคเหนือ ภาคอีสาน โดยเฉพาะตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เนื่องจากมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ มีอาชีพหาปลาและเลี้ยงปลาในกระชังริมแม่น้ำโขง เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ส่งขายต่างจังหวัด (Chaiburee Sub-district Administrative Organization, 2020)

พอยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป การผลิตปลาต้ม ไม่เพียงแต่ผลิตไว้รับประทานในบ้าน แต่กลับกลายเป็นสินค้าของฝากของขายในเชิงการค้า สามารถผลิตและจำหน่ายเป็นล่ำเป็นสันทั้งภายในรวมทั้งส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศด้วย ปลาต้มเป็นผลผลิตที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างเอกลักษณ์ การสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของตนเองให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลักเป็นของตัวเองโดยการใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่นมาพัฒนาจนกลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและจุดขาย ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น เป็นการ

ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศ และทั่วโลก ซึ่งภาครัฐจะเข้าช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต ข้อมูลทางการบัญชีถือเป็นข้อมูลหนึ่งที่มีความสำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าข้อมูลทางการบริหารอื่น ๆ เนื่องจากข้อมูลทางการบัญชีเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ทำให้ผู้ประกอบการทราบถึงสถานภาพทางการเงินของธุรกิจ เหตุปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในประเทศไทยคือ ขาดความรู้ความเข้าใจและการให้ความสำคัญต่อระบบบัญชีเพื่อการบริหารของผู้ประกอบการไทย (Phatharanavik, 2014) ทั้งนี้จากการศึกษาเรื่องการใช้เทคนิคทางบัญชีบริหารของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษา: วิสาหกิจประเภทอุตสาหกรรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า วิสาหกิจมีการใช้เทคนิคทางบัญชีบริหารโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ การวางแผนและการควบคุม การตัดสินใจ และการวัดผลการปฏิบัติงาน โดยเทคนิคทางบัญชีบริหารเพื่อการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ เป็นเทคนิคที่วิสาหกิจมีการใช้มากที่สุด (Aujiraphongspan, 2014) แต่จากการศึกษาปัญหาของการจัดการผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มแม่บ้านสามัคคีพัฒนา บ้านถ้ำเต่า หมู่ 1 ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภอกาชา อำเภอยะรัง จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มแม่บ้านสามัคคีพัฒนามีปัญหาในด้านการจัดการภายในองค์กร และการบันทึกบัญชีโดยระบบการลงบัญชียังไม่ครบถ้วน ขาดความสม่ำเสมอ และไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนที่เป็นนามธรรม (Hinthao, & Sukhawatthanakun, 2010) ที่ไม่สามารถคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ให้ถูกต้องได้นั้น มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อความสามารถในการทำกำไรทั้งในระยะสั้นและระยะยาวขององค์กรเนื่องจากองค์กร ไม่สามารถกำหนดราคาขายที่สะท้อนต่อต้นทุนที่แท้จริงได้ เนื่องด้วยองค์กรไม่สามารถคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องได้ ทำให้บางองค์กรไม่เห็นถึงความสำคัญของการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ และกำหนดราคาขายโดยใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกเป็นสำคัญ (Buntam, 2013) ธุรกิจส่วนใหญ่กำหนดราคาขายโดยใช้ส่วนบวกเพิ่มจากต้นทุน (Cost-Plus Pricing) ฝ่ายการเงินเป็นผู้เตรียมข้อมูลหรือต้นทุนผลิตภัณฑ์ให้แก่ฝ่ายการตลาด และข้อมูลที่ฝ่ายการเงินให้มา มักจะไม่สมบูรณ์ เนื่องจากไม่นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นมาคำนวณเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์ ทำให้ต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ได้มาไม่ถูกต้อง ส่งผลให้กับการตลาดนำข้อมูลต้นทุนนั้นไปตัดสินใจกำหนดราคาขายไม่ถูกต้อง (Khananurak, 2003)

การมีคู่แข่งในตลาดจึงเป็นทั้งสิ่งที่หลีกเลี่ยงและละเลยไม่ได้ ดังนั้นต้องหากกลยุทธ์เพื่อใช้ต่อสู้กับคู่แข่ง สิ่งแรกของผู้ประกอบการต้องให้ความสนใจ คือ กลยุทธ์การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ ปัจจัยอันดับหนึ่งสำหรับผู้บริโภคใช้ตัดสินใจซื้อสินค้าคือ ราคา ปัจจัยการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ไม่ถูกต้องมีมูลเหตุหลายประการ เช่น ไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ ไม่รู้จักเป้าหมายดีพอ ไม่ทราบถึงภาวะวิเคราะห์คู่แข่ง ไม่คำนึงถึงผลลัพธ์ที่แท้จริงของการทำธุรกิจ เนื่องจากต้องการเพียงแค่ว่าสามารถขายสินค้าได้เท่านั้น (Pipatseratham, 2004) ส่งผลให้ชุมชนกลุ่มผลิตปลาสามัคคีตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ได้รับผลกระทบต่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เนื่องจากมีคู่แข่งมากขึ้นรวมทั้งผู้บริโภคมีข้อมูลเปรียบเทียบในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์ปลาสามัคคีของชุมชนโดยใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกในการประมาณการต้นทุนการผลิต ไม่ได้นำค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทั้งหมดมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตที่ได้มาไม่ถูกต้องครบถ้วน ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดราคาขายที่สะท้อนต่อต้นทุนที่แท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนวทางการคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษาปลาสามัคคีตำบลไชยบุรี อำเภอ ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร และบุคคลทั่วไปเล็งเห็นความสำคัญของการคำนวณต้นทุนสินค้า สามารถบันทึกข้อมูลได้ตลอดเวลาผ่านแอปพลิเคชันซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วจากการใช้งานผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการคำนวณต้นทุน ประกอบด้วย ต้นทุนค่าวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา ปลาสามัคคี ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

บททวนวรรณกรรม

จากการศึกษาปัญหาการคำนวณต้นทุนไม่ถูกต้องยุ่งยาก และกำหนดราคาขายโดยใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกเป็นสำคัญ (Buntam, 2013) จึงมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อความสามารถในการทำกำไรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการคำนวณต้นทุนสินค้าผ่านแอปพลิเคชันจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วจากการใช้งาน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีการศึกษาด้านทุน การผลิตสินค้าเป็นกระบวนการ การนำวัตถุดิบมาแปลงสภาพ ให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งส่วนประกอบของการผลิตสินค้า ประกอบด้วยวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต เช่น

Yawichai (2018) การศึกษาด้านทุนจากการลงทุนปลูก ข้าวพันธุ์กข 15 และผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข 15 ของเกษตรกรในเขตหมู่บ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอ ป่าแดด จังหวัดเชียงราย

Rattanamanee (2017) ได้ศึกษาการคำนวณ ต้นทุน ผลิตภัณฑ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตรัง ผลการศึกษา พบว่า รายการต้นทุนส่วนใหญ่ที่ทางกลุ่มผู้ผลิต สินค้า OTOP ไม่ได้นำมาคำนวณรวมเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์ ด้วยวิธีการต้นทุนเต็ม ได้แก่ ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่าย ในการผลิตประเภท ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ ทั้งหมด 63 ผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 23 ผลิตภัณฑ์ คำนวณต้นทุน ผลิตภัณฑ์ครบถ้วนตามหลักการบัญชีต้นทุน ในขณะที่อีกจำนวน 40 ผลิตภัณฑ์คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ไม่ครบถ้วน เมื่อพิจารณา ผลการศึกษาการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการ กำหนดราคาขายโดยเปรียบเทียบจากคู่แข่งชั้น ส่งผลให้มี 25 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งกำหนดราคาขายไว้ต่ำกว่าต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ แท้จริง ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นจึงมี ผลขาดทุนขั้นต้น

Phurahong (2017) การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ บนระบบปฏิบัติการสมาร์ตโฟนไอโอเอสมาช่วยในการควบคุม อุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน และเพิ่มความสะดวกสบายและลด ระยะเวลาควบคุมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน และใช้สมาร์ตโฟน ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและลดระยะเวลาในการใช้งานให้ กับผู้ใช้งาน

จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า การศึกษา ก่อนหน้านี้ไม่มีการใช้แอปพลิเคชันผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟนเป็น เครื่องมือช่วยคำนวณต้นทุนการผลิตปาล์ม ด้วยเหตุนี้จึง เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะเพื่อศึกษาปัจจัยการคำนวณต้นทุน ประกอบด้วย ต้นทุนค่าวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงานทาง ตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต และพัฒนาแนวทางการคำนวณ ต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษาปาล์ม

ต้นทุนการผลิต (Production Cost) เป็นค่าใช้จ่ายใน การดำเนินกิจกรรมทางการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดี มีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้า การคำนวณต้นทุนการ ผลิตสามารถคำนวณได้ (Kunphanichkit, 2010) ดังนี้

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทาง ตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต

การวัดความสามารถการหาค่าไรเป็นการวัดความ สามารถการดำเนินงานของกิจการว่า บรรลุเป้าหมายได้

เพียงใด สามารถวัดการหาค่าไรได้ (Na Chiangmai, 2015) ดังนี้

1. อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) เป็นการ เปรียบเทียบระหว่างกำไรขั้นต้นกับยอดขาย กำไรขั้นต้น คือ กำไรที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบยอดขายกับต้นทุนขาย

กำไรขั้นต้น = ราคาขาย - ต้นทุนขาย

อัตรากำไรขั้นต้น = (กำไรขั้นต้น / ค่าขาย) × 100

2. อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) เป็นการ เปรียบเทียบระหว่างกำไรสุทธิกับยอดขาย กำไรสุทธิ คือ กำไร ที่หักค่าใช้จ่ายทั้งหมดออกแล้ว รวมถึงดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ สามารถคำนวณหาอัตรากำไรสุทธิได้จาก

กำไรสุทธิ = กำไรขั้นต้น - ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

อัตรากำไรสุทธิ = กำไรสุทธิ/ยอดขาย × 100

หลักการตั้งราคา Horngren (2003 อ้างถึงใน Rattanamanee, 2017) มี 3 แนวทางดังนี้

1. การตั้งราคาโดยพิจารณาต้นทุนเป็นหลัก ซึ่งตาม หลักการบัญชีต้นทุนมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ต้นทุนทั้งสองประเภทนี้หากนำมารวมกันเรียกว่า ต้นทุนรวม การตั้งราคาจากต้นทุนรวม โดยพิจารณาต้นทุน เป็นหลัก ประกอบด้วย ต้นทุนค่าวัตถุดิบทางตรง ต้นทุนค่าแรงงาน ทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

ราคาขาย = ค่าวัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต + กำไรที่ต้องการ

2. การตั้งราคาโดยพิจารณาความต้องการซื้อของลูกค้า เป็นหลัก ต้องมีการคำนวณเพื่อให้ทราบจุดคุ้มทุนของสินค้า ก่อน โดยจุดคุ้มทุน คือ จุดที่ขายแล้วไม่มีกำไรหรือไม่ขาดทุน แล้วพิจารณาว่า สามารถบวกกำไรได้อีกเท่าไร จึงจะไม่เกิน กำลังซื้อของลูกค้า

ยอดขายที่ต้องการ = ต้นทุนผันแปรรวม + ต้นทุนคงที่ รวม + กำไรที่ต้องการ

3. การตั้งราคาโดยพิจารณาราคาของสินค้าคู่แข่งเป็น หลัก จะคำนึงถึงการแข่งขันเป็นหลัก เพื่อนำไปกำหนดราคาของ สินค้า ปกติจะใช้ราคาของสินค้าประเภทเดียวกันเป็นราคาเป้าหมายแล้ว ตั้งราคาสูงหรือต่ำกว่าคู่แข่ง วิธีการนี้ควรพิจารณา คู่แข่งหลักเป็นสิ่งสำคัญ กำหนดต้นทุนเป้าหมายให้กับสินค้าของ กิจการ

ต้นทุนเป้าหมาย = ราคาขายเป้าหมาย - กำไรที่ต้องการ

การคำนวณต้นทุนการผลิตมีความยุ่งยาก คณะผู้วิจัย มีแนวคิดการพัฒนาแอปพลิเคชันการคำนวณต้นทุนการผลิต เพื่อเป็นเครื่องมือมาช่วยคำนวณต้นทุนได้อย่างถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว ง่าย และใช้งานได้จริง การพัฒนาแอปพลิเคชันมีอ ธิโอเป็นการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต โดยโปรแกรมจะช่วยตอบสนอง

ความต้องการของผู้บริโภค การพัฒนาแอปพลิเคชันมือถือ มี 4 รูปแบบ (Wongrujanin, 2020) คือ

1. Windows Mobile พัฒนาโดยบริษัทไมโครซอฟต์ ที่ผลิตระบบปฏิบัติการที่รองรับการทำงานของคอมพิวเตอร์มากมาย ได้แก่ Windows XP, Windows Vista หรือ Windows 7 เป็นต้น

2. BlackBerry OS พัฒนาโดยบริษัท RIM เพื่อรองรับการทำงานของแอปพลิเคชันต่าง ๆ ของ BlackBerry โดยตรง จะเน้นการใช้งานทางดาวน์อีเมลเป็นหลัก

3. iPhone OS พัฒนาโดยบริษัท Apple เพื่อรองรับการทำงานของแอปพลิเคชันต่าง ๆ ของ iPhone โดยตรง โดยกลุ่มที่นิยมใช้ iPhone มาก จะเป็นผู้ที่ชอบด้านมัลติมีเดีย

4. Android พัฒนาโดยบริษัทกูเกิ้ลเป็นระบบปฏิบัติการล่าสุดที่กำลังเป็นที่นิยม รองรับการทำงานเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบเรียลไทม์ เพื่อใช้บริการจากกูเกิ้ลได้อย่างเต็มที่ ทั้ง Search Engine, Gmail, Google Calendar, Google Docs, Google Maps มีจุดเด่น คือ เป็นระบบปฏิบัติการแบบ Open Source แอปพลิเคชันที่นิยมใช้กันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Device) กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน สามารถแบ่งการพัฒนาได้เป็น 3 รูปแบบ (Chainarong, 2020) ดังนี้

1. Native Application คือ การเขียน Code ที่ทำงานเข้ากับ CPU ของหน่วยประมวลผลชนิดนั้น ๆ ได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องผ่านตัวแปลงภาษา เนื่องจากการพัฒนาแอปพลิเคชัน โดยใช้ Library, SDK ของ OS Mobile นั้น ๆ ที่ให้มาโดยตรง

2. Hybrid Application หรือเรียกอีกอย่างว่า Cross Platform คือ การเขียนแอปพลิเคชันด้วยโปรแกรม ภาษาใดภาษาหนึ่ง แต่สามารถนำไปใช้กับแพลตฟอร์มอื่น ๆ ได้ด้วย

ตารางที่ 1 ปริมาณแร่ธาตุในเนื้อปลาโดยเฉลี่ย

แร่ธาตุ	มิลลิกรัมต่อเนื้อปลา 100 กรัม
K	300
Cl	200
P	200
S	200
Na	63
Mg	25
Ca	15
Fe	1.5
Mn	1
Zn	1
F	0.5
As	0.4
Cu	0.1
I	0.1

ที่มา: Stansby (1962 cited in Rattanapan, 2006)

3. Web Application คือ แอปพลิเคชันที่ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อเป็นเบราว์เซอร์สำหรับการใช้งานหน้าเว็บต่าง ๆ ซึ่งถูกปรับแต่งให้แสดงผลแต่ส่วนที่จำเป็น เพื่อเป็นการลดทรัพยากรในการประมวลผลของตัวเครื่องสมาร์ทโฟน หรือ แท็บเล็ต ทำให้โหลดหน้าเว็บไซต์ได้เร็วขึ้น

ผลิตภัณฑ์ปลาสด

ปลาสด (Supasri, 2020) การแปรรูปอาหารจากปลาชนิดหนึ่งของคนอีสาน เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถนอมอาหารจากปลา เมื่อปลาที่หามาได้มีจำนวนมากก็ต้องหาวิธีการแปรรูป เพื่อจะได้เก็บไว้รับประทานนาน ๆ โดยเอาปลาหมักกับเกลือและข้าวสวย เป็นการแปรรูปอาหารจากปลาเพื่อถนอมเนื้อปลาให้เก็บไว้ได้นาน ๆ อาจทำจากปลาทั้งตัว หรือเฉพาะเนื้อปลาก็ได้ ขั้นตอนทำปลาสดจะทำให้เกิดรสเปรี้ยวซึ่งเป็นหัวใจสำคัญและถือเป็นเสน่ห์ เป็นเมนูยอดนิยมนักในหลายจังหวัด การทำปลาสดแต่เดิมทำมาไว้บริโภคในครัวเรือนที่ต้องอาศัยเทคนิควิธีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้นรสชาติหรือคุณภาพของปลาแต่ละแห่งจึงมีความแตกต่างกัน

วัตถุดิบสำคัญที่ใช้การผลิตปลาสด

ปลาน้ำจืดที่นิยมทำปลาสดตัวมากที่สุด คือ ปลาตะเพียน รองลงมา คือ ปลาขาว ปลาจีน ปลาสร้อย ปลานวลจันทร์ ปลาชะโด การหมักปลาจนเป็นปลาสดสามารถรับประทานได้ ลักษณะปลาสดที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค คือ มีสีชมพูเนื้อแข็ง รสชาติอร่อย โดยทั่วไปปลาแต่ละชนิดจะมีองค์ประกอบที่สำคัญเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันที่ปริมาณไขมัน และความชื้น โดยเฉพาะแล้วจะมีปริมาณโปรตีนร้อยละ 19 ความชื้นร้อยละ 74.8 ไขมันร้อยละ 5 ถั่วร้อยละ 1.2 และแร่ธาตุอาหารต่าง ๆ (ตารางที่ 1) Stansby (1962 cited in Rattanapan, 2006)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตปลาสาม ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวน 70 คน สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้แทนผู้ผลิตปลาสาม 60 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างผู้ผลิตปลาสาม โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) เพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในการวิจัยคำนวณได้ 59.57 คน ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนเต็ม คือ 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

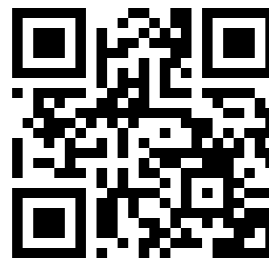
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นตัวเลือก จำนวน 6 ข้อ โดยแบบสอบถามครอบคลุมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และรายได้ต่อเดือน 2) ข้อมูลต้นทุนการผลิตปลาสาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ใถามครอบคลุมปัจจัยการผลิต ได้แก่ ค่าวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตปลาสาม ต่อหน่วย และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้งาน แอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ลักษณะแบบสอบถามเป็นตัวเลือก จำนวน 28 ข้อ โดยแบบสอบถามครอบคลุมการใช้งานแอปพลิเคชัน ได้แก่ ด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน 2 ข้อ ด้านการนำเสนอเนื้อหา 4 ข้อ ด้านส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย 3 ข้อ ด้านตัวอักษรและสี 3 ข้อ ด้านการออกแบบ 5 ข้อ ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน 7 ข้อ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน 4 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถาม เป็น 3 ตอน การตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.810-0.920 การหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.616-0.962 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Phattiyathani, 2008)

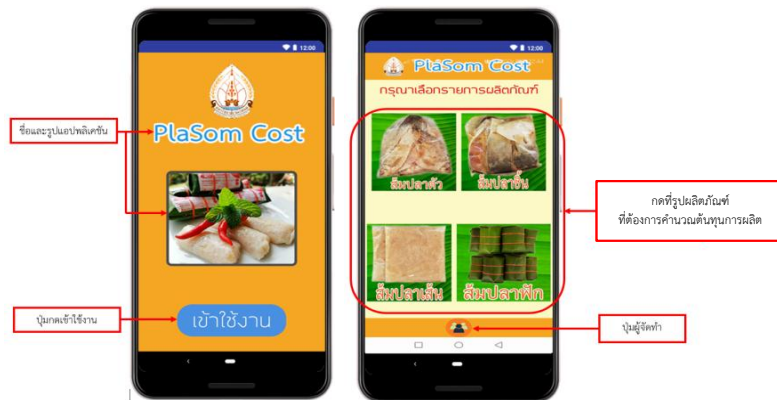
การศึกษาข้อมูลเพื่อการพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบ

1. ลงพื้นที่เก็บข้อมูล จัดเวทีเสวนากลุ่ม และอภิปรายร่วมกัน ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลสร้างและการพัฒนา แอปพลิเคชันต้นแบบคำนวณต้นทุนการผลิต
2. การพัฒนาแอปพลิเคชันต้นแบบในการคำนวณต้นทุนการผลิต

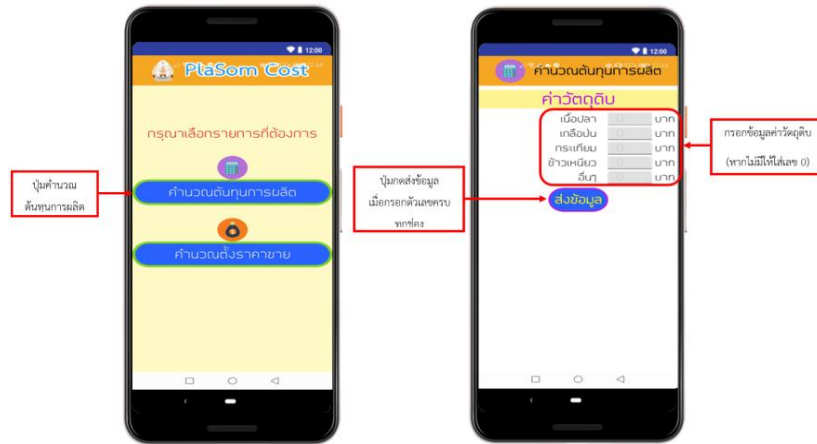
รูปที่ 1 QR-Code

2.2 เมนูผลิตภัณฑ์ปลาสามที่ต้องการคำนวณต้นทุนในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 เมนูผลิตภัณฑ์ปลาสามที่ต้องการคำนวณต้นทุนในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost

2.3 เมนูรายการคำนวณต้นทุนการผลิต (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 เมนูรายการคำนวณต้นทุนการผลิต

2.4 เมนูกรอกข้อมูลรายการค่าแรงในการผลิต (รูปที่ 4)

รูปที่ 4 เมนูกรอกข้อมูลรายการค่าแรงในการผลิต

2.5 การติดตั้งโปรแกรมและอบรมกลุ่มผลิตปลาสาม ตำบลไชยบุรี อำเภอกาญจนบุรี (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 ติดตั้งโปรแกรมและอบรมการคำนวณต้นทุนในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost

ผลของการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ผลิตปลาสดที่ตอบแบบสอบถาม 60 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 58 คน (ร้อยละ 96.67) อายุ 55 ปี ขึ้นไป 32 คน (ร้อยละ 53.33) สถานภาพสมรส 45 คน (ร้อยละ 75.00) ระดับการศึกษาประถมศึกษา 32 คน (ร้อยละ 53.33) ประสบการณ์ 15 ปีขึ้นไป 42 คน (ร้อยละ 70.00) และรายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป 31 คน (ร้อยละ 51.67)

2. ต้นทุนการผลิตของปลาสด ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนค่าวัตถุดิบเฉลี่ย ร้อยละ 71.80 ต้นทุนค่าแรงงานเฉลี่ย ร้อยละ 15.43 และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิตเฉลี่ย ร้อยละ 12.77 ของต้นทุนรวมทั้งหมด และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายเฉลี่ย ร้อยละ 27.68 กลุ่มผู้ผลิตปลาสดส่วนใหญ่คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการต้นทุนรวมไม่ครบทุกประเภท ซึ่งต้นทุนที่ไม่ได้นำมาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายการผลิตเนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่ทางผู้ผลิตปลาสดไม่ทราบว่าต้องนำมาคำนวณ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขนส่ง ค่าโทรศัพท์ เพราะทางผู้ผลิตระบุว่า เป็นต้นทุนเพียงเล็กน้อยและส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในบ้านของผู้ผลิต หรือตัวแทนที่เป็นประธานกลุ่ม ทำให้ไม่ได้แยกค่าใช้จ่ายเหล่านั้นมาใช้ในการคำนวณต้นทุน จึงไม่ได้นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตไม่ถูกต้องครบถ้วน ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตปลาสดนำข้อมูลต้นทุนนั้นไปกำหนดราคาขายไม่สะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง กลุ่มผู้ผลิตปลาสดไม่ได้นำต้นทุนการผลิตมาคำนวณเพื่อกำหนดราคาขาย การกำหนดราคาขายกำหนดจากการเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ทำให้ประสบผลขาดทุนจากการตั้งราคาขายต่ำกว่าต้นทุน กำหนดราคาขายใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกเป็นสำคัญ

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นกลุ่มผู้ผลิตปลาสดเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน

กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 3.83 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ ได้แก่ ความครอบคลุมของข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.00 และอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความชัดเจนและตรงประเด็น มีค่าเฉลี่ย 3.67

3.2 ด้านการนำเสนอเนื้อหา

กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.08 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการนำเสนอเนื้อหา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความสอดคล้องของจุดประสงค์ และความสำคัญและทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 4.00 และความสอดคล้องกับประยุกต์ มีค่าเฉลี่ย 3.67

3.3 ด้านส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย

กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย 4.56 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความสอดคล้อง และความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขนาดของแอปพลิเคชันมีค่าเฉลี่ย 4.33

3.4 ด้านตัวอักษรและสี

กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านตัวอักษรและสี มีค่าเฉลี่ย 4.33 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านตัวอักษรและสี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเหมาะสมขนาดตัวอักษร มีค่าเฉลี่ย 4.33 และความเหมาะสมสีภาพพื้นหลัง มีค่าเฉลี่ย 4.00

3.5 ด้านการออกแบบ

กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผู้ผลิตปลาสดมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา

น้อย ดังนี้ หมวดหมูหัวข้อที่ใช้ในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.86 ภาพที่นำเสนอในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.75 และการจัดวางองค์ประกอบแอปพลิเคชันมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย 4.65

3.6 ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน

กลุ่มผลิตปลาส้มมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 4.33 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผลิตปลาส้มมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การนำเสนอชื่อเรื่อง และการใช้ประโยชน์ในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.67 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การควบคุมภาพการให้ผลย้อนกลับ ความเหมาะสมของภาษา และความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.33 และความเหมาะสมการจัดการ มีค่าเฉลี่ย 3.67

3.7 ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน

กลุ่มผลิตปลาส้มมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผลิตปลาส้มมีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาพรวมด้านประสิทธิภาพการใช้งานของแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 4.89 แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.65 และแอปพลิเคชันสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ แอปพลิเคชันมีความสวยงาม น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.47

สรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นกลุ่มผลิตปลาส้มเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวนผู้เข้าอบรม 60 คน โดยผลการประเมิน โดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.34 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผลิตปลาส้ม ตำบล ไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน มีระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.64 และด้านส่วนประกอบด้านมัลติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย 4.56 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านตัวอักษรและสี และด้านการจัดการแอปพลิเคชัน

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ด้านการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.08 และด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 3.83

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้ผลิตปลาส้มที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป สถานภาพสมรส ระดับประถมศึกษา ประสบการณ์การผลิตปลาส้ม 15 ปีขึ้นไป และรายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป

2. ต้นทุนการผลิตของปลาส้ม ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนค่าวัตถุดิบ ร้อยละ 71.80 ต้นทุนค่าแรงงานร้อยละ 15.43 และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต ร้อยละ 12.77 ของต้นทุนรวมทั้งหมด และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย ร้อยละ 27.68 สอดคล้องกับงานวิจัย Yawichai (2018) ศึกษาต้นทุนจากการลงทุนปลูกข้าวพันธุ์ กข 15 และผลตอบแทนจากการปลูกข้าวพันธุ์ กข 15 ของเกษตรกรในเขตหมู่บ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย การปลูกข้าวพันธุ์ กข15 มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 4,420.25 บาท/ไร่ มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 2,766.80 บาท/ไร่ อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย ร้อยละ 53.88 ต้นทุนการปลูกข้าวพันธุ์ กข 15 ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนค่าวัตถุดิบ ร้อยละ 10.77 ต้นทุนค่าแรงงาน ร้อยละ 15.38 และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต ร้อยละ 73.85 ของต้นทุนรวมทั้งหมด การทดสอบสมมติฐานทางเดียวข้างมาก พบว่า ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวสูงกว่าต้นทุนจากการปลูกข้าวของเกษตรกร ณ ระดับนัยสำคัญที่ .05 กลุ่มผู้ผลิตปลาส้มส่วนใหญ่คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการต้นทุนรวมไม่ครบทุกประเภท ซึ่งต้นทุนที่ไม่ได้นำมาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายการผลิต เนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่ทางผู้ผลิตปลาส้มไม่ทราบว่าต้องนำมาคำนวณ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าขนส่ง ค่าโทรศัพท์ เพราะทางผู้ผลิตระบุว่าเป็นต้นทุนเพียงเล็กน้อย และส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจในบ้านของผู้ผลิต หรือตัวแทนที่เป็นประธานกลุ่ม ทำให้ไม่ได้แยกค่าใช้จ่ายเหล่านั้นมาใช้ในการคำนวณต้นทุน จึงไม่ได้นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิต ทำให้ต้นทุนต้นทุนการผลิตที่ได้มาไม่ถูกต้องครบถ้วน ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตปลาส้มนำข้อมูลต้นทุนนั้นไปกำหนดราคาขายไม่ถูกต้อง การคำนวณต้นทุนการผลิต และกำหนดราคาขายใช้ประสบการณ์ในอดีตและความรู้สึกเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rattanamanee (2017) การศึกษาการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตรัง รายการต้นทุนส่วนใหญ่ที่ทางกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP ไม่ได้นำมาคำนวณรวมเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์ ด้วยวิธีการต้นทุนเต็ม ได้แก่ ค่าแรงงานทางตรง

ค่าใช้จ่ายในการผลิตประเภท ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 63 ผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 23 ผลิตภัณฑ์ คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ครบถ้วนตามหลักการบัญชีต้นทุน ในขณะที่อีกจำนวน 40 ผลิตภัณฑ์คำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ไม่ครบถ้วน เมื่อพิจารณาผลการศึกษากำหนดราคาผลิตภัณฑ์พบว่า ส่วนใหญ่มีการกำหนดราคาขายโดยเปรียบเทียบจากคู่แข่งชั้น ส่งผลให้มีผลิตภัณฑ์ จำนวน 25 ผลิตภัณฑ์ กำหนดราคาขายไว้ต่ำกว่าต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นจึงมีผลขาดทุนขั้นต้น

3. กลุ่มผลิตปลาสัมพันธ์กับแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จำนวนผู้เข้าอบรม 60 คน ผลการประเมิน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ซึ่งแปลผลได้ว่า กลุ่มผลิตปลาสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในแอปพลิเคชัน Pla-Som Cost อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.64 และด้านส่วนประกอบด้านมิติมีเดีย มีค่าเฉลี่ย 4.56 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านตัวอักษร และสี และด้านการจัดการแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 4.33 ด้านการนำเสนอเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.08 และด้านส่วนนำของแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ย 3.83 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phurahong (2017) พัฒนาโปรแกรมประยุกต์ บนระบบปฏิบัติการสมาร์ตโฟน ไอโอเอสมาช่วยในการควบคุมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและลดระยะเวลาการใช้งานให้กับผู้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ผลิตปลาสัมพันธ์เข้าใจและสามารถนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตอย่างถูกต้องครบถ้วน ส่งผลให้นำข้อมูลต้นทุนการผลิตไปกำหนดราคาขายที่สะท้อนต้นทุนการผลิตอย่างแท้จริง
2. จากการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อการคำนวณต้นทุนการผลิตผ่านแอปพลิเคชัน กรณีศึกษาปลาสัมพันธ์ ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ในครั้งนี้แอปพลิเคชันสามารถรองรับการใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่มีระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ตั้งแต่เวอร์ชัน 4.1 ขึ้นไป
3. ผู้ผลิตปลาสัมพันธ์มีเครื่องมือช่วยในการคำนวณต้นทุนการผลิตได้อย่างถูกต้อง สะดวกรวดเร็ว ง่ายต่อการคำนวณ และสามารถใช้งานได้จริง

4. เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกร และบุคคลทั่วไปเล็งเห็นความสำคัญของการคำนวณต้นทุนสินค้า สามารถคำนวณและบันทึกข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการคำนวณต้นทุนสินค้าได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วจากการใช้ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปลี่ยนกลุ่มอาชีพ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และจัดเวทีเสวนากลุ่ม อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตรงกับความต้องการของชุมชน เช่น ชุมชนท่องเที่ยว กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น
2. ควรศึกษาข้อจำกัดของระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เวอร์ชันที่จะพัฒนาโปรแกรม เพื่อลดปัญหาในการเขียนโปรแกรม
3. ควรต้องมีการสร้างโพลเดอร์ เพื่อใช้ในการเก็บรูปภาพที่สามารถรองรับในการพัฒนาแอปพลิเคชันได้ ทุกหน้าจอ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นของโปรแกรม
4. ควรนำฐานข้อมูลเข้ามาช่วยในการพัฒนาแอปพลิเคชันในการจัดเก็บรูปภาพ และใช้ในการแสดงผลต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาความไม่เสถียรของแอปพลิเคชัน

สรุป

1. ต้นทุนการผลิตของปลาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ต้นทุนค่าวัตถุดิบ ร้อยละ 71.80 ต้นทุนค่าแรงงาน ร้อยละ 15.43 และต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต ร้อยละ 12.77 ของต้นทุนรวมทั้งหมด และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย ร้อยละ 27.68
2. ได้เครื่องมือช่วยในการคำนวณต้นทุนการผลิตหรือบริการช่วยคำนวณต้นทุนได้อย่างถูกต้อง สะดวกรวดเร็ว และง่ายต่อการคำนวณ สามารถใช้งานได้จริงตรงตามความต้องการของกลุ่มอาชีพในชุมชน จากการทดลองใช้แอปพลิเคชัน Pla-Som Cost ของผู้แทน ผู้ผลิตปลาสัมพันธ์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.34, S.D. = .08$) ทำให้สามารถคำนวณและบันทึกข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการคำนวณต้นทุนการผลิตได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มความสะดวกรวดเร็วจากการใช้ผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา ในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะตลอดจนข้อเสนอแนะแก้ไขต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยทำให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

References

- Aujiraphongpan, S. (2014). *Cost Accounting: Concept of Product Costing and Accounting Recording*. Bangkok: McGraw-Hill. [in Thai]
- Buntam, D. (2013). Production cost analysis of rod in industry using activity-based costing system. *KMUTT Research and Development Journal*, 36(2), 203 – 213. [in Thai]
- Chaiburee Sub-district Administrative Organization. (2020). Retrieved March 2, 2020, from <http://thailocalchaiburee.net>. [in Thai]
- Chainarong, N. (2020). *Application*. Retrieved March 2, 2020, from <https://sites.google.com/site/nutchanat581031021/khwam-hmay-khxng-application>. [in Thai]
- Hinthao, J., & Sukhawattanakun, K. (2010). OTOP Product Management Case Study: Indigo Cotton Fabric Products of the Member of Moo 1 Samakkee Pattana Sub district, Akart Amnuay District, Sakon Nakhon Province. In *Proceedings of 48th Kasetsart University Annual Conference: Economics and Business Administration*. PP. 9 - 16. [in Thai]
- Kunphanichkit, D. (2010). *Cost Analysis* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Na Chiangmai, N. (2015). *Financial Report Analysis*. Bangkok: Pattana Vichakarn (2535). [in Thai]
- Phatharanavik, M. (2014). Looking back “management account” of Thai entrepreneurs. *Thai Accounting Association Journal*, 10(2), 24 – 26. [in Thai]
- Phattiyathani, S. (2008). *Graduation Measurement* (6th ed.). Kalasin: Prasarnkarnpim. [in Thai]
- Phurahong, T. (2017). Developing and Designing a Simulation Kit for turning on-off the home Electrical System via the Internet with Smartphone iOS. In *Proceeding ECTI-CARD 2017*. [in Thai]
- Pipatseratham, K. (2004). *OTOP Villager Community Marketer*. Bangkok: AR Business Press. [in Thai]
- Rattanamane, K., Wiwatsappakit, N., Mansanai, P., Sotharat, P., & Jindakul, W. (2017). Study of cost calculation for One Tambon One product of Trang Province. *Modern Management Journal*, 15(1), 75 – 84. [in Thai]
- Rattanapan, A. (2006). *Quality Improvement and Storage of Fermented Fish Product: Plasom* (Master’s Thesis). Kasetsart University. [in Thai]
- Supasri, K. (2020). *Native Application*. Retrieved March 2, 2020, from <https://sites.google.com/site/kritsadasupasri/native-application>. [in Thai]
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York. Harper and Row Publications.
- Wongrujanan, W., Phutjan, K., Somjit, A., Tachathapanich, M., & Wongnoraset, K. (2020). *Mobile Application*. Retrieved January 12, 2020, from <https://sites.google.com/a/bumail.net/mobileapplication/>. [in Thai]
- Yawichai, P., Wongkaew, J., Songkam, T., & Sajjawathee, T. (2018). Cost and return on rice RD15 farming by the farmers in Pong Srinakron Village, Rong Chang Sub-district, Pa Daet District, Chiang Rai Province. *Business Review Journal*, 10(1), 7-24. [in Thai]

ลักษณะพิธีกรรมและวิธีการสืบทอดความเชื่อครุหมอโนราและโนราโรงครุ ในตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Rite and Inherited Form of Khrumornora and Nora-Rong Khru in Prig Sub district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province

เจตนา อินยะรัตน์

วรรณกร พลพิชัย*

สาขาศึกษาทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

*e-mail: wannakorn.p@rmutsv.ac.th

Jettana Inyarat

Wannakorn Ponpichai

Department of General Education, Faculty of Fisheries Science and Technology,
Rajamangala University of Technology, Srivijaya

Received: November 28, 2020, Revised: February 27, 2021, Accepted: March 10, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครุมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเฉพาะในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปคนรุ่นใหม่มีความเข้าใจน้อยลงและปฏิบัติไม่ถูกต้อง จนได้รับผลกระทบตามมามากมาย ดังนั้น การรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเก็บไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครุในตำบลปรึก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีความเชื่อ ผู้สืบทอด เป็นผู้นำหลักในการประกอบพิธีกรรม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผลการศึกษา พบว่า ในส่วนของพิธีกรรมมี 6 พิธีกรรม คือ 1) พิธีกรรมครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ 2) พิธีกรรมการผูกผ้าปล่อย 3) พิธีกรรมการรำสอดเครื่องสอดกำไล 4) พิธีกรรมการรักษาความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับร่างกายในลักษณะต่าง ๆ 5) พิธีกรรมที่ใช้ร่างทรงเพื่อติดต่อกันระหว่างคนทั่วไปกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และ 6) พิธีกรรมการแก้บน ในขณะที่รูปแบบการสืบทอดมีสองรูปแบบ คือ 1) สืบทอดตามสายของการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครุ ได้แก่ สืบทอดในระบบเครือญาติ และ 2) รูปแบบการสืบทอดของครุหมอโนราและโนราโรงครุ ได้แก่ รูปแบบการสืบทอดความเชื่อและรูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม โดยผลการศึกษาจะนำไปถ่ายทอดแก่ชุมชนโดยการทำให้เป็นเล่มคู่มือไปมอบให้กับศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อใช้ในการศึกษาพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครุหมอโนราและโนราโรงครุในพื้นที่วิจัย

คำสำคัญ: ครุหมอโนรา โนราโรงครุ ความเชื่อครุหมอโนรา พิธีกรรมครุหมอโนรา

Abstract

Studying and collecting information about rituals and forms of Inheritance is very important because it is relevant to everyday life, occurring until death, especially in the middle ages down and cannot be implemented until after many consequences. Gathering relevant knowledge that helps interested parties to study and understand easier. This study aims to study rituals and inherited form about Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru in Prig Sub-district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample group were the person who has faith, the successor is the main leader in the ritual and selected purposive sampling method. Data were collected by data recording form, observation data form, and in-depth interview. The results of the study showed that there were 6 rituals in the ritual: 1) the crown ritual or the large cloth tie, 2) the ritual of release tying up the cloth, 3) the ritual of the bracelet insertion, 4) the ritual of treating illnesses that occur with the body in different ways, 5) a ritual that uses the body to communicate between the common man and the deceased ancestor, and 6) the vindication ritual. While there are two forms of inheritance: 1) inheriting along the lines of teacher inheritance, Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru are inherited in the kinship system, and 2) the succession patterns of Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru are images form of inheritance, belief and ritual inheritance pattern. The results of the study will be transmitted to the community by making a handbook to give to the learning center in the community for use in studying various rituals related to Khru-Mor-Nora and Nora-Rong Khru in the research area.

Keywords: Khru-Mor-Nora, Nora-Rong Khru, Beliefs about Khru-Mor Nora, Ritual of Khru-Mor-Nora

บทนำ

ความเชื่อ พิธีกรรม และการสืบทอด มักจะเป็นสิ่งที่ควบคู่กันอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกิดความเชื่อแล้วจะต้องมีหลักการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ๆ ซึ่งหลักการปฏิบัติดังกล่าวนี้ คือ พิธีกรรม พิธีกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์กระทำขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของความเชื่อ เป็นสิ่งที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมว่า มนุษย์มีความเชื่ออย่างไร โดยถ่ายทอดออกมาในลักษณะของการจัดทำพิธีกรรมที่เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีความศรัทธา ตอบสนองต่อความต้องการของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองนับถือ Sakunapun (2003) กล่าวว่า พิธีกรรม คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำหรับคนทั่วไปที่กระทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกจะสร้างพลังอำนาจตามที่ต้องการให้เกิด ความเชื่อและพิธีกรรมในสังคมไทยที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานมีเป็นจำนวนมากทั่วไปทุกภูมิภาค

สำหรับภาคใต้ นั้น มีความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนอรา โดยความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนอรา เชื่อว่าเป็นบูรพาจารย์นอราและบรรพบุรุษของนอราที่ล่วงลับไปแล้ว และยังมี ความผูกพันกับลูกหลานและผู้มีเชื้อ

สายโนรา จึงต้องการให้ลูกหลานเคารพบูชา เช่นไหว้ และหากลูกหลานเพิกเฉยไม่เคารพบูชา ไม่เช่นไหว้ จะได้รับการลงโทษจากครุหมอนอราด้วยวิธีการต่าง ๆ (Pitaksin, 2013) เช่น เกิดอาการเจ็บป่วยแบบหาสาเหตุไม่ได้ ถูกโนร่าขังจนเสียชีวิต (โนร่าขัง คือ การลงโทษจากโนร่าทำให้เกิดเจ็บป่วยร่างกายชুবวมจนเสียชีวิต) สาเหตุที่ทำให้ลูกหลานบรรพบุรุษโนราถูกลงโทษนั้น นอกจากจะเกิดจากการเพิกเฉยไม่สืบทอดไม่นับถือ และไม่เช่นไหว้แล้ว ยังมีอีกสาเหตุสำคัญ คือ การที่ลูกหลานไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติ ไม่ทราบว่าในการประกอบพิธีกรรมจะต้องมีหลักการปฏิบัติอย่างไรบ้าง จนท้ายที่สุดต้องปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยได้มีความใกล้ชิดคุ้นเคยกับความเชื่อและพิธีกรรม เมื่อต้องรับการสืบทอดก็ไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

ความเชื่อ การสืบทอด และพิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนอราและโนราโรงครูในแต่ละพื้นที่ของภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้ที่มีเชื้อสายสามารถศึกษาได้จากคนเฒ่าคนแก่ นายโรงโนรา หรือคนที่มีความรู้ด้านนี้ได้ทั่วไป แต่ปัญหาสำคัญในปัจจุบันนี้คือ คณะนายโรงโนรา และคนที่มีความรู้ด้านนี้อาจมีจำนวนน้อยลง ทำให้คนรุ่นใหม่

มีความยากลำบากในการปฏิบัติตามหลักความเชื่อและพิธีกรรม ที่ถูกต้อง ต้องเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อนำมาปฏิบัติสำหรับการสืบทอดของตนเอง ฉะนั้น หากมีการศึกษารวบรวมองค์ความรู้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็จะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาและนำไปปฏิบัติสำหรับคนรุ่นใหม่ต่อไป

ตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและเป็นผู้มีความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนโรราและโนราโรงครุ จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติสืบทอดและการประกอบพิธีกรรมพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะไม่ทราบหลักการประกอบพิธีกรรม ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการสืบทอดและพิธีกรรมของครุหมอนโรราและโนราโรงครุเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และบันทึกไว้เป็นคู่มือ ซึ่งจะช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุ Ministry of Department of Cultural Promotion (2014) กล่าวว่า โนราโรงครุเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อและความศรัทธาร่วมกันของคนในชุมชน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องครุหมอนโรราจัดการระบบเครือญาติของชาวบ้าน การได้มากระทำกิจกรรมร่วมกันในพิธีกรรมโนราโรงครุ ตั้งแต่การทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้กับตายาย กินเลี้ยง รื่นเริงสนุกสนาน เป็นเหตุให้มีการรวมญาติมิตรที่อาศัยอยู่ห่างไกล ได้กลับมาพร้อมกันอีกครั้ง และก่อให้เกิดเอกภาพและสัมพันธ์ภาพจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง บุคคลที่ถูกเลือกเป็นคนทรงจะต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม ตัดขาดจากอบายมุขทั้งปวง หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ได้รับการยอมรับจากครุหมอนโรราและยังจะถูกลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ

Kosaiyakanont, & Soontorntanaphol (2016) กล่าวว่า การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครุนั้นเป็นพิธีกรรมที่แฝงไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของทั้งผู้ประกอบพิธีและ

ผู้เข้าร่วมพิธี ที่มีครุหมอนโรราหรือวิญญาณบรรพบุรุษโดยใช้ดนตรีการร้องรำเป็นสื่อในการเชื่อมต่อกันระหว่างโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ

สามารถสรุปได้ว่า พิธีกรรมครุหมอนโรราและโนราโรงครุเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการการเชื่อมโยงระหว่างลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ ความศรัทธา โดยรูปแบบพิธีกรรมจะเป็นลักษณะการกระทำที่เป็นความต้องการของวิญญาณบรรพบุรุษและนับว่าเป็นการแสดงการกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุ

การถ่ายทอดพิธีกรรมเป็นการถ่ายทอดความเชื่อ ระบบความคิด ค่านิยมที่มีสืบทอดมาจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่อีกคนรุ่นหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการจัดการถ่ายทอดความเชื่อมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะในครัวเรือน สมาชิกในครอบครัวจะได้รับการถ่ายทอดความเชื่อผ่านต่อกันมาจากพ่อแม่ เช่น การอบรม การสอน การเล่าให้ฟัง การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การถ่ายทอดความเชื่อภายในชุมชน ผ่านการสังสรรค์เป็นระยะเวลายาวนาน และต่อเนื่องในรูปแบบการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ในช่วงระยะเวลา การยอมรับและปฏิบัติตามของคนรุ่นใหม่ (Khunpon, 2014) และโนราโรงครุเป็นพิธีความเชื่อ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษการบูชาครูอาจารย์และการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีเชื้อสายโนราเชื่อว่า พ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้วแท้จริงไม่ได้ไปไหน ยังอยู่คอยปกป้องรักษาชีวิตลูกหลานให้อยู่รอดปลอดภัย มีความมั่งคั่ง ตายายเหล่านี้มีโอกาสมาพบลูกหลานได้โดยมีนายโรงและช่างทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ตายายบรรพบุรุษกับลูกหลานได้มาแสดงความกตัญญูตามรูปแบบของเครือญาติ (Ratanamane, & Lohajinda, 2007)

สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุ จะใช้วิธีการถ่ายทอดตามระบบเครือญาติ จากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลานโดยมีการแฝงมาในวิถีชีวิต โดยมีความเชื่อว่าการทำตามพิธีกรรมนี้จะช่วยให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโรราและโนราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกศึกษาเฉพาะโนราคณะบุญญา เพชรเรณทอง เนื่องจากเป็นคณะที่มีความพร้อมมากที่สุด โดยมีกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พิธีกรรม รูปแบบการถ่ายทอดครุหมอโนรา และโนราโรงครู เพื่อให้ทราบแนวทางในการศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.2 ศึกษาบริบทเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม รูปแบบการถ่ายทอดครุหมอโนรา และโนราโรงครูของประชาชน ประวัติความเป็นมา รวมทั้งคณะโนราที่มีทั้งหมดในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง

ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถจำแนกได้ ดังนี้

2.1 นายโรงใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำของโรง และมีความรู้ความเข้าใจในทุก ๆ ด้านของความเชื่อ พิธีกรรมและรูปแบบการถ่ายทอดเกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

2.2 ครอบครัวยุคใหม่ที่มีเชื้อสายโนราที่ประกอบพิธีกรรมของคณะโนรานูญญา เพชรเรือนทอง ซึ่งประกอบด้วยภรรยาและลูก

2.3 ลูกศิษย์ที่มาฝากตัวเป็นโนรากับคณะโนรา

2.4 ผู้ที่เป็นช่างทรงในพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

2.5 ชาวบ้านที่เป็นผู้สืบทอดความเชื่อ และพิธีกรรมครุหมอโนราและโนราโรงครู

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกต โดยมีวิธีการสร้างและการตรวจสอบ ดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอด พิธีกรรม จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับผู้ที่ทำหน้าที่หลักเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าวและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตให้ครอบคลุมครบทุกด้าน

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความครอบคลุมของข้อคำถามให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญต่อไป

3.3 เมื่อปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตเสร็จแล้ว ได้นำแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต พร้อมทั้งข้อมูลสำคัญของโครงการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม พิทักษ์สิทธิของตัวอย่างและรับรองโครงการวิจัยว่า กระบวนการในการศึกษาไม่ขัดกับหลักจริยธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปสังเกตจากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชื่อ ผู้สืบทอด และเป็นผู้นำหลักในการประกอบพิธีกรรม โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจนกว่าจะได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการ

4.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์นำมาจัดกลุ่มแบ่งประเภทข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) กล่าวคือ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือจากข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเป็นการยืนยันว่า ข้อมูลที่ได้ไม่ผิดเพี้ยนไป เช่น นำข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารมายืนยันว่าตรงกันหรือไม่ หรือนำข้อมูลมาสอบถามยืนยันกับนายโรงโนรา เป็นต้น หากข้อมูลจากหลายฝ่ายตรงกัน สามารถสรุปข้อมูลได้ว่า มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ จากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นการสร้างข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) และแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปซึ่งใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเขียนอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลบรรยายมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอ้างอิงมาจำแนก และในส่วนที่ไม่สามารถใช้แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอ้างอิงมาจำแนกได้ผู้วิจัยจะใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจำแนกข้อมูลและจัดนำเสนอโดยเขียนอธิบายเชิงพรรณนา ประกอบด้วยรูปภาพ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พิธีกรรมครุหมอโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอโนราและโนราโรงครู พบว่า มีทั้งหมด 6 พิธีกรรม ประกอบด้วย

1) พิธีกรรมครอบเทริดหรือผูกผ้าใหญ่ คือ พิธีกรรมการ

เข้าสู่การเป็นโนราโดยสมบูรณ์ซึ่งเป็นพิธีที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เป็นลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปที่ได้ฝึกฝนโนรามีความพร้อมที่จะเป็นโนรา 2) พิธีกรรมการผูกผ้าปลอย คือ พิธีกรรมการตัดขาดจากการเป็นโนราเป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ซึ่งเคยเป็นโนราได้สิ้นสุดการเป็นโนราไม่สามารถประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้อีก 3) พิธีกรรมการรำสอดเครื่องสอดกำไล คือ พิธีกรรมการฝากตัวเป็นลูกศิษย์เป็นพิธีกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อรับลูกหลานและบุคคลทั่วไปที่ต้องการเป็นโนรา 4) พิธีกรรมการรักษาความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับร่างกายในลักษณะต่าง ๆ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเมื่อมีลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปต้องการรักษาอาการเจ็บป่วย 5) พิธีกรรมที่ใช้ร่างทรงเพื่อติดต่อกันระหว่างคนทั่วไปกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว คือ พิธีกรรมที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารกันระหว่างร่างทรงกับครุหมอโนราหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วเรียกว่า ตายาย และ 6) พิธีกรรมการแก้บน คือ พิธีกรรมจัดทำขึ้นเมื่อได้สิ่งที่พึงประสงค์จากโนรา

ในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวทั้ง 6 พิธีกรรมนั้นจะต้องมีจัดเตรียมและดำเนินการ ดังนี้

องค์ประกอบของพิธีกรรม

1. คณะโนราและนายโรง คือ บุคคลที่สามารถประกอบพิธีกรรมโนราโรงครุได้อย่างเต็มรูปแบบในพื้นที่ตำบลปริกอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีครุหมอและโนราโรงครุเพียงคณะเดียวมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับนับถือและได้รับความนิยมจากบุคคลทั้งในและนอกเขตพื้นที่ได้แก่ คณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีนายบุญญาเพชรเรือนทองเป็นนายโรง

รูปที่ 1 โนราบุญญาเพชรเรือนทอง และคณะ

2. คนทรงหรือร่างทรง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่และมีบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วและเป็นโนรามาก่อน เรียกว่า ตายาย กับลูกหลานหรือบุคคลทั่วไปที่ยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้คนทรงหรือร่างทรงมักจะเป็นลูกหลานผู้มีเชื้อสายโนรา สำหรับคนทรงหรือร่างทรงของโนราคณะบุญญาเพชรเรือนทอง จะประกอบไปด้วย นายโรง คือ โนราบุญญาเพชรเรือนทอง และบุคคลทั่วไปที่ทางครุหมอโนราเป็นคนเลือก พิธีกรรมจะเริ่มจากร่างทรงเข้าสู่โรงโนรา แต่งตัวผู้มาติดต่อ เตรียมเครื่องสังเวทถวาย ตายายประทับร่าง ติดต่อสื่อสารหรือรักษาอาการเจ็บป่วย เสร็จพิธีครุหมอเชิญตายาย

รูปที่ 2 คนทรงหรือร่างทรง

3. ระยะเวลาในการทำพิธี คือ ช่วงเวลาที่นิยมใช้ในการประกอบพิธีกรรมสำหรับโนราคณะบุญญาเพชรเรือนทอง จะนิยมใช้ช่วงเวลาเดือนสี่ เดือนหก เดือนเจ็ด เดือนเก้า เดือนสิบเอ็ด และ เดือนสิบสอง ยกเว้น เดือนอ้าย เดือนสาม เดือนห้า เดือนแปด และเดือนสิบ ตามปฏิทินแบบจันทรคติและไม่จำกัดวันข้างขึ้น หรือ ข้างแรม พิธีกรรมโนราโรงครุใหญ่ใช้เวลา 3 วัน เริ่มในวันพุธช่วงเย็น นิยมจัดทำพิธีกรรมนี้ขึ้นในวันพฤหัสบดีเท่านั้น และสิ้นสุดลงในวันศุกร์ สำหรับช่วงเวลาที่เลือกใช้เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นวันเวลาที่ฤกษ์งามยามดี

4. โรงพิธีหรือโรงครุ คือ การก่อสร้างโรงเรือนชั่วคราวขึ้นเพื่อประกอบพิธีกรรมโนราโรงครุ คณะโนรา บุญญาเพชรเรือนทอง ใช้วัสดุที่ทำด้วยเหล็ก ไม้ แผ่นจาก ขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 5 เมตร ประกอบด้วย เสา 6 เสา แบ่งออกเป็น 3 ตอน

รูปที่ 3 โรงพิธีหรือโรงครุที่ทำด้วยไม้ไผ่

รูปที่ 4 โรงพิธีหรือโรงครูที่ทำด้วยเหล็ก

5. อุปกรณ์ประกอบพิธี คือ สิ่งของที่มีความสำคัญและศักดิ์สิทธิ์ถือเป็นสัญลักษณ์ของคณะโนรา บัญญา เพชร เรือนทอง มีความเชื่อว่าของเหล่านี้จะต้องนำมาใช้ทุกครั้งที่มีการประกอบพิธีกรรมหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปพิธีกรรมจะไม่สำเร็จ เช่น เทร็ด คือ เครื่องประดับศีรษะรูปมงกุฏ หน้ากาก นายพราน เสื้อคล้า เป็นต้น

6. เครื่องบูชาประกอบพิธี คือ สิ่งของที่ใช้เป็นเครื่องบูชาหรือเซ่นไหว้ครูหมอโนราคณะโนราบุญญา เพชรเรือนทอง จะประกอบไปด้วย อาหารคาวหวาน เครื่องต้ม ผลไม้ ดอกไม้ ธูปเทียน เงิน เช่น หัวหมูต้ม ไก่บ้านต้ม หมาก พลุ ดอกไม้ข้าวตอก เหล้าขาว บูหรี ธูป เทียน อาหารคาว อาหารหวาน มะพร้าวอ่อน เครื่องไหว้ทุกอย่างมีความสำคัญถือเป็นสิ่งที่เป็นมงคลนำความร่มเย็นเป็นสุขสำเร็จแก่ลูกหลานหรือผู้ประกอบพิธีกรรม

รูปที่ 5 เครื่องเซ่นไหว้

7. เครื่องดนตรีและลูกคู่ เครื่องดนตรี คือ อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดจังหวะหรือทำนอง เครื่องดนตรีของคณะโนราบุญญา ประกอบด้วย กลอง (รำมะนา) ทับคู่ ปี่นอก ปี่ใน ฉิ่ง กรับ โหม่ง ลูกคู่ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เล่นดนตรีและร้องรับบทร้องจากโนราขณะทีแสดงมีจำนวน 5-6 คน

รูปที่ 6 คณะโนรากำลังเล่นเครื่องดนตรี

8. เครื่องแต่งตัว คือ เสื้อผ้าและเครื่องประดับที่ใช้สวมใส่และตกแต่งชุดในการแสดง คณะโนรา บุญญา เพชร เรือนทอง ยังคงยึดตามธรรมเนียมปฏิบัติโบราณโดยเครื่องแต่งกายประกอบด้วย เทร็ด (เครื่องประดับศีรษะของตัวนายโรง) เครื่องลูกปิด (การร้อยลูกปิดเป็นสีสันสวยงาม ใช้สำหรับสวมลำตัวท่อนบนแทนเสื้อ บ่า คอ พานนอกหรือสวมรอบหน้าอก) ปีกนกแอ่น (อุปกรณ์ที่ทำด้วยเครื่องเงินมีลักษณะคล้ายปีกนกนางแอ่นใช้สวมติดกับสังวาลที่อยู่รับเหนื่อสะเอว ทับทรวง) ตาบ (อุปกรณ์ที่ทำด้วยเครื่องเงินลักษณะทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยเงิน ใช้สวมไว้ที่ทรวงอก ปีก หรือ หางหงส์ ทำด้วยเขาควายเป็นประดับตกแต่งร้อยด้วยลูกปิดใช้สำหรับสวมทับผ้านุ่งตรงบริเวณสะเอว) ผ้านุ่ง (ผ้ามีความยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้สำหรับนุ่งวิธีการสวมใส่คล้ายกับผ้าโจงกระเบน) หน้าเพลลา หรือ หน้าเพลลา (ผ้าสีขาวขุ่นลักษณะคล้ายกางเกงขายาวประมาณเข่าใช้สำหรับสวมแล้วนุ่งผ้าทับ) หน้าผ้า (ทำด้วยผ้าแล้วร้อยด้วยลูกปิดสีสันสวยงามใช้สำหรับคาดห้อย) ผ้าห้อย (ผ้าที่มีความโปร่งบางสีสดใช้สำหรับเหน็บไว้ตรงหน้าผ้า) กำไลต้นแขนหรือปลายแขน (อุปกรณ์ที่ทำด้วยด้วยโลหะใช้สำหรับสวมรัดต้นแขนโนรา) กำไล (อุปกรณ์ที่ทำด้วยทองเหลืองมีลักษณะเป็นห่วงกลมใช้สำหรับใส่ข้อมือข้อเท้า) เล็บ (อุปกรณ์ที่ทำด้วยทองเหลืองมีลักษณะเหมือนเล็บซึ่งอนบริเวณปลายประดับด้วยลูกปิดสวยงามใช้สำหรับสวมนิ้ว)

รูปที่ 7 โนราสวมเครื่องแต่งตัวทั้งชุด

9. ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีในโรงครุ คือ บุคคลที่มีส่วนร่วมในพิธีกรรมครุหมอนโหรา 3 ส่วน ประกอบด้วย คณะโหราและนายโรง เจ้าภาพงาน โหราที่ประสงค์จะกระทำพิธีครอบเทริด (ผู้ประสงค์จะประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ) บุคคลทั่วไป

10. บทร้องประกอบทำรำ คือ ข้อความที่ถูกถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ปรากฏเป็นบทกลอนใช้ขับร้องประกอบทำรำ คณะโหรานุญา เพชรเรือนทอง จะมีบทร้อง เช่น บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม บทลูกอ่อน บทฝนตกข้างเหนือ บทฟ้าลั่น บทกาน้ำ บทใจชาย บทโสกั๋ง บทระไวระแวก บทพรายงาม บทไหว้ครู บทร้องแต่ละบทจะมีความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น บทครูสอน คือ บทร้องที่ใช้ในการฝึกทำรำ และมีความหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการทำพิธีกรรมต่าง ๆ

ลำดับขั้นตอน

วันแรก (วันพุธเป็นวันที่จัดทำพิธีกรรมบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์) พิธีกรรมจะเริ่มจากโหรานุญา เพชรเรือนทอง (นายโรงหรือครุหมอ) แจงให้เจ้าภาพ พระภูมิเจ้าที่ในช่วงเวลาตอนเช้า ณ บริเวณบ้านของเจ้าภาพหรือโรงโหรา เพื่อบอกกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสถานที่แห่งนั้นได้รับทราบและเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคล เมื่อถึงเวลาตอนเย็นทางนายโรงโหราเดินทางไปถึงบ้านเจ้าภาพงาน ทางคณะเจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมพานขันหมาก (เป็นพานที่ใช้ใส่หมากพลู) ไปรับโหราเพื่อเป็นการให้เกิดเกียรติและแสดงความเคารพแก่คณะโหรา ต่อจากนั้นนายโรงจะทำพิธี ทักโรง (การบอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทาง) และเข้าสู่โรงโหราเป็นคนแรกและตามมาด้วยโหราคณอื่น ๆ นำเครื่องดนตรีวางตรงกลางโรง เรียกว่า พิธีการตั้งเครื่อง หลังจากนั้นก็จะเป็นการประกอบพิธี โดยเริ่มต้นจาก เบิกโรง (เป็นการขอสถานที่ตั้งโรงโหราและเปิดโรงพิธีให้ครุหมอเข้าโรงโหรา) ลงโรง (เป็นการประกาศให้ทราบว่ามีครุหมอแสดงโหรา) กาดครุ (เป็นการร้องบทกลอนสรรเสริญครุหมอโหรา) ชุมขุนครุ เทวดา (เป็นการกล่าวบทร้องเชิญเทวดาและวิญญาณครุหมอโหราให้เข้ามาภายในโรง) กราบครุ (เป็นการตั้งจิตอธิษฐานขอพรต่าง ๆ จากครุหมอโหรา) เช่น ครุหมอ (เป็นการจุดธูปเทียนและเอาเหล้าไปประพรมที่เครื่องบูชาที่จัดเตรียมไว้) รำถวายครุ (เป็นการรำประกอบการร้องบทกลอนกล่าวถึงการตั้งเมืองพระยาสายฟ้าพาดมีความเชื่อว่า เปรียบเสมือนโรงโหรา) รำเล่นสนุก (เป็นการรำโหราในรูปแบบต่าง ๆ)

วันที่สอง (วันพฤหัสบดี ในช่วงเวลากลางวัน) พิธีกรรมจะเริ่มจากโหรานุญา เพชรเรือนทอง (นายโรงหรือครุหมอ) ช่วงแรกจะทำพิธีขอความเป็นสิริมงคลแก่โหรา เริ่มต้นด้วยการกาดครุ ชุมขุนครุและเทวดา กล่าวบทไหว้สัสดี จับบทแสงทอง หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่พิธีกรรมครอบเทริดโหรา ช่วงที่สองจะเป็นพิธีกรรมรำถวายครุเป็นการแสดงทำรำ

ประกอบบทร้องทั้งหมดมี 12 บท ประกอบด้วย บทคุณครู บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม บทลูกอ่อน บทฝนตกข้างเหนือ บทฟ้าลั่น บทกาน้ำ บทใจชาย บทโสกั๋ง บทระไวระแวก บทพรายงาม ต่อด้วยรำทำครุสิบสอง ท่าถวายศาล และแสดงเรื่องสิบสองเรื่อง หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีจัดเตรียมพานดอกไม้ ธูปเทียนและเงินจำนวน 12 บาท นำไปกราบครุโหราใหญ่ หลังจากนั้นโหราใหญ่จะสอบถามความสมัครใจจากผู้เข้าร่วมพิธีและผู้ปกครอง เมื่อได้รับคำตอบยืนยันฝากตัวเป็นศิษย์แล้ว โหราใหญ่ก็จะนำกำไลมาสวมที่ข้อมือให้ 3 วง แล้วจับมือของศิษย์ยกขึ้นทำทำตั้งวงเพื่อเป็นเคล็ดในการรำโหราถือเป็นการเสร็จพิธี

วันที่สาม (วันศุกร์ เป็นวันที่ทำพิธีกรรมส่งครุหมอโหรา) พิธีกรรมจะเริ่มจากโหรานุญา เพชรเรือนทอง จะร้องกลอนบูชาและขอพรจากครุหมอโหรา ตา ยาย บรรพบุรุษ เพื่อให้คุ้มครองและให้โชคลาภแก่ลูกหลาน ต่อจากนั้นเหล่าลูกหลานและบุคคลทั่วไปรวบรวมเงินเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศล ลำดับต่อไปโหราใหญ่ก็จะร้องบทกลอนส่งครุหมอโหราและเทวดากลับสู่ที่ของตน หลังจากนั้นก็จะมาพลิกเสื่อคล้ากลางโรงให้หงายขึ้น เป็นการเลิกและลาโรง

2. รูปแบบการสืบทอดครุหมอโหราและโหราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากผลการศึกษารูปแบบการสืบทอดครุหมอโหราและโหราโรงครุในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) สายของการสืบทอดครุหมอโหราและโหราโรงครุ ดังนี้

1.1) การสืบทอดในระบบเครือญาติโหรา คณะโหรานุญา เพชรเรือนทองมีการสืบทอดที่เกิดจากการที่นายโรงมีเชื้อสายโหราต้องการให้ภูมิปัญญาโหราถูกสืบทอดไม่สูญหายจึงมีการฝึกฝนและปลูกฝังทั้งในส่วนของความเชื่อและพิธีกรรมให้แก่ลูกหลานตั้งแต่วัยเยาว์ และเมื่อเติบโตขึ้นและอยู่ในช่วงวัยที่เหมาะสม ทางนายโรงก็จะเข้าสู่กระบวนการถ่ายทอด ดังเช่นที่ คณะโหรานุญา เพชรเรือนทอง มีการสืบทอดครุหมอและโหราโรงครุโดยเริ่มต้นสายโหราจากปู่ (โหรา แดง) บิดา (โหรา ประพันธ์) ของโหรานุญา เพชรเรือนทอง และหลังจากปู่และพ่อท่านเสียชีวิต ผู้ที่สืบทอดต่อ คือ โหรานุญา เพชรเรือนทอง ในปัจจุบันมีการสืบทอดต่อให้แก่บุตรทั้ง 3 คน ได้แก่ โนรายงยุทธ เพชรเรือนทอง โนราพะเยาว์ เพชรเรือนทอง และโนรา เนาวรัตน์ เพชรเรือนทอง ตามลำดับ

2) รูปแบบการสืบทอดครุหมอและโหราโรงครุมี ดังนี้

2.1) รูปแบบการสืบทอดความเชื่อ คือ ลักษณะของการถ่ายทอดเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับที่ไม่สามารถมองเห็นเป็น

เรื่องราวของวิญญานเหล่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วแต่ยังคงมีอิทธิพลทางด้านจิตใจของลูกหลานและมีการติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านคนทรงหรือร่างทรง ในปัจจุบันคณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีผู้สืบทอดความเชื่อผ่านตัวนายโรง บุตร เครือญาติ และบุคคลทั่วไป เช่น ความเชื่อการสืบทอดเชื้อสายโนรา การรักษาอาการเจ็บป่วย การบนบานขอพร

2.2) รูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม คือ ลักษณะของการถ่ายทอดเกี่ยวกับลำดับและขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมอันส่งผลมาจากความเชื่อในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันคณะโนราบุญญาเพชรเรือนทอง มีการประกอบพิธีกรรมที่มีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ผ่านนายโรง นักแสดงเจ้าภาพ และบุคคลทั่วไป เช่น พิธีกรรมครอบเทริดโนรา การรำสวดเครื่องสวดกำไล การรักษาอาการเจ็บป่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพิธีกรรมและรูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. พิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนโนราและโนราโรงครู

การศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับครุหมอนโนราและโนราโรงครูในตำบลปริก อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันพิธีกรรมปรากฏ 3 ประเด็น คือ 1) รูปแบบของพิธีกรรม ได้แก่ โนราโรงครูใหญ่ใช้ประกอบพิธีกรรม การครอบเทริดโนราผูกผ้าปล่อย สวดเครื่องสวดกำไล การรักษาอาการเจ็บป่วย พิธีกรรมประทับร่างทรง พิธีกรรมการแก้บนต่าง ๆ และโนราโรงครูเล็กใช้ประกอบพิธีกรรม การรักษาอาการเจ็บป่วย พิธีกรรมประทับร่างทรง พิธีกรรมการแก้บนต่าง ๆ 2) องค์ประกอบของพิธีกรรม ได้แก่ คณะโนราและนายโรง คนทรงหรือร่างทรง ระยะเวลาในการทำพิธี โรงพิธีหรือโรงครู อุปกรณ์ประกอบพิธี เครื่องบูชาประกอบพิธี เครื่องดนตรีและลูกคู่เครื่องแต่งตัว ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีในโรงครู บทร้องประกอบทำรำ 3) ลำดับขั้นตอนของพิธีกรรม ได้แก่ ลำดับขั้นตอนของโนราโรงครูใหญ่ (ใช้เวลา 3 วัน) ลำดับขั้นตอนของโนราโรงครูเล็ก (ใช้เวลา 1 วัน) พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัยทั้งหมดเกิดจากการถ่ายทอดความเชื่อ ความคิด ทศนคติ จากกลุ่มคนในพื้นที่วิจัยทั้งในส่วนของนายโรงโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของโนรา ดังที่ บุญญาเพชรเรือนทอง นายโรงโนรา เป็นบุคคลสำคัญในพื้นที่พร้อมกลุ่มตัวอย่างวิจัยได้ให้ข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับความเชื่อที่ปรากฏสอดคล้องกับ Ministry of Department of Cultural

Promotion (2014) กล่าวว่า โนราโรงครูเป็นพิธีกรรมทางความเชื่อและความศรัทธาร่วมกันของคนในชุมชน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องครุหมอนโนรามาดำเนินการระบบเครือญาติของชาวบ้าน การได้มากระทำกิจกรรมร่วมกันในพิธีกรรมโนราโรงครู ตั้งแต่การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับตายาย กินเลี้ยง รื่นริงสนุกสนาน เป็นเหตุให้เกิดการรวมญาติ นอกจากนี้ การอพยพย้ายถิ่น และการต้องการที่พึ่งทางใจในช่วงเวลาที่มีความทุกข์ก็เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูนั้นเป็นพิธีกรรมที่แฝงไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาของทั้งผู้ประกอบพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีที่มีครุหมอนโนราหรือวิญญานบรรพบุรุษ โดยใช้ดนตรีการร้องรำเป็นสื่อในการเชื่อมต่อระหว่างโลกมนุษย์และโลกวิญญานโนรา (Kosaiyakanont, & Soontorn-tanaphol, 2016)

2. รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู

รูปแบบการสืบทอดมีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ

1) สายของการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู ได้แก่ สืบทอดในระบบเครือญาติ และ 2) รูปแบบการสืบทอดครุหมอนโนราและโนราโรงครู ได้แก่ รูปแบบการสืบทอดความเชื่อ รูปแบบการสืบทอดพิธีกรรม รูปแบบการสืบทอดที่เกิดขึ้นในพื้นที่วิจัยทั้งหมดเกิดจากการถ่ายทอดความคิด ทศนคติ จากกลุ่มคนในพื้นที่ทั้งในส่วนของนายโรงโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของโนรา ซึ่งสอดคล้องกับ Khunpon (2014) ได้ศึกษาเรื่องการสืบทอดและอนุรักษ์พิธีกรรมโนราโรงครูคณะเทพชัย โสภณศิลป์ และคณะจำเรียม ศ.พนมศิลป์ อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่า นายโรงโนราเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ผ่านการรำรำ การท่องคาถาอาคม บทร้องและขั้นตอนของพิธีกรรมซึ่งได้รับทอดจากนายโรง อาวุโสตามสายโนราของตน ด้วยการปฏิบัติจริงในโรงพิธีและการจดบันทึกจากคำบอกเล่า ครอบครัวที่มีเชื้อสายโนราอาศัยความรู้เหล่านี้เพื่อสืบทอดความเชื่อส่งต่อกันไปในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีคนทรงเป็นองค์ประกอบย่อยที่ช่วยต่อยอดความเชื่อให้เป็นรูปธรรมขึ้นและทำให้พิธีกรรมสมบูรณ์ โนราโรงครูเป็นพิธีความเชื่อ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การบูชาครูอาจารย์และการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้มีเชื้อสายโนราเชื่อว่าพ่อแม่ปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้วแท้จริงไม่ได้ไปไหน ยังอยู่คอยปกปักรักษาชีวิตลูกหลานให้อยู่รอดปลอดภัย มีความมั่งคั่งตายายเหล่านี้มีโอกาสมาพบลูกหลานได้โดยมีนายโรงละระงทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ตายายบรรพบุรุษกับลูกหลานได้มาแสดงความกตัญญูตามรูปแบบของเครือญาติ ในชุมชน (Ratanamane, & Lohajinda, 2007)

สรุป

จากการวิจัย พบว่า ความเชื่อ พิธีกรรม และรูปแบบการสืบทอดมีรายละเอียดในกระบวนการดำเนินการหลายขั้นตอน การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อาจเกิดความยากในการเรียนรู้เข้าใจ ฉะนั้น ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลจากการวิจัยไปยังกลุ่มที่มีเชื้อสายครุหมอโนราและโนราโรงครูและบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะในพื้นที่วิจัยซึ่งพิธีกรรมบางรูปแบบจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ หน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการกำนันผู้ใหญ่บ้าน ควรมีเอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้ไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ขาดความรู้แต่เป็นผู้ที่มีเชื้อสายต้องสืบทอดสามารถปฏิบัติตามได้ ช่วยให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สืบทอด และมีความเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มียุ่จริง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อ พิธีกรรมรูปแบบการสืบทอด ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการรวบรวมองค์ความรู้ แนวทางการส่งเสริมการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และควรมีการศึกษาในเชิงปริมาณในบางประเด็นเพื่อเป็นการอ้างอิงโดยหลักสถิติที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมกับการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนราและบุคคลทั่วไป

References

- Pitaksin, B. (2013). *Khrumornora. Science of Khrumornora*. Retrieved May 19, 2013, from <http://krunora.blogspot.com/>. [in Thai]
- Kosaiyakanont, N., & Soontorntanaphol, N. (2016). NORA RONG KRU in the Current Changes: A Case Study of Prasong Kamponsilp Group. *The 7th National and International Hat Yai Academic Conference*. (pp.998-1008). Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Khunpon, S. (2014). *Inheritance and conservation Nora Ritual of the Teachers of Thep Chai Sophon Arts and the Chumcharoen Prof. Phanomsilpa, Mueang District, Songkhla Province* (Master's Thesis), Silpakorn University. [in Thai]
- Ministry of Culture Department of Cultural Promotion. (2014). *Annual Report 2014*. Culture Department of Cultural. [in Thai]
- Ratanamane, P., & Lohajinda, N. (2007). *Norarong-khru "Chalerm Prapa", Pattani Province* (Research Report), Prince of Songkla University Pattani Campus. [in Thai]
- Sakunapun, P. (2003). *Folk Culture and Thai Traditions*. Bangkok: Wisdom. [in Thai]

ตุรกี: การรอคอยเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป Turkey : Awaiting for Member of European Union

บุญส่ง ชเลธร*

วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

*e-mail : boonsong.c@rsu.ac.th

Boonsong Chaletorn

Collage of Social Innovation, Rangsit University

Received: July 31, 2020, Revised: October 5, 2020, Accepted: October 14, 2020

บทคัดย่อ

ตุรกีเป็นประเทศใหญ่ประเทศหนึ่งซึ่งแสดงความจำนงขอเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 แต่จนปัจจุบันในปี ค.ศ. 2020 ตุรกีก็ยังไม่ได้รับการรับรองให้เข้าเป็นสมาชิกแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลขัดแย้ง 5 ประการที่เป็นอุปสรรค คือ 1) พื้นที่ ซึ่งตั้งอยู่ในทวีปเอเชียถึง 97% แต่อยู่ในทวีปยุโรปเพียง 3% 2) ประชากร มากถึง 82 ล้านคน จะทำให้ตุรกีเป็นประเทศมีประชากรมากที่สุดเป็นลำดับต้น ๆ ในสหภาพฯ ซึ่งเท่ากับว่าตุรกีจะมีสิทธิในการออกเสียงมากเป็นลำดับต้น ๆ ทำให้กลายเป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลเช่นเดียวกับเยอรมนีและฝรั่งเศส 3) ศาสนา ที่ประชาชนถึง 99% ถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในสหภาพยุโรปล้วนแต่ถือศาสนาคริสต์ 4) เศรษฐกิจ ประชากรตุรกีถึง 33% อยู่ในภาคเกษตรกรรม ตุรกีเป็นประเทศที่ยากจน ดังนั้นถ้าตุรกีเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปแล้ว ก็กังวลกันว่าเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ของสหภาพฯ จะตกไปที่ตุรกี 5) ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกับการปฏิบัติต่อชาวเคิร์ทอันเป็นชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรงและไร้มนุษยธรรม และ 6) ไชยริสและความขัดแย้งกับกรีซ อันเป็นปัญหารุนแรงที่เรื้อรังมาหลายสิบปี และหลายครั้งที่เกือบจะเป็นสงครามระหว่างสองประเทศ แม้จะมีความพยายามของสหภาพยุโรปที่จะหาทางเจรจา แต่ก็ยังไม่เห็นทางออกจนปัจจุบัน

จากปัญหาหลายประการที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าล้วนเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ที่ทำให้ตุรกีจึงยังต้องรอคอยการเข้าเป็นสมาชิกออกไปอีกอย่างไม่มีการกำหนด

คำสำคัญ: ตุรกี สมาชิกสหภาพยุโรป สหภาพยุโรป

Abstract

Turkey was one of the big countries that expressed its intention to join the European Union since 1963, but until now in 2020, Turkey has not been recognized as a member. There are five conflicting reasons, namely: 1) area: it is 97% located in Asia but 3% in Europe; 2) population: it has as many as 82 million thus will make Turkey the most populous country; in the Union, Turkey will have the highest voting rights, making it a powerful country like Germany and France; 3) religion: where 99% of the people are Islamic other EU countries are all Christian; 4) economy: 33% of the Turkish population is in agricultural sector, making Turkey is a poor country; should Turkey become a member of the European Union it is concerned that most of the EU's financial aid will fall on Turkey; 5) human rights and democracy: especially with severe and inhumane treatment of the Kurt minority; 6) Cyprus and the conflict with Greece is a serious problem that has been chronic for many decades and many times it wars between two countries almost broke out. Despite the EU's efforts to find a way to negotiate, they still haven't seen any solution until now.

From several problems mentioned above, it can be seen that these are all obstacles to the entry of the European Union that makes Turkey still have to wait indefinitely to become a member.

Keywords: Turkey, EU Member, European Union

บทนำ

กรณีของประเทศ “ตุรกี” ที่ขอเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปมาเป็นเวลายาวนานหลายสิบปี ก็ยังมิได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ แม้ว่าชาติสมาชิกสหภาพยุโรปจำนวนไม่น้อย รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาจะยืนยันให้ความสนับสนุน เพราะตุรกีได้แสดงความเป็นมิตรและให้ความร่วมมือกับชาติมหาอำนาจตะวันตกในการต่อสู้กับการก่อการร้ายหรือช่วยเป็นกำลังเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในตะวันออกกลางมาอย่างแข็งขันตลอดเวลาก็ตาม ในขณะที่หลาย ๆ ชาติในยุโรปตะวันออกที่เคยเป็นศัตรูกับชาติประชาธิปไตยตะวันตกมาอย่างยาวนานในยุคสมัยสงครามเย็น ที่เมื่อหลุดออกจากอิทธิพลและการครอบงำของสหภาพโซเวียตได้แล้ว แสดงความจำนงขอเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพฯ บ้าง ต่างได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการด้วยเวลาอันรวดเร็ว แชนหน้าชาติพันธมิตรยุโรปตะวันออกอย่างตุรกีไปแบบไม่น่าเชื่อ

ตุรกีพยายามที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ด้วยการแสดงความจริงใจในการปฏิรูปทางการเมืองหลายประการ อาทิ การยกเลิกโทษประหารชีวิตในปี 2004 เพื่อให้เข้ากับเงื่อนไขของสหภาพยุโรปที่ระบุชัดว่าประเทศสมาชิกต้องเป็นประเทศประชาธิปไตยเท่านั้น และการเป็นประชาธิปไตยนั้นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การไม่มีโทษประหารชีวิตในประเทศ แต่จากความพยายามก่อการรัฐประหารของคณะทหารกลุ่มหนึ่งในปี 2016 ที่แม้จะประสบความสำเร็จล้มเหลว แต่ก็ทำให้ตุรกีคิดที่จะกลับไปฟื้นฟูโทษประหารชีวิตขึ้นมาอีก เพื่อ

ใช้เป็นเครื่องมือกำราบฝ่ายต่อต้านรัฐบาล นอกจากนั้นก็ยังปรากฏความขัดแย้งกับกรีซในปัญหาไซปรัส สิทธิทางทะเลกับก๊าซธรรมชาติในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่เรื้อรังมาเป็นเวลาหลายสิบปี จนแม้กระทั่งปัจจุบัน 2020 ก็เกือบจะเป็นสงครามต่อกัน แม้จะมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจา แต่ก็ยังมีได้ผลนัก นอกเหนือจากปัญหาของพื้นที่ ศาสนา เศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชนและชนกลุ่มน้อยแล้ว สถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองภายใน กบฏจากการรัฐประหารที่ยังคงคุกรุ่นก็ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ตุรกียังไม่อาจผ่านเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301

ช่วงฤดูใบไม้ผลิของ ปี ค.ศ. 2008 มีการประชุมรัฐสภาตุรกี เพื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายมาตรา 301 (article 301) ในประมวลกฎหมายอาญา เพราะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์มากมายจากหลายประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปว่า ตุรกีไม่มีทางได้เข้าเป็นสมาชิกสหภาพแน่นอน ตราบไตที่กฎหมายมาตรานี้ยังคงใช้บังคับอยู่

นี่คือเสียงขู่ที่ได้ยินกันไปอย่างกว้างขวาง

ตุรกีมีกฎหมายมาตรา 301 ในประมวลกฎหมายอาญามาแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน ปี ค.ศ. 2005 อันมีบทบัญญัติชัดเจนว่าห้ามการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของชาติหรืออะไร ๆ ที่มีลักษณะหรือเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นชาติของตุรกี รวมถึงสถาบันสำคัญ ๆ ของประเทศในด้าน “ลบ”

เช่น องค์การภาคีรัฐ รัฐสภา กองทัพ และกองกำลังรักษาความปลอดภัย ไม่เช่นนั้นจะมีความผิดตามข้อหาที่ว่า ให้อภัย ดูหมิ่น และสร้างความเสื่อมเสียกับความเป็นตุรกี มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 3 ปี ยิ่งถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นในต่างประเทศ ให้เพิ่มโทษอีก 1 ใน 3 จากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

ผลของกฎหมายมาตรานี้ทำให้นักคิด นักเขียน และสื่อมวลชนน้อยราย แม้กระทั่งนักเขียนรางวัลโนเบล อย่างนายโอรฮัน ปามุก (Orhan Pamuk) ก็โดนกล่าวหาฟ้องร้อง เพราะมีผลงานที่แหกบทบัญญัติของกฎหมาย นายครานท์ ดินค์ (Hrant Dink) นักหนังสือพิมพ์ชาวอาร์เมเนียนที่เป็นเพื่อนสนิทของนายโอรฮัน ปามุก ก็โดนตัดสินกักบริเวณมาแล้วเป็นเวลา 6 เดือน เพราะทำผิดกฎหมายมาตรานี้ พอพ้นโทษออกมาได้ไม่นาน นายครานท์ ดินค์ ก็ถูกคนร้ายลึกลับลอบสังหารหน้าบริเวณสำนักงาน ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการสังหารทางการเมืองที่จับมือใครดมไม่ได้ และนี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ให้นักเขียนรางวัลโนเบลคนแรกของตุรกี นายโอรฮัน ปามุก ลี้ภัยไปอยู่สหรัฐอเมริกา

ความผิดของคนเหล่านี้ คือ การบอกเล่าประวัติศาสตร์ตุรกี ในแนวทางที่ผู้นำประเทศไม่ยินดียินร้าย อย่างกรณีของนายโอรฮัน ปามุก ที่แหกเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อย่างทารุณที่รัฐบาลตุรกีกระทำต่อชาวเคิร์ทและชาวอาร์เมเนียน อันเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศในช่วงปี ค.ศ. 1915-1917 ลงในงานเขียนของเขา ก็จึงกลายเป็นประเด็นร้อนแรงระดับชาติขึ้นมา เขาวินิจฉัยรัฐบาลของตนเองว่าไม่เคยคิดที่จะพูดความจริงหรือชำระประวัติศาสตร์ครั้งนั้นออกมา เพื่อให้เหยื่อและครอบครัวของผู้ถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้รับการชดเชยที่เป็นธรรม

สหภาพยุโรปจึงเห็นว่ากฎหมายแบบนี้ไม่ควรมีในประเทศที่อ้างว่าตนเป็นประชาธิปไตย สหภาพเห็นว่าประชาชนควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี (Fredrikson, 2009)

วันที่ 30 เมษายน ปี ค.ศ. 2008 ผู้นำตุรกีจำกัดยอมฟังเสียงของสหภาพยุโรปที่วิพากษ์วิจารณ์แรงขึ้น จนมีการเสนอให้เปิดอภิปรายเกี่ยวกับ “มาตรา 301” ในรัฐสภา เหมือนส่งสัญญาณเป็นนัยให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ได้รับรู้ว่าตุรกีมีเจตนาที่จะปรับตัวให้เข้ากับประเทศอื่น ๆ ในยุโรปที่เป็นประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการยอมรับ

¹นายโอรฮัน ปามุก (Orhan Pamuk) เป็นนักเขียนชาวตุรกีคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 2006 เขาเกิดที่นครอิสตันบูล ประเทศตุรกี ในปี ค.ศ. 1952 ผลงานชิ้นแรก คือ “ความมืดและแสงสว่าง” (Karanlık ve Işık) และอีกหลายเล่มที่สร้างชื่อเสียงให้เขา อาทิ “หิมะ” (Snow) “พิพิธภัณฑ์แห่งความไร้เดียงสา” (The Museum of Innocence) “หากหัวใจไม่สามัญ” (A Strangeness in My Mind) และ My Name is Red ซึ่งหลายเล่มมีฉบับแปลในภาษาไทยด้วย ทางนิวยอร์ก ไทม์ ได้จัดให้เขาเป็นหนึ่งในร้อย “บุคคลผู้ขับเคลื่อนโลก”

จนสามารถเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ แต่หลังจากการประชุมรัฐสภา ผู้คนจำนวนมากกลับพากันผิดหวังที่กฎหมายข้อนี้ไม่ได้ถูกยกเลิก เพียงแค่แก้ไข จากคำว่า “Turkishness” ไปสู่ “the Turkish nation” เท่านั้น

ทุกวันนี้คนในตุรกียังคงได้รับโทษทัณฑ์ ถ้าพวกเขาพูดอะไรที่ผู้นำประเทศคิดว่าไม่น่ารับฟัง

ตุรกีรออยู่นานที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป แต่การผ่านด่านข้อเสนอที่ถูกกำหนดไว้ก็ไม่ใช้เรื่องง่าย เพราะมีอะไรตั้งมากมายในตุรกี ที่ไปด้วยกันไม่ได้กับสหภาพยุโรป แม้ว่าผู้นำตุรกีจะยอมยกเลิกโทษประหารชีวิตในปี ค.ศ. 2004 และพยายามเดินเข้าสู่วิถีทางแบบประชาธิปไตย แต่การเปลี่ยนแปลงที่มีก็ยังคงถูกมองว่าไม่มากพอ

การรอคอยที่ยาวนาน

ตุรกีแสดงความจำนงที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 โดยทำข้อตกลงที่กรุงอังการา (Ankara) ประเทศตุรกี อันเป็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการค้ากับประชาคมยุโรป ครั้นต่อมาในวันที่ 14 เมษายน ปี ค.ศ. 1987 ตุรกีก็ยื่นเรื่องขอเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากทางสหภาพยุโรปเป็นเวลานานหลายปี จนกระทั่งประเทศในแถบยุโรปตะวันออก และยุโรปกลาง เริ่มแสดงท่าทีที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกด้วย จึงมีเสียงพูดกันถึงการขอเข้าเป็นสมาชิกของตุรกี

ในปี ค.ศ. 1996 ตุรกีได้เข้าร่วมสหภาพศุลกากรกับสหภาพยุโรป มาในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1999 จากการประชุมสุดยอดยุโรปที่กรุงเฮลซิงกิ (Helsinki) ประเทศฟินแลนด์ ก็มีมติจากการประชุม ยอมรับสถานะภาพของตุรกี ในฐานะเป็นประเทศผู้สมัคร แต่ก็ยังไม่มีการเจรจาใด ๆ ด้วยอย่างชัดเจน เพราะหลายประเทศสมาชิกเห็นว่า ตุรกียังไม่สามารถปรับตัวให้เข้าได้กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์โคเปนเฮเก้น แต่ก็ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ตุรกีได้รับในการต้องพยายามปรับตัว ให้เข้ากับข้อกำหนดของสหภาพยุโรป ทั้งเศรษฐกิจและการเมือง การที่ก่อนหน้านี้สหภาพยุโรปปฏิเสธในการเปิดเจรจากับตุรกี ก็เป็นเพราะปัญหาใหญ่ทางการเมืองที่เป็นจุดอ่อน คือเรื่องของสิทธิมนุษยชน ตุรกีได้มีการลงมติปรับปรุงตัวเองหลายเรื่องในช่วงปี ค.ศ. 2002 เพื่อให้เข้าได้กับเงื่อนไขที่สหภาพยุโรปกำหนดไว้ ซึ่งหลายประเทศมีความเห็นว่าตุรกีต้องทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากกว่านี้ ทั้งเรื่องโทษประหารชีวิต (ยกเลิกในปี 2004) สิทธิพลเมืองของชาวเคิร์ทในฐานะชนกลุ่มน้อย การสามารถกล่าวร้องเอากับตำรวจที่ใช้อำนาจในการจับกุมอย่างผิด ๆ รวมไปถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหรือผู้ถูกจับกุม (Möller, 2007)

ช่วงฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ. 2004 รัฐสภายุโรปได้ แลงแสดงความเห็นด้วย กับการพิจารณาเข้าเป็นสมาชิก สหภาพยุโรปของตุรกีด้วยคะแนนเสียง 407 ต่อ 262 เปิด ทางให้มีการเจรจาเรื่องการเข้าเป็นสมาชิกอย่างไม่ชักช้า ถือเป็นครั้งแรกที่ตุรกีได้รับการยอมรับในฐานะประเทศผู้สมัคร เข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงเรียกร ้องให้ต้องเพิ่มความพยายามในการปรับตัวทางการเมือง ให้ เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นไปอีก เปิดโอกาสทางเสรีภาพให้กับ สหภาพแรงงาน และลดบทบาทของกองทัพลง นอกจากนั้นยัง มีความเห็นให้ยกเลิกการลดโทษ หรือลดโทษอย่างเบ็ดเตล็ด การ ก่อคดี “ฆ่าเพื่อรักษาเกียรติยศ” อีกด้วย

เดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2004 ตุรกีมีมติเปลี่ยนแปลง รัฐธรรมนูญหลายประการ มีการยกเลิกศาลพิเศษด้านความ มั่นคง ตั้งอำนาจครอบงำการศึกษาาระดับสูง และการสื่อสาร คมนาคมออกไปจากกองทัพ และรัฐสภาเข้ามาดูแลเรื่องงบประมาณกลาโหม (Möller, 2007) ในปีนี้ตุรกีประกาศยกเลิก โทษประหารชีวิต อันเป็นผลให้ผู้นำกลุ่มก่อการร้ายที่ถูกจับตัว ได้ก่อนหน้านี้อุดพ้นจากการประหารชีวิตไปได้ แต่ก็ยังคงถูก ชังคุกอย่างไม่มีกำหนด

เดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 2004 คณะกรรมาธิการยุโรป มีข้อเสนอต่อการประชุมคณะมนตรียุโรป ที่จะมีการยอมรับ ตุรกีแต่ให้เป็นการยอมรับแบบมีเงื่อนไข การสมัครเข้า เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกี ควรได้รับการพิจารณา ถ้า ตุรกียังคงเดินหน้าในการปรับปรุงปัญหาสิทธิมนุษยชน สิทธิ สตรี ชนกลุ่มน้อย และสหภาพแรงงาน ทั้งการแก้ไขกฎหมาย ใหม่ รวมไปถึงการปรับปรุงระบบตุลาการ และต่อต้านการใช้ อำนาจจับกุมที่ไม่ถูกต้องของตำรวจ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่ถูกจับตามองมาอย่างต่อเนื่อง หากมีสัญญาณใดที่บ่งชี้ว่า การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงต้องสะดุดหยุดลง หรือถอยหลังเข้าคลองแล้ว ก็หมายถึงการพิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกของตุรกี ต้องหยุด ลงด้วย

²การ “ฆ่าเพื่อรักษาเกียรติยศ” (honor killings หรือ shame killings) คือการฆาตกรรมที่ได้รับการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้า ฆาตกรมักเป็นคนในครอบครัว พ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ที่ก่อคดีด้วยข้ออ้างว่าเพื่อรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศชื่อเสียงของวงศ์ ตระกูล กลุ่มหรือชาติพันธุ์ที่ได้รับความเสื่อมเสียหรือเสียหายไปเพราะผู้ตาย สิ่งที่ถูก อ้างว่าเป็นความเสื่อมเสียมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคบหาเพื่อนต่างเพศหรือกับคนต่าง เชื้อชาติศาสนา การแต่งกายที่แตกต่างไปจากประเพณี การหลีกเลี่ยงการแต่งงานที่ ถูกจัดเตรียมไว้ การหย่าร้างหรือการจะแต่งงานตามใจตนเอง รวมไปถึงการมีความ สัมพันธ์ทางเพศนอกสมรส หรือเป็นคนรักร่วมเพศ (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Hedersmord>).

วันที่ 17 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2004 ที่ประชุมคณะมนตรี ยุโรป (European Council) มีมติให้เริ่มเปิดการเจรจากับตุรกี เรื่องการเข้าเป็นสมาชิกได้อย่างเป็นทางการในวันที่ 3 ตุลาคม ปี ค.ศ. 2005 ซึ่งจากวันนั้นมา ตุรกีก็ยังคงอยู่ในระหว่างขั้นตอน ของการเจรจา และการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขที่สหภาพยุโรป กำหนด ว่าจะต้องมีทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมไปถึง การที่ตุรกีต้องยอมรับสถานะของไซปรัสอย่างเป็นทางการด้วย ซึ่งตุรกีมีปัญหาเกี่ยวกับกรีซมาอย่างยาวนานในเรื่องนี้ เพราะใน ไซปรัสมีความขัดแย้งกันระหว่างชาวไซปรัสเชื้อสายกรีซ และ ชาวไซปรัสเชื้อสายตุรกี โดยทั้งสองประเทศก็เข้าไปถือทางชาว ไซปรัสเชื้อสายตน จนเป็นความขัดแย้งทางการเมืองของสอง ประเทศมาอย่างยาวนาน จนกระทั่งเมื่อชาวไซปรัสเชื้อสายกรีซ ได้ขึ้นเป็นรัฐบาล ซึ่งตุรกีไม่ยอมรับ ครั้นไซปรัสสามารถเข้า เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ ก็ถือเป็นปัญหาอันเป็นอุปสรรค ต่อตุรกี เพราะถ้าจะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ ทุกประเทศ ต้องยอมรับซึ่งกันและกัน แต่การที่กองทัพตุรกียังคงวนเวียน อยู่ทางตอนเหนือของเกาะไซปรัส โดยไม่มีกำหนดการถอน ทหารอย่างแน่นอน ถือเป็นเรื่องใหญ่ในทางการเมืองของตุรกี ที่ยังไม่มีความมั่นใจว่าจะแก้ไขได้อย่างไร

สหรัฐอเมริกาได้แสดงความสนใจต่อปัญหา และมี ทำที่สนับสนุนการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกีมาโดย ตลอด รัฐบาลสหรัฐอเมริกาแถลงอย่างเปิดเผยหลายครั้ง นาย จอร์จ ดับเบิลยู บุช (George W. Bush) อดีตประธานาธิบดี สหรัฐอเมริกา ที่ในสมัยยังเป็นประธานาธิบดีถึงกับเคยโทรศัพท์ ไปหาอดีตนายกรัฐมนตรียุโรปของเดนมาร์ก นายอันเดอร์ส ฟอก ช์ ราสมุสเซน (Anders Fogh Rasmussen) ก่อนหน้าการ เปิดประชุมสุดยอดยุโรปที่กรุงโคเปนเฮเกนในปี ค.ศ. 2002 ยืนยันว่าตุรกี คือ จุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (Bengtsson, 2004) ความสนใจของสหรัฐอเมริกานั้น ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบาย ว่าด้วยความมั่นคงในทวีปยุโรป ซึ่งตุรกีในฐานะที่เป็นประเทศ สมาชิกหนึ่งขององค์การนาโต มีบทบาทที่สำคัญ

แต่ก็เกิดปัญหาขึ้นจนได้จากความพยายามก่อการ รัฐประหารของคณะทหารกลุ่มหนึ่งในตุรกีเมื่อปี 2016 ที่แม้จะจบลง ด้วยความล้มเหลว จนถูกรัฐบาลจับกุมตัวผู้ก่อการไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งตุรกีก็เชื่อว่า สหรัฐอเมริกาอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ และมีส่วน ในการสนับสนุนกลุ่มก่อการ เพราะมีฝ่ายคัดค้านรัฐบาลหลาย คนลี้ภัยไปอยู่ในสหรัฐอเมริกา ก็ทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่าง สหรัฐอเมริกาและตุรกีสะดุดไป

หลายประเทศในสหภาพยุโรปจึงมีข้อเสนอให้กำหนด เงื่อนไขเพิ่มขึ้นสำหรับประเทศใหม่ที่จะเข้ามาสมัครเป็นสมาชิก แต่มติที่ออกมา กลับเป็นการยืนยันว่า ข้อตกลงของคณะมนตรี

ยุโรปจากการประชุมสุดยอดยุโรปในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1993 ที่กรุงโคเปนเฮเก้น ประเทศเดนมาร์ก ที่มีการวางกฎเกณฑ์รับสมาชิกใหม่ ซึ่งถูกเรียกว่า “หลักเกณฑ์โคเปนเฮเก้น” (Copenhagen Criteria) อันประกอบด้วยเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการเบื้องต้นในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ที่ทุกประเทศต้องทำให้ได้ก่อน เพื่อจะได้รับการพิจารณาเข้าเป็นสมาชิกนั้น ยังจะถูกนำมาใช้เหมือนเดิม (Fontaine, 2010) ดังนี้

1. มีสถาบันทางการเมืองอันมั่นคง ที่ค้ำประกันหลักการความเป็นประชาธิปไตยมีกฎหมายที่มีหลักเกณฑ์ เคารพสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงการปกป้องคุ้มครองสิทธิของชนกลุ่มน้อย

2. มีระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการรองรับแรงกดดันจากการแข่งขัน และอำนาจทางการตลาดภายในสหภาพยุโรป

3. มีความสามารถในการปฏิบัติตามพันธกรณีในฐานะสมาชิกสหภาพยุโรป ที่ให้การสนับสนุนจุดมุ่งหมายของการก่อตั้ง หน่วยงานของรัฐต้องสามารถปรับตัวและนำกฎระเบียบข้อบังคับของสหภาพยุโรปมาปฏิบัติได้ตามความเป็นจริง

ตุรกีถูกวิจารณ์มาก ว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มี เริ่มเฉื่อยลงในช่วงปี ค.ศ. 2006 ตุรกีไม่ได้ทุ่มเทมากเพียงพอ ในการแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน สิทธิในการเลือกนับถือศาสนา สิทธิของชนกลุ่มน้อย สิทธิสตรี สหภาพแรงงาน การควบคุมกองทัพ ไปจนถึงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น และเพื่อเป็นการกดดันตุรกี ทำให้หลายประเทศต้องการที่จะหยุดการพิจารณาเรื่องความเป็นสมาชิกของตุรกีเอาไว้ก่อน แต่ก็เกิดข้อระวิงขึ้นมาว่า ถ้าหยุดไปแล้วและจะกลับมาให้มีการพิจารณาใหม่อีกนั้น มติเช่นนี้จำเป็นที่ทุกประเทศสมาชิกต้องออกเสียงเป็นแบบเอกฉันท์ อันหมายความว่า ถ้าไซปรัสคัดค้านเพียงเสียงเดียว ก็สามารถหยุดยั้งความเห็นของประเทศอื่น ๆ ทั้งหมดได้ แล้วคนทั่วไปก็เชื่อว่า โอกาสที่ไซปรัสจะออกเสียงคัดค้านตุรกีนั้นมีสูงมาก เพราะต่างก็ยังมีปัญหาทางการเมืองเรื่องเกาะไซปรัสที่ยังแก้กันไม่ตก ดังนั้นผลจึงออกมาเป็นว่า ให้มีการหยุดการพิจารณาเพียง 8 ประเด็นจาก 35 ประเด็นที่ต้องพิจารณา จึงเหลือเรื่องที่จะประชุมต่อกับตุรกีเพียง 27 ประเด็นเท่านั้น ซึ่งใน 8 ประเด็นที่ถูกพักไว้ นั้น จะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ของตุรกีต่อไซปรัส อย่างการไม่ยอมเปิดท่าเรือ สนามบิน สำหรับการขนส่ง ซึ่งก่อนที่ปัญหาเหล่านี้จะได้รับการแก้ไข ก็จะไม่สามารถทำให้การพิจารณาเรื่องอื่น ๆ อีก 27 เรื่องยุติได้ ผลก็คือ การพิจารณาส่วนหนึ่ง ถูกพักไว้แต่ก็ไม่ถือว่าเป็นการยกเลิกทั้งหมด (Möller, 2007)

ไม่แต่เท่านั้น นอกเหนือจากขัดแย้งกับกรีซในเรื่องไซปรัสแล้ว ตุรกีก็มีความขัดแย้งกับกรีซ อันเป็นประเทศสมาชิกที่สำคัญของสหภาพยุโรปอีกในเรื่องของสิทธิทางทะเลและก๊าซธรรมชาติในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นเรื่องยืดเยื้อมาหลายสิบปี และปะทุขึ้นมาเป็นพัก ๆ เสมอ จนแม้ในปี 2020 ทั้งสองประเทศก็ยังตกลงกันไม่ได้ ถึงกับประกาศการซ้อมรบเพื่อข่มขู่กันไปมา จนเกือบที่จะเป็นสงคราม (Sverigesradio.se, 2020) การที่ตุรกีส่งเครื่องบินขับไล่รุกรานานฟ้ากรีซ จนสหภาพยุโรปประกาศทำที่จะคว่ำบาตรตุรกีทางเศรษฐกิจ และพยายามที่จะนำทั้งสองฝ่ายเข้าสู่โต๊ะเจรจา ก็ยังไม่อาจบรรเทาปัญหาได้

จะเกิดอะไรขึ้นถ้าสหภาพยุโรปมีมติปฏิเสธตุรกี ตามการยืนยันของฝ่ายคัดค้านที่นำโดยฝรั่งเศส และออสเตรเลีย จะทำให้ตุรกีเปลี่ยนไปเป็นศัตรูแทนที่จะเป็นมิตรไหม บางทีประชาธิปไตยที่กำลังก่อตัวขึ้นในตุรกีอาจหายไป มีการพูดกันว่า ตุรกีอาจจะเป็นสมาชิกได้ แต่ต้องเป็นในลักษณะพิเศษ ตุรกีอาจร่วมมือกับสมาชิกประเทศต่าง ๆ ได้ในบางประเด็น บางระดับ แต่ต้องแยกตัวออกไปจากบางประเด็น ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ค่อนข้างแน่นอนที่ได้เข้าเป็นสมาชิกก่อน อย่างกรณีของโครเอเชีย ที่เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 28 ใน ปี ค.ศ. 2013 จากนั้นอาจเป็น เมคาโดเนีย และบางที อุเครน เซอร์เบีย อัลบาเนีย บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา โคโซโว

การที่แต่ละประเทศได้เข้ามาเป็นสมาชิกนั้น จะใช้เวลาแตกต่างกันไป สวีเดนได้เป็นหลังจากยื่นความจำนงเพียง 3 ปี ไชปรัส มอลตา รอเกือบ 14 ปี แต่สำหรับตุรกีแล้ว ไม่มีใครคาดเดาอนาคตได้ว่าจะต้องรอคอยไปอีกยาวนานเท่าใด (Fredrikson, 2009)

ข้อวิพากษ์วิจารณ์

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงอุปสรรคในการที่ตุรกีจะเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ที่กว้าง ๆ มีอยู่ 5 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. พื้นที่

ตุรกีถูกตั้งข้อสังเกต ว่าพื้นที่ของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย ไม่ใช่ทวีปยุโรป พื้นที่ประเทศ 783,562 ตารางกิโลเมตรนั้น 97% อยู่ในทวีปเอเชีย มีเพียง 3 % ที่อยู่ในทวีปยุโรป ฝ่ายคัดค้านจึงมองว่าตุรกีเป็นประเทศในเอเชียมากกว่ายุโรป และกฎบัตรของสหภาพยุโรป ก็ระบุไว้ชัดเจนว่าประเทศในทวีปยุโรปเท่านั้น ที่จะสามารถสมัคร และเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้

ฝรั่งเศสที่แสดงท่าทีขัดขวางการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกีมาโดยตลอด อดีตประธานาธิบดีฝรั่งเศส นายยีสการ์ต เดสแตง (Giscard d'Estaing) เคยกล่าวไว้ว่า “เมืองหลวง (ของตุรกี) ก็ไม่ได้ตั้งอยู่ในทวีปยุโรป ประชากร 95 % ใช้ชีวิตนอกทวีปยุโรป นี่ไม่ใช่ประเทศหนึ่งในยุโรป” (Möller, 2007) นายยีสการ์ตยังกล่าวอีกว่า การให้ตุรกีเข้าเป็นสมาชิกถือเป็นจุดจบของสหภาพยุโรปเลยทีเดียว เพราะตุรกีไม่มีวันปรับตัวเข้ากับประเทศอื่น ๆ ได้ แม้ว่าผู้นำสหภาพยุโรปจำนวนไม่น้อย ทั้งกรรมาธิการยุโรป และผู้นำในหลายประเทศได้แสดงความเห็นคัดค้านต่อคำพูดของนายยีสการ์ต แต่ขณะเดียวกันก็มีเสียงสนับสนุนเขามากเช่นกัน ว่ากล่าวพูดในสิ่งที่คนหลายคนก็คิดอย่างนั้น นายยอชคา ฟิชเซอร์ (Joschka Fischer) อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศเยอรมนีก็เคยออกมาแสดงความเห็นไปในแนวทางเดียวกับนายยีสการ์ตว่า ตุรกีไม่มีทางจะได้เป็นสมาชิกแบบสมบูรณ์ของสหภาพยุโรป (Bengtsson, 2004)

2. ประชากร

ตุรกีมีประชากรราว 82 ล้านคนในปี ค.ศ. 2019 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป 28 ประเทศในปัจจุบันแล้ว จะเห็นว่าตุรกีมีประชากรมากเป็นลำดับที่สอง รองจากเยอรมนีที่มีประชากรราว 83.02 ล้านคน ส่วนในลำดับที่สาม สเปนและอิตาลีตามมาก็จะเป็น ฝรั่งเศส 66.99 ล้านคน อังกฤษ 66.65 ล้านคน และอิตาลี 60.36 ล้านคน

ตามสนธิสัญญาลิสบอน ได้กำหนดคะแนนเสียงของแต่ละประเทศในคณะมนตรียุโรปใหม่ ตามจำนวนประชากรที่เริ่มบังคับใช้ในปี ค.ศ. 2014 ว่าเยอรมนี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศสและอิตาลี จะได้ประเทศละ 29 เสียง หมายความว่า ตุรกีก็จะได้ 29 เสียงด้วย หรือดูจากจำนวนโควตาที่นั่งในรัฐสภายุโรปที่กำหนดไว้ของปี ค.ศ. 2014 ที่เยอรมนีได้ 96 ที่นั่ง ฝรั่งเศส 74 ที่นั่ง อิตาลี 73 ที่นั่ง และ

สหราชอาณาจักร 73 ที่นั่ง หมายความว่า ตุรกีจะได้ที่นั่งในจำนวนที่ใกล้เคียงกับเยอรมนีด้วยเช่นกัน ซึ่งจะทำให้ตุรกีเป็นประเทศที่มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจลงมติในประเด็นอะไรก็ตาม

นอกจากนั้นการที่ตุรกีเป็นประเทศใหญ่มีประชากรมาก จะทำให้ลำดับความเป็นประเทศใหญ่ของอังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลีถูกเลื่อนลงมา และจากการคาดการณ์ เชื่อกันว่านับจากปี ค.ศ. 2020 ขึ้นไป จำนวนประชากรของตุรกีจะค่อย ๆ แซงหน้าเยอรมนี จนขึ้นเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในสหภาพยุโรปด้วย ซึ่งจะทำให้เสียงของตุรกีมีน้ำหนักในทุกประเด็นที่ถูกยกขึ้นมาพิจารณา ยิ่งเป็นเรื่องที่ใช้ระบบการลงคะแนนเสียงข้างมากแบบมีเงื่อนไข ก็เท่ากับเปิดโอกาสให้ตุรกีสามารถหยุดยั้ง หรือทำให้มติหันเหไปตามทิศทางที่ตนเองต้องการ

ได้ถ้าจับกลุ่มกับบางประเทศเท่านั้น ฝรั่งเศสยังเห็นว่า ถึงแม้ตุรกีจะปรับตัวได้ตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้ สำหรับการเป็นสมาชิกทั้งหมดแล้วก็ตาม ก็เป็นเรื่องยากที่สหภาพยุโรปจะสามารถรองรับประเทศที่ใหญ่โตอย่างตุรกี มันหมายถึงการกดดันครั้งใหญ่ต่อสหภาพยุโรป อย่างการที่แรงงานราคาถูกจากตุรกีจะถล่มเข้ามายังสหภาพยุโรป (www.svd.se/nyheter/) เพราะปัจจุบันแรงงานที่เป็นคนเชื้อสายตุรกีซึ่งกระจายอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วสหภาพยุโรปแล้ว ก็ไม่น้อยกว่า 5 ล้านคน ในจำนวนนี้เฉพาะในเยอรมนีก็มีถึง 3 ล้านคน ในสวีเดนราว 1 แสนคน

3. ศาสนา

ถ้าตุรกีเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปวันใด ก็ถือเป็นก้าวยิ่งใหญ่ที่สำคัญของสหภาพยุโรปเลยทีเดียว เพราะตุรกีเป็นประเทศที่มีความแตกต่างกับประเทศส่วนใหญ่ในยุโรป ด้วยความเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่ถึง 99 % นับถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่ประเทศในสหภาพยุโรปส่วนใหญ่ปัจจุบันเป็นประเทศคริสต์ และจากสถิติที่ประเมินออกมา จะเห็นแนวโน้มประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามในทวีปยุโรปมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกที แน่นนอนว่าสถิติเช่นนี้ เป็นการปลุกกระแสของกลุ่มต่อต้านการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ในทวีปยุโรป นำไปใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อในการต่อต้านตุรกีที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ทั้ง ๆ ที่ก็มีหลายประเทศมุสลิมที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก และผ่านเข้าสู่ขั้นตอนดำเนินการพิจารณาเป็นสมาชิกแล้ว ทั้งอัลบานเนีย บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา แต่กลับไม่มีปัญหาใด ๆ นอกจากนั้นพลเมืองของสหภาพยุโรปเอง ที่อยู่ตามประเทศสมาชิกต่าง ๆ ก็มีคนที่นับถือศาสนาอิสลามแล้วราว 15 ล้านคน (Bengtsson, 2004) ฝ่ายที่สนับสนุนตุรกี กลับเห็นว่า การรับตุรกีเข้ามาเป็นผลดีต่อสหภาพยุโรปด้วยซ้ำไป นอกจากที่สหภาพยุโรปจะไม่ถูกมองว่าเป็นแค่ “สโมสรของประเทศชาวคริสต์” แต่พร้อมเปิดกว้างสำหรับคนทุกชนชาติทุกศาสนา ที่ต้องการสันติภาพและเคารพสิทธิมนุษยชน ตามคุณค่าพื้นฐานที่มีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญสหภาพยุโรป นอกจากนั้นยังเป็นการส่งสัญญาณที่ดีไปยังคนมุสลิมในทวีปยุโรป และในโลกอีกด้วย นายคาร์ล บิลท์ (Carl Bildt) อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรีต่างประเทศสวีเดน ก็เคยมีความเห็นว่า “ผมเชื่อมั่นว่าการเข้ามาเป็นสมาชิกอย่างมีศักดิ์ศรีของตุรกี จะช่วยทำให้สหภาพยุโรปเข้มแข็งขึ้น... ถือเป็น การสร้างสะพานเชื่อมระหว่างยุโรปกับโลกมุสลิม เท่ากับว่าเราได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของสังคม... ที่ประสบความสำเร็จในโลกที่เป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้นทุกที” (Svd.se, 2009)

ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามของสหภาพยุโรป จะเพิ่มจาก 15 ล้านคนในปี ค.ศ. 2008 เป็น 25 ล้านคน ในปี ค.ศ. 2030 คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของคนมุสลิมจากประเทศ ในทวีปยุโรปก็จาก 3.7 % ในปี ค.ศ. 2008 เป็นมากกว่า 6 % ซึ่งจะยิ่งมากขึ้นในฝรั่งเศสกับเยอรมนีที่สูงถึง 15 % -16 % สำหรับในสหราชอาณาจักร ปี ค.ศ. 2030 คนกลุ่มน้อย ในประเทศอันรวมถึงคนที่นับถือมุสลิมด้วยจะมีถึง 27 % ของ จำนวนประชากรทั้งประเทศ และในจำนวนนี้มีถึง 36 % ที่มี อายุต่ำกว่า 14 ปี

จำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามในยุโรป ยังมีมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งสร้างความกังวลให้กับพลเมืองท้องถิ่น

มากเท่านั้น ในช่วงหลัง ๆ ที่ผ่านมา การใช้ความรุนแรงอย่าง น่าสะพรึงกลัวเอากับประชาชนทั่วไปของกลุ่มก่อการร้ายหัว รุนแรง ที่ส่วนหนึ่งเป็นพวกคลั่งศาสนา มักอ้างว่ากระทำการ ในนามของพระเจ้าเป็นเจ้า ก็ยิ่งเพิ่มความขัดแย้งในเรื่องความ แตกต่างทางศาสนาออกไปอีกอย่างกว้างขวาง สิ่งนี้มีผลให้ ขบวนการขวาจัด พรรคนาซีใหม่ และพรรคที่ต่อต้านคน ต่างชาติต่างศาสนาในหลาย ๆ ประเทศเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีอิทธิพลมากขึ้นในทางการเมือง แน่แน่นอนว่าพรรคเหล่านี้ เมื่อเข้ามาในสหภาพยุโรป ก็ย่อมเป็นกลุ่มที่ต่อต้านการเข้ามา เป็นสมาชิกของตุรกีอย่างแข็งขัน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มใหญ่ของประชากรที่ถือศาสนาอิสลาม ประเมินในระดับประเทศ^a

ประเทศ	2005/% ^b	2030/%
ฝรั่งเศส	7.8-8.3	15.2
เยอรมนี	3.9-4.3	16.3
สหราชอาณาจักร ^c	2.9	5.7

(Daniel Benjamin, EUROPE 2030, The Brookings Institution 2010, S. 126, ISBN 978-0-8157-0280-1).

4. เศรษฐกิจ

ตุรกีเป็นประเทศที่ถูกถือว่ายากจน ประชากรมี รายได้ต่อหัวน้อยกว่าประชากรในประเทศสมาชิกอื่น ๆ ใน สหภาพยุโรปปัจจุบัน ส่วนที่คัดค้านการเข้าเป็นสมาชิกของ ตุรกี มีความเห็นว่าตุรกีก็ยังไม่มีความพร้อมในทางเศรษฐกิจ ตามมาตรฐาน ที่สหภาพยุโรปกำหนด นอกจากนั้นพลเมือง ในตุรกีที่มีอาชีพทางภาคการเกษตรมีมากถึง 33 % อันหมายถึงว่า งบประมาณการช่วยเหลือที่สหภาพยุโรปต้องจ่ายให้ ตามการคำนวณของคณะกรรมการยุโรป จะสูงถึงระหว่าง 17,000-28,000 ล้านยูโร/ต่อปี ถ้ารับตุรกีเข้าเป็นสมาชิก

นับตั้งแต่ตุรกีเข้าเป็นประเทศสมัครสมาชิกแล้ว ก็มี สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากสหภาพ ซึ่งใน งบประมาณระหว่างปี 2014-2020 ตุรกีก็ยังคงได้รับไปแล้วถึง 4,500 ล้านยูโร (Europa Portalen, 2019)

ดังนั้นจึงเป็นที่กล่าวกันว่า เมื่อใดที่ตุรกีเข้ามาเป็น สมาชิกแล้ว เงินช่วยเหลือจากสหภาพยุโรปต่อประเทศสมาชิก นั้น เงินส่วนใหญ่จะตกไปที่ตุรกีอย่างแน่นอน

5. ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน

ตุรกียังถูกมองว่าเป็นประเทศที่มีปัญหาประชาธิปไตย และมีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกับชนกลุ่มน้อย

อย่างชาวเคิร์ทที่มีอยู่ราว 20 ล้านคน ที่ตุรกีเกรงว่าจะเรียกร้องการปกครองตัวเอง คนเหล่านี้ยังคงถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ถูกกดขี่ข่มเหง ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่มีสิทธิเท่าเทียมกันทางกฎหมาย และถูกปราบปรามอย่างรุนแรง ตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา มีผู้เสียชีวิตแล้วหลายหมื่นคน รวมถึงยังคงมีการใช้ความรุนแรงต่อสตรี

สิ่งหนึ่งที่สหภาพยุโรปยืนยันหนักแน่น คือ ประเทศที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปได้ ต้องเป็นประเทศประชาธิปไตยและสัญลักษณ์อันหนึ่งที่ต้องแสดงเด่นชัด คือ การไม่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งตุรกีก็ยินยอมยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วตั้งแต่ปี 2004 เพื่อให้เข้ากับเงื่อนไขการขอเข้าเป็นสมาชิก แต่เมื่อเกิดความพยายามที่จะก่อการรัฐประหารเมื่อปี 2016 ที่ถูกปราบปรามลง ฝ่ายรัฐบาลสั่งจับกุมหรือพักงานทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่กฎหมาย ตำรวจและทหารไปแล้วเกือบ 2 หมื่นราย และรัฐบาลกำลังคิดที่จะนำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้ใหม่ เป็นการ “ล้างแค้น” (Expressen.se, 2016) กลับต่อกลุ่มก่อการกบฏ ก็ทำให้เกิดการประท้วงจากสหภาพยุโรป นอกจากนี้ยังมีการยืนยันว่า กระบวนการปราบปรามฝ่ายก่อการรัฐประหารของตุรกี เป็นการเหยียดหยามผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลในทางการเมืองไปด้วยในคราวเดียวกัน ทำให้มีรายชื่อและจับกุมผู้ต้องสงสัยได้เป็นจำนวนมากในเวลาอันสั้น รัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศส ยืนยันว่า แม้สหภาพยุโรปจะไม่ยอมรับเผด็จการทหาร แต่ก็ปฏิเสธการใช้อำนาจเผด็จการของรัฐบาลพลเรือนด้วย

นอกจากนั้นตุรกีก็ยังกล่าวหาสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนกลุ่มกบฏตุรกีที่ลี้ภัยในสหรัฐ ทั้ง ๆ ที่สหรัฐถือเป็นพันธมิตรของตุรกี และให้การสนับสนุนตุรกีมาโดยตลอด ซึ่งเป็นผลให้รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐได้กล่าวว่า ตุรกีต้องแสดงหลักฐานมากกว่าเพียงข้อกล่าวหา พร้อมทั้งเรียกร้องให้ตุรกีเคารพหลักกฎหมายในการดำเนินการไต่สวนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร

6. ไชปรัสและความขัดแย้งกับกรีซ

ปัญหาไชปรัส เป็นประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่อ่อนไหวอีกเรื่องหนึ่งของตุรกี เพราะในไชปรัสนั้นความขัดแย้งระหว่างคนไชปรัสเชื้อสายกรีซ กับคนไชปรัสเชื้อสายตุรกี ยังคงเป็นไปอย่างรุนแรง โดยที่ทั้งตุรกีและกรีซ ต่างเอาตัวเข้าไปพัวพันและถือหางกันคนละฝ่าย จนบางครั้งเกิดเป็นสงครามจลาจล ที่ทำให้มีการแบ่งเกาะออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน แม้ว่าจะไม่เป็นทางการก็ตาม ตลอดเวลาได้มีความพยายามหาทางแก้ไขปัญหามาจากหลายฝ่าย แม้กระทั่งจากทางองค์การสหประชาชาติ จนในปี ค.ศ. 2004 ที่มีการ

เปิดโอกาสให้ประชาชนไซปรัสได้ลงประชามติเพื่อการรวมตัวกันเหมือนเดิม ปรากฏว่า 2 ใน 3 ของไซปรัสเชื้อสายตุรกีลงเสียงสนับสนุน ในขณะที่ 3 ใน 4 ของไซปรัสเชื้อสายกรีซไม่เห็นด้วย ครั้นต่อมาเกาะไซปรัสด้านที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนไชปรัสเชื้อสายกรีซ ได้รับการยอมรับให้เข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งหลายฝ่ายมีความเห็นว่า สหภาพยุโรปพลาดโอกาสทอง ที่จะใช้จังหวะนี้ ผลักดันให้คนไชปรัสเชื้อสายกรีซต้องยอมรับการประนีประนอมกันกับคนไชปรัสเชื้อสายตุรกี ถ้าจะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพได้ (Bengtsson, 2011)

ปัญหาเกาะไซปรัสเป็นประเด็นสำคัญหนึ่ง ที่ถูกยกมาเสมอเมื่อมีการพิจารณาถึงการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกี และที่เป็นปัญหาสำคัญของเรื่องนี้ คือ การที่ตุรกีประกาศไม่ยอมรับไซปรัส อันขัดกับกฎระเบียบของสหภาพยุโรป ที่ระบุชัดเจนว่าประเทศสมาชิกหนึ่ง ๆ ต้องให้การยอมรับต่อประเทศสมาชิกอื่น ๆ ด้วย ความขัดแย้งยังมีขีดขึ้นอีกในปัญหาด้านศุลกากร ระหว่างสหภาพยุโรปกับตุรกี ที่จำเป็นต้องถูกนำมาพิจารณากัน จากการที่สหภาพยุโรปมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 10 ประเทศในปี ค.ศ. 2004 จนมีการกำหนดกฎระเบียบขึ้นตามสัญญาอังการา ครั้นต่อมาในเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 2005 ตุรกีได้ลงนามในบันทึกรับรองข้อสัญญาดังกล่าว แต่มีการแสดงความเห็นขยายความออกไปอีกว่า นี่ไม่ใช่การยอมรับสถานะของไซปรัสในฐานะประเทศสมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรป ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับสหภาพยุโรป โดยเฉพาะกับไซปรัสที่เป็นสมาชิกหนึ่งแล้ว ทางสหภาพยุโรปแย้งกลับว่า การแถลงของตุรกีไม่ได้มีผลแต่อย่างใด เพราะตุรกีต้องรับรองไซปรัส ถ้ายังประสงค์ที่จะเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปในอนาคต คณะมนตรียุโรปมีมติในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 2006 ให้อยู่ติดการพิจารณาเรื่องการเข้าเป็นสมาชิกของตุรกีในบางส่วนลง และจะไม่เปิดการพิจารณาความเห็นของตุรกีที่มีต่อไซปรัส เรื่องสำคัญอื่น ๆ ในอีกหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีด้านสินค้า และบริการ นโยบายว่าด้วยการขนส่ง การเกษตรกรรม และการพัฒนาชนบท นโยบายการประมง ด้านศุลกากร และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ก็เป็นปัญหา ที่ทำให้การเข้าเป็นสมาชิกของตุรกีต้องยืดเยื้อออกไป

ความขัดแย้งกับกรีซ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศสมาชิกที่สำคัญของสหภาพยุโรป ที่มีมาอย่างยาวนานอีกเรื่อง คือ ปัญหาสิทธิทางทะเลและแหล่งก๊าซธรรมชาติ ถึงขนาดต่างฝ่ายประกาศการฝึกซ้อมทางทหารในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนใส่กัน จนกรีซประท้วงว่า ตุรกีแสดงความก้าวร้าวด้วยการส่งเครื่องบินไอพ่นรุกล้ำเขตน่านน้ำของตน ขณะที่ประธานาธิบดีตุรกีเชื่อว่าพร้อมจะเดินหน้าเข้าสู่สงครามถ้าจำเป็น

(Sverigesradio.se, 2020) จนกระทั่งสหภาพยุโรปต้องออกมาเตือนว่า อาจต้องใช้วิธีการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อตุรกี การขัดแย้งกับประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป จนถึงกับพร้อมที่จะทำสงครามเช่นนี้ แม้จะมีความพยายามเจรจาระงับเหตุกันแล้วหลายครั้ง แต่ก็ไม่มีความก้าวหน้าว่าจะเกิดสันติภาพที่แท้จริงได้ ทำให้แรงต่อต้านการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกียิ่งมีมากขึ้น

บทสรุป

แม้ว่าสหภาพยุโรปจะมีมติยอมรับตุรกี ในฐานะ “ประเทศผู้สมัคร” เป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการแล้ว แต่การยอมรับให้ตุรกีเข้าเป็นสมาชิกอย่างสมบูรณ์ของสหภาพยุโรป กลับเลื่อนออกไปอีกอย่างไม่มีกำหนด จนกระทั่งเกิดกรณี Brexit ที่มีผลให้สหราชอาณาจักรออกจากความเป็นสมาชิกภาพ แม้ว่าเมื่อเริ่มต้นจะมีปัญหาว่าหน่วยราชการภายในประเทศ เกิดความขัดแย้งจนถึงกับต้องเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง แต่สหราชอาณาจักรก็มาถึงบทสุดท้ายจนได้ในที่สุด

การรอคอยที่ยาวนานของตุรกีถูกนำไปเปรียบเทียบกับ 10 ประเทศในยุโรปตะวันออก และอีกหลาย ๆ ประเทศ ที่ใช้เวลารอคอยตลอดกระบวนการของการรับเข้าเป็นสมาชิกนั้น ใช้เวลาเพียงไม่กี่ปี ซึ่งต่างกับตุรกีหลายเท่าตัว จนเกิดข้อสงสัยถึงมาตรฐานการพิจารณาจากสหภาพยุโรป สิ่งเหล่านี้ทำให้คนตุรกีจำนวนไม่น้อย เริ่มตั้งคำถามกับความพยายามที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของตุรกี ยิ่งถ้าสหภาพฯ ยังมีทำทีในลักษณะการถ่วงเวลาเรื่องความเป็นสมาชิกของตุรกี ให้นานออกไปอีกเรื่อย ๆ แล้ว ก็คาดได้ว่ากระแสของประชาชนตุรกีจะตีกลับ การขอไม่ร่วมกับสหภาพยุโรปก็คงเริ่มตั้งมากขึ้นเรื่อย ๆ จนท้ายที่สุดแล้ว ตุรกีอาจหลุดออกไปจากการรอคอยที่ยาวนานนี้เองก็เป็นได้

References

- Bengtsson, R. (2004). *Historisk Brytpunkt i Europa, EU:s utvidgning*. Stockholm: Författaren och SNS Förlag.
- Bengtsson, R. (2011). *Kort om EU, En introduction Till Europeiska Unionen*. Stockholm: Författaren och Gleerups Utbildning AB.
- Europa Portalen. (2020). Retrieved October 4, 2020, from <https://www.europaportalen.se/2019/10/miljarder-eu-pengar-gar-till-turkiet-sedan-lange>
- Expressen.se. (2016). Retrieved October 4, 2020, from <https://www.expressen.se/nyheter/erdogans-hamnd-stor-utrensning/>
- Fontaine, P. (2010). *Europa på 12 Lektioner*. Stockholm: Europeiska kommissionen.
- Fredrikson, B. (2009). *På Spaning Efter EU*. Stockholm: LL-förlaget. Faktagranskad av Anna.
- Möller, B. (2007). *Vad är EU.. och vad kan det bli?. 2:a upplagen*. Stockholm: Birger Möller & Santérus Förlag. SIEPS, Södersten. Swedish Institute for European Policy Studies. Stockholm: Swedish Institute.
- Svd.se. (2009). Retrieved October 4, 2020, from http://www.svd.se/nyheter/inrikes/euvalet2009/turkiet-stampar-pa-eus-troskel_2621227.svd.
- Sverigesradio.se. (2020). Retrieved October 4, 2020, from <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?Programid=83&artikel=7559319>

บทปริทัศน์หนังสือ Book Review

แฝงกมล เพชรเกลี้ยง*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*e-mail: pun040thailand@gmail.com

Fangkamol Phetkliang

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Received: November 2, 2020, Revised: January 19, 2021, Accepted: February 18, 2021

- ชื่อเรื่อง : ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน
Research Methodology in Curriculum and Instruction
- ผู้แต่ง : บุญเกลี้ยง ทุมทอง
- ปีที่พิมพ์ : 2559
- สำนักพิมพ์ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น
- จำนวนหน้า : 346 หน้า

เกริ่นนำ

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) เป็นเรื่องของหลักการและวิธีปฏิบัติในกระบวนการวิจัย ในกระบวนการนี้มีสิ่งสำคัญที่นักวิจัยจะต้องเรียนรู้และวางแผนดำเนินการอย่างรอบคอบ สิ่งสำคัญเหล่านี้คือ คำถามในการวิจัย จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูล และผลการวิจัย ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้เน้นย้ำไปที่ระเบียบวิธีวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอน หนังสือระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน (Research Methodology in Curriculum and Instruction) ผลงานของ ดร.บุญเกลี้ยง ทุมทอง ได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 2 เป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจสำหรับนักวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปเป็นอย่างมาก โดยสามารถนำไปใช้ประกอบการทำวิจัย

ของครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตรสถานศึกษาได้ เพราะผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาที่ครอบคลุมกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน อย่างละเอียด เป็นลำดับขั้นตอน พร้อมยกตัวอย่างประกอบที่หลากหลายชัดเจน เช่น กรณีตัวอย่าง ภาพ ตาราง ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เขียนเขียนหนังสือเล่มนี้มีเจตนาที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ เข้าใจในระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอนที่มีการพัฒนาไปอย่างมาก ได้แบ่งการนำเสนอเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ส่วนที่สองกล่าวถึงสถิติและการวิจัย และส่วนที่สามกล่าวถึงเขียนรายงานการวิจัยและการนำเสนองานวิจัย

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่เข้าถึงได้ง่าย และไม่เฉพาะผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรู้ทางการวิจัยเท่านั้น แต่ยังเหมาะกับผู้ที่ศึกษาและสนใจในการวิจัยทางหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกด้วย เพราะผู้เขียนเขียนได้อย่างกระชับ ชัดเจน อ่านได้ใจความ เข้าใจง่าย มีการ

มีการลำดับความสำคัญของเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้จะให้ความสนใจกับการศึกษา วิจัย สถิติ และหลักสูตรและการสอน รวมถึงการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และผู้ประกอบการวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์

หนังสือระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอนเล่มนี้ เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาวิธีการระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน โดยมีเป้าหมายในการเสนอวิธีการวิจัยที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการวิจัยทางหลักสูตรและการสอนได้ทั้งงานวิจัยที่เป็นเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้ปริทัศน์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้วิจัยทางหลักสูตรและการสอนไม่ว่าจะเป็นนักการศึกษาครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา ได้เรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยให้เหมาะสมกับงานวิจัยที่ตนเองสนใจ

สาระสำคัญ

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมในการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอนในมิติต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยหนังสือเล่มนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 บท ดังนี้

บทที่ 1 : การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้และปัญหาการวิจัย

ในบทนี้ แนวคิดหลักที่นำเสนอ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน การจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมทางการศึกษา และปัญหาการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน โดยผู้เขียนได้นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเรียงลำดับหัวข้อที่ทำให้เข้าใจง่าย โดยได้อธิบายให้เห็นถึงความจำเป็น ความหมายแนวคิด ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้เขียนได้นำกรณีตัวอย่างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ 2551 มากล่าวถึงเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น มีการหยิบยกทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน แนวคิดที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมทางการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาแต่ละส่วนนั้นมีความเกี่ยวข้องกันและสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งได้นำเสนอปัญหาการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนที่ยังมีความต้องการหาคำตอบหรือแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อมโยง

ความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารวมถึงการจัดการเรียนรู้ได้อย่างดียิ่งขึ้น

บทที่ 2 : ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวิจัย

ในบทนี้ให้ความสำคัญกับการวิจัย โดยกล่าวถึงความรู้เบื้องต้นที่นักวิจัยควรรู้และเข้าใจ โดยนำเสนอความหมายการวิจัย ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าการวิจัยนั้นคือ ความรู้ที่เชื่อถือได้ (Reliable Knowledge) ซึ่งความรู้ที่เชื่อถือได้นั้นต้องเป็นความรู้ที่เกิดจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้งได้อธิบายถึงประเภทการวิจัย ซึ่งใช้หลักในการจำแนก อาทิ จำแนกตามวิธีการรวบรวมข้อมูล จำแนกตามแหล่งหรือสถานที่วิจัย จำแนกตามการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ จำแนกตามเวลาความเกี่ยวพันของปรากฏการณ์ จำแนกตามมิติเวลาที่ศึกษา ฯลฯ ซึ่งมีการยกตัวอย่างให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงสาขาการวิจัยในประเทศไทย โดยอ้างอิงสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) แบ่งได้ 12 สาขาและประกอบด้วยกลุ่มวิชาต่าง ๆ อย่างละเอียดท้ายสุดของบทผู้เขียนได้นั้นย้ำและให้ความสำคัญนั้นคือ จรรยาบรรณของนักวิจัย จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลอง และขั้นตอนของกระบวนการวิจัย มีการเรียงลำดับการนำเสนอให้เข้าใจความหมายและเห็นถึงความสำคัญของจรรยาบรรณของนักวิจัย และเชื่อมโยงมาสู่จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และการใช้สัตว์ทดลองซึ่งการวิจัยในบางกรณีต้องใช้มนุษย์และสัตว์เป็นกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยที่ดีจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในข้อพึงปฏิบัติในการวิจัยในมนุษย์และสัตว์ทดลองเป็นอย่างดี สุดท้ายผู้เขียนได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการวิจัยไว้อย่างกระชับและเข้าใจง่ายว่า ในการทำวิจัยทางการศึกษามีขั้นตอนกระบวนการวิจัยทั้งสิ้น 13 ขั้นตอนและอธิบายขยายความในแต่ละขั้น มีการให้รายละเอียดโดยอ้างอิงการอธิบายที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปยังบทอื่น ๆ ด้วย

บทที่ 3 : ตัวแปร

ในบทนี้มุ่งเน้นการนำเสนอตัวแปร เป็นที่ทราบกันดีว่า การทำวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัย/นักวิจัยจะต้องรู้ว่า มีตัวแปรใดที่เกี่ยวข้อง การเลือกและควบคุมตัวแปรให้ถูกต้อง เหมาะสมกับงานวิจัยของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นจึงต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดตัวแปรให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยนั้น ๆ โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงประเด็นความหมายของตัวแปร ประเภทของตัวแปร วิธีแปลงค่าตัวแปรจากระดับมาตราวัดสูงสู่อันดับมาตราวัดต่ำกว่า คำนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และการเขียนค่านิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร ในส่วนการอธิบายเนื้อหาความหมายของตัวแปรนั้นได้มีการยกตัวอย่างประกอบ

ในส่วนประเภทของตัวแปรเป็นส่วนที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่างเป็นระบบและยกตัวอย่างไว้อย่างละเอียด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงตัวแปร 17 ประเภทด้วยกัน ซึ่งมีการยกตัวอย่างชื่อ งานวิจัยและอธิบายถึงตัวแปรแต่ละประเภทจากงานวิจัยที่กล่าวถึง ในส่วนของประเด็นวิธีแปลงค่าตัวแปรจากระดับมาตราวัดสูงสู่ระดับมาตราวัดต่ำกว่า คำนียามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และการเขียนคำนียามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นในลักษณะการสรุปไว้พอสังเขป แต่ยังมีกรยกตัวอย่างที่เป็นทั้งแผนภาพและข้อความมาประกอบเช่นเดิม เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

บทที่ 4 : สมมติฐานการวิจัยและสมมติฐานทางสถิติ

ในบทนี้นำเสนอสองประเด็นที่มีความเชื่อมโยงกัน คือ สมมติฐานการวิจัยและสมมติฐานทางสถิติ โดยกล่าวถึงความหมายของสมมติฐานการวิจัย ประเภทของสมมติฐาน การตั้งสมมติฐานการวิจัย การตั้งสมมติฐานทางสถิติ ลักษณะของสมมติฐานที่ดี ขั้นตอนการทดสอบสมมติฐาน ขอบเขตวิกฤต (Critical Region) ความคลาดเคลื่อนในการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่มีผลต่อความคลาดเคลื่อนในการทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐานที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่มีผลทำให้สมมติฐานที่ทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ การรายงานค่านัยสำคัญของสมมติฐานที่ทดสอบ และความเหมือนและความแตกต่างระหว่างค่า α และค่า P-value ในบทนี้ผู้เขียนจะใช้วิธีการนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ด้วยวิธีการอธิบายอย่างกระชับเป็นระบบและใช้ตัวอย่างมาประกอบที่หลากหลาย เช่น ข้อความ ตาราง สูตรทางสถิติ การแสดงวิธีคิดค่า เป็นลักษณะของการสรุปเนื้อหาที่มีความเ็นย่อมาอธิบายใหม่ซึ่งผู้เขียนสามารถนำเสนอได้ดียิ่งมาก เพราะเมื่ออ่านเนื้อหาและตัวอย่างที่ยกมานั้น ก็จะสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารได้ในทันที ในหน้าท้ายสุดของบทผู้เขียนได้ยกพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับการศึกษามาเสริม อาทิ “ท่านทั้งหลายคงจะตระหนักอยู่แล้วว่า การศึกษาเล่าเรียนเป็นเรื่องที่ไม่มีสิ้นสุด ผู้ปรารถนาความเจริญในการประกอบกิจการงาน จะต้องหมั่นเอาใจใส่แสวงหาความรู้ให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ที่ล้าสมัยสมรรถภาพไป...” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: 23 กุมภาพันธ์ 2504) แต่ไม่ได้ระบุไว้ว่าเป็นพระบรมราโชวาทของรัชกาลใดแต่พอคาดการณได้ว่าเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

บทที่ 5 : การวิจัยเชิงทดลอง

ในบทนี้นำเสนอการวิจัยเชิงทดลอง เป็นการวิจัยที่ใช้ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ซึ่งเรียกว่าตัวแปรทดลอง และตัวแปรทดลองนี้จะถูกกระทำด้วยวิธีการอย่างรอบคอบโดยผู้วิจัย/นักวิจัย เพื่อศึกษาผลที่ได้จากตัวแปรทดลองนั่นเอง โดยผู้เขียนจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบของการวิจัยเชิงทดลองในแต่ละรูปแบบ โดยนำเสนอรูปแบบ วิธีการทดลอง แบบแผนการทดลอง การแสดงผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบ พร้อมยกตัวอย่างการวิจัย และสรุปประเด็นความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงทดลอง บทนี้ที่มีการยกตัวอย่างภาพประกอบเป็นจำนวนมากกว่าทุก ๆ บท โดยผู้เขียนใช้วิธีการอธิบายเนื้อหา แสดงแผนภาพการทดลอง และอธิบายผลจากการทดลองเป็นข้อ ๆ โดยในบางประเด็นได้ใช้ตัวอย่างประกอบมากกว่า 1 ตัวอย่าง ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างลุ่มลึก การนำเสนอข้อมูลในแต่ละประเด็นมีความชัดเจน กระชับ จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลอย่างเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนมีความเข้าใจในเรื่องการวิจัยเชิงทดลองเป็นอย่างดี

บทที่ 6 : การออกแบบกลุ่มตัวอย่าง

ในบทนี้จะให้ความสำคัญกับการออกแบบกลุ่มตัวอย่าง โดยการออกแบบกลุ่มตัวอย่างนี้กระทำขึ้นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก ผู้เขียนได้ยกประเด็นที่มีความครอบคลุมถึงหลักการการออกแบบกลุ่มมานำเสนอ ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดขนาดตัวอย่าง ประเภทของการสุ่มตัวอย่างในวิจัยเชิงทดลอง การควบคุมตัวแปรภายนอก การควบคุมตัวแปรภายในคุณภาพที่ส่งผลต่อความเที่ยงตรงภายใน การประเมินตัวแปรคุณภาพ ที่ส่งผลต่อความเที่ยงตรงภายในของงานวิจัยเชิงทดลอง และได้นำเสนอเกณฑ์สำหรับงานวิจัยเชิงทดลองที่ดี ในทุกประเด็นที่นำเสนอผู้เขียนได้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถึงแม้จะมีศัพท์ทางเทคนิคกำกับอยู่บ้าง การอธิบายนั้นจะใช้วิธีการสรุปเนื้อหา และยกตัวอย่างประกอบ เช่น ข้อความ แผนภาพ ตารางการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่มีระบบ มีการเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหา เพื่อให้ผู้วิจัย/นักวิจัยเข้าใจเนื้อหาเบื้องต้นก่อนศึกษาเนื้อหาที่มีความซับซ้อนขึ้น ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการออกแบบกลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

บทที่ 7 : การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ในบทนี้นำเสนอในเรื่องของการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกล่าวถึงประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไม่ว่าจะเป็น

เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือทางสังคมศาสตร์และจิตวิทยา หลักการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่จะต้องมีคุณภาพทั้งในแต่ละข้อกระทง (Item) คือ แต่ละข้อกระทงต้องมีความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) มีความยาก (Difficulty) พอดี มีอำนาจจำแนก (Discrimination) และมีคุณภาพในส่วนรวมทั้งฉบับ คือ มีความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ตลอดจนมีความไว (Sensitivity) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และยั่วยุ (Exemplary) สำหรับการคำนวณค่าบ่งชี้ในแต่ละคุณลักษณะดังที่กล่าวมา อีกทั้งยังมีการแสดงข้อมูลที่ใช่วิธีการคำนวณมือและวิธีการคำนวณโดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมสำเร็จรูปใช้ประมวลผลหาค่าต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายตายอีกทั้งยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับ แบบสอบถาม (Questionnaires) กล่าวอธิบายเป็นหัวข้อย่อย ๆ เช่น รูปแบบของแบบสอบถาม รูปแบบคำถาม และคำตอบในแบบสอบถาม วิธีการส่งแบบสอบถาม การเขียนจดหมายนำ การสร้างแบบสอบถาม ฯลฯ *ทัศนคติหรือเจตคติ (Attitude Scale)* ได้อธิบายถึงวิธีวัดทัศนคติ ขั้นตอนการสร้าง เช่น มาตรการทัศนคติของลิเคิท์ (Likert-Type Scale) มาตรการทัศนคติของเทอร์สตัน (Thurston-Type Scales) เทคนิคนัยจำแนก (Semantic Differential) เทคนิคการฉายภาพ (Projective Techniques) *แบบทดสอบ (Test)* ถือเป็นเครื่องมืออีกชนิดที่ใช้ในการวิจัย ชนิดของแบบทดสอบที่สำคัญที่ผู้เขียนได้นำเสนอ ได้แก่ แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) แบบสอบวัดความถนัด (Aptitude Test) และแบบสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality Test) *การสังเกต (Observe)* ถือเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัย/นักวิจัยใช้โดยการเฝ้าดู และฟังมากกว่าการถามคำถาม การสังเกตอาจจะมีการควบคุมหรือไม่มีการควบคุม อาจกำหนดรายการหรือไม่กำหนดรายการ อาจเปิดเผยหรือซ่อนเร้น ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายในหัวข้อย่อย ๆ เช่น ประเภทของการสังเกต วิธีการการสังเกต เทคนิคการสังเกต เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต ข้อบกพร่องในการสังเกต ความตรงและความเที่ยงของการสังเกต การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต *การสัมภาษณ์ (Interview)* เป็นการสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายแน่นอนระหว่างผู้สนทนา โดยทั้งสองฝ่ายต่างให้และรับข้อมูลที่ต้องการ ประเด็นที่ผู้เขียนได้อธิบายเป็นหัวข้อย่อย ๆ อาทิเช่น ประเภทของการสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ข้อดีของการสัมภาษณ์ ข้อเสียของการสัมภาษณ์ ฯลฯ และกล่าวปิดท้ายในหัวข้อการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่มีการอธิบายขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแต่ละประเภทอย่างละเอียด มีการนำเสนอที่เป็นระบบมีขั้นตอนเข้าใจง่าย โดยมีตัวอย่างเครื่องมือแต่ละแบบเพื่อเพิ่มความ

กระจ่างให้กับผู้วิจัย/นักวิจัย ซึ่งหากกล่าวในภาพรวมในบทนี้จะเห็นข้อบกพร่องอยู่เล็กน้อยประการหนึ่ง คือ การใช้คำที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ยกตัวอย่างเช่น ข้อดี จุดเด่น ข้อบกพร่อง ข้อเสีย ในทุกประเด็นย่อยที่กล่าวถึงเรื่องนี้ควรใช้คำเดียวกันเนื่องจากให้ความหมายที่เหมือนกันนั่นเอง

บทที่ 8 : การตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล

ในบทนี้อธิบายถึงการรวบรวมข้อมูล ความคลาดเคลื่อน จากการวัด ประเภท บัญชีของความคลาดเคลื่อนจากการวัดและเสนอวิธีการลดความคลาดเคลื่อนจากการวัด อีกทั้งได้อธิบายในส่วนของคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่เป็นคุณลักษณะของเครื่องมือ เช่น ความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความยากง่าย และอำนาจจำแนก (Difficulty and Discrimination) ความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ความไว (Sensitivity) ความเป็นมิติเดียว (Uni Dimensionality) และความง่ายในการใช้ (Simplicity) ซึ่งเป็นส่วนเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องจากบทที่ 7 โดยเพิ่มรายละเอียดให้เข้าใจถึงหลักการและลักษณะที่เด่นชัดของวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จุดเด่นของบทนี้คือผู้เขียนได้มีการยกตัวอย่าง แผนภาพ ตาราง สูตรการคำนวณประกอบการอธิบายที่ชัดเจนในทุกประเด็น อาทิเช่น การหาค่าอำนาจจำแนก วิธีการหาค่าความเที่ยง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ตารางการแจกแจงข้อมูลรายข้อ การใช้สูตรคูเรอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20, KR-21) การใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ฯลฯ บทนี้ถือว่าเป็นอีกบทที่ผู้เขียนนำเสนอความรู้ได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจง่าย ใช้การยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้วิจัย/นักวิจัย เข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสาร มีคำศัพท์ทางเทคนิคจำนวนมากแต่ผู้เขียนก็สามารถอธิบายให้เข้าใจได้โดยไม่ยากนัก

บทที่ 9 : สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ได้นำเสนอสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่ทราบกันในหมู่นักวิจัย/นักวิจัยเป็นอย่างดีว่าการพิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยนั้น จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการทางสถิติ โดยผู้เขียนชี้ให้ผู้วิจัย/นักวิจัยพิจารณาเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกล่าวถึงประเภทของสถิติ (Type of Statistics) เช่น สถิติพรรณนา สถิติอ้างอิง ค่าสถิติและค่าพารามิเตอร์ (Statistics and Parameters) โดยอธิบายเป็นประเด็น ค่าสถิติ ค่าพารามิเตอร์ และสัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าทั้งสองที่กล่าวมา พร้อมยกตัวอย่าง

เป็นตารางและแผนภาพอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ประเด็นต่อมาที่ผู้เขียนได้หยิบยกมาอธิบาย คือ การประมาณค่า (Estimation) เป็นเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องจากประเด็นค่าพารามิเตอร์ (Parameters) มีหัวข้อย่อยที่กล่าวถึง คือ การให้นิยามของการประมาณค่า วิธีการประมาณค่า และค่าสถิติที่มีลักษณะของการประมาณค่าที่ดี เป็นการอธิบายในลักษณะของการสรุปเนื้อหาให้มีความกระชับมีลำดับขั้นในการจัดระบบเนื้อหาเป็นข้อ ผู้เขียนได้อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นการแจกแจงข้อมูล (Data Distribution) จำนวนค่าที่มีอิสระ (Degree of Freedom) คะแนนมาตรฐาน (Standard Scores) สถิติพื้นฐาน (Basic Statistics) และหลักการเลือกใช้สถิติวัดการกระจายของข้อมูล โดยมีการยกตัวอย่างประกอบในรูปแบบกรณี แผนภาพ ตาราง และการแสดงวิธีทำที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอทุกประเด็น ข้อมูลมีความถูกต้อง กระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะแก่ผู้ที่เริ่มศึกษาหาความรู้ในเรื่องของสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างมาก

บทที่ 10 : การเขียนรายงานการวิจัยและนำเสนองานวิจัย

บทสุดท้าย สิ่งที่คุณเขียนนำเสนอจะแตกต่างจากบทอื่น ๆ ที่เน้นระเบียบวิธีวิจัย แต่บทนี้จะเน้นในส่วนของเขียนรายงานการวิจัยและการนำเสนองานวิจัย โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเขียนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เนื่องจากผู้เขียนเชื่อว่าวิทยานิพนธ์เป็นผลงานวิจัยที่มีสาระและแสดงความคิดริเริ่มเป็นเอกลักษณ์ของผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งได้นำเสนอหลักการในการเขียนรายงานการวิจัยพร้อมยกตัวอย่างวิธีเขียนในแต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีหลักการ เทคนิค วิธีการในการเขียนรายงานการวิจัยและนำเสนองานวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และเพื่อให้ผลการวิจัยที่ค้นพบมีคุณค่าต่อสังคมในวงกว้างผู้เขียนได้กล่าวถึงเทคนิคการนำเสนอผลการวิจัยในที่ประชุมวิชาการ พร้อมทั้งอธิบายขยายความนำไปสู่การปฏิบัติ โดยอธิบายเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบ เช่น ขั้นการเตรียมก่อนการนำเสนอ ขั้นการนำเสนอ และขั้นสิ้นสุดการนำเสนอ ตามลำดับขั้น เป็นบทที่ผู้เขียนได้นำทั้งหลักการวิชาการและประสบการณ์ส่วนตัวมาผสมผสานและอธิบายได้อย่างกลมกลืน ใช้ภาษาที่เรียบง่ายในการสื่อสารความหมายได้เป็นอย่างดี มีความกระชับในแง่ของปริมาณเนื้อหา ถือได้ว่าเป็นบทปิดท้ายที่มีประโยชน์และความสำคัญต่อผู้วิจัย/นักวิจัยอย่างยิ่ง

นอกจากเนื้อหาทั้ง 10 บทแล้ว ผู้เขียนยังได้นำเสนอดัชนีคำที่สามารถค้นหาได้อย่างรวดเร็วและตรงประเด็นไว้ท้ายเล่มอีกด้วย

คุณค่า

คุณค่าของหนังสือเล่มนี้เชื่อว่าจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ระเบียบวิธีวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้สะท้อนคุณค่าหลายประการ ดังนี้

1. ให้ความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน โดยจะทำให้เข้าใจการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ สถิติและการวิจัย รวมทั้งการเขียนรายงาน การนำเสนอการวิจัย เหมาะสำหรับนักศึกษาหรือผู้ที่ให้ความสนใจการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน เพราะผู้เขียนได้อธิบายประเด็นต่าง ๆ อย่างละเอียด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีตัวอย่างประกอบที่ชัดเจน

2. หนังสือเล่มนี้นำเสนอหัวข้อ ตัวแปร สมมติฐาน การวิจัยและสมมติฐานทางสถิติ การออกแบบกลุ่มตัวอย่าง การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบและรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมยกตัวอย่างงานวิจัยเชิงทดลองในทุกหัวข้อ ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีการของการทำวิจัยเชิงทดลองทางหลักสูตรและการสอนได้ง่ายยิ่งขึ้น

3. หนังสือเล่มนี้ได้ยกตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยทางหลักสูตรและการสอน ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายทั้งลักษณะ ประเภทของเครื่องมืออื่น ๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถเลือกใช้งานได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

หนังสือระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน (Research Methodology in Curriculum and Instruction) เล่มนี้ จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าเล่มหนึ่ง สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอนและสนใจทำงานวิจัยทางหลักสูตรและการสอน ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์แก่นักวิจัย นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่สนใจเป็นอย่างดี

หนังสือ

Tumtong, B. (2016). *Research Methodology in Curriculum and Instruction* (2nd ed.). Bangkok: Triple Education Co., Ltd. [in Thai]

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเป็นวารสารที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI) ด้านสังคมศาสตร์ ธุรกิจ การจัดการ การบัญชี วิชาชีพ สาธารณสุข จิตวิทยา และ สหวิทยาการ

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หรือ Journal of Southern Technology ออกปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) รับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้และผลงานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี วิชาชีพ สาธารณสุข จิตวิทยา และ สหวิทยาการ

อัตราค่าพิจารณาบทความ

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จึงกำหนดอัตราค่าบริการจัดการบทความละ 3,000 บาท โอนเงินฝากธนาคารกรุงเทพ สาขาทุ่งสง เลขที่ 349-0-7-2630-8 ชื่อบัญชีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ และส่งสำเนาการโอนผ่าน QR Code พร้อมแจ้งผ่านอีเมล journal.sct@gmail.com ชำระเมื่อผู้ประสานงานวารสารแจ้งผ่านอีเมลของผู้เขียนเท่านั้น

QR Code ชำระค่าบริการจัดการวารสาร

เกณฑ์การพิจารณาบทความและจริยธรรมของวารสาร

1. กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้น
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการโดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ
3. กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความ
4. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และผู้เขียนต้องยินยอมให้บรรณาธิการ แก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่
5. ลิขสิทธิ์บทความเป็นของผู้เขียน แต่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้คงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตีพิมพ์ครั้งแรก โดยเหตุที่บทความนี้ปรากฏในวารสารที่เข้าถึงได้จึงอนุญาตให้นำบทความไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แต่มิใช่เพื่อการพาณิชย์
6. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
7. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
9. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
10. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่จะมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วตามข้อเสนอแนะ
11. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว กองบรรณาธิการจะได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณาการตอบรับ และขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตีพิมพ์บทความในวารสาร

การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณาถ้อยแถลงเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1) เรื่องที่ส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี วิชาชีพ สาธารณสุข จิตวิทยา และ สหวิทยาการ

2) รับประทานประเภท บทความวิจัย (Research Manuscript) บทความวิชาการ (Academic Manuscript) บทความปริทัศน์ (Review Manuscript) และ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3) หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

4) บทความต้องมีส่วนประกอบ ดังนี้

- ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน

- ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และอีเมลของผู้เขียนชื่อแรก ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน ความยาวไม่เกิน 300 คำ *ย่อหน้าแรก*ของบทคัดย่อต้องประกอบด้วย ระบุที่ความสำคัญของการวิจัย ปัญหาการทำวิจัย วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสถิติ *ย่อหน้าที่สอง* ข้อค้นพบจากผลการวิจัยที่โดดเด่นตามวัตถุประสงค์ และข้อเสนอที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือสิ่งที่ควรต่อยอด

- คำสำคัญ (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- เนื้อหา (*บทความวิชาการ* ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และ บทสรุป *บทความวิจัย* ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ การทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ สรุป และ กิตติกรรมประกาศ ถ้ามี)

5) ต้นฉบับ บทคัดย่อ แบ่ง 1 คอลัมน์ เนื้อหา แบ่ง 2 คอลัมน์ ต้องพิมพ์บนกระดาษ A4 แบบหน้าเดียว ส่วนบทความยาวไม่เกิน 12 หน้า รวมอ้างอิง (เกิน 12 หน้า คิดหน้าละ 200) เว้นห่างจากขอบบน 3.0 ซม. ขอบซ้าย 2.5 ซม. ขอบขวา 2.5 ซม. และขอบล่าง 2.5 ซม. ใส่หมายเลขหน้ากำกับที่มุมบนขวาของหน้ากระดาษทุกหน้า

6) การพิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 20 ตัวหนา

- ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา จัดให้อยู่ตรงกลาง และระบุสถานที่ทำงานและ e-mail ของผู้ประสานงาน

- บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ Abstract” “คำสำคัญ Keywords” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา

- การพิมพ์เนื้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องหลักภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา ส่วนหัวข้อย่อยภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา

7) เขียนตามรูปแบบของบทความอย่างกระชับและได้ความครบถ้วน ไม่ใช่เขียนตามรูปแบบของรายงาน วิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์

8) การส่งต้นฉบับพร้อมแบบฟอร์มการเสนอบทความผ่านระบบ Thai Jo (Thai Journal Online System) ทาง https://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

9) การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้อ้างอิงระบบ APA Style ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร

10) ควรอ้างอิงจากหนังสือตำรา บทความวิชาการ บทความวิจัย จากวารสารวิชาการหรือ Proceedings ไม่ควรอ้างอิงจาก Website (ไม่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการเนื่องจากไม่มีการตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของ Website) หรือถ้าจำเป็นก็อ้างอิงเท่าที่จำเป็น เอกสารอ้างอิงภายในเนื้อเรื่องและภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงจะต้องตรงกันไม่อ้างอิงเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง การอ้างอิงต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ และต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงอย่างครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้ และการอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

1. การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ

2. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยให้เพิ่มเติมการแปลเป็นภาษาอังกฤษ

3. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่น ๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยว่า van de, der, von ให้เขียนเต็มนำหน้าชื่อสกุล

ตัวอย่างการเขียนรายการบรรณานุกรมเอกสารอ้างอิง แบบ APA Style

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

- Saeho (2017) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร..

- Intagate, & Makiui (2018) พบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH-Plus หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ...

- Asshidin, Abidina, & Borhanb (2016) ที่ระบุว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้บริโภคมากกว่าด้านราคา..

- Aussawatriattanukul et al., (2016) ได้กล่าวถึงพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยคลองป่าพะยอม มีคลองป่าพะยอมเป็นลำน้ำหลัก...

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหลังข้อความ

ตัวอย่าง

- มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและทักษะอย่างสร้างสรรค์ผ่านผู้คนในชุมชนและวัฒนธรรม (Richards, 2011) ..

- การลองทำจริงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, & Raymond, 2000)

- ความซับซ้อนของการเขียนข้อสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหา และวัดความรู้ที่เฉพาะจะต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญเป็นอย่างมาก (Gierl, Lai, & Turner, 2012)

- การสร้างข้อสอบแบบอัตโนมติ (AIG) ยังช่วยให้สามารถสร้างข้อสอบได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน (Gierl et al., 2012)

การอ้างอิงที่ถูกต้องในเอกสารอื่น

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (ปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน/cited in ชื่อผู้แต่งที่นำข้อมูลมาอ้าง, ปีที่พิมพ์)

Pratt (1992 cited in Terapong, 2015)

ชื่อผู้แต่งที่นำข้อมูลมาอ้าง (ปีที่พิมพ์ อ้างจาก/cited from ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ, ปีที่พิมพ์)

Terapong (2015 cited from Pratt, 1992)

ตัวอย่างการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

จำนวนผู้แต่ง	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรกหน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งที่ต่อมาหน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรกหลังข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งที่ต่อมาหลังข้อความ
ผู้แต่ง 1 คน	Saeho (2017)	Saeho (2017)	(Saeho, 2017)	(Saeho, 2017)
ผู้แต่ง 2 คน	Intagate, & Makiui (2018)	Intagate, & Makiui (2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)
ผู้แต่ง 3 คน	Asshidin, Abidina, & Borhanb (2016)	Asshidin et al., (2016)	(Asshidin, Abidina, & Borhanb, 2016)	(Asshidin et al., 2016)
ผู้แต่ง 4 คน	Jones, Kimball, Springer, & Stolorow (2018)	Jones et al., (2018)	(Jones, Kimball, Springer, & Stolorow, 2018)	(Jones et al., 2018)
ผู้แต่ง 5 คน	Promwikorn, Suwannarangsi, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang (2019)	Promwikorn et al., (2019)	(Promwikorn, Suwannarangsi, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang, 2019)	(Promwikorn et al., 2019)
ผู้แต่งตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป	Njagi et al., (2013)	Njagi et al., (2013)	(Njagi et al., 2013)	(Njagi et al., 2013)

ตัวอย่างการอ้างอิงท้ายเล่ม**1. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 1 คน เช่น**

-Järup, L. (2003).

-Feuchtwanger, E.A. (2002)

2. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 2 คน เช่น

-Mitchell, T. R., & Larson, J. R., Jr. (1985)

-Kallgren, C. A., & Wood, W. (1986).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 3-6 คนขึ้นไป เช่น

- Cate A.R., Harris, D.L., & Boswell, W. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., & James, W.L. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., James, W.L., & Peters, A.V. (1991)

- Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., & Ngugi, M.P. (2013).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 7 คนขึ้นไป ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏเฉพาะ 6 คนแรก ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และ มัทภาค 3 จุด (...) โดยหน้าและหลังจุดเว้นวรรค 1 ระยะ จากนั้นตามด้วยชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย เช่น

Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., Ngugi, M.P., ... Peters, A.V. (2013).

รูปแบบหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Richter, L.K. (1989). *The Politics of Tourism in Asia*. Honolulu: University of Hawaii Press.

Swarbrooke, J. (2001). **Sustainable Tourism Management** (2nd ed.). London: CAB International.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ นัศราภรณ์. (2555). *การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Traimongkolkul, P., & Chatraphorn, S. (2012). *Research Design*. Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai]

รูปแบบบทความหรือบทในหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความหรือบทในหนังสือ*. ใน *ชื่อบรรณาธิการ* (บรรณาธิการ),

ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Sinnaeve, G. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong, & P. Williams (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 255-259). West Sussex, UK: IMP.

รูปแบบบทความในวารสาร:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 1-5.

ยศ บริสุทธิ์ และ กัลยา มิชมา. (2552). ประเด็นปัญหาและชุดความรู้เทคโนโลยีการผลิตยางพาราของผู้ปลูกยางพาราย่อยจังหวัดนครพนม. *วารสารขอนแก่นการเกษตร*, 38(5), 291-300.

Borisutdhi, Y., & Mikhama, K. (2010). Problems and knowledge package on para rubber production technology of smallholders in Nakhon Phanom Province. *Khon Kaen Agricultural Journal*, 38(5), 291-300. [in Thai].

รูปแบบบทความในรายงานวิจัย:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น, อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of Factors Regarding Firm Characteristics That Affect Financing Decisions of Public Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand* (Research Report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

สรรรค์นันท์ ต้นตอโฆษกุล อัครวงค์, รัฐศวรรธน์ กิ่งแก้ว, เจริญพร เพ็ชรกิจ และพวงรัตน์ จินพล. (2561). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Akarawong, S.T., Kingkaew, R., Petkit, J., & Jinpon, P. (2018). *Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand* (Research Report). Bangkok: The office of the National Research Council of Thailand (NRCT) and The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]

รูปแบบบทความวิทยานิพนธ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น, อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ หรือ Master's Thesis). ชื่อสถาบันการศึกษา, สถานที่พิมพ์.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Nickels, D.W. (2005). *The Relationship Between IT-Business Alignment and Organizational Culture: an Exploratory Study* (Doctoral Dissertation). University of Memphis, USA.

ชุติพนธ์ ประโรธ. (2555). *ความพึงพอใจของลูกค้าในอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดของน้ำดื่มตราโรสเชียงใหม่* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Praroros, C. (2012). *Satisfaction of Customers in Sansai District, Chiang Mai Province towards Marketing Mix of Rose Brand Drinking Water* (Master's Independent Study). Chiangmai University, Chiangmai Province. [in Thai]

นิจจารีย์ ประสูติรุ่งเรือง. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ค้าปลีกในการซื้อน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์จากตัวแทนจำหน่ายของบริษัท เนสท์เล่ไทย จำกัด ในอำเภอเมืองเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Prasootrungueang, N. (2008). *Factors Affecting Retailer Decision Towards Buying Nestle Pure Life Drinking Water from Distributors of Nestle (Thai) Company Limited in Amphoe Mueang Chiangmai* (Master's Thesis). Chiangmai University, Chiangmai Province. [in Thai]

รูปแบบเอกสารการประชุมทางวิชาการ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ. ใน *ชื่อการประชุม* (น. หรือ p.หรือ pp. เลขหน้า).
สถานที่พิมพ์: สถานที่พิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in Personality. In *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press.

รูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี จาก URL.ปริญญาคุชฌิบัณฑิต
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

กำแพง จาตุรจินดา. (2558). *Unsafe Abortion: A Major Cause of Maternal Mortality in Thailand*. ค้นเมื่อ 25 เมษายน 2558 จาก <http://www.womenhealth.or.th/downloads/documentresource/document-21.pdf>

Chaturachinda, K. (2015). *Unsafe Abortion: A Major Cause of Maternal Mortality in Thailand*. Retrieved April 25, 2015, from <http://www.womenhealth.or.th/downLoads/documentresource/document-21.pdf>. [in Thai]

รูปแบบการสัมภาษณ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (วัน เดือน, ปีที่สัมภาษณ์). *สัมภาษณ์*. ตำแหน่ง. หน่วยงานต้นสังกัด.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

วิรัตน์ ธรรมภรณ์. (15 เมษายน, 2560). *สัมภาษณ์*. รองอธิการบดี. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

Thammarpon, W. (2017, April 15). *Interview*. Vice President. Southern College of Technology. [in Thai]

หมายเหตุ: บทความที่ได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ รูปแบบรายการอ้างอิงต้องใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีข้อความเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับ (ไม่ได้แปลข้อความจากภาษาไทยและเป็นภาษาอังกฤษ) เช่น ชื่อ-สกุลผู้แต่ง ชื่อบทความ/หนังสือ หรือ ชื่อวารสารและงานประชุมวิชาการ เป็นต้น

แบบฟอร์มการส่งบทความลงตีพิมพ์ วารสารเทคโนโลยีภาคใต้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
3. ชื่อบทความ

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

4. ชื่อผู้เขียนร่วมและสังกัด

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

5. ประเภทบทความที่เสนอ

บทความวิจัย (Research Manuscript)

บทความปริทัศน์ (Review Manuscript)

บทความวิชาการ (Academic Manuscript)

บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

.....

.....

โทรศัพท์.....e-mail.....

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอนี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักการพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมทั้งขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ตรวจสอบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้นิพนธ์ออกจากวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้นิพนธ์ทราบล่วงหน้า และผู้นิพนธ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงชื่อ.....

(.....)